Учредитель —
Конституционный суд
Республики Татарстан

ВЕСТНИК
КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
1 (40)'2020

Редакционная коллегия:

Ф.Г. ХУСНУТДИНОВ
(председатель)
Р.А. САХИЕВА
Ф.Р. ВОЛКОВА
Л.В. КУЗЬМИНА
Э.М. МУСТАФИНА
А.Р. ШАКАРАЕВ
А.Г. НУРИЕВ

Адрес редакции:
420060, г. Казань,
ул. Пушкина, д. 66/33.
Тел.: 264-74-97

Адрес электронной почты:
KS.RT@tatar.ru

Адрес официального сайта:
www.ks.tatarstan.ru

В НОМЕРЕ:

Раздел I. Решения Конституционного суда Республики Татарстан

(на государственных языках Республики Татарстан)

Постановление Конституционного суда Республики Татарстан от 14 февраля 2020 года № 88-П в связи с жалобой гражданина И.А. Макарова ... 5

Постановление Конституционного суда Республики Татарстан от 19 марта 2020 года № 89-П в связи с жалобой гражданина А.В. Туганова ... 42

Постановление Конституционного суда Республики Татарстан от 29 апреля 2020 года № 90-П в связи с жалобами граждан А.Н. Болдыревой и О.М. Серовой ... 93

Постановление Конституционного суда Республики Татарстан от 16 июня 2020 года № 91-П в связи с жалобой гражданина Р.Р. Измайлова ... 119

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 28 ноября 2019 года № 35-О по жалобе гражданки А.Н. Болдыревой ... 163

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 28 ноября 2019 года № 36-О по жалобе гражданки О.М. Серовой ... 176

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 28 ноября 2019 года № 37-О по жалобе гражданки А.Н. Болдыревой ... 188

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 28 ноября 2019 года № 38-О по жалобе гражданки О.М. Серовой ... 200

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 3 декабря 2019 года № 39-О по жалобе гражданки Г.Н. Юсиповой ... 210

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 3 декабря 2019 года № 40-О по жалобе гражданки Г.Н. Юсиповой ... 218

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 12 декабря 2019 года № 41-О по жалобе гражданина А.В. Орлова ... 226

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 27 декабря 2019 года № 42-О по жалобе гражданки Г.Н. Юсиповой... 235

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 21 января 2020 года № 1-О по жалобе гражданки Н.И. Морозовой ... 243

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 21 января 2020 года № 2-О по жалобе гражданина Р.Р. Измайлова ... 247

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 24 января 2020 года № 3-О по жалобе гражданина П.П. Апышкова ... 270

Ответственный за выпуск:
Э.Р. ЗАГРИЕВА

Номер подготовили:
Г.Г. СЕРОВА
Г.Ш. ШАКИРЗЯНОВА

Подписано в печать с оригинал-макета 23.09.2020. Формат 70х108 1/16.
Бумага офсетная № 1.
Объем 18 печ. л. Тираж 150 экз.

Отпечатано в типографии
ООО «Офсет-сервис».

420012, г. Казань, ул. Щапова, д. 26.
Тел.: 260-60-75.

Определение Конституционного суда Республики Татарстан от 11 марта 2020 года № 4-О по жалобе гражданки Р.Н. Садыковой 276

Раздел II. Деятельность Конституционного суда Республики Татарстан

Решение Конституционного суда Республики Татарстан от 26 июня 2020 года № 1-Р «О поощрении Благодарственным письмом Конституционного суда Республики Татарстан» 291

РАЗДЕЛ I.

РЕШЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ИМЕНЕМ
РЕСПУБЛИКИ
ТАТАРСТАН

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

по делу о проверке конституционности подпункта «а» пункта 5 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 5 декабря 2015 года № 100-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан “Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан”», отдельных положений пунктов 2.5 и 2.8 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) в их взаимосвязи с абзацами третьим и четвертым пункта 1 приложения № 1 к данному Административному регламенту, утвержденному постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в редакции постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 28 октября 2016 года № 4439), в связи с жалобой гражданина И.А. Макарова

14 февраля
2020 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

руководствуясь статьей 109 (часть четвертая) Конституции Республики Татарстан, частями пятой и девятой статьи 3, частью первой и пунктом 1 части второй статьи 39, статьями 68, 83, 100, 101 и 103 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан»,

рассмотрел в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности подпункта «а» пункта 5 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 5 декабря 2015 года № 100-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан “Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан”», отдельных положений пунктов 2.5 и 2.8 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) в их взаимосвязи с абзацами третьим и четвертым пункта 1 приложения № 1 к данному Административному регламенту, утвержденному постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в редакции постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 28 октября 2016 года № 4439).

Поводом к рассмотрению дела явилась жалоба гражданина И.А. Макарова. Основанием к рассмотрению дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствуют ли оспариваемые заявителем нормативные положения Конституции Республики Татарстан.

Заслушав сообщение судьи-докладчика А.Р. Шакараева, объяснения представителей органов, издавших оспариваемые нормативные правовые акты, — заместителя начальника Правового управления Аппарата Государственного Совета Республики Татарстан — заведующего отделом социального законодательства Правового управления Аппарата Государственного Совета Республики Татарстан Д.И. Махмутова, заместителя начальника отдела

по вопросам жилищного законодательства правового управления Аппарата Исполнительного комитета муниципального образования города Казани Э.Я. Тимерхановой, выступления приглашенных в судебное заседание: представителя Президента Республики Татарстан — заведующего сектором по вопросам помилования Государственно-правового управления Президента Республики Татарстан Д.А. Рослова, представителя Государственного Совета Республики Татарстан — главного советника отдела социального законодательства Правового управления Аппарата Государственного Совета Республики Татарстан А.А. Адыевой, представителя Кабинета Министров Республики Татарстан — Правительства Республики Татарстан — начальника Правового управления Аппарата Кабинета Министров Республики Татарстан А.Б. Гревцова, представителя Председателя Верховного суда Республики Татарстан — судьи Верховного суда Республики Татарстан Э.С. Каминского, представителя Председателя Арбитражного суда Республики Татарстан — главного специалиста отдела анализа и обобщения судебной практики Арбитражного суда Республики Татарстан Э.И. Гафиятуллиной, представителя Прокурора Республики Татарстан — начальника отдела по надзору за законностью нормативных правовых актов Управления по надзору за исполнением федерального законодательства прокуратуры Республики Татарстан А.Р. Валиахметова, представителя Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан — заместителя начальника отдела по вопросам восстановления прав граждан аппарата Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан Р.И. Сайфутдиновой, исследовав представленные документы и иные материалы, Конституционный суд Республики Татарстан

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратился гражданин И.А. Макаров с жалобой на нарушение его конституционных прав и свобод подпунктом «а» пункта 5 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 5 декабря 2015 года № 100-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан “Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан”», отдельными положениями пунктов 2.5 и 2.8 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) в их взаимосвязи с абзацами третьим и четвертым пункта 1 приложения № 1 к данному Административному регламенту, утвержденному постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в редакции постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 28 октября 2016 года № 4439).

Подпунктом «а» пункта 5 статьи 1 оспариваемого Закона Республики Татарстан в пункте 1 статьи 8.2 Закона Республики Татарстан от 8 декабря 2004 года № 63-ЗРТ «Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан» слова

«нуждающимися в жилых помещениях» были заменены словами «в установленном порядке нуждающимися в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования».

Обжалуемые заявителем положения пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки), утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в редакции постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 28 октября 2016 года № 4439) (далее также — Административный регламент), включают в исчерпывающий перечень документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления муниципальных услуг, подлежащих представлению заявителем, документы (оригиналы) в соответствии с приложением № 1 к данному регламенту.

Оспариваемые положения пункта 2.8 Административного регламента к основаниям для отказа в приеме документов, необходимых для предоставления муниципальной услуги, относят несоответствие представленных документов перечню документов, указанных в приложении № 1 к рассматриваемому регламенту.

Согласно обжалуемым гражданином И.А. Макаровым положениям пункта 1 приложения № 1 к Административному регламенту для выдачи выписки из домовой книги необходимы в том числе домовая книга и документ о правах на индивидуальный жилой дом (свидетельство о государственной регистрации права либо технический (кадастровый) паспорт на индивидуальный жилой дом, либо справка о правообладателях из Ростехинвентаризации Федерального БТИ, филиал по Республике Татарстан).

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, заявитель является инвалидом, страдающим тяжелой формой хронического заболевания, которое входит в Перечень тяжелых форм хронических заболеваний, при которых невозможно совместное проживание граждан в одной квартире, утвержденный приказом Министерства здравоохранения Российской Федерации от 29 ноября 2012 года № 987н. С целью постановки на учет в качестве нуждающегося в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования гражданин И.А. Макаров обратился в администрацию Вахитовского и Приволжского районов Исполнительного комитета города Казани (далее также — Администрация) с заявлением, приложив к нему документы в соответствии с перечнем документов, установленным Законом Республики Татарстан от 16 марта 2015 года № 13-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования» и пунктом 2.2 Порядка учета граждан, нуждающихся в

предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2018 года № 432 (далее также — Порядок). Однако на основании распоряжения главы администрации Вахитовского и Приволжского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани заявителю было отказано в постановке на учет в качестве нуждающегося в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования, поскольку, как это указано в выписке из данного распоряжения, гражданин И.А. Макаров может быть признан малоимущим и им не представлена выписка из домовой книги, технический паспорт на дом (копия).

Заявитель указывает, что до принятия Закона Республики Татарстан от 5 декабря 2015 года № 100-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан “Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан”» (далее также — Закон Республики Татарстан № 100-ЗРТ) право на улучшение жилищных условий путем предоставления жилищной субсидии (единовременной денежной выплаты) на приобретение жилого помещения имели все инвалиды, страдающие тяжелыми формами хронических заболеваний, указанных в перечне, предусмотренном пунктом 4 части 1 статьи 51 Жилищного кодекса Российской Федерации, а также семьи, имеющие детей-инвалидов, страдающих тяжелыми формами хронических заболеваний, указанных в данном перечне, признанные нуждающимися в жилых помещениях и вставшие на учет после 1 января 2005 года. По его мнению, внесенные оспариваемыми положениями Закона Республики Татарстан № 100-ЗРТ изменения, вопреки конституционным принципам равенства и справедливости, социального государства, лишили наиболее нуждающуюся часть инвалидов — малоимущих, предоставленного им права на получение жилищной субсидии, ввиду их несоответствия законодательно установленным условиям постановки на учет нуждающихся в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования.

Поскольку гражданину И.А. Макарову было отказано в постановке на соответствующий учет в том числе на том основании, что не была представлена выписка из домовой книги, он обратился в Администрацию с заявлением о ее выдаче. Между тем Администрация отказала ему в выдаче выписки из домовой книги, отметив, что в соответствии с оспариваемым Административным регламентом, для получения выписки необходимо представить в том числе домовую книгу и документ о правах на индивидуальный жилой дом (свидетельство о государственной регистрации права либо технический (кадастровый) паспорт на индивидуальный жилой дом, либо справку о правообладателях из Ростехинвентаризации Федерального БТИ, филиал по Республике Татарстан).

Как указывает заявитель, в соответствии с частью 3 статьи 17 Закона Республики Татарстан «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования» и пунктом 2.4 Порядка, выписка из домовой книги и технический паспорт на дом отнесены к документам, которые запрашиваются органом местного самоуправления в порядке межведомственного информационного взаимодействия в государственных органах, других органах местного самоуправления либо в подведомственных им организациях, и соответственно не могут быть затребованы у заявителя.

В связи с этим гражданин И.А. Макаров считает, что отказ в постановке на учет в качестве нуждающегося в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования на том основании, что не была представлена выписка из домовой книги, является незаконным и не обусловлен нормами права.

Кроме того, по его мнению, отнесение оспариваемыми им правовыми положениями Административного регламента домовой книги и документа о правах на индивидуальный жилой дом к документам, которые должен представить заявитель, является также незаконным и не согласующимся с конституционной нормой о законном характере решений и действий органов местного самоуправления.

На основании изложенного гражданин И.А. Макаров просит Конституционный суд Республики Татарстан признать подпункт «а» пункта 5 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 5 декабря 2015 года № 100-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан “Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан”», отдельные положения пунктов 2.5 и 2.8 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) в их взаимосвязи с абзацами третьим и четвертым пункта 1 приложения № 1 к данному Административному регламенту, утвержденному постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в редакции постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 28 октября 2016 года № 4439), не соответствующими статьям 13, 24 (часть вторая), 28 (части первая и вторая), 29 (часть первая), 30, 54 (часть первая), 55 и 58 (часть вторая) Конституции Республики Татарстан, согласно которым Республика Татарстан — социальное государство, политика которого направлена на создание условий, обеспечивающих достойную жизнь и свободное развитие человека; органы государственной власти, органы местного самоуправления, общественные объединения, организации, учреждения, должностные лица и граждане обязаны соблюдать Конституцию и законы Республики Татарстан; все равны перед законом и судом; государство гарантирует равенство прав и свобод человека и гражданина независимо от происхождения, социального и имущественного положения, места жи-

тельства и иных обстоятельств; любые формы ограничения прав и свобод либо установление преимуществ граждан по расовым, национальным и другим признакам запрещаются; граждане обладают всей полнотой личных, политических, социально-экономических и культурных прав и свобод; каждому гарантируется социальное обеспечение в случае болезни, инвалидности и в иных случаях, установленных законом; каждый имеет право на жилище, никто не может быть произвольно лишен жилища; органы государственной власти и органы местного самоуправления поощряют жилищное строительство, создают условия для осуществления права на жилище; в Республике Татарстан не должны издаваться законы, отменяющие или умаляющие права и свободы человека и гражданина.

1.1. В соответствии с частью второй статьи 46 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» в случае если акт, конституционность которого оспаривается, был отменен или утратил силу к началу или в период рассмотрения дела, начатое Конституционным судом Республики Татарстан производство по данному делу прекращается, за исключением случаев, когда действием этого акта были нарушены конституционные права и свободы граждан.

К началу рассмотрения дела в судебном заседании постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 30 декабря 2019 года № 4714 в оспариваемое постановление внесены изменения, согласно которым приложение № 1 к Административному регламенту изложено в новой редакции. Из содержания внесенных изменений следует, что обжалуемое заявителем положение, содержащееся в абзаце четвертом пункта 1 приложения № 1 к Административному регламенту, касающееся обязанности предоставить документ о правах на индивидуальный жилой дом (свидетельство о государственной регистрации права либо технический (кадастровый) паспорт на индивидуальный жилой дом, либо справка о правообладателях из Ростехинвентаризации Федерального БТИ, филиал по Республике Татарстан), исключено. Следовательно, производство по данному делу в части проверки конституционности положений пунктов 2.5 и 2.8 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) в их взаимосвязи с абзацем четвертым пункта 1 приложения № 1 к данному Административному регламенту, утвержденному постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в редакции постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 28 октября 2016 года № 4439), подлежит прекращению.

Вместе с тем из содержания внесенных изменений также следует, что положение, касающееся обязанности предоставления заявителем домовой книги, фактически было сохранено и нашло отражение в пункте 3 части первой приложения № 2 к Административному регламенту предоставления муниципальной услуги

по выдаче справки (выписки), утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в редакции постановления Исполнительного комитета от 30 декабря 2019 года № 4714). С учетом позиции заявителя, полагающего, что указанные нормы явились правовым основанием нарушения его конституционного права на жилище, внесение изменений в рассматриваемые нормы Административного регламента не может препятствовать проверке конституционности оспариваемых положений в той мере, в которой они для предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) возлагали на заявителя обязанность по представлению домовой книги.

1.2. В силу части второй и третьей статьи 68 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан принимает решение по делу, оценивая как буквальный смысл рассматриваемого акта, так и смысл, придаваемый ему официальным и иным толкованием или сложившейся правоприменительной практикой, а также исходя из его места в системе нормативных правовых актов. Конституционный суд Республики Татарстан принимает постановление только по предмету, указанному в обращении, и лишь в отношении той части акта, конституционность которой подвергается сомнению в обращении, и при принятии решения не связан основаниями и доводами, изложенными в обращении.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан по настоящему делу являются:

— подпункт «а» пункта 5 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 5 декабря 2015 года № 100-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан “Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан”», в соответствии с которым в пункте 1 статьи 8.2 Закона Республики Татарстан от 8 декабря 2004 года № 63-ЗРТ «Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан» слова «нуждающимися в жилых помещениях» были заменены словами «в установленном порядке нуждающимися в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования»;

— положения пунктов 2.5 и 2.8 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) в их взаимосвязи с абзацем третьим пункта 1 приложения № 1 к данному Административному регламенту, утвержденному постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в редакции постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 28 октября 2016 года № 4439), в той мере, в которой они для предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) из домовой книги возлагали на заявителя обязанность по представлению домовой книги.

2. Оспариваемые заявителем правовые положения Закона Республики Татарстан № 100-ЗРТ затрагивают сферы социальной за-

щиты и жилищного законодательства. В соответствии со статьей 72 (пункты «ж» и «к» части 1) Конституции Российской Федерации социальная защита, включая социальное обеспечение, а также жилищное законодательство находятся в совместном ведении Российской Федерации и субъектов Российской Федерации. По предметам совместного ведения Российской Федерации и субъектов Российской Федерации издаются федеральные законы и принимаемые в соответствии с ними законы и иные нормативные правовые акты субъектов Российской Федерации; законы и иные нормативные правовые акты субъектов Российской Федерации не могут противоречить федеральным законам (статья 76, части вторая и пятая Конституции Российской Федерации).

Согласно статье 26.3 Федерального закона от 6 октября 1999 года № 184-ФЗ «Об общих принципах организации законодательных (представительных) и исполнительных органов государственной власти субъектов Российской Федерации» к полномочиям органов государственной власти субъекта Российской Федерации по предметам совместного ведения, осуществляемым данными органами самостоятельно за счет средств бюджета субъекта Российской Федерации (за исключением субвенций из федерального бюджета), относится решение вопросов социальной поддержки и социального обслуживания отдельных категорий граждан, в том числе инвалидов (подпункт 24 пункта 2); по данным вопросам органы государственной власти субъекта Российской Федерации имеют право принимать законы, иные нормативные правовые акты вне зависимости от наличия в федеральных законах положений, устанавливающих указанное право (пункт 3.1).

В соответствии с частью третьей статьи 26.3-1 названного Федерального закона органы государственной власти субъекта Российской Федерации вправе устанавливать за счет средств бюджета субъекта Российской Федерации (за исключением финансовых средств, передаваемых из федерального бюджета бюджету субъекта Российской Федерации на осуществление целевых расходов) дополнительные меры социальной поддержки и социальной помощи для отдельных категорий граждан, в том числе исходя из установленных законами и иными нормативными правовыми актами субъекта Российской Федерации критериев нуждаемости, вне зависимости от наличия в федеральных законах положений, устанавливающих указанное право.

Таким образом, принимая Закон Республики Татарстан № 100-ЗРТ Государственный Совет Республики Татарстан правомерно реализовал полномочие, принадлежащее ему в силу федерального законодательства и основанное на взаимосвязанных положениях статей 54 (часть вторая) и 75 (пункт 2) Конституции Республики Татарстан.

Согласно статье 3 Федерального закона от 27 июля 2010 года № 210-ФЗ «Об организации предоставления государственных и муниципальных услуг» нормативное правовое регулирование отношений, возникающих в связи с предоставлением государственных и муниципальных услуг, осуществляется в соответствии с

данным Федеральным законом, другими федеральными законами, принимаемыми в соответствии с ними иными нормативными правовыми актами Российской Федерации, законами и иными нормативными правовыми актами субъектов Российской Федерации, муниципальными правовыми актами.

В силу статьи 6 во взаимосвязи со статьями 12 (часть 1) и 13 (часть 15) указанного Федерального закона органы, предоставляющие муниципальные услуги, обязаны предоставлять муниципальные услуги в соответствии с административными регламентами; порядок разработки и утверждения административных регламентов предоставления муниципальных услуг устанавливается местной администрацией.

На основании пункта 1.8 Порядка разработки и утверждения административных регламентов предоставления муниципальных услуг органами Исполнительного комитета города Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 25 февраля 2011 года № 782, административные регламенты в сфере реализации полномочий муниципального образования города Казани утверждаются правовым актом Исполнительного комитета города Казани в установленном порядке.

Таким образом, утверждая Административный регламент предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки), Исполнительный комитет муниципального образования города Казани правомерно реализовал полномочия, принадлежащие ему в силу федерального законодательства, а также основанные на взаимосвязанных положениях статей 116 (часть первая) и 118 (часть первая) Конституции Республики Татарстан.

3. Конституция Республики Татарстан, провозглашая Республику Татарстан социальным государством (статья 13), закрепляет, что каждому гарантируется социальное обеспечение, в том числе, в случае болезни, инвалидности, и в иных случаях, установленных законом (статья 54, часть первая); каждый имеет право на жилище; органы государственной власти и органы местного самоуправления поощряют жилищное строительство, создают условия для осуществления права на жилище (статья 55). Аналогичные по смыслу гарантии установлены Конституцией Российской Федерации, в том числе ее статьями 7, 39 (часть 1), 40 (части 1 и 2).

При этом, как отмечает Конституционный Суд Российской Федерации, в соответствии с Конституцией Российской Федерации Россия как социальное государство, политика которого направлена на создание условий, обеспечивающих достойную жизнь и свободное развитие человека (статья 7, часть 1), призвана гарантировать реализацию права каждого на жилище (статья 40, часть 1), признаваемого международным сообществом в качестве элемента права на достойный жизненный уровень (статья 25 Всеобщей декларации прав человека и статья 11 Международного пакта об экономических, социальных и культурных правах). Исходя из этого Конституция Российской Федерации, провозглашая право

каждого на жилище, закрепляет корреспондирующую ему обязанность органов государственной власти и органов местного самоуправления по созданию условий для осуществления данного права (статья 40, часть 2), которая одновременно выступает в качестве гарантии его реализации (Постановление от 12 апреля 2016 года № 10-П).

3.1. В силу принципа самостоятельности бюджетов (статья 31 Бюджетного кодекса Российской Федерации), как отметил Конституционный Суд Российской Федерации, формы и направления расходования средств бюджета субъекта Российской Федерации (за исключением расходов, финансовое обеспечение которых осуществляется за счет субсидий и субвенций из бюджетов других уровней) определяются субъектами Российской Федерации самостоятельно, но при этом они не только вправе, но и обязаны самостоятельно обеспечивать сбалансированность собственных бюджетов и эффективность использования бюджетных средств (Постановление от 27 марта 2018 года № 13-П).

Конституционный суд Республики Татарстан уже неоднократно указывал, что установленное в статье 8.2 Закона Республики Татарстан «Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан» правовое регулирование носит целевой характер, назначением которого является поддержка материального благополучия отдельных категорий граждан, осуществляемая в полном объеме за счет средств бюджета Республики Татарстан, и представляет собой дополнительную меру социальной поддержки отдельных категорий граждан, установление которой является правом, а не обязанностью Республики Татарстан. Это означает, что основания и условия ее предоставления определяются республикой самостоятельно с учетом имеющихся на данном этапе социально-экономического развития финансовых и иных материальных возможностей (определения от 8 июля 2016 года № 12-О, от 12 июля 2017 года № 32-О и другие).

Дополнительная мера социальной поддержки в виде предоставления жилищной субсидии (единовременной денежной выплаты) на улучшение жилищных условий (далее также — жилищная субсидия) была введена пунктом 3 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 23 июля 2014 года № 69-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан "Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан"». Изначально законодатель Республики Татарстан предусмотрел предоставление жилищной субсидии для инвалидов, страдающих тяжелыми формами хронических заболеваний, указанных в перечне, предусмотренном пунктом 4 части 1 статьи 51 Жилищного кодекса Российской Федерации, и семей, имеющих детей-инвалидов, страдающих тяжелыми формами хронических заболеваний, указанных в данном перечне (далее также — инвалиды и семьи, имеющие детей-инвалидов), признанных нуждающимися в жилых помещениях, вставших на учет после 1 января 2005 года.

Обжалуемый заявителем Закон Республики Татарстан № 100-ЗРТ изменил условия предоставления жилищной субси-

дии, предусмотрев, что правом на ее получение обладают инвалиды и семьи, имеющие детей-инвалидов, которые признаны в установленном порядке нуждающимися в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования. Во взаимосвязи с положениями части 1 статьи 91.3 Жилищного кодекса Российской Федерации, регламентирующей условия предоставления жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования, это означает, что из числа инвалидов и семей, имеющих детей-инвалидов, признанных нуждающимися в жилых помещениях, вставших на учет после 1 января 2005 года, исключены те, кто признан или имеет основания быть признанным малоимущим, а также те, максимальный размер дохода которых и постоянно проживающих совместно с ними членов их семьи и стоимости подлежащего налогообложению их имущества, превышают максимальный размер, устанавливаемый в соответствии с частью 2 данной статьи.

Изменяя правовое регулирование для инвалидов и семей, имеющих детей-инвалидов, которые нуждаются в жилых помещениях, встали на учет после 1 января 2005 года, но признаны или имеют основания быть признанными малоимущими, законодатель Республики Татарстан, исходя из имеющихся возможностей бюджета Республики Татарстан, руководствовался тем, что для указанной категории лиц федеральным законодателем уже предусмотрен механизм улучшения жилищных условий.

Как следует из содержания взаимосвязанных положений пункта 5 части 1 статьи 14, части 2 статьи 49 и пункта 3 части 2 статьи 57 Жилищного кодекса Российской Федерации граждане, страдающие тяжелыми формами хронических заболеваний, указанных в предусмотренном пунктом 4 части 1 статьи 51 данного Кодекса перечне, имеют право на предоставление им во внеочередном порядке жилых помещений муниципального жилищного фонда по договорам социального найма в случае признания их малоимущими и подтверждения ими нуждаемости в жилом помещении в порядке, предусмотренном жилищным законодательством.

В Постановлении от 10 декабря 2019 года № 39-П Конституционный Суд Российской Федерации отметил, что для отдельных категорий граждан федеральный законодатель установил возможность предоставления жилых помещений по договорам социального найма во внеочередном порядке, в том числе для граждан, страдающих тяжелыми формами хронических заболеваний, указанных в предусмотренном пунктом 4 части 1 статьи 51 Жилищного кодекса Российской Федерации перечне (пункт 3 части 2 статьи 57 данного Кодекса), — при условии соблюдения общих требований жилищного законодательства применительно к предоставлению жилых помещений по договорам социального найма и подтверждения объективной нуждаемости в жилом помещении (часть 2 статьи 49 и часть 1 статьи 52 данного Кодекса).

С учетом изложенного Конституционный суд Республики Татарстан приходит к выводу, что поскольку инвалиды и семьи,

имеющие детей-инвалидов, признанные малоимущими, имеют право на улучшение жилищных условий путем предоставления им жилого помещения из муниципального жилищного фонда, а граждане из этой же категории лиц, не признанные малоимущими, таким правом не обладают, введение оспариваемого правового регулирования имеет целью предоставление государственной поддержки максимальному числу инвалидов, страдающих тяжелыми формами хронических заболеваний, и признанных в установленном порядке нуждающимися в улучшении жилищных условий, недопущении неоднократного получения за счет бюджетных средств аналогичных по своей правовой природе мер социальной поддержки и само по себе преследует конституционно значимую цель — обеспечение права на жилище наиболее нуждающихся в нем граждан.

Такой подход Государственного Совета Республики Татарстан в изменении рассматриваемого регулирования отвечает правовым позициям Конституционного Суда Российской Федерации, который неоднократно указывал, что из конституционных принципов справедливости, равенства и соразмерности вытекает обращенный к законодателю запрет вводить различия в правовом положении лиц, принадлежащих к одной категории, которые не имеют объективного и разумного оправдания (запрет различного обращения с лицами, находящимися в одинаковых или сходных ситуациях); любая дифференциация, приводящая к различиям в правах граждан в той или иной сфере правового регулирования, должна отвечать требованиям Конституции Российской Федерации, в том числе ее статей 17 (часть 3), 19 (части 1 и 2) и 55 (часть 3), допускающих такие различия, если они объективно оправданы, обоснованы и преследуют конституционно значимые цели, а используемые для достижения этих целей правовые средства соразмерны им (постановления от 24 мая 2001 года № 8-П, от 5 апреля 2007 года № 5-П, от 3 февраля 2010 года № 3-П, от 27 февраля 2012 года № 3-П, от 22 марта 2019 года № 15-П и другие).

Вместе с тем Конституционный суд Республики Татарстан обращает внимание на то, что такая дифференциация может быть оправдана только при соблюдении баланса интересов инвалидов и семей, имеющих детей-инвалидов, как признанных малоимущими, так и не признанных таковыми, что требует от органов государственной власти и органов местного самоуправления реального исполнения ими законодательно установленных обязанностей по предоставлению вне очереди жилого помещения в натуре или выплате жилищной субсидии, а следовательно, и соответствующего бюджетного планирования с учетом количества нуждающихся в улучшении жилищных условий граждан.

Таким образом, подпункт «а» пункта 5 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 5 декабря 2015 года № 100-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан “Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан”», в соответствии с которым в пункте 1 статьи 8.2 Закона Республики Татарстан от 8 декабря 2004 года № 63-ЗРТ «Об адресной социальной поддерж-

ке населения в Республике Татарстан» слова «нуждающимися в жилых помещениях» были заменены словами «в установленном порядке нуждающимися в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования», соответствует Конституции Республики Татарстан.

3.2. Признавая оспариваемую законодательную норму соответствующей Конституции Республики Татарстан, Конституционный суд Республики Татарстан считает необходимым отметить следующее. Как указывал Конституционный Суд Российской Федерации наделение законодателя субъекта Российской Федерации полномочием устанавливать и отменять дополнительные меры социальной поддержки отдельных категорий граждан не означает, что он обладает неограниченной свободой усмотрения и может произвольно отказываться от взятых на себя ранее публично-правовых обязательств. Напротив, он должен, предпринимая все усилия к их сохранению, находить баланс конституционно значимых ценностей, публичных и частных интересов, а если, с учетом состояния бюджета субъекта Российской Федерации, это оказывается объективно невозможным, — по крайней мере, максимально смягчить негативные последствия для лиц, имевших основанные на законодательном регулировании ожидания и рассчитывавших на получение соответствующих мер социальной поддержки. Иное не только противоречило бы природе социального государства, но и расходилось бы с вытекающим из статей 2 и 18 Конституции Российской Федерации и обращенным к органам публичной власти требованием обеспечения признания, соблюдения и защиты прав и свобод человека и гражданина, которые определяют смысл, содержание и применение законов (Постановление от 27 марта 2018 года № 13-П).

Таким образом, отменяя ту или иную дополнительную меру социальной поддержки, законодателю Республики Татарстан впредь следует предусматривать компенсаторный механизм, позволяющий при изменении ранее установленных условий предоставления мер социальной поддержки, в частности, жилищной субсидии, сохранить принцип поддержания доверия граждан к закону и действиям государства, который предполагает сохранение разумной стабильности правового регулирования и недопустимость внесения произвольных изменений в действующую систему норм, а также предоставление гражданам в случае необходимости возможности, в частности посредством установления временного регулирования, в течение некоего разумного переходного периода адаптироваться к вносимым изменениям.

Кроме того порядок расчета жилищной субсидии в период действия статьи 8.2 Закона «Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан» в ее первоначальной редакции, предусматривающей предоставление данной меры социальной поддержки инвалидам и семьям, имеющим детей-инвалидов, в том числе признанных малоимущими в соответствии с Жилищным кодексом Российской Федерации, Кабинетом Министров

Республики Татарстан утвержден не был, несмотря на прямое указание об этом в данном Законе Республики Татарстан. Указанный порядок был утвержден постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 апреля 2016 года № 236 «О предоставлении жилищной субсидии (единовременной денежной выплаты) на приобретение жилого помещения за счет средств бюджета Республики Татарстан отдельным категориям инвалидов», то есть уже после внесения оспариваемых заявителем законодательных изменений. Вследствие этого инвалиды и семьи, имеющие детей-инвалидов, обладавшие правом на жилищную субсидию в соответствии со статьей 8.2 Закона Республики Татарстан «Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан» (в первоначальной редакции) в период ее действия, не имели возможности воспользоваться таким правом по причине отсутствия порядка его реализации. Это означает, что установленное законодателем право носило по сути иллюзорный характер. В этой связи Конституционный суд Республики Татарстан считает необходимым обратить внимание органов государственной власти Республики Татарстан на то, что отсутствие механизма юридического обеспечения законодательной нормы может привести к произвольному усмотрению органов публичной власти, что не согласуется с конституционными принципами правового государства и впредь недопустимо при реализации соответствующего правового регулирования.

4. Государственная (муниципальная) услуга по предоставлению выписки из домовой книги включена в сводный перечень первоочередных государственных и муниципальных услуг, предоставляемых органами исполнительной власти субъектов Российской Федерации и органами местного самоуправления в электронном виде, а также услуг, предоставляемых в электронном виде учреждениями и организациями субъектов Российской Федерации и муниципальными учреждениями и организациями (утвержден распоряжением Правительства Российской Федерации от 17 декабря 2009 года № 1993-р) и перечень услуг, оказываемых государственными и муниципальными учреждениями и другими организациями, в которых размещается государственное задание (заказ) или муниципальное задание (заказ), подлежащих включению в реестры государственных или муниципальных услуг и предоставляемых в электронной форме (утвержден распоряжением Правительства Российской Федерации от 25 апреля 2011 года № 729-р).

Федеральный закон «Об организации предоставления государственных и муниципальных услуг», исходя из необходимости внедрения и развития межведомственного, в том числе электронного, взаимодействия между органами государственной власти и (или) органами местного самоуправления, предусмотрел, что органы, предоставляющие муниципальные услуги, не вправе требовать от заявителя документы, которые находятся в распоряжении органов, предоставляющих государственные и муниципальные услуги, иных государственных и муниципальных органов либо

подведомственных им организаций, участвующих в предоставлении таких услуг; заявитель вправе представить указанные документы и информацию по собственной инициативе (пункт 2 части 1 статьи 7). Определив в вышеуказанном Федеральном законе перечень документов, которые заявителем предоставляются самостоятельно, федеральный законодатель предусмотрел, что в соответствии с законом субъекта Российской Федерации или нормативным правовым актом высшего исполнительного органа государственной власти субъекта Российской Федерации либо муниципальным правовым актом документы из указанного перечня могут быть получены с использованием системы межведомственного информационного взаимодействия (части 6 и 6.1 статьи 7).

При этом исчерпывающий перечень документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги с разделением на документы и информацию, которые заявитель должен представить самостоятельно, и документы, которые он вправе представить по собственной инициативе, так как они подлежат получению в рамках межведомственного информационного взаимодействия, устанавливается в стандарте предоставления муниципальной услуги, который в свою очередь входит в структуру административного регламента (пункт 2 части 2 статьи 12 и пункт 6 части 1 статьи 14 Федерального закона «Об организации предоставления государственных и муниципальных услуг»).

В соответствии с абзацем третьим пункта 1.9 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки), утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в первоначальной редакции), справка (выписка), выдаваемая органами местного самоуправления, — справка о составе семьи, справка с места жительства, выписка из похозяйственной книги, выписка из домовой книги, справка с места жительства умершего на день смерти, справка с предыдущего места жительства жителям индивидуальных жилых домов.

Согласно обжалуемым положениям Административного регламента для предоставления выписки из домовой книги заявитель должен предоставить в том числе и домовую книгу.

Как следовало из содержания Приказа Министерства внутренних дел Российской Федерации от 23 октября 1995 года № 393 «Об утверждении Инструкции о применении Правил регистрации и снятия граждан Российской Федерации с регистрационного учета по месту пребывания и по месту жительства в пределах Российской Федерации» (утратил силу в связи с изданием Приказа Министерства внутренних дел Российской Федерации от 16 ноября 2007 года № 1004) домовые (поквартирные) книги оформляются при регистрации граждан в жилых помещениях, принадлежащих гражданам на праве собственности, которые хранятся у владельцев домов (квартир); домовые (поквартирные) книги ведутся на каждое домовладение, а по просьбе совладельцев

домов (квартир) — на каждую из долей дома (квартиры). Приказом Федеральной миграционной службы Российской Федерации от 20 сентября 2007 года № 208 «Об утверждении Административного регламента предоставления Федеральной миграционной службой государственной услуги по регистрационному учету граждан Российской Федерации по месту пребывания и по месту жительства в пределах Российской Федерации» (утратил силу в связи с изданием Приказа Федеральной миграционной службы Российской Федерации от 11 сентября 2012 года № 288) было предусмотрено, что при регистрации граждан в жилые помещения частного жилищного фонда, принадлежащие физическим или юридическим лицам на праве собственности, в случае отсутствия соглашения собственника (собственников) жилого помещения с управляющей жилищным фондом организацией на ведение данной работы, допускается оформление и хранение владельцами домов (квартир) домовых (поквартирных) книг по форме № 11 (пункт 59). Далее аналогичная обязанность по ведению домовых книг собственниками жилых помещений была предусмотрена Приказом Федеральной миграционной службы Российской Федерации от 11 сентября 2012 года № 288 «Об утверждении Административного регламента предоставления Федеральной миграционной службой государственной услуги по регистрационному учету граждан Российской Федерации по месту пребывания и по месту жительства в пределах Российской Федерации» (утратил силу в связи с изданием Приказа Министерства внутренних дел Российской Федерации от 31 декабря 2017 года № 984). В настоящее время действующим законодательством обязанностей по ведению домовых книг ни в электронном виде, ни на бумажном носителе, равно как и по передаче гражданами имеющихся у них домовых книг в органы, осуществляющие регистрационный учет граждан Российской Федерации по месту пребывания и по месту жительства в пределах Российской Федерации, или иные органы публичной власти и организации не предусмотрено.

Исходя из названных правовых положений, обязанность по ведению домовых книг возлагалась на собственников индивидуальных жилых домов. Следовательно, требование о предоставлении гражданином домовой книги при оказании ему муниципальной услуги по предоставлению выписки из домовой книги основывалось на объективных обстоятельствах, связанных с тем, что заявитель является собственником индивидуального жилого дома, домовая книга находится в его распоряжении и местная администрация не имеет возможности получить ее в порядке межведомственного взаимодействия.

Относительно доводов заявителя об отсутствии в Законе Республики Татарстан «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования» требования об обязанности предоставления гражданами выписки из домовой книги для постановки их на учет в качестве нуждающихся в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых по-

мещений жилищного фонда социального использования, Конституционный суд Республики Татарстан отмечает следующее.

Правовые положения, устанавливающие требование о том, что для постановки граждан на учет в качестве нуждающихся в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования необходимо предоставить выписку из домовой книги, а также последствия непредоставления такой выписки — отказ в постановке на соответствующий учет, в оспариваемом Административном регламенте не содержатся. Данное требование установлено в Административном регламенте предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования, в городе Казани, утвержденном постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 13 ноября 2018 года № 5805, конституционность которого гражданином И.А. Макаровым не оспаривается, а потому не может быть оценена в рамках настоящего дела, рассматриваемого Конституционным судом Республики Татарстан в порядке конкретного нормоконтроля.

Таким образом, оспариваемые положения пунктов 2.5 и 2.8 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) в их взаимосвязи с абзацем третьим пункта 1 приложения № 1 к данному Административному регламенту, утвержденному постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в редакции постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 28 октября 2016 года № 4439), в той мере, в которой они для предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) из домовой книги возлагали на заявителя обязанность по представлению домовой книги, не могут рассматриваться как отменяющие, ограничивающие или иным образом нарушающие конституционные права и свободы человека и гражданина, в том числе гражданина И.А. Макарова, и тем самым не противоречат статьям 13, 24 (часть вторая), 28 (части первая и вторая), 29 (часть первая), 30, 54 (часть первая), 55 и 58 (часть вторая) Конституции Республики Татарстан.

На основании изложенного, руководствуясь статьей 6, частью второй статьи 46, частями первой и второй статьи 66, частями первой, второй и шестой статьи 67, статьями 68, 69, 71, 73 и пунктом 1 части первой статьи 104 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

постановил:

1. Признать подпункт «а» пункта 5 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 5 декабря 2015 года № 100-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан “Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан”», в соответствии

с которым в пункте 1 статьи 8.2 Закона Республики Татарстан от 8 декабря 2004 года № 63-ЗРТ «Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан» слова «нуждающимися в жилых помещениях» были заменены словами «в установленном порядке нуждающимися в предоставлении жилых помещений по договорам найма жилых помещений жилищного фонда социального использования», соответствующим Конституции Республики Татарстан.

2. Признать положения пунктов 2.5 и 2.8 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки), в их взаимосвязи с абзацем третьим пункта 1 приложения № 1 к данному Административному регламенту, утвержденному постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в редакции постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 28 октября 2016 года № 4439), в той мере, в которой они для предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) из домовой книги возлагали на заявителя обязанность по представлению домовой книги, соответствующими Конституции Республики Татарстан.

3. Прекратить производство по настоящему делу в части, касающейся проверки конституционности положений пунктов 2.5 и 2.8 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче справки (выписки) в их взаимосвязи с абзацем четвертым пункта 1 приложения № 1 к данному Административному регламенту, утвержденному постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 21 ноября 2013 года № 10100 (в редакции постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 28 октября 2016 года № 4439).

4. Настоящее Постановление окончательно, не подлежит обжалованию, вступает в силу немедленно после его провозглашения, действует непосредственно и не требует подтверждения другими органами и должностными лицами.

5. Настоящее Постановление подлежит незамедлительному опубликованию в газетах «Ватаным Татарстан», «Республика Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU). Постановление должно быть опубликовано также в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 88-П

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ИСЕМЕ БЕЛӘН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

гражданин И.А. Макаров шикаятенә бәйле рәвештә «“Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында” Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 5 декабрендәге 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясының 5 пунктындагы «а» пунктчасының, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2016 елның 28 октябрендәге 4439 номерлы карары редакциясендә) расланган әлеге Административ регламентка 1 нче кушымтаның 1 пунктындагы өченче һәм дүртенче абзацлары белән үзара бәйләнештә Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 һәм 2.8 пунктларының аерым нигезләмәләренең конституциячеллеген тикшерү турындагы эш буенча

2020 ел
14 февраль
Казан шәһәре

КАРАРЫ

Татарстан Республикасы Конституция суды Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясына (дүртенче өлеш), «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче һәм тугызынчы өлешләренә, 39 статьясындагы беренче өлешенә һәм икенче өлешенең 1 пунктына, 68, 83, 100, 101 һәм 103 статьяларына таянып,

ачык суд утырышында «“Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында” Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 5 декабрендәге 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясының 5 пунктындагы «а» пунктчасының, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2016 елның 28 октябрендәге 4439 номерлы карары редакциясендә) расланган әлеге Административ регламентка 1 нче кушымтаның 1 пунктындагы өченче һәм дүртенче абзацлары белән үзара бәйләнештә Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 һәм 2.8 пунктларының аерым нигезләмәләренең конституциячеллеген тикшерү турындагы эшне карады.

Эшне карауга гражданин И.А. Макаров шикаяте сәбәп булды. Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган норматив нигезләмәләрнең Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә килеп туган билгесезлек эшне карауга нигез булды.

Докладчы судья А.Р. Шакараев мәгълүматын, дәгъва белдерелә торган норматив хокукый актларны чыгарган орган-

нар вәкилләре — Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Аппаратының Хокук идарәсе башлыгы урынбасары — Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Аппараты Хокук идарәсенең социаль законнар бүлеге мөдире Д.И. Мәхмүтов, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты аппараты Хокук идарәсенең торак законнары мәсьәләләре бүлеге башлыгы урынбасары — Э.Я. Тимерханова аңлатмаларын, суд утырышына чакырылган: Татарстан Республикасы Президенты вәкиле — Татарстан Республикасы Президенты Дәүләт-хокук идарәсенең ярлыкау мәсьәләләре буенча секторы мөдире Д.А. Рослов, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы вәкиле — Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Аппараты Хокук идарәсенең социаль законнар бүлеге баш киңәшчесе А.А. Адыева, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты — Татарстан Республикасы Хөкүмәте вәкиле — Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Аппаратының Хокук идарәсе башлыгы А.Б. Гревцов, Татарстан Республикасы Югары суды Рәисе вәкиле — Татарстан Республикасы Югары суды судьясы Э.С. Каминский, Татарстан Республикасы Арбитраж суды Рәисе вәкиле — Татарстан Республикасы Арбитраж судының суд практикасын анализлау һәм гомумиләштерү бүлеге баш белгече Э.И. Гафиятуллина, Татарстан Республикасы Прокуроры вәкиле — Татарстан Республикасы прокуратурасы Федераль законнар үтәлешенә күзәтчелек итү идарәсенең норматив хокукый актларның законлылыгына күзәтчелек итү бүлеге башлыгы А.Р. Вәлиәхмәтов, Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилдән — Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил аппаратының гражданнар хокукларын торгызу мәсьәләләре бүлеге башлыгы урынбасары Р.И. Сәйфетдинова чыгышларын тыңлап, тапшырылган документларны һәм башка материалларны өйрәнгәннән соң, Татарстан Республикасы Конституция суды

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданин И.А. Макаров «“Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында” Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 5 декабрендәге 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясының 5 пунктындагы «а» пунктчасының, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2016 елның 28 октябрендәге 4439 номерлы карары редакциясендә) расланган әлеге Административ регламентка 1 нче кушымтаның 1 пунктындагы өченче һәм дүртенче абзацлары белән үзара бәйләнештә Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 һәм 2.8 пунктларының аерым нигезләмәләре белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законының

1 статьясындагы 5 пунктының «а» пунктчасы белән «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында» 2004 елның 8 декабрендәге 63-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 8.2 статьясының 1 пунктында «торак урыннарга мохтаҗ дип» сүзләре «билгеләнгән тәртиптә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаҗ дип» сүзләренә алмаштырылган.

Мөрәҗәгать итүче шикаять белдерә торган Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2016 елның 28 октябрендәге 4439 номерлы карары редакциясендә) расланган Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктының нигезләмәләре (алга таба шулай ук — Административ регламент), муниципаль хезмәт, шулай ук муниципаль хезмәтләрне күрсәтү өчен зарури һәм мәҗбүри булган хезмәтләрне күрсәтү өчен законнар яки башка норматив хокукый актлар нигезендә кирәкле, мөрәҗәгать итүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документларның тулы исемлегенә әлеге регламентка 1 нче кушымта нигезендә документларны (төп нөсхәләрне) кертәләр.

Административ регламентның 2.8 пунктының дәгъва белдерелә торган нигезләмәләре муниципаль хезмәт күрсәтү өчен кирәкле документларны кабул итүдән баш тарту өчен нигез итеп тәкъдим ителгән документларның каралучы регламентка 1 нче кушымтада күрсәтелгән документлар исемлегенә туры килмәвен карый.

Гражданин И.А. Макаров шикаять белдерә торган Административ регламентка 1 нче кушымтаның 1 пункты нигезләмәләре буенча, йорт кенәгәсеннән өземтә бирү өчен, шул исәптән йорт кенәгәсе һәм шәхси торак йортка хокуклар турында документ (хокукны дәүләт теркәве турында таныклык яки шәхси торак йортның техник (кадастр) паспорты, яки Ростехинвентаризациянең — Федераль техник инвентаризацияләү бюросының Татарстан Республикасы филиалыннан хокук ияләре турында белешмә) кирәк.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән күренгәнчә, мөрәҗәгать итүче — Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгының 2012 елның 29 ноябрендәге 987н номерлы боерыгы белән расланган Гражданнарның бер фатирда бергә яшәүләре мөмкин булмаган хроник авыруларның авыр формалары исемлегенә кергән авыр хроник авырудан интегүче инвалид. Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннары бирүгә мохтаҗ буларак исәпкә кую максатында гражданин И.А. Макаров, гаризага «Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2015 елның 16 мартындагы 13-ТРЗ номерлы Татарстан

Республикасы Законы белән билгеләнгән документлар исемлеге һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 7 июнендәге 432 номерлы карары белән расланган Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннары наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу тәртибенең (алга таба шулай ук — Тәртип) 2.2 пункты нигезендә каралган документларны кушып, Казан шәһәре Башкарма комитетының Вахитов һәм Идел буе районнары администрациясенә (алга таба шулай ук — Администрация) гариза белән мөрәҗәгать иткән. Әмма Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Вахитов һәм Идел буе районнары администрациясе башлыгы күрсәтмәсе нигезендә мөрәҗәгать итүчегә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннары бирүгә мохтаҗ буларак исәпкә куюдан баш тартылган, чөнки әлеге күрсәтмәдән өземтәдә күрсәтелгәнчә, гражданин И.А. Макаров аз керемле дип танылырга мөмкин һәм аның тарафыннан йорт кенәгәсеннән өземтә, йортка техник паспорт (күчермә) бирелмәгән.

Мөрәҗәгать итүче, «“Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында” Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 5 декабрендәге 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы кабул ителгәнчегә кадәр (алга таба шулай ук — 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы) торак урыны алу өчен торак субсидиясен (бер тапкыр бирелә торган акчалата түләү) бирү юлы белән торак шартларын яхшырту хокукына Россия Федерациясе Торак кодексының 51 статьясындагы 1 өлешенең 4 пунктында каралган исемлектә күрсәтелгән хроник авыруларның авыр формалары белән интегүче барлык инвалидлар, шулай ук әлеге исемлектә күрсәтелгән хроник авыруларның авыр формалары белән интегүче инвалид балалары булган, торак урыннарына мохтаҗлар дип танылган һәм 2005 елның 1 гыйнварыннан соң исәпкә баскан гаиләләр ия булган иде дип күрсәтә. Аның фикеренчә, 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының дәгъва белдерелә торган нигезләмәләре белән кертелгән үзгәрешләр, тигезлек һәм гаделлек, социаль дәүләтнең конституциячел принципларына карамастан, инвалидларның аеруча мохтаҗ булган өлешен — аз керемлеләрне, аларга бирелгән торак субсидиясен алу хокукыннан, социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннары бирүгә мохтаҗлар буларак исәпкә куюның законнар белән билгеләнгән шартларына туры килмәү сәбәпле, мәхрүм иткәннәр.

Гражданин И.А. Макаровка тиешле исәпкә куюдан шул исәптән йорт кенәгәсеннән өземтә бирелмәү нигезендә баш тартылганлыктан, аны бирү турындагы гариза белән ул Администрациягә мөрәҗәгать иткән. Ләкин Администрация, дәгъва белдерелә торган Административ регламент нигезендә өземтә алу өчен шул исәптән йорт кенәгәсе һәм шәхси торак йортка

хокуклар турында документ (хокукны дәүләт теркәве турында таныклык яки шәхси торак йортның техник (кадастр) паспорты, яки Ростехинвентаризациянең — Федераль техник инвентаризацияләү бюросының Татарстан Республикасы филиалыннан хокук ияләре турында белешмә) тапшырырга кирәк дип билгеләп, аңа йорт кенәгәсеннән өземтә бирүдән баш тарткан.

Мөрәҗәгать итүче күрсәткәнчә, «Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Законының 17 статьясындагы 3 өлеше һәм Тәртипнең 2.4 пункты нигезендә, йорт кенәгәсеннән өземтә һәм йортка техник паспорт җирле үзидарә органы тарафыннан дәүләт органнарыннан, башка җирле үзидарә органнарыннан яисә аларга буйсынган оешмалардан ведомствоара мәгълүмати хезмәттәшлек тәртибендә соратып алына торган документларга кертелгәннәр һәм шунлыктан мөрәҗәгать итүчедән таләп ителә алмыйлар.

Шуңа бәйле рәвештә гражданин И.А. Макаров социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаҗ буларак исәпкә куюдан йорт кенәгәсеннән өземтә бирелмәү нигезендә баш тарту законсыз булып тора һәм хокук нормалары белән бәйләнмәгән дип саный.

Моннан тыш, аның фикеренчә, аның тарафыннан дәгъва белдерелә торган Административ регламентның хокукый нигезләмәләре белән йорт кенәгәсен һәм шәхси торак йортка хокуклар турындагы документны мөрәҗәгать итүче тәкъдим итәргә тиешле документларга кертү шулай ук законсыз һәм җирле үзидарә органнары карарларының һәм гамәлләренең законлы характеры турында конституциячел норма белән килешмәүче булып тора.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданин И.А. Макаров Татарстан Республикасы Конституция судыннан «“Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында” Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 5 декабрендәге 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясының 5 пунктындагы «а» пунктчасын, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2016 елның 28 октябрендәге 4439 номерлы карары редакциясендә) расланган әлеге Административ регламентка 1 нче кушымтаның 1 пунктындагы өченче һәм дүртенче абзацлары белән үзара бәйләнештә Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 һәм 2.8 пунктларының аерым нигезләмәләрен Татарстан Республикасы Конституциясенең 13, 24 (икенче өлеш), 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 30, 54 (беренче өлеш), 55 һәм 58 (икенче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый, алар нигезендә Татарстан Республикасы — сәясәте кешегә лаеклы тормыш һәм ирекле үсеш тәэмин итүче шартлар булды-

руга юнәлтелгән социаль дәүләт; дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары, җәмәгать берләшмәләре, оешмалар, учреждениеләр, урындагы затлар һәм гражданнар Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын үтәргә бурычлы; закон һәм суд каршында һәркем тигез; дәүләт кеше һәм граждан хокукларының һәм ирекләренең тигезлеген чыгышына, социаль һәм мөлкәти хәленә, яшәү урынына һәм башка шартларга бәйсез рәвештә гарантияли; расачыл, милли һәм башка билгеләр буенча гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен чикләүнең яки аларга өстенлекләрен билгеләүнең теләсә кайсы рәвеше тыела; гражданнар шәхси, сәяси, социаль-икътисадый һәм мәдәни хокукларның һәм ирекләрнең бөтен тулылыгына ия; һәркемгә авырган, гарипләнгән һәм законда билгеләнгән башка очракларда социаль тәэминат гарантияләнә; һәркем торакка хокуклы, беркем дә торагыннан нигезсез мәхрүм ителә алмый; дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары торак төзелешен хуплыйлар, торакка хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыралар; Татарстан Республикасында кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен юкка чыгаручы яисә киметүче законнар чыгарылмаска тиеш.

1.1. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы икенче өлеше нигезендә, конституциячеллеге дәгъваланучы акт юкка чыгарылган булса яисә эшне карый башлаганчы йә аны карау чорында үз көчен югалткан булса, Татарстан Республикасы Конституция суды башлаган эш туктатылырга мөмкин, моңа бу актның гамәлдә булуы аркасында гражданнарның конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылган очраклар керми.

Суд утырышында эшне карый башлаганчы Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2019 елның 30 декабрендәге 4714 номерлы карары белән дәгъва белдерелә торган карарга үзгәрешләр кертелгән, алар нигезендә Административ регламентка 1 нче кушымта яңа редакциядә бәян ителгән. Кертелгән үзгәрешләр эчтәлегеннән күренгәнчә, мөрәҗәгать итүче шикаять белдерә торган Административ регламентка 1 нче кушымтадагы 1 пунктының дүртенче абзацындагы шәхси торак йортка хокуклар турындагы документ (хокукны дәүләт теркәве турында таныклык яки шәхси торак йортның техник (кадастр) паспорты, яки Ростехинвентаризациянең — Федераль техник инвентаризацияләү бюросының Татарстан Республикасы филиалыннан хокук ияләре турында белешмә) бирү бурычына кагылышлы нигезләмә төшереп калдырылган. Димәк, әлеге эш буенча Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2016 елның 28 октябрендәге 4439 номерлы карары редакциясендә) расланган әлеге Административ регламентка 1 нче кушымтаның 1 пунктындагы дүртенче абзацы белән үзара бәйләнештә Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 һәм 2.8 пунктлары нигез-

ләмәләренең конституциячеллеген тикшерү өлешендә эш туктатылырга тиеш.

Шуның белән бергә, кертелгән үзгәрешләр эчтәлегеннән шулай ук күренгәнчә, мөрәҗәгать итүче тарафыннан йорт кенәгәсен бирү бурычларына кагылышлы нигезләмә Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән (Башкарма комитетның 2019 елның 30 декабрендәге 4714 номерлы карары редакциясендә) расланган Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентына 2 нче кушымтаның беренче өлешендәге 3 пунктында фактта сакланып калган һәм чагылыш тапкан. Күрсәтелгән нормалар аның торакка конституциячел хокукын бозуга хокукый нигез булып торган дип санаган мөрәҗәгать итүче позициясен исәпкә алып, Административ регламентның карала торган нормаларына үзгәрешләр кертү алар белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтү өчен мөрәҗәгать итүчегә йорт кенәгәсен бирү бурычын йөкләгән дәрәҗәдә дәгъва белдерелә торган нигезләмәләрнең конституциячеллеген тикшерүгә каршы килә алмый.

1.2. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 68 статьясындагы икенче һәм өченче өлешләре нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды, карала торган актның мәгънәсен сүзгә-сүз, рәсми рәвештә һәм башкача шәрехләп яки хокук куллану гамәлиятендәге мәгънәсен дә бәяләп, шулай ук норматив хокукый актлар системасындагы урынын исәпкә алып, эш буенча карар кабул итә. Татарстан Республикасы Конституция суды бары тик мөрәҗәгатьтә күрсәтелгән предмет буенча һәм мөрәҗәгатьтә күрсәтелгән актның конституциячеллеге шик тудыручы өлешенә карата гына карар кабул итә һәм карар кабул иткәндә мөрәҗәгатьтә бәян ителгән сәбәпләргә һәм дәлилләргә бәйле булмый.

Шулай итеп, әлеге эш буенча түбәндәгеләр Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булып торалар:

— «“Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында” Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 5 декабрендәге 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясының 5 пунктындагы «а» пунктчасы, аның нигезендә «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында» 2004 елның 8 декабрендәге 63-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 8.2 статьясындагы 1 пунктында «торак урыннарга мохтаҗ дип» сүзләре «билгеләнгән тәртиптә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаҗ дип» сүзләренә алмаштырылган;

— Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2016 елның 28 октябрендәге 4439 номерлы карары редакциясендә) расланган әлеге Административ регламентка 1 нче ку-

шымтаның 1 пунктындагы өченче абзацы белән үзара бәйләнештә Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 һәм 2.8 пунктлары нигезләмәләре, алар йорт кенәгәсеннән белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтү өчен мөрәҗәгать итүчегә йорт кенәгәсен бирү бурычын йөкләгән дәрәҗәдә.

2. Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының хокукый нигезләмәләре социаль яклау һәм торак законнары өлкәсенә кагылалар. Россия Федерациясе Конституциясенең 72 статьясы (1 өлешнең «ж» һәм «к» пунктлары) нигезендә, социаль тәэминатны да кертеп, социаль яклау, шулай ук торак законнары Россия Федерациясенең һәм Россия Федерациясе субъектларының уртак карамагында. Россия Федерациясенең һәм Россия Федерациясе субъектларының уртак карамагындагы мәсьәләләр буенча федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектларының шулар нигезендә кабул ителә торган законнары һәм башка норматив хокукый актлары чыгарыла; Россия Федерациясе субъектларының законнары һәм башка норматив хокукый актлары федераль законнарга каршы килә алмый (Россия Федерациясе Конституциясенең 76 статьясы, икенче һәм бишенче өлешләр).

«Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары турында» 1999 елның 6 октябрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль законның 26.3 статьясы нигезендә Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте органнарының уртак карамагындагы мәсьәләләр буенча әлеге органнар тарафыннан Россия Федерациясе субъекты бюджеты акчалары хисабына (федераль бюджеттан бирелгән субвенцияләрдән тыш) мөстәкыйль гамәлгә ашырыла торган вәкаләтләренә гражданнарның аерым категорияләренә, шул исәптән инвалидларга, социаль ярдәм һәм социаль хезмәт күрсәтү мәсьәләләрен хәл итү керә (2 пунктның 24 пунктчасы); әлеге мәсьәләләр буенча федераль законнарда күрсәтелгән хокукны билгели торган нигезләмәләр булу-булмауга бәйсез рәвештә Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте органнары законнар, башка норматив хокукый актлар кабул итәргә хокуклы (3.1 пункт).

Аталган Федераль законның 26.3-1 статьясындагы өченче өлеше нигезендә Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте органнары Россия Федерациясе субъекты бюджеты акчалары исәбеннән (федераль бюджеттан максатчан чыгымнарны гамәлгә ашыру өчен Россия Федерациясе субъекты бюджетына тапшырыла торган финанс чараларыннан тыш) гражданнарның аерым категорияләре өчен социаль ярдәм күрсәтүнең һәм социаль булышуның өстәмә чараларын шул исәптән Россия Федерациясе субъекты законнары һәм башка норматив хокукый актлары белән билгеләнгән мохтаҗлык критерийларыннан чыгып билгеләргә хокуклы, бу федераль законнарда әлеге хокукны билгели торган нигезләмәләрнең булу-булмавына бәйле түгел.

Шулай итеп, 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын кабул итеп, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы үзенә федераль законнар нигезендә карый торган һәм Татарстан Республикасы Конституциясенең 54 (икенче өлеш) һәм 75 (2 пункт) статьяларының үзара бәйле нигезләмәләренә таянган вәкаләтне дөрес гамәлгә ашырган.

«Дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру турында» 2010 елның 27 июлендәге 210-ФЗ номерлы Федераль законның 3 статьясы нигезендә дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүгә бәйле рәвештә барлыкка килә торган мөнәсәбәтләрне норматив хокукый җайга салу әлеге Федераль закон, башка федераль законнар белән, алар нигезендә кабул ителә торган Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары, Россия Федерациясе субъектлары законнары һәм башка норматив хокукый актлары, муниципаль хокукый актлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

Күрсәтелгән Федераль законның 12 (1 өлеш) һәм 13 (15 өлеш) статьялары белән үзара бәйләнештә 6 статьясы нигезендә муниципаль хезмәтләр күрсәтүче органнар административ регламентлар нигезендә муниципаль хезмәтләр күрсәтергә тиеш; муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең административ регламентларын эшләү һәм раслау тәртибе җирле администрация тарафыннан билгеләнә.

Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2011 елның 25 февралендәге 782 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре Башкарма комитеты органнары тарафыннан муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең административ регламентларын эшләү һәм раслау тәртибенең 1.8 пункты нигезендә Казан шәһәре муниципаль берәмлеге вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өлкәсендә административ регламентлар билгеләнгән тәртиптә Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый акты белән расланалар.

Шулай итеп, Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентын раслап, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты үзенә федераль законнар нигезендә бирелгән, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенең 116 (беренче өлеш) һәм 118 (беренче өлеш) статьяларының үзара бәйле нигезләмәләренә таянган вәкаләтләрне дөрес гамәлгә ашырган.

3. Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасын социаль дәүләт дип игълан итеп (13 статья), һәркемгә, шул исәптән авырган, гарипләнгән очракта һәм законда билгеләнгән башка очракларда социаль тәэминат гарантияләнә (54 статья, беренче өлеш); һәркем торакка хокуклы; дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары торак төзелешен хуплыйлар, торакка хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыралар (55 статья) дип билгели. Мәгънәсе буенча шундый ук гарантияләр Россия Федерациясе Конституциясендә, шул исәптән аның 7, 39 (1 өлеш), 40 (1 һәм 2 өлешләр) статьяларында билгеләнгән.

Шул ук вакытта, Россия Федерациясе Конституция Суды билгеләп үткәнчә, Россия Федерациясе Конституциясе нигезендә, Россия, сәясәте кеше өчен лаеклы тормыш һәм ирекле үсеш тәэмин итәрлек шартлар тудыруга юнәлдерелгән социаль дәүләт буларак (7 статья, 1 өлеш), һәркемнең торакка хокукын гамәлгә ашыруны гарантияли (40 статья, 1 өлеш), ул, лаеклы тормыш дәрәҗәсенә хокук элементы буларак, халыкара җәмәгатьчелек тарафыннан танылган (Кеше хокуклары гомуми декларациясенең 25 статьясы һәм Икътисади, социаль һәм мәдәни хокуклар турында халыкара пактның 11 статьясы). Шуннан чыгып, Россия Федерациясе Конституциясе, һәркемнең торакка хокукын игълан итеп, әлеге хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру буенча дәүләт хакимияте органнарының һәм җирле үзидарә органнарының үзара бәйләнешле булу бурычын беркетә (40 статья, 2 өлеш), бер үк вакытта аны гамәлгә ашыру гарантиясе булып тора (2016 елның 12 апрелендәге 10-П номерлы Карар).

3.1. Бюджетларның мөстәкыйльлеге принцибы нигезендә (Россия Федерациясе Бюджет кодексының 31 статьясы), Россия Федерациясе Конституция Суды билгеләгәнчә, Россия Федерациясе субъектының бюджеты акчаларын тоту формалары һәм юнәлешләре (финанс белән тәэмин ителеше башка дәрәҗәләрдәге бюджетлардан субсидияләр һәм субвенцияләр исәбеннән гамәлгә ашырыла торган чыгымнардан тыш) Россия Федерациясе субъектлары тарафыннан мөстәкыйль билгеләнә, ләкин шул ук вакытта алар хокуклы гына түгел, шулай ук үз бюджетларының баланслылыгын һәм бюджет акчаларын куллануның нәтиҗәлелеген мөстәкыйль тәэмин итәргә дә тиешләр (2018 елның 27 мартындагы 13-П номерлы Карар).

«Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында» Татарстан Республикасы Законының 8.2 статьясында билгеләнгән хокукый җайга салу максатчан характерга ия, аның билгеләнеше тулысынча Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла торган аерым категорияләрдәге гражданнарның матди иминлеген тәэмин итү булып тора һәм гражданнарның аерым категорияләренә өстәмә социаль ярдәм чарасыннан гыйбарәт, аны билгеләү Татарстан Республикасының бурычы түгел, ә хокукы булып тора дип Татарстан Республикасы Конституция суды берничә тапкыр күрсәткән иде инде. Бу исә аны бирү нигезләре һәм шартлары, социаль-икътисадый үсешнең әлеге этабында булган финанс һәм башка матди мөмкинлекләрне исәпкә алып, республика тарафыннан мөстәкыйль билгеләнә дигәнне аңлата (2016 елның 8 июлендәге 12-О номерлы, 2017 елның 12 июлендәге 32-О номерлы һәм башка билгеләмәләр).

Торак шартларын яхшыртуга торак субсидиясен (бер тапкыр бирелә торган акчалата түләү) (алга таба шулай ук — торак субсидиясе) бирү рәвешендә өстәмә социаль ярдәм чарасы «“Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында” Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2014 елның 23 июлендәге 69-ТРЗ номерлы Татарстан

Республикасы Законының 1 статьясындагы 3 пункты белән кертелгән. Башта Татарстан Республикасы закон чыгаручысы Россия Федерациясе Торак кодексының 51 статьясындагы 1 өлешенең 4 пунктында каралган исемлектә күрсәтелгән хроник авыруларның авыр формалары белән интегүче инвалидлар һәм әлеге исемлектә күрсәтелгән хроник авыруларның авыр формалары белән интегүче инвалид балалары булган (алга таба шулай ук — инвалидлар һәм инвалид балалары булган гаиләләр), торак урыннарына мохтаҗлар дип танылган, 2005 елның 1 гыйнварыннан соң исәпкә баскан гаиләләр өчен торак субсидиясен бирүне күздә тоткан.

Мөрәҗәгать итүче тарафыннан шикаять белдерелә торган 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, аны алу хокукына билгеләнгән тәртиптә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаҗлар дип танылган инвалидлар һәм инвалид балалары булган гаиләләр ия булуын күздә тотып, торак субсидиясе бирү шартларын үзгәрткән. Россия Федерациясе Торак кодексының социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелү шартларын регламентлый торган 91.3 статьясының 1 өлеше нигезләмәләре белән үзара бәйләнештә, бу торак урыннарына мохтаҗлар дип танылган, 2005 елның 1 гыйнварыннан соң исәпкә баскан инвалидлар һәм инвалид балалары булган гаиләләр саныннан аз керемлеләр дип танылган яки танылырга нигезе булганнар, шулай ук аларның һәм алар белән бергә даими яшәүче гаилә әгъзалары кеременең һәм аларның салым салынырга тиешле мөлкәт хакының максималь күләме әлеге статьяның 2 өлеше нигезендә билгеләнә торган максималь күләмнән артып китүчеләр төшереп калдырылганны аңлата.

Торак урыннарына мохтаҗлар дип танылган яисә танылырга нигезләре булган, 2005 елның 1 гыйнварыннан соң исәпкә баскан торак урыннарына мохтаҗ инвалидлар һәм инвалид балалары булган гаиләләр өчен хокукый җайга салуны үзгәрткәндә, Татарстан Республикасы закон чыгаручысы, Татарстан Республикасы бюджетының булган мөмкинлекләреннән чыгып, күрсәтелгән категориядәге затлар өчен федераль закон чыгаручы тарафыннан торак шартларын яхшырту механизмы инде каралган булуын кулланган.

Россия Федерациясе Торак кодексының 14 статьясындагы 1 өлешенең 5 пункты, 49 статьясындагы 2 өлеше һәм 57 статьясындагы 2 өлеше 3 пунктының үзара бәйләнешле нигезләмәләре эчтәлегеннән күренгәнчә, әлеге Кодексның 51 статьясындагы 1 өлешенең 4 пунктында каралган исемлектә күрсәтелгән хроник авыруларның авыр формалары белән интегүче гражданнар, аларны аз керемлеләр дип таныган һәм торак законнарында каралган тәртиптә алар тарафыннан торак урынына мохтаҗлыгы расланган очракта, социаль наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондыннан торак урыннары чираттан тыш бирелү хокукына ия.

Россия Федерациясе Конституция Суды 2019 елның 10 декабрендәге 39-П номерлы Карарында, социаль наем шартнамәләре буенча торак урыннары бирүгә һәм торак урынына объектив мохтаҗлыкны раслауга карата торак законнарының гомуми таләпләрен үтәү шарты белән (әлеге Кодексның 49 статьясындагы 2 өлеше һәм 52 статьясындагы 1 өлеше), федераль закон чыгаручы гражданнарның аерым категорияләре өчен социаль наем шартнамәләре буенча чираттан тыш, шул исәптән Россия Федерациясе Торак кодексының 51 статьясындагы 1 өлешенең 4 пунктында каралган исемлектә күрсәтелгән хроник авыруларның авыр формалары белән интегүче гражданнар өчен торак урыннары бирү мөмкинлеген билгеләгән (әлеге Кодексның 57 статьясындагы 2 өлешенең 3 пункты), дип күрсәтеп киткән.

Бәян ителгәннәрне исәпкә алып, Татарстан Республикасы Конституция суды, аз керемлеләр дип танылган инвалидлар һәм инвалид балалары булган гаиләләр аларга муниципаль торак фондыннан торак урыны бирү юлы белән торак шартларын яхшыртуга хокуклы, ә аз керемлеләр дип танылмаган шундый ук затлар категориясендәге гражданнар мондый хокукка ия түгел, дәгъва белдерелә торган хокукый җайга салуны кертү хроник авыруларның авыр формалары белән интегүче һәм билгеләнгән тәртиптә торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ дип танылган иң күп сандагы инвалидларга дәүләт ярдәме күрсәтүне, бюджет акчалары хисабына үзенең хокукый табигате буенча охшаш социаль ярдәм чараларын берничә тапкыр алуны булдырмауны максат итеп куя һәм үзеннән-үзе конституциячел әһәмиятле максатны — аңа аеруча мохтаҗ гражданнарның торакка хокукын тәэмин итүне күздә тота дигән нәтиҗәгә килә.

Татарстан Республикасы Дәүләт Советының карала торган җайга салуны үзгәртүдә мондый алымы Россия Федерациясе Конституция Судының хокукый позицияләренә җавап бирә, ул берничә тапкыр күрсәткәнчә, гаделлек, тигезлек һәм ярашканлык конституциячел принципларыннан закон чыгаручыга юнәлтелгән бер үк категориягә караган затларның хокукый хәлендә объектив һәм акылга ярашлы акланууга ия булмаган аерымлыклар кертүне тыю (бер үк яисә охшаш вәзгыятьләрдә торучы затлар белән төрлечә эш итүне тыю) килеп чыга; хокукый җайга салуның теге яки бу өлкәсендә гражданнарның хокукларындагы аермаларга китерә торган теләсә нинди дифференциация Россия Федерациясе Конституциясе, шул исәптән аның 17 (3 өлеш), 19 (1 һәм 2 өлешләр) һәм 55 (3 өлеш) статьялары таләпләренә җавап бирергә тиеш, әгәр аермалар бары тик объектив акланган, нигезләнгән һәм конституциячел әһәмиятле максатларга туры килсә генә рөхсәт ителә, ә әлеге максатларга ирешү өчен файдаланыла торган хокукый чаралар шуларга тиң (2001 елның 24 маендагы 8-П номерлы, 2007 елның 5 апрелендәге 5-П номерлы, 2010 елның 3 февралендәге 3-П номерлы, 2012 елның 27 февралендәге 3-П номерлы, 2019 елның 22 мартындагы 15-П номерлы һәм башка карарлар).

Шуның белән бергә, Татарстан Республикасы Конституция

суды мондый дифференциациянең аз керемлеләр дип танылган, шулай ук андый дип танылмаган инвалидлар һәм инвалид балалары булган гаиләләр мәнфәгатьләре балансын үтәгәндә генә акланырга мөмкин булуына игътибар итә, бу исә дәүләт хакимияте органнарыннан һәм җирле үзидарә органнарыннан натуралата торак урынын чиратсыз бирү яки торак субсидиясен түләү буенча закон нигезендә билгеләнгән бурычларын реаль үтәүне, димәк, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ гражданнарның санын исәпкә алып, тиешле бюджет планлаштыруын таләп итә.

Шулай итеп, «“Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында” Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 5 декабрендәге 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясының 5 пунктындагы «а» пунктчасы, аның нигезендә «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында» 2004 елның 8 декабрендәге 63-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 8.2 статьясындагы 1 пунктында «торак урыннарга мохтаҗ дип» сүзләре «билгеләнгән тәртиптә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаҗ дип» сүзләренә алмаштырылган, Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә.

3.2. Дәгъва белдерелә торган закон нормасын Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип танып, Татарстан Республикасы Конституция суды түбәндәгеләрне билгеләп үтәргә кирәк дип саный. Россия Федерациясе Конституция Суды күрсәткәнчә, Россия Федерациясе субъекты закон чыгаручысына гражданнарның аерым категорияләренә социаль ярдәм күрсәтүнең өстәмә чараларын билгеләү һәм юкка чыгару вәкаләте бирү ул чикләнмәгән ирекле эш итә һәм элек үз өстенә алган гавами-хокукый йөкләмәләрдән баш тарта ала дигәнне аңлатмый. Киресенчә, аларны саклауга бөтен көчен куеп, ул конституцион әһәмиятле кыйммәтләр, гавами һәм шәхси мәнфәгатьләр балансын табарга, әгәр дә, Россия Федерациясе субъекты бюджеты торышын исәпкә алып, бу объектив мөмкин түгел икән, һәрхәлдә, законнар белән җайга салуга нигезләнеп көткән һәм тиешле социаль ярдәм чараларын алуга исәп тоткан затлар өчен тискәре нәтиҗәләрне мөмкин кадәр йомшартырга тиеш. Башкача булуы социаль дәүләт нигезенә каршы килү генә түгел, Россия Федерациясе Конституциясенең законнарның мәгънәсен, эчтәлеген һәм кулланылышын билгеләүче 2 һәм 18 статьяларыннан килеп чыга торган һәм гавами хакимият органнарына мөрәҗәгать ителгән кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен тану, үтәү һәм яклауны тәэмин итү таләбе белән дә аерылыр иде (2018 елның 27 мартындагы 13-П номерлы Карар).

Шулай итеп, социаль ярдәмнең теге яки бу өстәмә чарасын юкка чыгарып, Татарстан Республикасы закон чыгаручысына алга таба социаль ярдәм чараларын, аерым алганда, торак субсидиясен бирүнең элек билгеләнгән шартларын үзгәрткәндә,

гражданнарның законга һәм дәүләт гамәлләренә ышанычын хуплау принцибын сакларга мөмкинлек бирә торган компенсация механизмын күздә тотарга кирәк, ул хокукый җайга салуның нигезле тотрыклылыгын саклауны һәм гамәлдәге нормалар системасына законсыз үзгәрешләр кертүгә юл куелмауны, шулай ук гражданнарга кирәк булган очракта, аерым алганда, вакытлыча җайга салу юлы белән, ниндидер бер нигезле күчеш чоры дәвамында кертелә торган үзгәрешләргә җайлашу өчен мөмкинлек бирүне күздә тота.

Моннан тыш, «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында» законның, аның башлангыч редакциясендә, 8.2 статьясы гамәлдә булган чорда, Россия Федерациясе Торак кодексы нигезендә инвалидларга һәм инвалид балалары булган гаиләләргә, шул исәптән аз керемлеләр дип танылган гаиләләргә, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан, бу хакта әлеге Татарстан Республикасы Законында турыдан-туры күрсәтелүгә карамастан, әлеге социаль ярдәм чарасын бирүне күздә тоткан торак субсидиясен исәпләү тәртибе расланмаган булган. Күрсәтелгән тәртип «Инвалидларның аерым категорияләренә Татарстан Республикасы бюджеты акчасы исәбеннән торак урын сатып алуга торак субсидиясе (бер тапкыр акчалата түләү) бирү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 18 апрелендәге 236 номерлы карары белән, ягъни мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган закон үзгәрешләре кертелгәннән соң ук расланган. Шуның нәтиҗәсендә «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында» (башлангыч редакциясендә) Татарстан Республикасы Законының гамәлдә булу чорында аның 8.2 статьясы нигезендә торак субсидиясе хокукына ия булган инвалидлар һәм инвалид балалары булган гаиләләр мондый хокуктан, аны гамәлгә ашыру тәртибе булмау сәбәпле, файдалана алмаганнар. Бу закон чыгаручы тарафыннан билгеләнгән хокук асылда иллюзор характерда булган дигәнне аңлата. Шуңа бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Конституция суды Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының игътибарын шуңа юнәлтергә кирәк дип саный: закон нормасын юридик тәэмин итү механизмы булмау гавами хакимият органнарының ирекле каравына китерергә мөмкин, ә бу хокукый дәүләтнең конституциячел принциплары белән туры килми һәм тиешле хокукый җайга салуны гамәлгә ашырганда киләчәктә һич тә ярамый.

4. Йорт кенәгәсеннән өземтә бирү буенча дәүләт (муниципаль) хезмәте Россия Федерациясе субъектлары башкарма хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары тарафыннан электрон рәвештә беренче чиратта күрсәтелә торган дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләрнең, шулай ук Россия Федерациясе субъектлары учреждениеләре һәм оешмалары һәм муниципаль учреждениеләр һәм оешмалар тарафыннан электрон рәвештә күрсәтелә торган хезмәтләрнең (Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2009 елның 17 декабрендәге 1993-р но-

мерлы күрсәтмәсе белән расланган) һәм дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр реестрына кертелергә тиешле һәм электрон формада күрсәтелә торган, аларда дәүләт йөкләмәсе (заказы) яки муниципаль йөкләмә (заказ) урнаштырылган дәүләт учреждениеләре һәм муниципаль учреждениеләр һәм башка оешмалар тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләрнең (Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2011 елның 25 апрелендәге 729-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган) җыелма исемлегенә кертелгән.

«Дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру турында» Федераль закон, ведомствоара, шул исәптән электрон, дәүләт хакимияте органнары һәм (яки) җирле үзидарә органнары арасында үзара бәйләнешне кертү һәм үстерү зарурлыгыннан чыгып, муниципаль хезмәтләр күрсәтүче органнар мөрәҗәгать итүчедән дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүче органнар, башка дәүләт органнары һәм муниципаль органнар яки мондый хезмәтләр күрсәтүдә катнашучы аларга караган оешмалар карамагында булган документларны таләп итәргә хокуклы булмавын күздә тоткан, мөрәҗәгать итүче күрсәтелгән документларны һәм мәгълүматны үз инициативасы буенча тапшырырга хокуклы (7 статьяның 1 өлешендәге 2 пункты). Югарыда күрсәтелгән Федераль законда мөрәҗәгать итүче тарафыннан мөстәкыйль бирелә торган документлар исемлеген билгеләп, федераль закон чыгаручы Россия Федерациясе субъекты законы яисә Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы норматив хокукый акты яисә муниципаль хокукый акт нигезендә күрсәтелгән исемлектән документлар ведомствоара мәгълүмати хезмәттәшлек системасын кулланып алынырга мөмкинлеген (7 статьяның 6 һәм 6.1 өлешләре) күздә тоткан.

Шул ук вакытта закон яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә мөрәҗәгать итүче мөстәкыйль тапшырырга тиешле мәгълүматка һәм документларга, һәм, алар ведомствоара мәгълүмати хезмәттәшлек кысаларында алынырга тиешле булганлыктан, мөрәҗәгать итүче үз инициативасы буенча тапшырырга хокуклы документларга бүлеп муниципаль хезмәт күрсәтү өчен кирәкле булган документларның тулы исемлеге муниципаль хезмәт күрсәтү стандартында билгеләнә, ул, үз чиратында, административ регламент структурасына керә («Дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру турында» Федераль законның 12 статьясындагы 2 өлешенең 2 пункты һәм 14 статьясындагы 1 өлешенең 6 пункты).

Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән расланган (башлангыч редакциясендә) Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 1.9 пунктындагы өченче абзацы нигезендә җирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә торган белешмә (өземтә) — шәхси торак йортларда яшәүчеләргә бирелә торган гаилә составы турында белешмә, яшәү урыныннан белешмә, хуҗалык кенәгәсеннән өземтә, йорт кенәгәсеннән өземтә, вафат булучының яшәгән уры-

ныннан вафат булган көненә белешмә, алдагы яшәү урыныннан белешмә.

Административ регламентның шикаять белдерелә торган нигезләмәләре буенча йорт кенәгәсеннән өземтә бирү өчен мөрәҗәгать итүче шул исәптән йорт кенәгәсен дә бирергә тиеш.

Россия Федерациясе Эчке эшләр министрлыгының «Россия Федерациясе чикләрендә тору урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәү һәм теркәүдән төшерү кагыйдәләрен куллану турындагы инструкцияне раслау хакында» 1995 елның 23 октябрендәге 393 номерлы Боерыгы эчтәлегеннән күренгәнчә (Россия Федерациясе Эчке эшләр министрлыгының 2007 елның 16 ноябрендәге 1004 номерлы Боерыгы басылуга бәйле рәвештә үз көчен югалткан), йорт (фатирлар буенча) кенәгәләре гражданнарның милек хокукында булган торак урыннарында гражданнар теркәлгәндә рәсмиләштерелә, алар йорт (фатир) хуҗаларында саклана; йорт (фатирлар буенча) кенәгәләре — һәр йортка, ә йорт (фатир) милектәшләренең үтенече буенча йортның (фатирның) һәр өлешенә алып барылалар. Россия Федерациясе Федераль миграция хезмәтенең «Россия Федерациясе чикләрендә тору урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәү исәбенә алу буенча Федераль миграция хезмәте тарафыннан дәүләт хезмәте күрсәтүнең административ регламентын раслау турында» 2007 елның 20 сентябрендәге 208 номерлы (Россия Федерациясе Федераль миграция хезмәтенең 2012 елның 11 сентябрендәге 288 номерлы Боерыгын бастырып чыгаруга бәйле рәвештә үз көчен югалткан) Боерыгы белән гражданнарны физик яки юридик затларның милек хокукында булган шәхси торак фондының торак урыннарына теркәгәндә, торак урыны милекчесенең (милекчеләренең) торак фонды белән идарә итүче оешма белән әлеге эшне алып бару өчен килешүе булмаган очракта, йорт (фатир) хуҗалары тарафыннан 11 номерлы форма буенча йорт (фатирлар буенча) кенәгәләрен рәсмиләштерү һәм саклау рөхсәт ителә (59 пункт) дип каралган иде. Алга таба торак урыннар милекчеләре тарафыннан йорт кенәгәсен алып бару буенча шундый ук бурыч Россия Федерациясе Федераль миграция хезмәтенең «Россия Федерациясе чикләрендә тору урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәү исәбенә алу буенча Федераль миграция хезмәте тарафыннан дәүләт хезмәте күрсәтүнең административ регламентын раслау турында» 2012 елның 11 сентябрендәге 288 номерлы Боерыгы белән каралган иде (Россия Федерациясе Эчке эшләр министрлыгының 2017 елның 31 декабрендәге 984 номерлы Боерыгын чыгаруга бәйле рәвештә үз көчен югалткан). Хәзерге вакытта гамәлдә булган законнар белән йорт кенәгәләрен электрон рәвештә дә, кәгазьдә дә алып бару, шулай ук гражданнарның үзләрендә булган йорт кенәгәләрен Россия Федерациясе чикләрендә тору урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәү исәбенә алучы органнарга яисә башка гавами хакимият органнарына һәм оешмаларга тапшыру буенча да бурычлары каралмаган.

Аталган хокукый нигезләмәләрдән чыгып, йорт кенәгәләрен

алып бару бурычы шәхси торак йортларның милекчеләренә йөкләнгән. Димәк, гражданга муниципаль хезмәт күрсәткәндә аңа йорт кенәгәсеннән өземтә бирү өчен йорт кенәгәсен бирү турындагы таләп мөрәҗәгать итүче индивидуаль торак йортның милекчесе булуына, йорт кенәгәсе аның карамагында булуына һәм җирле администрациянең аны ведомствоара хезмәттәшлек тәртибендә алу мөмкинлеге булмауга бәйле объектив хәлләргә нигезләнгән.

«Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Законында социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннары бирүгә мохтаҗлар буларак исәпкә кую өчен гражданнар тарафыннан йорт кенәгәсеннән өземтәләр бирү буенча таләпләр булмавы турында мөрәҗәгать итүченең дәлилләренә карата Татарстан Республикасы Конституция суды түбәндәгеләрне билгеләп үтә.

Гражданнарны социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннары бирүгә мохтаҗлар буларак исәпкә кую өчен йорт кенәгәсеннән өземтә бирергә кирәклеге, шулай ук мондый өземтә бирмәү нәтиҗәләре — тиешле исәпкә куелудан баш тарту турында таләпне билгели торган хокукый нигезләмәләр дәгъва белдерелә торган Административ регламентта каралмаган. Әлеге таләп Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2018 елның 13 ноябрендәге 5805 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә социаль кулланылыштагы торак фондының торак урыннарын наемга алу шартнамәләре нигезендә торак урыннар алуга мохтаҗ гражданнарны исәпкә кую буенча муниципаль хезмәт күрсәтү турында Административ регламентында билгеләнгән, аның конституциячеллеге гражданин И.А. Макаров тарафыннан дәгъваланмый, шуңа күрә Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан конкрет нормоконтроль тәртибендә карала торган әлеге эш кысаларында бәяләнә алмый.

Шулай итеп, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2016 елның 28 октябрендәге 4439 номерлы карары редакциясендә) расланган әлеге Административ регламентка 1 нче кушымтаның 1 пунктындагы өченче абзацы белән үзара бәйләнештә Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 һәм 2.8 пунктларының дәгъва белдерелә торган нигезләмәләре, алар йорт кенәгәсеннән белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтү өчен мөрәҗәгать итүчегә йорт кенәгәсен бирү бурычын йөкләгән дәрәҗәдә кеше һәм гражданның, шул исәптән гражданин И.А. Макаровның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен юкка чыгара, чикли яисә башкача боза торган буларак карала алмый һәм шуңа күрә Татарстан Республикасы Конституциясенең 13, 24 (икенче өлеш), 28 (беренче һәм икен-

че өлешләр), 29 (беренче өлеш), 30, 54 (беренче өлеш), 55 һәм 58 (икенче өлеш) статьяларына каршы килми.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 6 статьясына, 46 статьясындагы икенче өлешенә, 66 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 67 статьясындагы беренче, икенче һәм алтынчы өлешләренә, 68, 69, 71, 73 статьяларына һәм 104 статьясындагы беренче өлешенең 1 пунктына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

карар чыгарды:

1. «"Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында" Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 5 декабрендәге 100-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясының 5 пунктындагы «а» пунктчасын Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип танырга, аның нигезендә «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында» 2004 елның 8 декабрендәге 63-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 8.2 статьясындагы 1 пунктында «торак урыннарга мохтаҗ дип» сүзләре «билгеләнгән тәртиптә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаҗ дип» сүзләренә алмаштырылган.

2. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2016 елның 28 октябрендәге 4439 номерлы карары редакциясендә) расланган әлеге Административ регламентка 1 нче кушымтаның 1 пунктындагы өченче абзацы белән үзара бәйләнештә, Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 һәм 2.8 пунктлары нигезләмәләрен, алар йорт кенәгәсеннән белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтү өчен мөрәҗәгать итүчегә йорт кенәгәсен бирү бурычын йөкләгән дәрәҗәдә Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип танырга.

3. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 21 ноябрендәге 10100 номерлы карары белән (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2016 елның 28 октябрендәге 4439 номерлы карары редакциясендә) расланган әлеге Административ регламентка 1 нче кушымтаның 1 пунктындагы дүртенче абзацы белән үзара бәйләнештә Белешмә (өземтә) бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 һәм 2.8 пунктлары нигезләмәләренең конституциячеллеген тикшерүгә кагылышлы өлешендә әлеге эшне карауны туктатырга.

4. Әлеге Карар катгый, шикаятькә дучар ителә алмый, игълан ителү белән үз көченә керә, турыдан-туры гамәлдә була һәм башка органнар һәм вазыйфаи затлар тарафыннан раслануны таләп итми.

5. Әлеге Карар «Ватаным Татарстан», «Республика Татарстан» газеталарында һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) кичекмәстән басылып чыгарга тиеш. Карар шулай ук «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 88-П

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ИМЕНЕМ
РЕСПУБЛИКИ
ТАТАРСТАН

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

по делу о проверке конституционности части 10 статьи 81 Устава муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан, принятого решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 29 марта 2018 года № 279, отдельных положений разделов 8 и 9 приложения № 1 к постановлению Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 25 февраля 2016 года № 415 «О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы», а также названного постановления, постановлений Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 2 февраля 2018 года № 218 «О внесении изменений в постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 03-03-415 от 25.02.2016 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”» и от 11 апреля 2019 года № 895 «О внесении изменений в муниципальную адресную программу “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”, утвержденную постановлением Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 415 от 25.02.2016», по порядку их официального опубликования, в связи с жалобой гражданина А.В. Туганова

19 марта
2020 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

руководствуясь статьей 109 (часть четвертая) Конституции Республики Татарстан, частями пятой и девятой статьи 3, частью первой и пунктом 1 части второй статьи 39, статьями 68, 83, 100, 101 и 103 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан»,

рассмотрел в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности части 10 статьи 81 Устава муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан, принятого решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 29 марта 2018 года № 279, отдельных положений разделов 8 и 9 приложения № 1 к постановлению Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 25 февраля 2016 года № 415 «О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы», а также названного постановления, постановлений Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 2 февраля 2018 года № 218 «О внесении изменений в постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 03-03-415 от 25.02.2016 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”» и от 11 апреля 2019 года № 895 «О внесении изменений в муниципальную адрес-

ную программу “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”, утвержденную постановлением Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 415 от 25.02.2016» по порядку их официального опубликования.

Поводом к рассмотрению дела явилась жалоба гражданина А.В. Туганова. Основанием к рассмотрению дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствуют ли оспариваемые заявителем нормативные положения Конституции Республики Татарстан.

Заслушав сообщение судьи-докладчика Л.В. Кузьминой, объяснения сторон — гражданина А.В. Туганова, представителей органов, издавших оспариваемые нормативные правовые акты,— начальника юридического отдела Аппарата Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан Э.А. Нургалеевой, руководителя муниципального казенного учреждения «Юридическое бюро Зеленодольского муниципального района» Н.Н. Пименовой, выступления приглашенных в судебное заседание: представителя Президента Республики Татарстан — главного советника отдела по законопроектной работе Государственно-правового управления Президента Республики Татарстан Е.Е. Шехматовой, представителя Государственного Совета Республики Татарстан — заведующего отделом гражданского законодательства Правового управления Аппарата Государственного Совета Республики Татарстан И.И. Фаттахова, представителя Кабинета Министров Республики Татарстан — Правительства Республики Татарстан — главного советника сектора государственного права и нормативного регулирования экономики Правового управления Аппарата Кабинета Министров Республики Татарстан Д.И. Абзаловой, представителя Председателя Верховного суда Республики Татарстан — судьи Верховного суда Республики Татарстан М.М. Сафиной, представителя Прокурора Республики Татарстан — начальника отдела по надзору за законностью нормативных правовых актов Управления по надзору за исполнением федерального законодательства прокуратуры Республики Татарстан А.Р. Валиахметова, представителя Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан — ведущего консультанта отдела по вопросам восстановления прав граждан аппарата Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан Р.М. Сибаевой, исследовав представленные документы и иные материалы, Конституционный суд Республики Татарстан

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратился гражданин А.В. Туганов с жалобой на нарушение его конституционных прав и свобод частью 10 статьи 81 Устава муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан, принятого решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 29 марта 2018 года № 279 (далее также — Устав), отдельными положениями разделов 8 и 9 приложения № 1 к постановлению Исполнительно-

го комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 25 февраля 2016 года № 415 «О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы» (далее также — Программа), а также названным постановлением, постановлениями Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 2 февраля 2018 года № 218 «О внесении изменений в постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 03-03-415 от 25.02.2016 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”» и от 11 апреля 2019 года № 895 «О внесении изменений в муниципальную адресную программу “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”, утвержденную постановлением Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 415 от 25.02.2016», по порядку их официального опубликования.

Обжалуемой частью 10 статьи 81 Устава определено, что при опубликовании (обнародовании) муниципального правового акта должна быть указана дата выхода печатного средства массовой информации.

В соответствии с разделом 8 Программы установлены критерии определения очередности многоквартирных домов для выполнения работ, так в первую очередь ее реализация предусмотрена для многоквартирных домов, в которых произведен комплексный капитальный ремонт в соответствии с Федеральным законом от 21 июля 2007 года № 185-ФЗ «О Фонде содействия реформированию жилищно-коммунального хозяйства». Очередность многоквартирных домов внутри данной группы домов сформирована на основании величины числового рейтинга, рассчитанного в общем порядке (пункт 1). Во вторую очередь реализация Программы предусмотрена для иных многоквартирных домов, не отнесенных к первой очереди. Очередность определяется путем присвоения каждому многоквартирному дому, включенному в Программу, индивидуального числового рейтинга по формуле, в которую включены, в частности, коэффициенты сознательности (С), коммуникаций (К) и безопасности (V). Очередность многоквартирных домов устанавливается путем сортировки по числовому значению рейтинга от минимальных его значений к максимальным (то есть чем меньше числовое значение, тем ранее проводятся работы в соответствии с Программой) (пункт 2).

Механизм реализации Программы установлен разделом 9 Программы, в силу пункта 1 которого выполнение работ по ремонту (восстановлению, устройству вновь) асфальтового покрытия осуществляется на основании ежегодно утверждаемого постановлением Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Плана реализации Программы (далее также — ежегодный План). В ежегодный План включаются многоквартирные дома в рамках лимита финансирования на очередной год реализации программы в соответствии с их очередностью, сформированной на последнее число месяца, предшествующего дате утверждения Плана (абзац первый); в ежегодный План вклю-

чаются многоквартирные дома, в отношении которых в адрес Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района по состоянию на последний день месяца, предшествующего дате утверждения Плана, поступили обращения собственников помещений в многоквартирных домах об участии в Программе (далее также — Обращения), из числа домов, включенных в Программу (абзац второй).

Пункт 2 раздела 9 Программы предусматривает, что Обращение должно содержать явно выраженное согласие на включение многоквартирного дома в ежегодный План. К указанному Обращению должен прилагаться протокол общего собрания собственников помещений в многоквартирном доме, решением которого утверждены, в том числе согласие установки видеокамер на многоквартирном доме, с учетом согласия на использование общего имущества в многоквартирном доме (фасад и т.д.), количество камер, согласие на включение платы в Единый платежный документ (подпункт «Б»), а также выраженное согласие собственников на включение многоквартирного дома в ежегодный План (подпункт «Г»). При этом в данном протоколе также должно содержаться явно выраженное решение собственников по вопросу о необходимости выполнения работ по благоустройству придомовой территории, либо об отсутствии такой необходимости в отношении элементов благоустройства, перечисленных в этом же пункте раздела 9 Программы.

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, гражданин А.В. Туганов проживает в городе Зеленодольске в многоквартирном доме, который включен в Программу с рейтинговым значением равным 2650 и находится на 119 месте из 175 многоквартирных домов.

Заявитель указывает, что в доме, в котором он проживает, комплексный капитальный ремонт произведен не был, в связи с чем на основании пункта 1 раздела 8 Программы его дом попадает во вторую очередь ее реализации. Такое различие в очередности в зависимости от того, был или не был проведен в доме капитальный ремонт, он считает необоснованным и не отвечающим конституционным принципам равенства и справедливости.

Гражданин А.В. Туганов полагает, что пункт 2 раздела 8 Программы устанавливает необъективные критерии определения очередности реализации данной Программы для многоквартирных домов. Так, предусмотрен коэффициент сознательности (С), величина которого зависит от избрания Совета многоквартирного дома; коэффициент коммуникаций (К), выражающийся в отсутствии замечаний органов местного самоуправления по предоставлению отчетов и в регулярном участии представителей многоквартирного дома в мероприятиях, проводимых органами местного самоуправления, и коэффициент безопасности (V), находящийся в зависимости от кворума на установку систем видеонаблюдения в многоквартирном доме.

Заявитель отмечает, что пункт 1 раздела 9 Программы не определяет дату утверждения ежегодного Плана ее реализации, ко-

торая является существенным обстоятельством при реализации прав граждан на благоустройство дворовых территорий, а также содержит чрезмерное требование о ежегодном направлении собственниками многоквартирного дома Обращения об участии в Программе для включения данного дома в ежегодный План ее реализации.

По мнению гражданина А.В. Туганова из содержания пункта 2 данного раздела Программы не ясно, что считается явно выраженным согласием собственников на включение их многоквартирного дома в ежегодный План ее реализации, где и в какой форме должно быть выражено указанное согласие, а также почему от согласия собственников на установку видеокамер на многоквартирном доме зависит не только соответствующий коэффициент, влияющий на рейтинговое значение очередности многоквартирного дома в Программе, но и включение этого дома в ежегодный План.

Заявитель также обращает внимание на неточное определение реквизитов постановления Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 25 февраля 2016 года № 415 «О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы» (далее также — постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района № 415) и постановлений Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 1 февраля 2017 года № 155 «О внесении изменений в приложение № 2 Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района от 25 февраля 2016 года № 03-03-415 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”» и от 2 февраля 2018 года № 218 «О внесении изменений в постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 03-03-415 от 25.02.2016 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”» (далее также — постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района № 218), содержащих в качестве реквизита оспариваемого постановления № 03-03-415. В последующих постановлениях Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 15 ноября 2018 года № 2335 «О внесении изменений в приложение № 1, 2 постановления Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района от 25 февраля 2016 года № 415 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”» (далее также — постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района № 2335) и от 11 апреля 2019 года № 895 «О внесении изменений в муниципальную адресную программу “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”, утвержденную постановлением Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 415 от 25.02.2016» (далее также — постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района № 895), номер обжалуемого постановления указан уже как

№ 415. При этом, как он отмечает, постановления Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района № 218 и № 895 на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (далее также — Официальный портал) вообще не имеют даты и номера.

Кроме того, гражданин А.В. Туганов указывает, что постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района № 2335 размещено на Официальном портале 29 декабря 2018 года. На сайте Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан в составе портала муниципальных образований Республики Татарстан (http://zelenodolsk.tatarstan.ru) в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» оно также размещено, но без указания даты размещения. Такое опубликование нормативного правового акта, как он полагает, нельзя считать надлежащим, а данная ситуация возникла ввиду неконституционного характера части 10 статьи 81 Устава, согласно которой при опубликовании (обнародовании) муниципального правового акта должна быть указана дата выхода только печатного средства массовой информации.

На основании изложенного гражданин А.В. Туганов просит Конституционный суд Республики Татарстан признать часть 10 статьи 81 Устава муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан, принятого решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 29 марта 2018 года № 279, отдельные положения разделов 8 и 9 приложения № 1 к постановлению Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 25 февраля 2016 года № 415 «О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы», а также данное постановление, постановления Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 2 февраля 2018 года № 218 «О внесении изменений в постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 03-03-415 от 25.02.2016 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”» и от 11 апреля 2019 года № 895 «О внесении изменений в муниципальную адресную программу “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”, утвержденную постановлением Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 415 от 25.02.2016», по порядку их официального опубликования не соответствующими статьям 2, 24 (часть вторая), 28 (части первая и вторая), 29 (часть первая), 32 и 55 Конституции Республики Татарстан, согласно которым человек, его права и свободы являются высшей ценностью; признание, соблюдение и защита прав и свобод человека и гражданина — обязанность Республики Татарстан; органы государственной власти, органы местного самоуправления, общественные объединения, организации, учреждения, должностные лица и граждане обязаны соблюдать Конституцию и законы Республики Татарстан; все равны перед законом и судом; государство гарантирует равенство

прав и свобод человека и гражданина независимо от социального положения, места жительства и иных обстоятельств; любые формы ограничения прав и свобод либо установление преимуществ граждан по расовым, национальным и другим признакам запрещаются; достоинство личности охраняется государством; ничто не может быть основанием для его умаления; каждый имеет право на жилище, органы государственной власти и органы местного самоуправления поощряют жилищное строительство, создают условия для осуществления права на жилище.

В соответствии с частями второй и третьей статьи 68 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан принимает решение по делу, оценивая как буквальный смысл рассматриваемого акта, так и смысл, придаваемый ему официальным и иным толкованием или сложившейся правоприменительной практикой, а также исходя из его места в системе нормативных правовых актов. Конституционный суд Республики Татарстан принимает постановление только по предмету, указанному в обращении, и лишь в отношении той части акта, конституционность которой подвергается сомнению в обращении, и при принятии решения не связан основаниями и доводами, изложенными в обращении.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан по настоящему делу являются:

— часть 10 статьи 81 Устава муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан, принятого решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 29 марта 2018 года № 279, определяющая, что при опубликовании (обнародовании) муниципального правового акта должна быть указана дата выхода только печатного средства массовой информации;

— постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 25 февраля 2016 года № 415 «О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы», постановления Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 2 февраля 2018 года № 218 «О внесении изменений в постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 03-03-415 от 25.02.2016 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”» и от 11 апреля 2019 года № 895 «О внесении изменений в муниципальную адресную программу “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”, утвержденную постановлением Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 415 от 25.02.2016», по порядку их официального опубликования;

— отдельные положения Программы, а именно:

- пункт 1 раздела 8, в той части, в которой реализация Программы предусмотрена в первую очередь для многоквартирных домов, в которых произведен комплексный капитальный ремонт;

- пункт 2 раздела 8 в части неопределенности содержания критериев, влияющих на определение очередности реализации Программы для многоквартирных домов в зависимости от коэффициентов сознательности (С), коммуникаций (К) и безопасности (V);

- пункт 1 раздела 9 в той мере, в какой он не определяет дату утверждения ежегодного Плана ее реализации и содержит требование о ежегодном направлении собственниками многоквартирного дома обращения об участии в Программе для включения данного дома в ежегодный План ее реализации;

- подпункты «Г» и «Б» пункта 2 раздела 9 в части неопределенности того, что считается явно выраженным согласием собственников многоквартирного дома на включение его в ежегодный План реализации Программы, где и в какой форме оно должно быть выражено, а также в части зависимости рейтингового значения очередности многоквартирного дома в Программе и включения его в ежегодный План от согласия собственников на установку видеокамер на многоквартирном доме.

2. Федеральным законом от 6 октября 2003 года № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», определяющим общие правовые, организационные и экономические принципы организации местного самоуправления, предусмотрено, что в целях решения вопросов местного значения органы местного самоуправления обладают полномочиями по принятию устава муниципального образования, внесению в него изменений и дополнений (пункт 1 части 1 статьи 17). В силу положений пункта 1 части 1 статьи 43, пункта 6 части 1 и части 3 статьи 44 названного Федерального закона устав муниципального образования входит в систему муниципальных правовых актов, принимается представительным органом муниципального образования и определяет виды, порядок принятия (издания), официального опубликования (обнародования) и вступления в силу муниципальных правовых актов. Аналогичные нормы предусмотрены также пунктом 6 части 1 и частью 3 статьи 7 Закона Республики Татарстан от 28 июля 2004 года № 45-ЗРТ «О местном самоуправлении в Республике Татарстан».

Таким образом, принимая Устав и закрепляя в статье 81 данного Устава порядок опубликования (обнародования) и вступления в силу муниципальных правовых актов, представительный орган муниципального образования — Совет Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан действовал в рамках полномочий, предоставленных ему федеральным и республиканским законодательством.

3. Согласно части 3 статьи 81 Устава муниципальные правовые акты, затрагивающие права, свободы и обязанности человека и гражданина, вступают в силу после их официального опубликования (обнародования). Приведенное нормативное положение находится в неразрывном правовом единстве с частью 10 данной статьи, а также иными положениями Устава, регламентирующими порядок опубликования (обнародования) и вступления в силу муниципальных правовых актов, что предполагает необхо-

димость указания даты опубликования (обнародования) принятого муниципального правового акта как основного условия для последующего вступления его в силу. При этом отсутствие такого требования непосредственно в части 10 статьи 81 Устава само по себе не допускает возможности несоблюдения общеустановленного порядка, при котором указание даты опубликования (обнародования) нормативного правового акта является обязательным.

Таким образом, часть 10 статьи 81 Устава муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан, принятого решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 29 марта 2018 года № 279, с учетом выявленного в настоящем Постановлении конституционно-правового смысла не исключает обязательности указания даты опубликования (обнародования) принятого нормативного правового акта при его размещении на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (http://pravo.tatarstan.ru) и на сайте Зеленодольского муниципального района в составе Портала муниципальных образований Республики Татарстан (http://zelenodolsk.tatarstan.ru) в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет», и тем самым не отменяет, не умаляет и иным образом не нарушает конституционные права человека и гражданина, в том числе права заявителя.

При этом, Конституционный суд Республики Татарстан обращает внимание, что признание части 10 статьи 81 Устава соответствующей Конституции Республики Татарстан и выявление ее конституционно-правового смысла не препятствует дальнейшему совершенствованию правового регулирования порядка опубликования (обнародования) муниципальных правовых актов, принимаемых органами местного самоуправления Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан. В этой связи внесение в Устав положений, регламентирующих обязательность указания даты опубликования (обнародования) принятого муниципального правового акта при его размещении на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (http://pravo.tatarstan.ru) и на сайте Зеленодольского муниципального района в составе Портала муниципальных образований Республики Татарстан (http://zelenodolsk.tatarstan.ru) в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет», аналогичных тем, что уже установлены в отношении муниципальных правовых актов, публикуемых (обнародуемых) в печатных средствах массовой информации (абзац второй части 9 статьи 81 Устава), способствовало бы соблюдению единообразного подхода при опубликовании (обнародовании) муниципальных правовых актов как в печатных средствах массовой информации, так и на соответствующих официальных ресурсах в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет», и не приводило бы к неопределенности ее понимания гражданами.

4. В силу взаимосвязанных положений статей 10, 116 (часть первая) и 118 (часть первая) Конституции Республики Татарстан

в Республике Татарстан признается и гарантируется местное самоуправление, которое в пределах своих полномочий самостоятельно и обеспечивает решение населением вопросов местного значения, органы местного самоуправления самостоятельно управляют муниципальной собственностью, формируют, утверждают и исполняют местный бюджет. Аналогичные положения закреплены в статьях 12, 130 (часть 1) и 132 Конституции Российской Федерации.

Указанному правовому регулированию корреспондирует положение Европейской хартии местного самоуправления от 15 октября 1985 года (вступила в силу для Российской Федерации 1 сентября 1998 года), согласно которому органы местного самоуправления в пределах, установленных законом, обладают полной свободой действий для реализации собственной инициативы по любому вопросу, который не исключен из сферы их компетенции и не находится в ведении какого-либо другого органа власти (пункт 2 статьи 4).

Из содержания Федерального закона «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» следует, что по вопросам местного значения органами местного самоуправления и должностными лицами местного самоуправления принимаются муниципальные правовые акты, в систему которых входят, в том числе, правовые акты местной администрации и иных органов местного самоуправления и должностных лиц местного самоуправления, предусмотренных уставом муниципального образования (статьи 7 и 43).

При этом в соответствии с пунктом 1 статьи 179 Бюджетного кодекса Российской Федерации утверждение муниципальных программ отнесено непосредственно к полномочиям местной администрации муниципального образования.

Устав муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район», принятый решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 14 декабря 2005 года № 18, в редакции, действовавшей на момент принятия Программы, предусматривал, что исполнительно-распорядительным органом местного самоуправления Зеленодольского муниципального района, наделенным данным Уставом полномочиями по решению вопросов местного значения, являлся Исполнительный комитет Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан (пункт 1 статьи 42) (далее также — Исполнительный комитет Зеленодольского муниципального района).

Согласно взаимосвязанным положениям пункта 2 статьи 9 и пункта 1 статьи 29 Положения о бюджетном процессе в Зеленодольском муниципальном районе, утвержденного решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 14 ноября 2013 года № 324, Исполнительный комитет Зеленодольского муниципального района утверждает муниципальные программы, реализуемые за счет бюджета района, и устанавливает сроки их реализации, порядок оценки эффективности реализации муниципальных программ.

Таким образом, принимая оспариваемую Программу, Исполнительный комитет Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан, основываясь на положениях статьи 116 (часть первая) Конституции Республики Татарстан, правомерно реализовал полномочия, принадлежащие ему в силу федерального и республиканского законодательства.

5. В соответствии со статьей 24 (часть третья) Конституции Республики Татарстан и статьей 15 (часть 3) Конституции Российской Федерации любые нормативные правовые акты, затрагивающие права, свободы и обязанности человека и гражданина, не могут применяться, если они не опубликованы официально для всеобщего сведения.

Как указал Конституционный Суд Российской Федерации, требование обнародования нормативного правового акта от имени государства компетентным органом публичной власти обусловлено общепризнанным принципом правовой определенности, на основе которого устанавливаются отношения государства и индивида, и означает всеобщее оповещение о том, что данный нормативный правовой акт принят и подлежит действию в изложенном аутентичном содержании. Только в этом случае на лиц, подпадающих под его действие, распространяется общеправовая презумпция, в силу которой незнание закона не освобождает от ответственности за его нарушение. Неопределенность же относительно того, действует или не действует нормативный правовой акт, не может обеспечить единообразие в его соблюдении, исполнении и применении и, следовательно, порождает противоречивую правоприменительную практику, создает возможность злоупотреблений и произвола, ослабляет гарантии защиты конституционных прав и свобод, ведет к нарушению принципов равенства и верховенства права (Постановление от 27 марта 2012 года № 8-П).

Конституционный суд Республики Татарстан также неоднократно отмечал, что данное конституционное предписание является одной из гарантий защиты прав и свобод человека и гражданина и носит императивный характер (постановления от 7 марта 2006 года № 19-П, от 21 февраля 2012 года № 47-П, от 19 марта 2015 года № 61-П и от 28 апреля 2017 года № 73-П).

В силу пункта 3 части первой статьи 83 и статьи 103 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан устанавливает соответствие Конституции Республики Татарстан законов Республики Татарстан и иных нормативных правовых актов в том числе по порядку их принятия, издания, подписания, опубликования или введения в действие.

Из содержания частей 2 и 3 статьи 47 в их взаимосвязи с пунктом 6 части 1 статьи 44 Федерального закона «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» следует, что нормативные правовые акты органов местного самоуправления, затрагивающие права, свободы и обязанности человека и гражданина и не содержащие сведения, распространение которых ограничено федеральным законом, могут быть при-

знаны опубликованными официально для всеобщего сведения только при условии опубликования их полного текста в порядке, установленном уставом соответствующего муниципального образования, которым должны определяться в том числе виды, порядок принятия (издания), официального опубликования (обнародования) и вступления в силу муниципальных правовых актов.

Порядок опубликования (обнародования) и вступления в силу муниципальных правовых актов муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан на момент принятия Программы регулировался Уставом муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан, принятым решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 14 декабря 2005 года № 18 (в редакции решения Совета Зеленодольского муниципального района от 5 марта 2015 года № 492). В силу частей 3 и 9 статьи 73 данного Устава муниципальные правовые акты, затрагивающие права, свободы и обязанности человека и гражданина, вступают в силу после их официального опубликования (обнародования), которое осуществляется посредством:

— опубликования текста правового акта в печатных средствах массовой информации, учрежденных органами местного самоуправления Зеленодольского муниципального района, либо иных печатных средствах массовой информации, распространяемых на территории Зеленодольского муниципального района. При опубликовании текста правового акта в иных печатных средствах массовой информации должна быть отметка о том, что данное опубликование является официальным;

— размещения текста правового акта на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (http://pravo.tatarstan.ru).

В настоящее время действует Устав муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан, принятый решением Совета Зеленодольского муниципального района от 29 марта 2018 года № 279, согласно абзацу 4 пункта 9 статьи 81 которого в перечень источников официального опубликования (обнародования) муниципальных правовых актов, помимо тех, что были закреплены в ранее действовавшем Уставе, входит также сайт Зеленодольского муниципального района в составе Портала муниципальных образований Республики Татарстан (http://zelenodolsk.tatarstan.ru) в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет».

В соответствии с приведенным правовым регулированием оспариваемое заявителем постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 25 февраля 2016 года № 415 «О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы», равно как и все постановления Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан, которыми вносились в него изменения, были официально опубликованы (обнародованы) посредством размещения их текстов на тех интернет-ресурсах, ко-

торые были определены в качестве источников для официального опубликования муниципальных нормативных правовых актов в Зеленодольском муниципальном районе Республики Татарстан (далее — официальные сайты в сети «Интернет»).

В то же время согласно части 4 и 9 статьи 73 Устава муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан, принятого решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 14 декабря 2005 года № 18 (в редакции решения Совета Зеленодольского муниципального района от 5 марта 2015 года № 492), каждый муниципальный правовой акт должен содержать его реквизиты, в том числе, наименование, дату его подписания, регистрационный номер. Аналогичные положения содержатся в пункте 4 статьи 81 действующего в настоящее время Устава муниципального образования «Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан, принятого решением Совета Зеленодольского муниципального района от 29 марта 2018 года № 279.

Графические изображения постановлений Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района № 218 и № 895, размещенных на официальных сайтах в сети «Интернет», не содержат вышеуказанных реквизитов, а именно дату их подписания и регистрационные номера.

Постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 25 февраля 2016 года «О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы» было размещено на Официальном портале под № 03-03-415. Данный номер постановления впоследствии воспроизведен при внесении изменений в него постановлениями Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 1 февраля 2017 года № 155 «О внесении изменений в приложение № 2 Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района от 25 февраля 2016 года № 03-03-415 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”» и от 2 февраля 2018 года № 218 «О внесении изменений в постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 03-03-415 от 25.02.2016 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”». Однако на запрос Конституционного суда Республики Татарстан Исполнительным комитетом Зеленодольского муниципального района был направлен официальный текст оспариваемого постановления от 25 февраля 2016 года с регистрационным номером 415. В постановлениях Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 15 ноября 2018 года № 2335 «О внесении изменений в приложение № 1, 2 постановления Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района от 25 февраля 2016 года № 415 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”» и от 11 апреля 2019 года № 895 «О внесении изменений в муниципальную адресную программу “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”, утвержденную по-

становлением Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 415 от 25.02.2016» в качестве реквизита обжалуемого постановления указан также № 415.

Конституционный суд Республики Татарстан ранее уже отмечал, что соблюдение порядка официального опубликования нормативных правовых актов — это неотъемлемый элемент механизма защиты прав и свобод человека и гражданина, в силу чего указание полного и достоверного перечня реквизитов принимаемого акта, в том числе и в графическом изображении, при его опубликовании (обнародовании) на соответствующих официальных ресурсах в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» способствует повышению эффективности такой защиты и является обязательным (постановление от 28 апреля 2017 года № 73-П).

Данный подход в полной мере согласуется и с позицией Конституционного Суда Российской Федерации, который неоднократно указывал, что законоположения, по своему содержанию и (или) по форме не отвечающие критериям формальной определенности, точности, ясности, недвусмысленности правовых норм и их согласованности в системе действующего правового регулирования, создают возможность их неоднозначного толкования и произвольного применения и тем самым ведут к нарушению конституционных прав граждан (постановления от 29 июня 2012 года № 16-П, от 14 мая 2013 года № 9-П и др.).

Учитывая вышеуказанные правовые позиции, приведенные дефекты при опубликовании (обнародовании) оспариваемых муниципальных правовых актов указывают на нарушение порядка их опубликования (обнародования), однако эти нарушения не свидетельствуют о недоведении до сведения граждан содержания обжалуемых актов и об отсутствии у них возможности с их ознакомлением. Тот факт, что реквизиты данных актов указаны не в их графическом изображении, а непосредственно на официальных сайтах в сети «Интернет», сам по себе не может считаться достаточным основанием для признания их не соответствующими Конституции Республики Татарстан по порядку официального опубликования (обнародования), поскольку объективно не создает препятствий для реализации гражданами возможности ознакомления с рассматриваемыми муниципальными правовыми актами, затрагивающими их права, свободы и законные интересы.

При таких обстоятельствах Конституционный суд Республики Татарстан в настоящем деле воздерживается от признания оспариваемого заявителем постановления Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 25 февраля 2016 года № 415 «О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы», а также постановлений Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 2 февраля 2018 года № 218 «О внесении изменений в постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Та-

тарстан № 03-03-415 от 25.02.2016 “О муниципальной программе “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”» и от 11 апреля 2019 года № 895 «О внесении изменений в муниципальную адресную программу “Стандарт двора” на 2016—2026 годы”, утвержденную постановлением Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 415 от 25.02.2016», не соответствующими Конституции Республики Татарстан по порядку их официального опубликования (обнародования).

Вместе с тем Конституционный суд Республики Татарстан считает необходимым обратить внимание на то, что несовершенство юридической техники муниципальных правовых актов, выраженное в неточности, неполноте и некорректности при изложении содержания правовых норм, приводит к снижению качества нормотворчества и дисбалансу правового регулирования. В этой связи Конституционный суд Республики Татарстан считает важным отметить, что органам местного самоуправления муниципальных образований в Республике Татарстан, в том числе Исполнительному комитету Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан, следует более внимательно, четко и ответственно относиться к принимаемым ими муниципальным нормативным правовым актам.

6. Конституционный Суд Российской Федерации в своих решениях неоднократно отмечал, что конституционное предназначение местного самоуправления наряду с решением социально-экономических задач в пределах муниципального образования как территории совместной жизнедеятельности населения определяется также в эффективной реализации задач по соблюдению и защите прав и свобод человека и гражданина, созданию условий для достойной жизни и свободного развития человека (постановления от 29 марта 2011 года № 2-П, от 13 октября 2015 года № 26-П и от 26 апреля 2016 года № 13-П).

Такой подход предопределяет содержание и смысл нормативных правовых актов органов местного самоуправления, в том числе, регламентирующих порядок содержания и ремонта дворовых территорий многоквартирных домов, расположенных в границах Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан.

В соответствии с пунктом 35 статьи 3 Федерального закона от 28 июня 2014 года № 172-ФЗ «О стратегическом планировании в Российской Федерации» муниципальная программа — документ стратегического планирования, содержащий комплекс планируемых мероприятий, взаимоувязанных по задачам, срокам осуществления, исполнителям и ресурсам и обеспечивающих наиболее эффективное достижение целей и решение задач социально-экономического развития муниципального образования. В силу пункта 13 статьи 7 данного Федерального закона программно-целевой принцип означает определение приоритетов и целей социально-экономического развития, разработку взаимоувязанных по целям, срокам реализации муниципальных программ и определение объемов и источников их финансирования.

Как следует из содержания положений оспариваемой Про-

граммы, ее принятие обусловлено целями создания благоприятных условий для полноценного отдыха, формирования высокой бытовой культуры населения на территориях, прилегающих к постоянному месту жительства, формирования активной гражданской позиции населения через его участие в благоустройстве и поддержании порядка на внутри дворовых территориях.

В этой связи в Программе обозначены основные задачи по комплексному благоустройству дворовых территорий, а также определены средства и механизм их реализации. Одним из элементов механизма реализации Программы выступает этапность ее проведения, включая необходимость определения очередности многоквартирных домов, в которых планируется выполнение работ по благоустройству их дворовых территорий.

Поскольку ни на федеральном, ни на республиканском уровне требования к критериям определения очередности многоквартирных домов для реализации Программы не установлены, Исполнительный комитет Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан, действуя в рамках предоставленных ему дискреционных полномочий, определил их самостоятельно. Вместе с тем содержание Программы должно соотноситься с результатами достижения целей и решением конкретных задач, которые в ней обозначены.

6.1. Оспариваемый заявителем пункт 1 раздела 8 Программы предусматривает, что в первую очередь реализация Программы предусмотрена для многоквартирных домов, в которых произведен комплексный капитальный ремонт в соответствии с Федеральным законом от 21 июля 2007 года № 185-ФЗ «О Фонде содействия реформированию жилищно-коммунального хозяйства»; очередность многоквартирных домов внутри данной группы домов сформирована на основании величины числового рейтинга, рассчитанного в общем порядке.

Раздел 3 Программы предусматривает, что Программа реализуется во взаимосвязи с другими программами и мероприятиями, в рамках которых осуществляются инфраструктурные преобразования. В этой связи обжалуемое положение в указанном заявителем аспекте следует рассматривать в системном единстве с положениями статьи 166 Жилищного кодекса Российской Федерации, статьями 3 и 8 Закона Республики Татарстан от 25 июня 2013 года № 52-ЗРТ «Об организации проведения капитального ремонта общего имущества в многоквартирных домах в Республике Татарстан», а также принятого в их развитие постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 31 декабря 2013 года № 1146 «Об утверждении Региональной программы капитального ремонта общего имущества многоквартирных домов, расположенных на территории Республики Татарстан». Так, согласно подпункту 17 пункта 1 раздела V указанного постановления Кабинета Министров Республики Татарстан, при проведении комплексного капитального ремонта многоквартирного дома предусматривается благоустройство придомовой территории (с установкой детских игровых площадок и спортивных комплексов).

Таким образом, учитывая, что основным направлением в области сохранения и обновления придомовых территорий является комплексное благоустройство дворовых территорий, введение данного приоритета продиктовано соображениями эффективности финансовых вложений и сохранности элементов благоустройства в тех многоквартирных домах, в которых капитальный ремонт уже проведен, поскольку только в этом случае может идти речь о полном и комплексном завершении капитального ремонта многоквартирного дома, включая благоустройство его придомовой территории, что само по себе не может рассматриваться как нарушающее конституционные права и свободы граждан, в том числе заявителя и, следовательно, оспариваемое положение пункта 1 раздела 8 Программы в указанном заявителем аспекте не противоречит Конституции Республики Татарстан. Подобный подход соотносится с правоприменительной практикой Комитета по правам человека, осуществляющего контроль за реализацией Международного пакта о гражданских и политических правах от 16 декабря 1966 года, согласно которой право на равенство перед законом и на равную защиту закона без всякой дискриминации не означает, что любые различия в обращении являются дискриминационными, в связи с чем дифференциация, основанная на резонных и объективных критериях, не равнозначна запрещенной дискриминации по смыслу статьи 26 Пакта (пункт 13 решения Комитета от 9 апреля 1987 года № 182/1984).

6.2. Рассматривая вопрос о неопределенности критериев определения очередности реализации Программы для многоквартирных домов для выполнения работ в зависимости от коэффициентов сознательности (С), коммуникаций (К) и безопасности (V) (пункт 2 раздела 8), Конституционный суд Республики Татарстан отмечает следующее.

6.2.1. Коэффициент сознательности (С) в оспариваемой норме поставлен в зависимость от наличия в многоквартирном доме Совета многоквартирного дома: если Совет многоквартирного дома избран, то коэффициент сознательности (С) равен 0,5, если же он не выбран, то коэффициент сознательности (С) равен 1.

Согласно части 1 статьи 161.1 Жилищного кодекса Российской Федерации собственники помещений в многоквартирном доме обязаны избрать совет многоквартирного дома в случае, если в данном доме более чем четыре квартиры и при этом в нем не создано товарищество собственников жилья либо данный дом не управляется жилищным кооперативом или иным специализированным потребительским кооперативом.

Положения пункта 2 оспариваемой нормы предусматривают, что очередность многоквартирных домов устанавливается путем сортировки по числовому значению рейтинга от минимальных его значений к максимальным (то есть чем меньше числовое значение, тем ранее проводятся работы в соответствии с Программой). Из буквального толкования обжалуемой нормы следует, что дома, в которых избран Совет многоквартирного дома, набирают меньший числовой рейтинг, а, следовательно, и ранее попадают

в Программу по сравнению, например, с теми домами, в которых в качестве способа управления дома выбрано товарищество собственников жилья. Конституционный суд Республики Татарстан полагает, что такой подход не может быть признан обоснованным, поскольку из содержания статьи 161.1 Жилищного кодекса Российской Федерации в ее взаимосвязи с иными нормами данного Кодекса следует, что Совет многоквартирного дома представляет собой лишь один из видов самоорганизации собственников помещений в многоквартирном доме. В этой связи рассматриваемое правовое регулирование по сути направлено на предоставление преимущества тем многоквартирным домам, которые выбрали в качестве способа управления дома управляющую компанию, что не отвечает принципам разумности и справедливости, юридического равенства, и может привести к прямо противоположным, чем это установлено в Программе, целям, поскольку исходя из своего содержания порождает необоснованную дифференциацию в правовом положении для собственников помещений в многоквартирных домах, выбравших в качестве способа управления многоквартирным домом товарищество собственников жилья либо управление жилищным кооперативом или иным специализированным потребительским кооперативом.

Кроме того, согласно части 2 статьи 161.1 Жилищного кодекса Российской Федерации, если в течение календарного года решение об избрании совета многоквартирного дома собственниками помещений в нем не принято или соответствующее решение не реализовано, орган местного самоуправления в трехмесячный срок созывает общее собрание собственников помещений в многоквартирном доме, в повестку дня которого включаются вопросы об избрании в данном доме совета многоквартирного дома, в том числе председателя совета данного дома, или о создании в данном доме товарищества собственников жилья. Следовательно, вопреки своему буквальному наименованию — «коэффициент сознательности», а также одной из задач, предусмотренной Программой, а именно — вовлечение населения в управление собственными многоквартирными домами, указанный коэффициент, наоборот, создает возможность для проведения работ по Программе в многоквартирных домах, собственники помещений которых не проявляют активность и сознательность в делах управления многоквартирным домом, в котором они проживают, ранее чем в тех домах, собственники которых проявляют инициативу по выбору способа управления многоквартирным домом самостоятельно.

В этой связи Конституционный суд Республики Татарстан приходит к выводу, что обжалуемое правовое регулирование ставит собственников многоквартирного дома, в котором избран Совет многоквартирного дома, в заведомо неравное положение по отношению к другим собственникам многоквартирных домов, включенных в Программу.

Таким образом, оспариваемый пункт 2 раздела 8 Программы в части неопределенности критерия определения очередности реализации Программы для многоквартирных домов в зависи-

мости от избрания Совета многоквартирного дома (коэффициент сознательности (С)) нарушает конституционные права и свободы граждан, в том числе заявителя, и, следовательно, противоречит Конституции Республики Татарстан.

6.2.2. Коэффициент коммуникаций (К) в обжалуемой норме поставлен в зависимость от наличия замечаний органов местного самоуправления в адрес многоквартирного дома по предоставлению отчетов (при подготовке к отопительному сезону, запросов, раскрытию информации и т.п.), а также от того, являются ли представители многоквартирного дома регулярными участниками мероприятий (совещаний, семинаров, встреч и т.п., проводимых органами местного самоуправления). В случае наличия замечаний, а также не участия в указанных мероприятиях, коэффициент коммуникаций (К) равен 1, в случае отсутствия замечаний коэффициент коммуникаций (К) равен 0,5.

Анализ оспариваемой нормы позволяет сделать вывод о том, что установление данного коэффициента не имеет под собой правовой основы, поскольку не позволяет достоверно оценить степень нарушений многоквартирного дома при предоставлении отчетов, за которые могут последовать замечания органа местного самоуправления в отношении многоквартирного дома, не раскрывает понятия регулярности участия в мероприятиях, проводимых органами местного самоуправления, а также не определяет форму подтверждения участия в них.

В связи с этим обжалуемая норма, исходя из ее буквального толкования, носит вариативный характер, позволяющий правоприменительному органу по своему усмотрению учитывать и оценивать содержание и показатели данного коэффициента, что указывает на наличие такого субъективного фактора, как отношение органа местного самоуправления к жителям конкретных многоквартирных домов, а значит и на установление очередности такого многоквартирного дома при реализации Программы.

Конституционный суд Республики Татарстан полагает, что такой подход нельзя признать обоснованным, в связи с тем, что неопределенность содержания оспариваемой нормы допускает неограниченное усмотрение в процессе правоприменения и ведет к произволу, а значит — к нарушению принципов равенства и верховенства закона.

Более того, подобный подход не согласуется с предъявляемыми к нормативным положениям требованиями ясности и непротиворечивости, которые предполагают, что механизм действия закона должен быть понятен субъектам соответствующих правоотношений из содержания конкретных нормативных положений или системы находящихся в очевидной взаимосвязи нормативных положений, поскольку конституционное равноправие может быть обеспечено лишь при условии единообразного понимания и толкования правовой нормы всеми правоприменителями (постановления Конституционного Суда Российской Федерации от 27 июня 2013 года № 15-П, от 23 декабря 2013 года № 29-П, от 22 апреля 2014 года № 12-П и др.).

Таким образом, обжалуемый заявителем пункт 2 раздела 8 Программы в части неопределенности коэффициента коммуникаций (К) для определения очередности многоквартирных домов при реализации Программы, оставляя решение этого вопроса на усмотрение правоприменителя, нарушает конституционные права и свободы граждан, в том числе заявителя, и, следовательно, не соответствует Конституции Республики Татарстан, ее статьям 2, 24 (часть вторая), 28 (части первая и вторая), 29 (часть первая), 32 и 55.

6.2.3. Коэффициент безопасности (V) в оспариваемой норме поставлен в зависимость от согласия собственников на установку видеокамер на многоквартирном доме — если в многоквартирном доме собран кворум на установку видеонаблюдения, то коэффициент безопасности (V) равняется 0.5, если кворум не собран, то коэффициент безопасности (V) равен 1.

В силу части 1.1 статьи 161 Жилищного кодекса Российской Федерации надлежащее содержание общего имущества собственников помещений в многоквартирном доме должно осуществляться в соответствии с требованиями законодательства Российской Федерации и должно обеспечивать соблюдение требований к надежности и безопасности многоквартирного дома, безопасность жизни и здоровья граждан, имущества физических и юридических лиц, государственного и муниципального имущества и другое. Правовые условия содержания общего имущества согласно части третьей статьи 39 Жилищного кодекса Российской Федерации установлены Правилами содержания общего имущества в многоквартирном доме, утвержденными постановлением Правительства Российской Федерации от 13 августа 2006 года № 491, в соответствии с которыми собственники помещений вправе самостоятельно совершать действия по содержанию и ремонту общего имущества или привлекать иных лиц для оказания услуг и выполнения работ по содержанию и ремонту общего имущества с учетом выбранного способа управления многоквартирным домом (пункт 12), а также обязаны утвердить на общем собрании перечень услуг и работ, условия их оказания и выполнения, а также размер их финансирования (пункт 17).

Как указывал Конституционный суд Республики Татарстан, решение вопросов оснащения многоквартирного дома системой видеонаблюдения является исключительной прерогативой собственников помещений такого дома. При этом решение о введении системы видеонаблюдения, равно как и порядок оказания услуги по видеонаблюдению, и размер платы за нее, должны быть приняты в установленном порядке на общем собрании этих собственников и оформлены соответствующим протоколом (постановление от 25 ноября 2019 года № 86-П).

Оспариваемая Программа не налагает обязанность на собственников многоквартирных домов оснащать их многоквартирные дома системой видеонаблюдения, хотя и учитывает данное обстоятельство при определении очередности многоквартирных домов при ее реализации.

Вместе с тем обжалуемое правовое положение вытекает из правового статуса Программы и ее содержания, в соответствии с которым эффективность Программы достигается в том числе за счет повышения безопасности и сохранности имущества граждан и общедомового имущества, а также усиления контроля за ним, повышения ответственности жителей за объекты благоустройства. Кроме того, финансирование Программы осуществляется в том числе за счет средств местного бюджета. При таких обстоятельствах Конституционный суд Республики Татарстан полагает, что наличие в пункте 2 раздела 8 Программы коэффициента безопасности (V) для определения очередности многоквартирных домов при реализации Программы, а также указанного в подпункте «Б» пункта 2 раздела 9 Программы требования о включении многоквартирного дома в ежегодный План в зависимости от согласия собственников на установку видеокамер на многоквартирном доме, служит своеобразной гарантией сохранности произведенных в рамках Программы работ по благоустройству придомовых территорий, что не может рассматриваться как нарушающее конституционные права и свободы граждан, в том числе заявителя.

При этом Конституционный суд Республики Татарстан обращает внимание на то, что правовое содержание оспариваемой Программы не позволяет рассчитать коэффициент безопасности (V) в тех случаях, когда во дворе многоквартирного дома уже установлена система видеонаблюдения, что требует ее соответствующей корректировки со стороны Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан.

7. Оценивая положения пункта 1 раздела 9 Программы в той мере, в какой он не определяет дату утверждения ежегодного Плана ее реализации и содержит требование о ежегодном направлении собственниками многоквартирного дома Обращения об участии в Программе для включения данного дома в ежегодный План ее реализации, Конституционный суд Республики Татарстан считает необходимым обратить внимание на следующее.

В силу взаимосвязанных положений абзаца третьего части 1 статьи 9 Бюджетного кодекса Российской Федерации и пункта 1 части 1 статьи 15 Федерального закона «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» к бюджетным полномочиям муниципальных образований относится, в частности, составление и рассмотрение проекта местного бюджета, его утверждение, исполнение, осуществление контроля, а также составление и утверждение отчета о его исполнении. Аналогичные положения содержатся и в Законе Республики Татарстан «О местном самоуправлении в Республике Татарстан» (пункт 9 части 1 статьи 7, пункт 1 части 1 статьи 16, пункт 2 части 8 статьи 22 и часть 4 статьи 33).

В соответствии с пунктом 2 статьи 25 и пунктом 1 статьи 34 Положения о бюджетном процессе в Зеленодольском муниципальном районе, утвержденном решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 14 ноября 2013 года № 324, Исполнительный комитет Зеленодольского му-

ниципального района (в лице руководителя Исполкома района) в срок не позднее 15 ноября текущего года вносит на рассмотрение Совета района проект решения о бюджете района на очередной финансовый год и плановый период, основанный в том числе на муниципальных программах.

Рассматривая обжалуемую норму в системной взаимосвязи с указанными выше нормами Положения, а также другими положениями самой Программы, в соответствии с которыми ее финансирование осуществляется, в том числе за счет средств местного бюджета, объемы финансирования определяются ежегодно, расходуемые на реализацию Программы средства уточняются исходя из возможностей бюджетного финансирования (раздел 4), Конституционный суд Республики Татарстан отмечает, что Исполнительный комитет Зеленодольского муниципального района не обладает неограниченной свободой усмотрения в вопросе определения сроков утверждения ежегодного Плана реализации Программы, в который включаются многоквартирные дома, в рамках лимита финансирования на очередной год реализации Программы, поскольку его утверждение зависит от сроков подготовки и утверждения бюджета Зеленодольского муниципального района на очередной финансовый год.

Указанные выше положения, касающиеся бюджетного планирования, предопределяют и содержащееся в оспариваемом пункте 1 раздела 9 Программы требование о ежегодном направлении собственниками многоквартирного дома Обращения об участии в Программе для включения данного дома в ежегодный План ее реализации. Кроме того, согласно пункту 3 раздела 9 Программы в случае, если лимиты финансирования ежегодного Плана не позволяют выполнить работы по реализации Программы в отношении всех многоквартирных домов, в отношении которых имеются Обращения, в План не включаются многоквартирные дома с наибольшим числовым значением рейтинга из числа домов, в отношении которых имеются Обращения. В этом случае возможность включения такого дома в следующий ежегодный План определяется вновь формируемой очередностью исходя из величины числового рейтинга в общем порядке. При этом следует учитывать, что в соответствии с разделом 7 Программы в нее включаются все многоквартирные дома, расположенные на территории города Зеленодольска, придомовые территории которых нуждаются в работах по восстановлению (ремонту, устройству вновь) асфальтового покрытия, в соответствии с требованиями нормативно-правовых актов, а в ежегодный План включаются многоквартирные дома, собственники которых подали соответствующие Обращения.

Таким образом, рассматриваемое положение пункта 1 раздела 9 Программы в той мере, в какой оно не определяет дату утверждения ежегодного Плана ее реализации, а также содержит требование о ежегодном направлении собственниками многоквартирного дома Обращения об участии в Программе для включения данного дома в ежегодный План ее реализации, с учетом выявленного в настоящем Постановлении конституционно-правового

смысла, само по себе не может расцениваться как отменяющее, ограничивающее или иным образом нарушающее конституционные права и свободы человека и гражданина, в том числе заявителя, в указанном им аспекте. Этим не исключается возможность совершенствования данного правового регулирования со стороны Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан путем внесения соответствующего уточнения в обжалуемое положение в части конкретизации сроков утверждения ежегодного Плана реализации Программы.

8. В соответствии с Жилищным кодексом Российской Федерации общее собрание собственников помещений в многоквартирном доме является органом управления многоквартирным домом, которое проводится в целях управления многоквартирным домом путем обсуждения вопросов повестки дня и принятия решений по вопросам, поставленным на голосование (часть 1 статьи 44). Согласно пункту 2.1 части 2 данной статьи к компетенции общего собрания собственников помещений в многоквартирном доме относится принятие решений о благоустройстве земельного участка, на котором расположен многоквартирный дом и который относится к общему имуществу собственников помещений в многоквартирном доме, в том числе о размещении, об обслуживании и эксплуатации элементов озеленения и благоустройства на указанном земельном участке. Инициатором такого собрания могут являться только собственники помещений многоквартирного дома, на которых возлагается обязанность организовать проведение общего собрания (части 2, 4 и 5 статьи 45) и оформить результаты голосования протоколом (статья 46).

С учетом приведенных положений жилищного законодательства, оспариваемый пункт 2 раздела 9 Программы по сути определяет круг вопросов, которые должны быть вынесены на обсуждение общего собрания собственников помещений в многоквартирном доме для принятия решения о его включении в ежегодный План. При этом результаты голосования по поставленным вопросам, оформляющиеся протоколом общего собрания, как это вытекает из обжалуемого положения, могут считаться явно выраженным согласием на включение многоквартирного дома в ежегодный План, что само по себе не может рассматриваться как нарушающее конституционные права и свободы граждан, в том числе заявителя, и, следовательно, не противоречит Конституции Республики Татарстан.

На основании изложенного, руководствуясь статьей 6, частями первой и второй статьи 66, частями первой, второй и шестой статьи 67, статьями 68, 69, 71, 73 и 104 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

постановил:

1. Признать соответствующими Конституции Республики Татарстан:

— часть 10 статьи 81 Устава муниципального образования

«Зеленодольский муниципальный район» Республики Татарстан, принятого решением Совета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 29 марта 2018 года № 279, поскольку с учетом выявленного конституционно-правового смысла указанная норма не допускает возможности несоблюдения общеустановленного порядка, при котором указание даты опубликования (обнародования) нормативного правового акта является обязательным;

— постановления Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан от 25 февраля 2016 года № 415 «О муниципальной программе "Стандарт двора" на 2016—2026 годы», от 2 февраля 2018 года № 218 «О внесении изменений в постановление Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 03-03-415 от 25.02.2016 "О муниципальной программе "Стандарт двора" на 2016—2026 годы"» и от 11 апреля 2019 года № 895 «О внесении изменений в муниципальную адресную программу "Стандарт двора" на 2016—2026 годы", утвержденную постановлением Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан № 415 от 25.02.2016», по порядку их официального опубликования;

— пункт 1 раздела 8 Программы, в соответствии с которым в первую очередь ее реализация предусмотрена для многоквартирных домов, в которых произведен комплексный капитальный ремонт;

— пункт 2 раздела 8 Программы в части установления коэффициента безопасности (V), влияющего на величину числового рейтинга при определении очередности многоквартирного дома в Программе в зависимости от того, собран ли в многоквартирном доме кворум на установку систем видеонаблюдения;

— подпункт «Б» пункта 2 раздела 9 Программы, содержащий требование о включении многоквартирного дома в ежегодный План в зависимости от согласия собственников на установку видеокамер на многоквартирном доме;

— пункт 1 раздела 9 Программы в той мере, в какой он не определяет дату утверждения ежегодного Плана ее реализации, а также содержит требование о ежегодном направлении собственниками многоквартирного дома Обращения об участии в Программе для включения данного дома в ежегодный План ее реализации;

— пункт 2 раздела 9 Программы, согласно которому Обращение должно содержать явно выраженное согласие на включение многоквартирного дома в ежегодный План.

2. Признать не соответствующим Конституции Республики Татарстан пункт 2 раздела 8 Программы в части неопределенности установленных в нем критериев определения очередности реализации Программы для многоквартирных домов в зависимости от коэффициентов сознательности (С) и коммуникаций (К).

3. Исполнительному комитету Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан — исходя из требований Конституции Республики Татарстан и с учетом основанных на этих

требованиях правовых позиций Конституционного суда Республики Татарстан, выраженных в настоящем Постановлении, — внести в действующее на территории Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан правовое регулирование необходимые изменения, вытекающие из настоящего Постановления.

4. Настоящее Постановление окончательно, не подлежит обжалованию, вступает в силу немедленно после его провозглашения, действует непосредственно и не требует подтверждения другими органами и должностными лицами.

5. Согласно статье 72 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» настоящее Постановление подлежит незамедлительному опубликованию в газетах «Ватаным Татарстан» и «Республика Татарстан». Постановление должно быть опубликовано также в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 89-П

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ИСЕМЕ БЕЛӘН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

гражданин А.В. Туганов шикаятенә бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2018 елның 29 мартындагы 279 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставының 81 статьясындагы 10 өлешенең, «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына 1 нче кушымтаның 8 һәм 9 бүлекләренең аерым нигезләмәләренең, шулай ук аталган карарның, «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 03-03-415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 2 февралендәге 218 номерлы һәм «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы карары белән расланган «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль адреслы программасына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 11 апрелендәге 895 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарларының, аларны рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча, конституциячеллеген тикшерү турындагы эш буенча

2020 ел
19 март
Казан шәһәре

КАРАРЫ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясына (дүртенче өлеш), «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче һәм тугызынчы өлешләренә, 39 статьясындагы беренче өлешенә һәм икенче өлешенең 1 пунктына, 68, 83, 100, 101 һәм 103 статьяларына таянып,

ачык суд утырышында Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2018 елның 29 мартындагы 279 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставының 81 статьясындагы 10 өлешенең, «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына 1 нче кушымтаның 8 һәм 9 бүлекләренең аерым нигезләмәләренең, шулай ук аталган карарның, «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 03-03-415 номерлы Татарстан Республикасы Зе-

ленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 2 февралендәге 218 номерлы һәм «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы карары белән расланган «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль адреслы программасына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 11 апрелендәге 895 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарларының, аларны рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча, конституциячеллеген тикшерү турындагы эшне карады.

Эшне карауга гражданин А.В. Туганов шикаяте сәбәп булды. Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган норматив нигезләмәләрнең Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә килеп туган билгесезлек эшне карауга нигез булды.

Докладчы судья Л.В. Кузьмина мәгълүматын, яклар — гражданин А.В. Туганов, дәгъва белдерелә торган норматив хокукый актларны чыгарган органнар вәкилләре — Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советы Аппаратының юридик бүлеге башлыгы Э.А. Нургалиева, «Зеленодольск муниципаль районының юридик бюросы» муниципаль казна учреждениесе җитәкчесе Н.Н. Пименова аңлатмаларын, суд утырышына чакырылган: Татарстан Республикасы Президенты вәкиле — Татарстан Республикасы Президенты Дәүләт-хокук идарәсенең закон проектлары эшләү бүлеге баш киңәшчесе Е.Е. Шехматова, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы вәкиле — Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Аппараты Хокук идарәсенең граждан законнары бүлеге мөдире И.И. Фәттахов, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты — Татарстан Республикасы Хөкүмәте вәкиле — Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Аппараты Хокук идарәсенең дәүләт хокукы һәм икътисадны норматив җайга салу бүлекчәсенең баш киңәшчесе Д.И. Абзалова, Татарстан Республикасы Югары суды Рәисе вәкиле — Татарстан Республикасы Югары суды судьясы М.М. Сафина, Татарстан Республикасы Прокуроры вәкиле — Татарстан Республикасы прокуратурасы Федераль законнар үтәлешенә күзәтчелек итү идарәсенең норматив хокукый актларның законлылыгына күзәтчелек итү бүлеге башлыгы А.Р. Вәлиәхмәтов, Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилдән — Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил аппаратының гражданнар хокукларын торгызу мәсьәләләре бүлеге әйдәп баручы консультанты Р.М. Сибаева чыгышларын тыңлап, тапшырылган документларны һәм башка материалларны өйрәнгәннән соң, Татарстан Республикасы Конституция суды

б и л г е л ә д е :

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданин А.В. Туганов Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль

районы Советының 2018 елның 29 мартындагы 279 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставының (алга таба шулай ук — Устав) 81 статьясындагы 10 өлеше белән, «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» (алга таба шулай ук — Программа) 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына 1 нче кушымтаның 8 һәм 9 бүлекләренең аерым нигезләмәләре белән, шулай ук аталган карар белән, «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 03-03-415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 2 февралендәге 218 номерлы һәм «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы карары белән расланган «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль адреслы программасына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 11 апрелендәге 895 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарлары белән, аларны рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча, үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Уставның 81 статьясындагы дәгъва белдерелә торган 10 өлешендә муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) массакүләм мәгълүмат чарасының чыгу датасы күрсәтелергә тиеш дип билгеләнгән.

Программаның 8 бүлеге нигезендә, эшләрне башкару өчен күпфатирлы йортларның чиратын билгеләү критерийлары ачыкланган, шулай итеп, беренче чиратта аны гамәлгә ашыру «Торак-коммуналь хуҗалыкны үзгәртеп коруга ярдәм итү фонды турында» 2007 елның 21 июлендәге 185-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә комплекслы капиталь ремонт ясалган күпфатирлы йортлар өчен каралган. Йортларның әлеге төркеме эчендәге күпфатирлы йортларның чираты гомуми тәртиптә исәпләнгән сан рейтингы зурлыгы нигезендә формалаштырылган (1 пункт). Икенче чиратта Программаны тормышка ашыру беренче чиратка кертелмәгән башка күпфатирлы йортлар өчен каралган. Чиратлылык Программага кертелгән һәр күпфатирлы йортка индивидуаль сан рейтингын формула буенча бирү юлы белән билгеләнә, анда, аерым алганда, аңлылык (C), коммуникацияләр (K) һәм куркынычсызлык (V) коэффициентлары кертелгән. Күпфатирлы йортларның чиратлылыгы рейтингның минималь күрсәткечләреннән максималь күрсәткечләргә нисбәте буенча (ягъни сан күрсәткече азрак булган саен, Программа нигезендә эшләр шулкадәр алданрак башкарыла) аралау юлы белән билгеләнә (2 пункт).

Программаны тормышка ашыру механизмы Программаның 9 бүлегендә билгеләнгән, аның 1 пункты нигезендә, яңадан асфальт түшәмнәрен ремонтлау (торгызу, урнаштыру) эшләрен

башкару Программаны гамәлгә ашыру Планының (алга таба шулай ук — еллык План) ел саен раслана торган Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карары нигезендә гамәлгә ашырыла. Еллык Планга Планны раслауга кадәрге айның соңгы числосына формалашкан чиратлылыгы нигезендә программаны гамәлгә ашыруның чираттагы елына финанслау лимиты кысаларында күпфатирлы йортлар кертелә (беренче абзац); еллык Планга күпфатирлы йортлар керә, аларга карата Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты адресына Планны раслау датасына кадәрге айның соңгы көненә Программада катнашу турында күпфатирлы йортлардагы урыннар милекчеләренең мөрәҗәгать итүләре (алга таба шулай ук — Мөрәҗәгатьләр) Программага кертелгән йортлар саныннан кергән (икенче абзац).

Программаның 9 бүлегендәге 2 пункты Мөрәҗәгатьтә күпфатирлы йортны еллык Планга кертүгә ачыктан-ачык ризалык булырга тиешлеген күздә тота. Күрсәтелгән Мөрәҗәгатькә күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләренең гомуми җыелышы беркетмәсе кушып бирелергә тиеш, аның карары белән шул исәптән күпфатирлы йортта видеокамералар урнаштыруга ризалык, күпфатирлы йортта гомуми милекне куллануга ризалыкны исәпкә алып (фасад һ.б.), камералар саны, Бердәм түләү документына түләү кертүгә ризалык («Б» пунктчасы), шулай ук күпфатирлы йортны еллык Планга кертү өчен милекчеләрнең ачыктан-ачык ризалык белдерүе («Г» пунктчасы) расланырга тиеш. Шул ук вакытта әлеге беркетмәдә шулай ук йорт яны территориясен төзекләндерү эшләрен башкару кирәклеге турындагы мәсьәлә буенча милекчеләрнең ачыктан-ачык чагылдырылган карары, яисә Программаның 9 бүлегендәге шул ук пунктында санап үтелгән төзекләндерү элементларына карата мондый ихтыяҗ булмау турында карары булырга тиеш.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән күренгәнчә, гражданин А.В. Туганов Зеленодольск шәһәрендә Программага 2650 гә тигез булган рейтинг белән кертелгән һәм 175 күпфатирлы йорттан 119 урында тора торган күпфатирлы йортта яши.

Мөрәҗәгать итүче, ул яши торган йортта комплекслы капиталь ремонт ясалмаган, шуңа бәйле рәвештә Программаның 8 бүлегендәге 1 пункты нигезендә аның йорты аны гамәлгә ашыруның икенче чиратына эләгә дип күрсәтә. Йортта капиталь ремонт үткәрелүенә яки үткәрелмәвенә бәйле рәвештә чиратлылыкта мондый аерманы ул нигезсез һәм тигезлек һәм гаделлек конституциячел принципларына җавап бирми дип саный.

Гражданин А.В. Туганов, Программаның 8 бүлегендәге 2 пункты күпфатирлы йортлар өчен әлеге Программаны гамәлгә ашыруның чиратлылыгын билгеләүнең объектив булмаган критерийларын урнаштыра дип саный. Шулай, аңлылык (С) коэффициенты каралган, аның зурлыгы күпфатирлы йорт Советын сайлауга бәйле; җирле үзидарә органнарының хисаплар бирү буенча кисәтүләре булмауда һәм күпфатирлы йорт вәкилләре җирле үзидарә органнары уздыра торган чараларда даими рәвештә кат-

нашучылар булып торуда чагыла торган коммуникацияләр (К) коэффициенты һәм күпфатирлы йортта видеокүзәтү системаларын урнаштыруга кворумга бәйле рәвештә куркынычсызлык (V) коэффициенты каралган.

Мөрәҗәгать итүче күрсәткәнчә, Программаның 9 бүлегендәге 1 пункты аны гамәлгә ашыруның еллык Планын раслау датасын билгеләми, ул ишегалды территорияләрен төзекләндерүгә булган гражданнарның хокукларын гамәлгә ашыруда мөһим шарт булып тора, шулай ук күпфатирлы йорт милекчеләре тарафыннан гамәлгә ашыруның еллык Планына әлеге йортны кертү өчен Программада катнашу турында Мөрәҗәгатьне ел саен җибәрү турындагы чиктән тыш зур таләпне үз эченә ала.

Гражданин А.В. Туганов фикеренчә, Программаның әлеге бүлегендәге 2 пункты эчтәлегеннән аларның күпфатирлы йортын аны гамәлгә ашыруның еллык Планына кертүгә милекчеләрнең ачыктан-ачык ризалыгы булып нәрсә санала, күрсәтелгән ризалык кая һәм нинди формада белдерелергә тиеш, шулай ук нишләп күпфатирлы йортта видеокамералар урнаштыруга милекчеләрнең ризалыгыннан Программада күпфатирлы йорт чиратлылыгының рейтинг күрсәткеченә йогынты ясый торган тиешле коэффициент кына түгел, ә әлеге йортны еллык Планга кертү дә бәйле икәнлеге аңлашылмый.

Мөрәҗәгать итүче шулай ук «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карары (алга таба шулай ук — Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 415 номерлы карары) һәм «“2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында” Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 25 февралендәге 03-03-415 номерлы 2 нче кушымтасына үзгәрешләр кертү хакында» 2017 елның 1 февралендәге 155 номерлы һәм «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 03-03-415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 2 февралендәге 218 номерлы (алга таба шулай ук — Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 218 номерлы карары) Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарларының реквизитлары төгәл билгеләнмәвенә игътибар итә, алар, дәгъва белдерелә торган карарның реквизиты буларак, 03-03-415 номерын үз эченә алган. «Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының “2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында” 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы карарының 1, 2 нче кушымталарына үзгәрешләр кертү хакында» 2018 елның 15 ноябрендәге 2335 номерлы (алга таба шулай ук — Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2335 номерлы карары) һәм «Татарстан Республикасы Зелено-

дольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы карары белән расланган «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль адреслы программасына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 11 апрелендәге 895 номерлы (алга таба шулай ук — Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 895 номерлы карары) Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының киләсе карарларында шикаять белдерелә торган карарның номеры инде 415 номерлы итеп күрсәтелгән. Шул ук вакытта, ул билгеләп үткәнчә, «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталында» (алга таба шулай ук — Рәсми портал) Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 218 һәм 895 номерлы карарларының датасы һәм номерлары бөтенләй юк.

Моннан тыш, гражданин А.В. Туганов Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2335 номерлы карары 2018 елның 29 декабрендә Рәсми порталда урнаштырылган дип күрсәтә. «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталы составында Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы сайтында (http://zelenodolsk.tatarstan.ru) ул шулай ук урнаштырылган, ләкин урнаштыру датасы күрсәтелмәгән. Норматив хокукый актны болай урнаштыруны, аның уйлавынча, тиешенчә бастырып чыгару дип санап булмый, ә бу хәл Уставның 81 статьясындагы 10 өлешенең конституциячел характерда булмавыннан килеп чыккан, аның нигезендә муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) басма массакүләм мәгълүмат чарасының гына чыгу датасы күрсәтелергә тиеш.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданин А.В. Туганов Татарстан Республикасы Конституция судыннан Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2018 елның 29 мартындагы 279 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставының 81 статьясындагы 10 өлешен, «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына 1 нче кушымтаның 8 һәм 9 бүлекләренең аерым нигезләмәләрен, шулай ук әлеге карарны, «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 03-03-415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 2 февралендәге 218 номерлы һәм «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы карары белән расланган «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль адреслы программасына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 11 апрелендәге 895 номерлы Татарстан Республикасы Зелено-

дольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарларын, аларны рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча, Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 24 (икенче өлеш), 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 32 һәм 55 статьяларына туры килми дип тануны сорый, алар нигезендә кеше, аның хокуклары һәм ирекләре — иң зур хәзинә; кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен тану, үтәү һәм яклау — Татарстан Республикасының бурычы; дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары, җәмәгать берләшмәләре, оешмалар, учреждениеләр, вазыйфаи затлар һәм гражданнар Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын үтәргә тиеш; закон һәм суд каршында һәркем тигез; дәүләт кеше һәм граждан хокукларының һәм ирекләренең тигезлеген социаль хәленә, яшәү урынына һәм башка шартларга бәйсез рәвештә гарантияли; расачыл, милли һәм башка билгеләр буенча гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен чикләүнең теләсә кайсы рәвеше йә аларга өстенлекләр билгеләү тыела; шәхеснең абруе дәүләт тарафыннан саклана; аны төшерү өчен бернәрсә дә нигез була алмый; һәркем торакка хокуклы, дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары торак төзелешен хуплыйлар, торакка хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыралар.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 68 статьясындагы икенче һәм өченче өлешләре нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды, карала торган актның мәгънәсен сүзгә-сүз, рәсми рәвештә һәм башкача шәрехләп яки хокук куллану практикасындагы мәгънәсен дә бәяләп, шулай ук норматив хокукый актлар системасындагы урынын исәпкә алып, эш буенча карар кабул итә. Татарстан Республикасы Конституция суды бары тик мөрәҗәгатьтә күрсәтелгән предмет буенча һәм мөрәҗәгатьтә күрсәтелгән актның конституциячеллеге шик тудыручы өлешенә карата гына карар кабул итә һәм карар кабул иткәндә мөрәҗәгатьтә бәян ителгән сәбәпләргә һәм дәлилләргә бәйле булмый.

Шулай итеп, түбәндәгеләр әлеге эш буенча Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булып торалар:

— Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2018 елның 29 мартындагы 279 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставының 81 статьясындагы 10 өлеше, ул муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) бары тик басма массакүләм мәгълүмат чарасының гына чыгу датасы күрсәтелергә тиешлеген билгели;

— «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карары, «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 03-03-415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты кара-

рына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 2 февралендәге 218 номерлы һәм «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы карары белән расланган «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль адреслы программасына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 11 апрелендәге 895 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарлары, аларны рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча;

— Программаның аерым нигезләмәләре, ә нәкъ менә:

- 8 бүлегендәге 1 пункты, Программаны гамәлгә ашыру, беренче чиратта, комплекслы капиталь ремонт ясалган күпфатирлы йортлар өчен каралган өлешендә;

- 8 бүлегендәге 2 пункты, аңлылык (С), коммуникацияләр (К) һәм куркынычсызлык (V) коэффициентларына бәйле рәвештә күпфатирлы йортлар өчен Программаны гамәлгә ашыру чиратын билгеләүгә йогынты ясый торган критерийлар эчтәлегенең билгесезлеге өлешендә;

- 9 бүлегендәге 1 пункты, аны гамәлгә ашыруның еллык Планын раслау датасын билгеләми торган һәм күпфатирлы йорт милекчеләре тарафыннан гамәлгә ашыруның еллык Планына әлеге йортны кертү өчен Программада катнашу турында мөрәҗәгатьне ел саен җибәрү турындагы таләпне үз эченә алган дәрәҗәдә;

- 9 бүлегендәге 2 пунктның «Г» һәм «Б» пунктчалары, күпфатирлы йортны Программаны гамәлгә ашыруның еллык Планына кертүгә аның милекчеләренең ачыктан-ачык ризалыгы булып нәрсә саналуы, ул кая һәм нинди формада белдерелергә тиешлеге өлешендә, шулай ук Программада күпфатирлы йорт чиратлылыгының рейтинг күрсәткеченә һәм аны еллык Планга кертү күпфатирлы йортта видеокамералар урнаштыруга милекчеләрнең ризалыгыннан бәйле булуының билгесезлеге өлешендә.

2. Җирле үзидарә оештыруның гомуми хокукый, оештыру һәм икътисадый принципларын билгели торган «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән җирле әһәмияткә ия мәсьәләләрне хәл итү максатларында җирле үзидарә органнары муниципаль берәмлек уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү вәкаләтләренә ия дип каралган (17 статьяның 1 өлешендәге 1 пункты). Югарыда аталган Федераль законның 43 статьясындагы 1 өлешенең 1 пункты, 44 статьясындагы 1 өлешенең 6 пункты һәм 3 өлешенең нигезләмәләре буенча муниципаль берәмлек уставы муниципаль хокукый актлар системасына керә, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан кабул ителә һәм муниципаль хокукый актларның төрләрен, кабул итү (бастырып чыгару), рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм үз көченә керү тәртибен билгели. Шундый ук нормалар «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның

28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 өлешендәге 6 пунктында һәм 7 статьясындагы 3 өлешендә шулай ук каралган.

Шулай итеп, Уставны кабул итеп һәм әлеге Уставның 81 статьясында муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм үз көченә керү тәртибен беркетеп, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы — Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советы үзенә федераль һәм республика законнары белән бирелгән вәкаләтләр кысаларында эш иткән.

3. Уставның 81 статьясындагы 3 өлеше нигезендә, кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль хокукый актлар рәсми басылып чыкканнан (халыкка җиткерелгәннән) соң үз көченә керә. Китерелгән норматив нигезләмә әлеге статьяның 10 өлеше белән, шулай ук Уставның муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибен регламентлый торган башка нигезләмәләре белән аерылгысыз хокукый бердәмлектә тора, ул кабул ителгән муниципаль хокукый актның алга таба үз көченә керүе өчен төп шарт буларак бастырып чыгару (халыкка җиткерү) датасын күрсәтү кирәклеген күздә тота. Шул ук вакытта Уставның 81 статьясындагы 10 өлешендә турыдан-туры мондый таләп булмау үзеннән-үзе норматив хокукый актны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) датасын күрсәтү мәҗбүри булган һәркем өчен бер булган тәртипне сакламау мөмкинлегенә юл куймый.

Шулай итеп, Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2018 елның 29 мартындагы 279 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставының 81 статьясындагы 10 өлеше, әлеге Карарда ачыкланган конституциячел-хокукый мәгънәне исәпкә алып, кабул ителгән норматив хокукый актны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (http://pravo.tatarstan.ru) һәм Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталы составында Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы сайтында (http://zelenodolsk.tatarstan.ru) урнаштырганда аны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) датасын күрсәтүнең мәҗбүрилеге кире кагылмый һәм шуның белән кеше һәм гражданның конституциячел хокукларын, шул исәптән мөрәҗәгать итүченең хокукларын юкка чыгармый, киметми һәм башкача бозмый.

Шул ук вакытта Татарстан Республикасы Конституция суды Уставның 81 статьясындагы 10 өлешен Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип тану һәм аның конституциячел-хокукый мәгънәсен ачыклау Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы җирле үзидарә органнары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) тәртибен хокукый җайга салуны камилләштерүгә комачауламавына игътибар итә. Шуңа бәйле

рәвештә Уставка басма массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыга (халыкка җиткерелә) торган муниципаль хокукый актлар мөнәсәбәтендә инде билгеләнгәнгә (Уставның 81 статьясындагы 9 өлешенең икенче абзацы) тиңдәш булган кабул ителгән муниципаль хокукый актны «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (http://pravo.tatarstan.ru) һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталы составында Зеленодольск муниципаль районы сайтында (http://zelenodolsk.tatarstan.ru) аны урнаштырганда бастырып чыгару (халыкка җиткерү) көнен күрсәтү мәҗбүрилеген регламентлаштыра торган нигезләмәләр кертү муниципаль хокукый актларны басма массакүләм мәгълүмат чараларында да, «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге тиешле рәсми ресурсларда да бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) бертөрле алым кулланылуга ярдәм итәр иде һәм гражданнар тарафыннан аңлауда билгесезлеккә китермәс иде.

4. Татарстан Республикасы Конституциясенең 10, 116 (беренче өлеш) һәм 118 (беренче өлеш) статьяларының үзара бәйле нигезләмәләре буенча Татарстан Республикасында җирле үзидарә танылa һәм гарантияләнә, ул үз вәкаләтләре чикләрендә мөстәкыйль һәм җирле әһәмияткә ия мәсьәләләрне халыкның мөстәкыйль хәл итүен тәэмин итә, җирле үзидарә органнары муниципаль милек белән мөстәкыйль идарә итә, җирле бюджетны формалаштыралар, раслыйлар һәм үтиләр. Шундый ук нигезләмәләр Россия Федерациясе Конституциясенең 12, 130 (1 өлеш) һәм 132 статьяларында беркетелгән.

Күрсәтелгән хокукый җайга салуга 1985 елның 15 октябрендәге Европа җирле үзидарә хартиясе (Россия Федерациясе өчен 1998 елның 1 сентябрендә үз көченә кергән) нигезләмәсе тәңгәл килә, аның нигезендә җирле үзидарә органнары үзләренең вәкаләтләре өлкәсендәге һәм нинди дә булса башка хакимият органы карамагында булмаган теләсә нинди мәсьәлә буенча үз инициативасын гамәлгә ашыру өчен законда билгеләнгән чикләрдә тулысынча ирекле эш итәләр (4 статьяның 2 пункты).

«Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон эчтәлегеннән күренгәнчә, җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан җирле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар кабул ителә, алар системасына, шул исәптән, җирле администрациянең һәм башка җирле үзидарә органнарының һәм җирле үзидарә органнары вазыйфаи затларының муниципаль берәмлек уставында каралган хокукый актлары керә (7 һәм 43 статьялар).

Шул ук вакытта Россия Федерациясе Бюджет кодексының 179 статьясындагы 1 пункты нигезендә муниципаль программаларны раслау турыдан-туры муниципаль берәмлекнең җирле администрациясе вәкаләтләренә кертелгән.

Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2005 елның 14 декабрендәге 18 номерлы карары

белән кабул ителгән, Программа кабул ителгән вакытта гамәлдә булган редакциясендә, «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы, әлеге Уставта җирле әһәмияткә ия мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләр бирелгән Зеленодольск муниципаль районының җирле үзидарә башкарма-боеру органы булып Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты тора, дип караган иде (42 статьяның 1 пункты) (алга таба шулай ук — Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты).

Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2013 елның 14 ноябрендәге 324 номерлы карары белән расланган Зеленодольск муниципаль районында бюджет процессы турында нигезләмәләрнең 9 статьясының 2 пункты һәм 29 статьясындагы 1 пунктының үзара бәйле нигезләмәләре буенча, Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты район бюджеты хисабына гамәлгә ашырыла торган муниципаль программаларны раслый һәм аларны гамәлгә ашыру срокларын, муниципаль программаларны гамәлгә ашыруның нәтиҗәлелеген бәяләү тәртибен билгели.

Шулай итеп, дәгъва белдерелә торган Программаны кабул итеп, Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Конституциясенең 116 статьясы (беренче өлеш) нигезләмәләренә таянып, федераль һәм республика законнары нигезендә үзенә бирелгән вәкаләтләрне дөрес гамәлгә ашырган.

5. Татарстан Республикасы Конституциясенең 24 статьясы (өченче өлеш) һәм Россия Федерациясе Конституциясенең 15 статьясы (3 өлеш) нигезендә, кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы теләсә кайсы норматив хокукый актлар, гомуми танышу өчен рәсми рәвештә басылып чыкмаган булса, кулланыла алмыйлар.

Россия Федерациясе Конституция Суды күрсәткәнчә, дәүләт исеменнән норматив хокукый актны гавами хакимиятнең компетентлы органы тарафыннан халыкка җиткерү таләбе хокукый билгеләнешнең гомумтанылган принцибына бәйле, аның нигезендә дәүләтнең һәм шәхеснең мөнәсәбәтләре билгеләнә һәм җәмәгатьчелеккә хәбәр итү әлеге норматив хокукый актның кабул ителүе һәм бәян ителгән тулы текстының гамәлгә кертелергә тиешлеген аңлата. Шул очракта гына аның гамәлдә булуы кагыла торган затларга законны белмәү аны бозган өчен җаваплылыктан азат итми дигән гомумхокукый презумпция кагыла. Норматив хокукый актның гамәлдә булуы яисә булмавына карата билгесезлек аны саклауда, үтәүдә һәм куллануда бертөрлелекне тәэмин итә алмый һәм, димәк, хокук куллану практикасында каршылык китереп чыгара, аны зыянлы максатта һәм башбаштакланып файдалану мөмкинлеген тудыра, конституциячел хокукларны һәм ирекләрне яклау гарантияләрен киметә, тигезлек һәм хокук өстенлеге принципларын бозуга китерә (2012 елның 27 мартындагы 8-П номерлы Карар).

Татарстан Республикасы Конституция суды бу конститу-

циячел күрсәтмә кеше һәм граждан хокукларын, ирекләрен яклау гарантияләренең берсе булып тора һәм ул императив характерга ия дип шулай ук берничә тапкыр билгеләп үтте (2006 елның 7 мартындагы 19-П номерлы, 2012 елның 21 февралендәге 47-П номерлы, 2015 елның 19 мартындагы 61-П номерлы һәм 2017 елның 28 апрелендәге 73-П номерлы карарлар).

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 83 статьясындагы беренче өлешенең 3 пункты һәм 103 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды Татарстан Республикасы законнарының һәм башка норматив хокукый актларның Татарстан Республикасы Конституциясенә шул исәптән аларны кабул итү, нәшер итү, имзалау, бастырып чыгару яисә гамәлгә кертү тәртибе буенча туры килү-килмәвен билгели.

«Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның үзара бәйләнештәге 47 статьясындагы 2 һәм 3 өлешләре белән 44 статьясындагы 1 өлешенең 6 пункты эчтәлегеннән аңлашылганча, җирле үзидарә органнарының кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылган һәм федераль закон белән таратылуы чикләнә торган белешмәләре булмаган норматив хокукый актлары тиешле муниципаль берәмлек уставы белән билгеләнгән тәртиптә тулы тексты белән басылып чыкса гына гомуми танышу өчен рәсми басылып чыккан дип танылырга мөмкин, уставта шул исәптән муниципаль хокукый актларның төрләре, кабул итү (нәшер итү), рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм үз көченә керү тәртибе билгеләнергә тиеш.

Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең муниципаль хокукый актларын бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм үз көченә керү тәртибе Программа кабул ителгән вакытка Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2005 елның 14 декабрендәге 18 номерлы (Зеленодольск муниципаль районы Советының 2015 елның 5 мартындагы 492 номерлы карары редакциясендә) карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы белән җайга салынган. Әлеге Уставның 73 статьясындагы 3 һәм 9 өлешләре нигезендә кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль хокукый актлар аларны рәсми бастырып чыгарганнан (халыкка җиткергәннән) соң үз көченә керә, ул түбәндәгеләр аша гамәлгә ашырыла:

— хокукый акт текстын Зеленодольск муниципаль районы җирле үзидарә органнары гамәлгә куйган басма массакүләм мәгълүмат чараларында йә Зеленодольск муниципаль районы территориясендә таратыла торган башка басма массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару. Хокукый акт текстын башка басма массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда әлеге бастырып чыгаруның рәсми булуы хакында тамга булырга тиеш;

— хокукый акт текстын «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (http://pravo.tatarstan.ru) урнаштыру.

Хәзерге вакытта Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2018 елның 29 мартындагы 279 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы гамәлдә, аның 81 статьясындагы 9 пунктының 4 абзацы нигезендә, муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) чыганаклары исемлегенә, элек гамәлдә булган Уставта беркетелгәннәрдән тыш, «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталы составында Зеленодольск муниципаль районы сайты (http://zelenodolsk.tatarstan.ru) да керә.

Китерелгән хокукый җайга салу нигезендә «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган карары, Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының аңа үзгәрешләр кертелгән барлык башка карарлары кебек үк, Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районында муниципаль норматив хокукый актларны рәсми бастырып чыгару чыганагы буларак билгеләнгән интернет-ресурсларда аларның текстларын урнаштыру юлы белән рәсми бастырып чыгарылган (халыкка җиткерелгән) (алга таба — «Интернет» челтәрендәге рәсми сайтлар).

Шул ук вакытта, Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2005 елның 14 декабрендәге 18 номерлы (Зеленодольск муниципаль районы Советының 2015 елның 5 мартындагы 492 номерлы карары редакциясендә) карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставының 73 статьясындагы 4 һәм 9 өлешләре нигезендә, һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары, шул исәптән, исеме, аңа кул кую датасы, теркәү номеры булырга тиеш. Шундый ук нигезләмәләр хәзерге вакытта гамәлдә булган Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставының 2018 елның 29 мартындагы 279 номерлы Зеленодольск муниципаль районы Советы карары белән кабул ителгән 81 статьясындагы 4 пунктында да бар.

«Интернет» челтәрендәге рәсми сайтларда урнаштырылган 218 һәм 895 номерлы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарларының график сурәтләрендә югарыда күрсәтелгән реквизитлар юк, ә нәкъ менә аларга кул кую датасы һәм теркәү номерлары юк.

«2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карары Рәсми порталда 03-03-415 номеры белән урнаш-

тырылган иде. Карарның әлеге номеры «“2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында” Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 25 февралендәге 03-03-415 номерлы 2 нче кушымтасына үзгәрешләр кертү хакында» 2017 елның 1 февралендәге 155 номерлы һәм «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 03-03-415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 2 февралендәге 218 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарлары белән аңа үзгәрешләр керткәндә соңрак яңадан кайтарылган. Ләкин Татарстан Республикасы Конституция суды мөрәҗәгатенә Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан дәгъва белдерелә торган карарның 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы теркәү номеры белән рәсми тексты җибәрелде. «Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының “2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында” 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы карарының 1, 2 нче кушымталарына үзгәрешләр кертү хакында» 2018 елның 15 ноябрендәге 2335 номерлы һәм «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы карары белән расланган «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль адреслы программасына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 11 апрелендәге 895 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарларында шикаять белдерелә торган карарның реквизиты сыйфатында шулай ук 415 номеры күрсәтелгән.

Татарстан Республикасы Конституция суды элегрәк билгеләп үткәнчә, норматив хокукый актларны рәсми рәвештә бастырып чыгару тәртибен үтәү — кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен яклау механизмының аерылгысыз элементы, шуңа күрә кабул ителә торган актның тулы һәм төгәл реквизитларын аны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге тиешле рәсми ресурсларда бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) шул исәптән график сурәтендә күрсәтү андый яклауның нәтиҗәлелеген күтәрүгә ярдәм итә һәм ул мәҗбүри (2017 елның 28 апрелендәге 73-П номерлы карар).

Мондый алым Россия Федерациясе Конституция Суды позициясенә дә тулысынча туры килә, ул үзләренең эчтәлеге һәм (яки) формасы буенча хокукый нормаларның формаль билгеләнеше, төгәллеге, ачыклыгы, бер мәгънәдә булуы һәм гамәлдәге хокукый җайга салу системасында аларның яраклашканлыгы критерийларына җавап бирми торган закон нигезләмәләре аларны төрле мәгънәдә аңлату һәм ирекле куллану мөмкинлеген булдыралар һәм шуның белән гражданнарның конституциячел хокукларын бозуга китерәләр дип берничә тапкыр билгеләп үтте (2012 елның 29 июнендәге 16-П номерлы, 2013 елның 14 маендагы 9-П номерлы карарлар һ.б.).

Югарыда күрсәтелгән хокукый позицияләрне исәпкә алып, дәгъва белдерелә торган муниципаль хокукый актларны бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) китерелгән җитешсезлекләр аларны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) тәртибен бозуны күрсәтә, әмма бу бозулар шикаять белдерелә торган актларның эчтәлеген гражданнар игътибарына җиткермәүне һәм аларның аның белән танышу мөмкинлеге булмавын расламыйлар. Әлеге актларның реквизитлары аларның график сурәтләрендә түгел, ә турыдан-туры «Интернет» челтәрендәге рәсми сайтларында күрсәтелү факты үзеннән-үзе рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) тәртибе буенча аларны Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип тану өчен җитәрлек нигез дип санала алмый, чөнки объектив рәвештә гражданнарга аларның хокукларына, ирекләренә һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылучы карала торган муниципаль хокукый актлар белән танышу мөмкинлеген гамәлгә ашыру өчен каршылыклар тудырмый.

Мондый хәлләрдә Татарстан Республикасы Конституция суды әлеге эштә мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарын, шулай ук «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 03-03-415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 2 февралендәге 218 номерлы һәм «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы карары белән расланган «2016—2026 елларга “Ишегалды стандарты” муниципаль адреслы программасына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 11 апрелендәге 895 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарларын, аларны рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) тәртибе буенча, Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип танудан тыелып кала.

Шуның белән бергә, Татарстан Республикасы Конституция суды хокукый нормаларның эчтәлеген бәян иткәндә төгәлсезлектә, тулы булмауда һәм корректлы булмауда чагылган муниципаль хокукый актларның юридик техникасы камил булмау нормалар эшләү сыйфаты түбәнәюгә һәм хокукый җайга салуда тигезлек бозылуга китерүенә игътибар итәргә кирәк дип саный. Шуңа бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Конституция суды Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнарына, шул исәптән Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетына, үзләре кабул итә торган муниципаль норматив хокукый актларга игътибарлырак, төгәлрәк һәм җаваплырак карарга кирәклеген билгеләп үтү мөһим дип саный.

6. Россия Федерациясе Конституция Суды үзенең карарларында берничә тапкыр билгеләп үткәнчә, җирле үзидарәнең конституциячел билгеләнеше халыкның уртак көнкүреше территориясе буларак муниципаль берәмлек чикләрендә социаль-икътисадый бурычларны чишү белән беррәттән кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау һәм яклау, кешегә лаеклы тормыш һәм иркле үсеш өчен шартлар тудыру бурычларын нәтиҗәле гамәлгә ашыруда чагыла (2011 елның 29 мартындагы 2-П номерлы, 2015 елның 13 октябрендәге 26-П номерлы һәм 2016 елның 26 апрелендәге 13-П номерлы карарлар).

Мондый алым җирле үзидарә органнарының, шул исәптән Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы чикләрендә урнашкан күпфатирлы йортларның ишегалды территорияләрен карап тоту һәм ремонтлау тәртибен регламентлаучы норматив хокукый актларның эчтәлеген һәм мәгънәсен алдан билгели.

«Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы Федераль законның 3 статьясындагы 35 пункты нигезләмәләре буенча муниципаль программа муниципаль берәмлекнең социаль-икътисадый үсешенең бурычлары, башкару сроклары, башкаручылары, ресурслары буенча һәм максатларга иң нәтиҗәле ирешүне һәм бурычларны хәл итүне тәэмин итүче планлаштырылган чаралар комплексын үз эченә алган стратегик планлаштыру документы булып тора. Әлеге Федераль законның 7 статьясындагы 13 пункты нигезендә программалы-максатчан принцип социаль-икътисадый үсешнең өстенлекләрен һәм максатларын билгеләүне, максатлары, гамәлгә ашыру сроклары буенча үзара бәйле муниципаль программалар әзерләүне һәм аларны финанслау күләмнәрен һәм чыганакларын билгеләүне аңлата.

Дәгъва белдерелә торган Программа нигезләмәләре эчтәлегеннән күренгәнчә, аны кабул итү сыйфатлы ял өчен уңайлы шартлар булдыру, даими яшәү урыны янындагы территорияләрдә халыкның югары көнкүреш культурасын формалаштыру, халыкның ишегалды эчендәге территорияләрен төзекләндерүдә һәм тәртип саклауда катнашуы аша аның актив гражданлык позициясен формалаштыру максатларына бәйле.

Шуңа бәйле рәвештә Программада ишегалды территорияләрен комплекслы төзекләндерү буенча төп бурычлар билгеләнгән, шулай ук аларны тормышка ашыру чаралары һәм механизмы ачыкланган. Программаны тормышка ашыру механизмы элементларының берсе — аны үткәрүнең этаплылыгы, анда аларның ишегалды территорияләрен төзекләндерү буенча эшләр башкару планлаштырылган күпфатирлы йортларның чиратлылыгын билгеләү кирәклеге дә кертелә.

Федераль дәрәҗәдә дә, республика дәрәҗәсендә дә Программаны гамәлгә ашыру өчен күпфатирлы йортларның чиратлылыгын билгеләү критерийларына таләпләр билгеләнмәгәнлектән, Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты, үзенә бирелгән дискрецион вәкаләтләр кысала-

рында эш итеп, аларны мөстәкыйль билгеләгән. Шуның белән бергә Программаның эчтәлеге максатларга ирешү нәтиҗәләре һәм анда билгеләнгән конкрет бурычларны хәл итү белән тәңгәл килергә тиеш.

6.1. Программаның мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган 8 бүлегендәге 1 пунктында каралганча, беренче чиратта Программаны гамәлгә ашыру «Торак-коммуналь хуҗалыкны реформалаштыруга ярдәм итү фонды турында» 2007 елның 21 июлендәге 185-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә комплекслы капиталь ремонт ясалган күпфатирлы йортлар өчен каралган; йортларның әлеге төркем эчендәге күпфатирлы йортларның чираты гомуми тәртиптә исәпләнгән сан рейтингы зурлыгы нигезендә формалаштырылган.

Программаның 3 бүлегендә каралганча, Программа башка программалар һәм чаралар белән үзара бәйләнештә гамәлгә ашырыла, алар кысаларында инфраструктура үзгәрешләре тормышка ашырыла. Шуңа бәйле рәвештә мөрәҗәгать итүче тарафыннан шикаять белдерелә торган нигезләмәне күрсәтелгән аспектта Россия Федерациясе Торак кодексының 166 статьясы нигезләмәләре, «Татарстан Республикасында күпфатирлы йортларда гомуми мөлкәткә капиталь ремонт ясауны оештыру турында» 2013 елның 25 июнендәге 52-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 һәм 8 статьялары белән, шулай ук аларны үстерү өчен кабул ителгән «Татарстан Республикасы территориясендә урнашкан күпфатирлы йортлардагы уртак мөлкәтне капиталь ремонтлау буенча региональ программаны раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 31 декабрендәге 1146 номерлы карары белән системалы бердәмлектә карарга кирәк. Шулай итеп, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының күрсәтелгән карарының V бүлегендәге 1 пунктының 17 пунктчасы нигезендә күпфатирлы йортка комплекслы капиталь ремонт үткәргәндә йорт яны территориясен төзекләндерү (балалар өчен уен мәйданчыклары һәм спорт комплекслары урнаштыру белән) күздә тотыла.

Шулай итеп, йорт яны территорияләрен саклау һәм яңарту өлкәсендә төп юнәлеш — ишегалды территорияләрен комплекслы төзекләндерү икәнен истә тотып, әлеге өстенлекне кертү капиталь ремонт инде үткәрелгән күпфатирлы йортларда финанс кертемнәренең нәтиҗәлелеге һәм төзекләндерү элементларының сакланышы фикерләренә нигезләнгән, чөнки бу очракта гына күпфатирлы йортка капиталь ремонтны, аның йорт яны территориясен төзекләндерүне дә кертеп, тулысынча һәм комплекслы төгәлләү турында сүз барырга мөмкин, бу үзеннән-үзе гражданнарның, шул исәптән мөрәҗәгать итүченең конституциячел хокукларын һәм ирекләрен бозучы буларак карала алмый һәм, димәк, Программаның 8 бүлегендәге 1 пунктының дәгъва белдерелә торган нигезләмәсе мөрәҗәгать итүче тарафыннан күрсәтелгән аспектта Татарстан Республикасы Конституциясенә каршы килми. Мондый алым 1966 елның 16 декабрендәге Граждан һәм сәяси хокуклар турында халыкара пактны гамәлгә ашы-

руны тикшереп торучы Кеше хокуклары буенча комитетның хокук куллану практикасына туры килә, аның нигезендә закон каршында тигез булу хокукы һәм бернинди дискриминациясез законны тигез яклау хокукы мөрәҗәгатьтәге теләсә кайсы аерымлык дискриминацияле дигәнне аңлатмый, шуңа күрә резонлы һәм объектив критерийларга нигезләнгән дифференциация Пактның 26 статьясы мәгънәсе буенча тыелган дискриминация белән бер үк түгел (Комитетның 1987 елның 9 апрелендәге 182/1984 номерлы карарының 13 пункты).

6.2. Аңлылык (С), коммуникацияләр (К) һәм куркынычсызлык (V) коэффициентларына (8 бүлекнең 2 пункты) бәйле рәвештә эшләр башкару өчен күпфатирлы йортлар өчен Программаны гамәлгә ашыру чиратын билгеләү критерийларының билгесезлеге турындагы мәсьәләне карап, Татарстан Республикасы Конституция суды түбәндәгеләрне билгеләп үтә.

6.2.1. Дәгъва белдерелә торган нормада аңлылык (С) коэффициенты күпфатирлы йортта күпфатирлы йорт Советының булуына бәйле рәвештә куелган: әгәр күпфатирлы йорт Советы сайланган булса, аңлылык (С) коэффициенты 0,5 кә тигез, әгәр ул сайланмаган булса, аңлылык (С) коэффициенты 1 гә тигез.

Россия Федерациясе Торак кодексының 161.1 статьясындагы 1 өлеше нигезендә, әгәр әлеге йортта дүрттән артык фатир булса һәм шул ук вакытта анда торак милекчеләре ширкәте оештырылмаса яисә әлеге йорт торак кооперативы яисә башка төрле кулланучылар кооперативы тарафыннан идарә ителмәсә, күпфатирлы йортта урыннарның милекчеләре күпфатирлы йортның советын сайларга бурычлы.

Дәгъва белдерелә торган норманың 2 пункты нигезләмәләре күпфатирлы йортларның чиратлылыгы рейтингның минималь күрсәткечләреннән максималь күрсәткечләргә нисбәте буенча (ягъни сан күрсәткече азрак булган саен, Программа нигезендә эшләр шулкадәр алданрак башкарыла) аралау юлы белән билгеләнә. Шикаять белдерелә торган норманың сүзгә-сүз аңлатмасыннан күренгәнчә, күпфатирлы йорт Советы сайланган йортлар түбән санлы рейтинг җыялар, ә, мәсәлән, йорт белән идарә итү ысулы буларак торак милекчеләре ширкәте сайланган йортлар белән чагыштырганда да, димәк, Программага алданрак эләгәләр. Татарстан Республикасы Конституция суды мондый алым нигезле дип танылa алмый дип саный, чөнки әлеге Кодексның башка нормалары белән үзара бәйләнештә Россия Федерациясе Торак кодексының 161.1 статьясы эчтәлегеннән аңлашылганча, күпфатирлы йорт Советы күпфатирлы йортта урыннар милекчеләренең үз-үзләрен оештыру төрләреннән берсе генә булып тора. Шуңа бәйле рәвештә карала торган хокукый җайга салу, асылда, йорт белән идарә итү ысулы буларак идарәче компанияне сайлаган күпфатирлы йортларга өстенлек бирүгә юнәлдерелгән, бу исә акылга ярашлылык һәм гаделлек, юридик тигезлек принципларына җавап бирми, һәм бу, Программада куелганга караганда, турыдан-туры каршылыклы максатларга китерергә мөмкин, чөнки үз эчтәлегеннән чыгып, күпфатирлы

йорт белән идарә итү ысулы буларак торак милекчеләре ширкәтен яисә торак кооперативы яки башка махсуслаштырылган кулланучылар кооперативы белән идарә итүне сайлаган күпфатирлы йортларда урыннарның милекчеләре өчен хокукый хәлдә нигезсез дифференциация тудыра.

Моннан тыш, Россия Федерациясе Торак кодексының 161.1 статьясындагы 2 өлеше нигезендә, әгәр календарь елы дәвамында анда урыннарның милекчеләре тарафыннан күпфатирлы йорт советын сайлау турында карар кабул ителмәсә яки тиешле карар гамәлгә ашырылмаган булса, җирле үзидарә органы өч айлык срокта күпфатирлы йортта урыннарның милекчеләренең гомуми җыелышын чакырта, аның көн тәртибенә бу йортта күпфатирлы йорт советын, шул исәптән бу йорт советының рәисен сайлау турында яки бу йортта торак милекчеләре ширкәтен оештыру турында мәсьәләләр кертелә. Димәк, үзенең сүзгә-сүз атамасына — «аңлылык коэффициенты», шулай ук Программада каралган бурычларның берсенә, ә атап әйткәндә — халыкны үзләренең күпфатирлы йортлары белән идарә итүгә тартуга карамастан, күрсәтелгән коэффициент, киресенчә, урыннарның милекчеләре үзләре яши торган күпфатирлы йорт белән идарә итү эшләрендә активлык һәм аңлылык күрсәтмәгән күпфатирлы йортларда милекчеләре күпфатирлы йорт белән идарә итү ысулын сайлау буенча мөстәкыйль инициатива күрсәткән йортлардагыга караганда элегрәк Программа буенча эшләр башкару өчен мөмкинлек тудыра.

Шуңа бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Конституция суды шикаять белдерелә торган хокукый җайга салу күпфатирлы йорт Советы сайланган күпфатирлы йорт милекчеләрен Программага кертелгән күпфатирлы йортларның башка милекчеләренә карата күрә торып тигезсез хәлгә куя дигән нәтиҗәгә килә.

Шулай итеп, күпфатирлы йортлар өчен Программаны гамәлгә ашыру чиратын билгеләү критерийларының билгесезлеге өлешендә Программаның дәгъва белдерелә торган 8 бүлегендәге 2 пункты, күпфатирлы йорт Советын сайлауга бәйле рәвештә (аңлылык (С) коэффициенты) гражданнарның, шул исәптән мөрәҗәгать итүченең конституциячел хокукларын һәм ирекләрен боза һәм, димәк, Татарстан Республикасы Конституциясенә каршы килә.

6.2.2. Шикаять белдерелә торган нормада коммуникацияләр (К) коэффициенты хисаплар бирү буенча (ягу сезонына, запросларга, мәгълүматны ачарга һ.б. әзерләнгәндә) җирле үзидарә органнарының күпфатирлы йорт адресына карата кисәтүләре булуга, шулай ук күпфатирлы йорт вәкилләренең җирле үзидарә органнары үткәрә торган чараларда (киңәшмәләрдә, семинарларда, очрашуларда һ.б.) даими катнашучылар булу-булмавына бәйле рәвештә куелган. Кисәтүләр булса, шулай ук әлеге чараларда катнашмаган очракта, коммуникацияләр (К) коэффициенты 1 гә тигез, кисәтүләр булмаган очракта коммуникацияләр (К) коэффициенты 0,5 кә тигез.

Дәгъва белдерелә торган норманы анализлау әлеге коэффи-

циентны билгеләү хокукый нигезгә ия түгел дигән нәтиҗә ясарга мөмкинлек бирә, чөнки күпфатирлы йортка карата җирле үзидарә органының кисәтүләрен алырга мөмкин булган хисапларны тапшырганда күпфатирлы йортның бозулары дәрәҗәсен дөрес бәяләргә мөмкинлек бирми, җирле үзидарә органнары үткәрә торган чараларда катнашу даимилеге төшенчәләрен ачмый, шулай ук аларда катнашуны раслау формасын билгеләми.

Шуңа бәйле рәвештә шикаять белдерелә торган норма, аның сүзгә-сүз аңлатмасыннан чыгып, хокук куллану органына әлеге коэффициентның эчтәлеген һәм күрсәткечләрен үзенчә исәпкә алырга һәм бәяләргә мөмкинлек бирә торган вариатив характерга ия, бу җирле үзидарә органының конкрет күпфатирлы йортларда яшәүчеләргә мөнәсәбәте кебек субъектив фактор булуын, димәк, Программаны гамәлгә ашырганда мондый күпфатирлы йортның чиратлылыгын билгеләү булуын да күрсәтә.

Татарстан Республикасы Конституция суды, мондый алымны нигезле дип танырга ярамый, чөнки дәгъва белдерелә торган норма эчтәлегенең билгесезлеге хокук куллану процессында чикләнмәгән каралуга юл куя һәм законсызлыкка, димәк, тигезлек һәм закон өстенлеге принципларының бозылуына китерә дип саный.

Алай гына да түгел, мондый алым норматив нигезләмәләргә карата куела торган ачыклык һәм каршылыксызлык таләпләре белән туры килми, аларда законның гамәлдә булу механизмы тиешле хокук мөнәсәбәтләре субъектларына конкрет норматив нигезләмәләр эчтәлегеннән яисә норматив нигезләмәләрнең күзгә күренеп торган үзара бәйләнешендә булган системадан чыгып аңлаешлы булырга тиешлеге, чөнки конституциячел тигез хокуклылык хокукый норманы барлык хокук кулланучылар тарафыннан бертөрле аңлау һәм аңлату шарты белән генә тәэмин ителергә мөмкин булуы күздә тотыла (Россия Федерациясе Конституция Судының 2013 елның 27 июнендәге 15-П номерлы, 2013 елның 23 декабрендәге 29-П номерлы, 2014 елның 22 апрелендәге 12-П номерлы һ.б. карарлар).

Шулай итеп, Программаның мөрәҗәгать итүче шикаять белдерә торган 8 бүлегендәге 2 пункты, Программаны гамәлгә ашырганда, әлеге мәсьәләне хәл итүне хокук кулланучы каравына калдырып, күпфатирлы йортларның чиратлылыгын билгеләү өчен коммуникацияләр (К) коэффициентының билгесезлеге өлешендә, гражданнарның, шул исәптән мөрәҗәгать итүченең конституциячел хокукларын һәм ирекләрен боза һәм, димәк, Татарстан Республикасы Конституциясенә, аның 2, 24 (икенче өлеш), 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 32 һәм 55 статьяларына туры килми.

6.2.3. Дәгъва белдерелә торган нормада куркынычсызлык (V) коэффициенты милекчеләрнең күпфатирлы йортта видеокамералар урнаштыруга ризалыгына бәйле итеп куелган — әгәр күпфатирлы йортта видеокүзәтү урнаштыру өчен кворум җыелса, куркынычсызлык (V) коэффициенты 0.5 кә тигез, әгәр

кворум җыелмаган булса, куркынычсызлык (V) коэффициенты 1 гә тигез.

Россия Федерациясе Торак кодексының 161 статьясындагы 1.1 өлеше нигезендә күпфатирлы йорттагы урыннарның милекчеләренең гомуми милкен тиешле тәртиптә тоту Россия Федерациясе законнары таләпләре нигезендә башкарылырга тиеш һәм күпфатирлы йортның ышанычлылыгына һәм иминлегенә, гражданнарның тормышы һәм сәламәтлегенә, физик һәм юридик затлар мөлкәтенә, дәүләт һәм муниципаль мөлкәтнең иминлегенә һәм башкаларга карата таләпләрне үтәүне тәэмин итәргә тиеш. Уртак милекне карап тотуның хокукый шартлары Россия Федерациясе Торак кодексының 39 статьясындагы өченче өлеше буенча Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2006 елның 13 августындагы 491 номерлы карары белән расланган Күпфатирлы йортта уртак милекне карап тоту кагыйдәләре белән билгеләнгән, алар нигезендә урыннар милекчеләре уртак милекне карап тоту һәм ремонтлау буенча гамәлләрне мөстәкыйль башкарырга яки күпфатирлы йорт белән идарә итүнең сайланган ысулын исәпкә алып, уртак милекне карап тоту һәм ремонтлау буенча хезмәтләр күрсәтү һәм эшләр башкару өчен башка затларны җәлеп итәргә хокуклы (12 пункт), шулай ук гомуми җыелышта хезмәтләр һәм эшләр исемлеген, аларны күрсәтү һәм башкару шартларын, аларны финанслау күләмен расларга тиешләр (17 пункт).

Татарстан Республикасы Конституция суды күрсәткәнчә, күпфатирлы йортны видеокүзәтү системасы белән тәэмин итү мәсьәләләрен хәл итү мондый йорттагы урын милекчеләренең бары тик аерым хокукы гына булып тора. Шул ук вакытта видеокүзәтү системасын кертү турындагы карар, видеокүзәтү хезмәтен күрсәтү тәртибе һәм аның өчен түләү күләме кебек үк, әлеге милекчеләрнең гомуми җыелышында билгеләнгән тәртиптә кабул ителергә һәм тиешле беркетмә белән рәсмиләштерелергә тиеш (2019 елның 25 ноябрендәге 86-П номерлы карар).

Дәгъва белдерелә торган Программа, аны гамәлгә ашырганда, күпфатирлы йортларның чиратлылыгын билгеләгәндә бу хәлне исәпкә алса да, күпфатирлы йортларның милекчеләренә үзләренең күпфатирлы йортларын видеокүзәтү системасы белән тәэмин итү бурычын йөкләми.

Шуның белән бергә, шикаять белдерелә торган хокукый нигезләмә Программаның хокукый статусыннан һәм аның эчтәлегеннән килеп чыга, аның нигезендә Программаның нәтиҗәлелеге шул исәптән гражданнар милкенең һәм гомуми йорт милкенең куркынычсызлыгын һәм сакланышын арттыру хисабына, шулай ук аларга контрольне көчәйтү, төзекләндерү объектлары өчен халыкның җаваплылыгын арттыру хисабына да ирешелә. Моннан тыш, Программаны финанслау, шул исәптән, җирле бюджет акчалары хисабына да гамәлгә ашырыла. Мондый шартларда Татарстан Республикасы Конституция суды, Программаны гамәлгә ашырганда күпфатирлы йортларның чиратлылыгын билгеләү өчен Программаның 8 бүлегендәге 2 пунктында куркынычсызлык (V) коэффициенты булу, шулай ук

Программаның 9 бүлегендәге 2 пунктының «Б» пунктчасында күрсәтелгән күпфатирлы йортта видеокамералар урнаштыруга милекчеләрнең ризалыгына карап, күпфатирлы йортны еллык Планга кертү турындагы таләпнең булуы Программа кысаларында башкарылган йорт яны территорияләрен төзекләндерү эшләренең үзенчәлекле сакланыш гарантиясе булып тора дип саный, бу гражданнарның, шул исәптән мөрәҗәгать итүченең конституциячел хокукларын һәм ирекләрен бозучы буларак карала алмый.

Шул ук вакытта Татарстан Республикасы Конституция суды шуңа игътибар итә: дәгъва белдерелә торган Программаның хокукый эчтәлеге күпфатирлы йорт ишегалдында видеокүзәтү системасы инде урнаштырылган очракларда куркынычсызлык (V) коэффициентын исәпләргә мөмкинлек бирми, бу исә Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан аңа тиешле төзәтмәләр кертүен таләп итә.

7. Программаның 9 бүлегендәге 1 пункты нигезләмәләрен, аны гамәлгә ашыруның еллык Планын раслау датасын билгеләми торган һәм күпфатирлы йорт милекчеләре тарафыннан аны гамәлгә ашыру еллык Планына әлеге йортны кертү өчен Программада катнашу турында Мөрәҗәгатьне ел саен җибәрү турындагы таләпне үз эченә алган дәрәҗәдә бәяләп, Татарстан Республикасы Конституция суды түбәндәгеләргә игътибар итәргә кирәк дип саный.

Россия Федерациясе Бюджет кодексының 9 статьясындагы 1 өлешенең өченче абзацындагы һәм «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 15 статьясындагы 1 өлешенең 1 пунктының үзара бәйле нигезләмәләре буенча муниципаль берәмлекләрнең бюджет вәкаләтләренә, аерым алганда, җирле бюджет проектын төзү һәм карау, аны раслау, үтәү, тикшереп тору, шулай ук аның үтәлеше турындагы хисапны төзү һәм раслау керә. Шундый ук нигезләмәләр «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» Татарстан Республикасы Законында да бар (7 статьяның 1 өлешендәге 9 пункты, 16 статьяның 1 өлешендәге 1 пункты, 22 статьяның 8 өлешендәге 2 пункты һәм 33 статьяның 4 өлеше).

Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2013 елның 14 ноябрендәге 324 номерлы карары белән расланган Зеленодольск муниципаль районында бюджет процессы турында нигезләмәнең 25 статьясындагы 2 пункты һәм 34 статьясындагы 1 пункты нигезендә Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты (район Башкарма комитеты җитәкчесе аша) агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча район Советы каравына чираттагы финанс елына һәм план чорына, шул исәптән муниципаль программаларга нигезләнгән район бюджеты турындагы карар проектын кертә.

Шикаять белдерелә торган норманы югарыда күрсәтелгән Нигезләмә нормалары белән, шулай ук Программаның үзенең, аны финанслау шул исәптән җирле бюджет акчалары хисабына гамәлгә ашырыла, финанслау күләме ел саен билгеләнә, Програм-

маны гамәлгә ашыруга сарыф ителә торган акчалар бюджет финанславы мөмкинлекләреннән чыгып ачыклана (4 бүлек) дигән башка нигезләмәләре белән системалы бәйләнештә карап, Татарстан Республикасы Конституция суды, Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты Программаны гамәлгә ашыруның чираттагы елына финанслау лимиты кысаларында күпфатирлы йортлар кертелә торган Программаны гамәлгә ашыруның еллык Планын раслау срокларын билгеләү мәсьәләсендә чикләнмәгән ихтыяр иреккә ия түгел, чөнки аны раслау чираттагы финанс елына Зеленодольск муниципаль районы бюджетын әзерләү һәм раслау срокларына бәйле дип билгеләп үтә.

Югарыда күрсәтелгән бюджетны планлаштыруга кагылышлы нигезләмәләр Программаның дәгъва белдерелә торган 9 бүлегендәге 1 пунктында булган күпфатирлы йорт милекчеләре тарафыннан әлеге йортны Программаны гамәлгә ашыруның еллык Планына кертү өчен анда катнашу турында ел саен Мөрәҗәгать җибәрү турындагы таләпне дә билгели. Моннан тыш, Программаның 9 бүлегендәге 3 пункты нигезендә, еллык Планны финанслау лимитлары Мөрәҗәгатьләр булган барлык күпфатирлы йортларга карата Программаны гамәлгә ашыру эшләрен башкарырга мөмкинлек бирмәгән очракта, Планга Мөрәҗәгатьләр булган йортлар саныннан рейтингның иң зур күрсәткече булган күпфатирлы йортлар кертелми. Бу очракта мондый йортны киләсе еллык Планга кертү мөмкинлеге, гомуми тәртиптә санлы рейтинг күләменнән чыгып, яңа формалаштырыла торган чират белән билгеләнә. Шул ук вакытта, Программаның 7 бүлеге нигезендә аңа Зеленодольск шәһәре территориясендә урнашкан, йорт яны территорияләре норматив хокукый актлар таләпләренә туры китереп, асфальт катламын торгызу (ремонтлау, урнаштыру) буенча эшләргә мохтаҗ булган барлык күпфатирлы йортлар да кертелүен, ә еллык Планга милекчеләре тиешле Мөрәҗәгатьләр биргән күпфатирлы йортлар кертелүен исәпкә алырга кирәк.

Шулай итеп, Программаның 9 бүлегендәге 1 пунктының карала торган нигезләмәсе, ул аны гамәлгә ашыруның еллык Планын раслау датасын билгеләми торган дәрәҗәдә, шулай ук әлеге карарда ачыкланган конституциячел-хокукый мәгънәсен исәпкә алып, күпфатирлы йорт милекчеләре тарафыннан Программаны гамәлгә ашыруның еллык Планына әлеге йортны кертү өчен анда катнашу турында Мөрәҗәгатьне ел саен җибәрү таләбе булган дәрәҗәдә үзеннән-үзе кеше һәм гражданның, шул исәптән мөрәҗәгать итүченең ул күрсәткән аспектта конституциячел хокукларын һәм ирекләрен юкка чыгара, чикли яисә башкача боза торган буларак карала алмый. Моның белән Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан Программаны гамәлгә ашыруның еллык Планын раслау срокларын төгәлләштерү өлешендә, шикаять белдерелә торган нигезләмәгә тиешле төгәллек кертү юлы белән, әлеге хокукый җайга салуны камилләштерү мөмкинлеге юкка чыгарылмый.

8. Россия Федерациясе Торак кодексы нигезендә күпфатирлы йорттагы урыннарның милекчеләренең гомуми җыелышы күпфатирлы йорт белән идарә итү органы булып тора, ул күпфатирлы йорт белән идарә итү максатларында көн тәртибендәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм тавышка куелган мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү юлы белән үткәрелә (44 статьяның 1 өлеше). Әлеге статьяның 2 өлешендәге 2.1 пункты нигезендә күпфатирлы йорттагы урын милекчеләренең гомуми җыелышы вәкаләтләренә күпфатирлы йорт урнашкан һәм күпфатирлы йорттагы урын милекчеләренең гомуми милкенә караган җир кишәрлеген төзекләндерү, шул исәптән күрсәтелгән җир кишәрлегендә яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын урнаштыру, аларга хезмәт күрсәтү һәм эксплуатацияләү турында карарлар кабул итү керә. Гомуми җыелыш үткәрүне оештыру (45 статьяның 2, 4 һәм 5 өлешләре) һәм тавыш бирү нәтиҗәләрен беркетмә белән рәсмиләштерү (46 статья) бурычы йөкләнгән күпфатирлы йортның урын милекчеләре генә мондый җыелышның инициаторы булып тора ала.

Торак законнарының китерелгән нигезләмәләрен исәпкә алып, дәгъва белдерелә торган Программаның 9 бүлегендәге 2 пункты, асылда, аны еллык Планга кертү турында карар кабул итү өчен күпфатирлы йорттагы урын милекчеләренең гомуми җыелышына тикшерүгә чыгарылырга тиешле мәсьәләләр даирәсен билгели. Шул ук вакытта куелган мәсьәләләр буенча тавыш бирүнең гомуми җыелыш беркетмәсе белән рәсмиләштерелә торган нәтиҗәләре, шикаять белдерелә торган нигезләмәдән чыгып, күпфатирлы йортны еллык Планга кертү өчен ачыктан-ачык белдерелгән ризалык дип санала ала, бу үзеннән-үзе гражданнарның, шул исәптән мөрәҗәгать итүченең конституциячел хокукларын һәм ирекләрен бозучы буларак карала алмый һәм, димәк, Татарстан Республикасы Конституциясенә каршы килми.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 6 статьясына, 66 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 67 статьясындагы беренче, икенче һәм алтынчы өлешләренә, 68, 69, 71, 73 һәм 104 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

карар чыгарды:

1. Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип танырга:

— Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Советының 2018 елның 29 мартындагы 279 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы «Зеленодольск муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставының 81 статьясындагы 10 өлешен, чөнки ачыкланган конституциячел-хокукый мәгънәсен исәпкә алып, әлеге норма норматив хокукый актны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) датасын күрсәтү мәҗбүри булган һәркем өчен бер булган тәртипне сакламау мөмкинлегенә юл куймый;

— «2016—2026 елларга "Ишегалды стандарты" муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы, «2016—2026 елларга "Ишегалды стандарты" муниципаль программасы турында» 2016 елның 25 февралендәге 03-03-415 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 2 февралендәге 218 номерлы һәм «Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 25 февралендәге 415 номерлы карары белән расланган «2016—2026 елларга "Ишегалды стандарты" муниципаль адреслы программасына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 11 апрелендәге 895 номерлы Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты карарлары, аларны рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча;

— Программаның 8 бүлегендәге 1 пункты, аның нигезендә, беренче чиратта, аны гамәлгә ашыру комплекслы капиталь ремонт ясалган күпфатирлы йортлар өчен каралган;

— Программаның 8 бүлегендәге 2 пункты, күпфатирлы йортта видеокүзәтү системаларын урнаштыруга кворум җыелуга бәйле рәвештә, Программа буенча күпфатирлы йортның чиратлылыгын билгеләгәндә, санлы рейтинг күләменә йогынты ясый торган куркынычсызлык (V) коэффициентын билгеләү өлешендә;

— Программаның 9 бүлегендәге 2 пунктының «Б» пунктчасы, ул күпфатирлы йортны, күпфатирлы йортта видеокамералар урнаштыруга милекчеләрнең ризалыгыннан чыгып, еллык Планга кертү турындагы таләпне үз эченә ала;

— Программаның 9 бүлегендәге 1 пункты, ул аны гамәлгә ашыруның еллык Планын раслау датасын билгеләми торган дәрәҗәдә, шулай ук күпфатирлы йорт милекчеләре тарафыннан гамәлгә ашыруның еллык Планына әлеге йортны кертү өчен Программада катнашу турында Мөрәҗәгатьне ел саен җибәрү турындагы таләпне үз эченә алган дәрәҗәдә;

— Программаның 9 бүлегендәге 2 пункты, аның нигезендә мөрәҗәгатьтә күпфатирлы йортны еллык Планга кертүгә ачыктан-ачык белдерелгән ризалык булырга тиеш.

2. Программаның 8 бүлегендәге 2 пунктын, анда билгеләнгән аңлылык (С) һәм коммуникацияләр (К) коэффициентларына бәйле рәвештә, күпфатирлы йортлар өчен Программаны гамәлгә ашыру чиратлылыгын билгеләү критерийларының билгесезлеге өлешендә, Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип танырга.

3. Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитетына — Татарстан Республикасы Конституциясе таләпләреннән чыгып һәм Татарстан Республикасы Конституция судының әлеге Карарда бәян ителгән шул таләпләргә нигезләнгән хокукый позицияләрен исәпкә алып — Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы территориясендә гамәлдә булган хокукый җайга салуга әлеге Карардан килеп чыга торган кирәкле үзгәрешләрне кертергә.

4. Әлеге Карар катгый, шикаятькә дучар ителә алмый, игълан

ителү белән үз көченә керә, турыдан-туры гамәлдә була һәм башка органнар һәм вазыйфаи затлар тарафыннан раслануны таләп итми.

5. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 72 статьясы нигезендә әлеге Карар «Ватаным Татарстан» һәм «Республика Татарстан» газеталарында кичекмәстән басылып чыгарга тиеш. Карар шулай ук «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 89-П

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ИМЕНЕМ
РЕСПУБЛИКИ
ТАТАРСТАН

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

по делу о проверке конституционности абзаца третьего пункта 12, пункта 15, абзаца второго пункта 16 и абзаца третьего пункта 17 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18.12.2007 № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий"», в связи с жалобами граждан А.Н. Болдыревой и О.М. Серовой

29 апреля
2020 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

руководствуясь статьей 109 (часть четвертая) Конституции Республики Татарстан, частями пятой и девятой статьи 3, частью первой и пунктом 1 части второй статьи 39, статьями 68, 83, 100, 101 и 103 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан»,

рассмотрел в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности абзаца третьего пункта 12, пункта 15, абзаца второго пункта 16 и абзаца третьего пункта 17 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18.12.2007 № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий"».

Поводом к рассмотрению дела явились жалобы граждан А.Н. Болдыревой и О.М. Серовой. Основанием к рассмотрению дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствуют ли оспариваемые заявительницами нормативные правовые положения Конституции Республики Татарстан.

Заслушав сообщение судьи-докладчика Э.М. Мустафиной, объяснения представителя органа, издавшего оспариваемый нормативный правовой акт, — ведущего советника юридического отдела Министерства строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан Ф.М. Мухамадиевой, специалиста, привлеченного в судебное заседание по ходатайству представителя органа, издавшего оспариваемый нормативный правовой акт, — начальника отдела жилищной политики Министерства строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан Н.К. Вильдановой, приглашенного в судебное заседание представителя Исполнительного комитета Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан — руководителя муниципального казенного учреждения «Департамент жилищной политики Зеле-

нодольского муниципального района» Н.Н. Мингазова, исследовав представленные документы и иные материалы, Конституционный суд Республики Татарстан

установил:

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратились граждане А.Н. Болдырева и О.М. Серова с жалобами на нарушение их конституционных прав и свобод абзацем третьим пункта 12, пунктом 15, абзацем вторым пункта 16 и абзацем третьим пункта 17 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18.12.2007 № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий"» (далее также — Правила).

Абзац третий пункта 12 Правил предусматривает, что в случае признания за гражданином права на получение сертификата органом местного самоуправления одновременно принимается решение о включении его в списки граждан на получение сертификата.

В соответствии с пунктом 15 Правил органы местного самоуправления ежегодно, до 1 октября, формируют списки граждан на планируемый год согласно приложению № 1 к данным Правилам и представляют их в Министерство строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан (абзац первый) (далее — Министерство); списки граждан формируются в той же хронологической последовательности, в какой граждане были поставлены на учет в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий в органах местного самоуправления (абзац второй).

Абзац второй пункта 16 Правил устанавливает, что сводный список граждан на получение сертификатов на планируемый год формируется Министерством в той же хронологической последовательности, в какой граждане были поставлены на учет в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий в органах местного самоуправления.

Согласно абзацу третьему пункта 17 Правил списки граждан — получателей сертификатов и граждан, включенных в резерв на получение сертификата, формируются Министерством в той же хронологической последовательности, в какой граждане были поставлены на учет в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий в органах местного самоуправления.

Семьи обеих заявительниц, являющихся многодетными (у гражданки О.М. Серовой — пятеро детей, у гражданки А.Н. Болдыревой — шестеро детей), в 2019 году были признаны нуждающимися в улучшении жилищных условий и включены в список граждан, имеющих право на получение сертификата в соответствии с обжалуемыми Правилами. Один из детей гражданки

О.М. Серовой является инвалидом, страдающим тяжелой формой хронического заболевания, указанного в предусмотренном пунктом 4 части 1 статьи 51 Жилищного кодекса Российской Федерации перечне.

Заявительницы указывают, что согласно оспариваемым положениям как органы местного самоуправления, так и Министерство формируют списки граждан в целях получения сертификата в той же хронологической последовательности, в какой граждане были поставлены на учет в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий в органах местного самоуправления. Нарушение своих конституционных прав и свобод они видят в том, что сертификат выдается семьям, нуждающимся в улучшении жилищных условий, не по очередности рождения пятого ребенка, а по очередности постановки их на учет в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий. При таком подходе, по их мнению, теряется само предназначение обжалуемого постановления Кабинета Министров Республики Татарстан, целью которого является оказание дополнительной поддержки по обеспечению жильем именно многодетных семей, имеющих пять и более детей и нуждающихся в улучшении жилищных условий (далее также — многодетные семьи), и, следовательно, основным критерием при установлении очередности для получения сертификата должно служить рождение пятого ребенка или дата признания семьи, имеющей право на получение сертификата.

Граждане А.Н. Болдырева и О.М. Серова отмечают, что Правилами не предусмотрены дополнительные критерии нуждаемости, такие как, например, общая площадь жилого помещения, приходящаяся на каждого члена семьи, и уровень доходов семьи на момент рождения пятого ребенка. Заявительницы считают, что фактические условия проживания у каждой семьи отличаются и при принятии решения о предоставлении сертификата они также должны быть учтены. Оспариваемыми Правилами также не установлено право на внеочередное получение сертификата для таких семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, в составе которых имеются дети-инвалиды, страдающие тяжелыми формами хронических заболеваний, указанных в предусмотренном пунктом 4 части 1 статьи 51 Жилищного кодекса Российской Федерации перечне.

Кроме того, оспаривая в дополнении к своей жалобе конституционность абзаца третьего пункта 12 и абзаца первого пункта 15 Правил, гражданка О.М. Серова указывает, что эти нормы, исходя из сложившейся правоприменительной практики, предполагают необходимость предоставления повторного заявления о включении в список получателей государственных жилищных сертификатов при прохождении ежегодной перерегистрации и подтверждения нуждаемости в жилом помещении, несмотря на то, что заявителем изначально представляется заявление о включении в соответствующие списки, по результатам рассмотрения которого гражданин признается имеющим право на получение сертификата.

Гражданка О.М. Серова усматривает противоречие между абзацем третьим пункта 12 и абзацем первым пункта 15 Правил, поскольку первое положение устанавливает, что каждый раз при признании за гражданином права на получение сертификата органом местного самоуправления одновременно принимается решение о включении его в списки граждан на получение сертификата, а второе — что списки граждан формируются органами местного самоуправления ежегодно до 1 октября. По ее мнению, непонятно, чем отличаются решения о включении гражданина в списки граждан на получение сертификата от списков граждан, формируемых органами местного самоуправления ежегодно до 1 октября.

На основании изложенного заявительницы просят Конституционный суд Республики Татарстан признать абзац третий пункта 12, пункт 15, абзац второй пункта 16 и абзац третий пункта 17 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18.12.2007 № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий"», не соответствующими статьям 28 (части первая и вторая), 38 (части первая и третья), 54 (часть первая) и 55 Конституции Республики Татарстан, согласно которым все равны перед законом и судом; государство гарантирует равенство прав и свобод человека и гражданина независимо от происхождения, социального и имущественного положения, места жительства и иных обстоятельств; семья, материнство, отцовство, детство и старость находятся под защитой государства; государство проявляет заботу о семье, обеспечении здоровья матери и ребенка и воспитании детей; каждому гарантируется социальное обеспечение по возрасту, в случае болезни, инвалидности, потери кормильца, для воспитания детей и в иных случаях, установленных законом; каждый имеет право на жилище, никто не может быть произвольно лишен жилища; органы государственной власти и органы местного самоуправления поощряют жилищное строительство, создают условия для осуществления права на жилище.

Абзац второй пункта 16 и абзац третий пункта 17 Правил уже были предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан (постановление от 10 июля 2013 года № 54-П). Однако данные нормы являлись предметом рассмотрения по указанному делу постольку, поскольку при получении жилищного сертификата они не предусматривали преимуществ многодетным семьям, проживающим в городе, по отношению к многодетным семьям, проживающим в сельской местности, ставя их в одинаковое положение. Исходя из этого, оснований для отказа в проверке конституционности оспариваемых положений в заявленном гражданами А.Н. Болдыревой и О.М. Серовой аспекте не имеется.

В силу части третьей статьи 68 Закона Республики Татарстан

«О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан принимает постановление только по предмету, указанному в обращении, и лишь в отношении той части акта, конституционность которой подвергается сомнению в обращении, и при принятии решения не связан основаниями и доводами, изложенными в обращении.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан по настоящему делу являются:

— абзац третий пункта 12 Правил, согласно которому в случае признания за гражданином права на получение сертификата органом местного самоуправления одновременно принимается решение о включении его в списки граждан на получение сертификата;

— абзац первый пункта 15 Правил, согласно которому органы местного самоуправления ежегодно, до 1 октября, формируют списки граждан на планируемый год согласно приложению № 1 к данным Правилам и представляют их в Министерство строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан;

— абзац второй пункта 15, абзац второй пункта 16 и абзац третий пункта 17 Правил в той части, в какой органы местного самоуправления и Министерство строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан формируют списки граждан — получателей сертификатов и граждан, включенных в резерв на получение сертификата, в той же хронологической последовательности, в какой граждане были поставлены на учет в качестве нуждающихся, а не в зависимости от времени рождения у граждан пятого ребенка или даты признания за ними права на получение сертификата.

2. Вопрос, касающийся полномочий Кабинета Министров Республики Татарстан по принятию оспариваемого заявительницами нормативного правового акта, неоднократно был предметом исследования Конституционного суда Республики Татарстан, который пришел к выводу, что утверждая Правила выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, Кабинет Министров Республики Татарстан правомерно реализовал полномочие, принадлежащее ему в силу федерального и республиканского законодательства и основанное на взаимосвязанных положениях статей 102 (пункт 4) и 103 Конституции Республики Татарстан, согласно которым Кабинет Министров Республики Татарстан участвует в проведении единой государственной политики в области социального обеспечения, обеспечивает исполнение на территории Республики Татарстан федеральных законов и иных нормативных правовых актов Российской Федерации, законов и иных нормативных правовых актов Республики Татарстан, издает постановления и распоряжения, которые обязательны к исполнению на всей территории Республики Татарстан (постановления от 5 октября 2011 года № 44-П, от 10 июля 2013 года № 54-П, от 30 мая 2019 года № 83-П и от 25 декабря 2019

года № 87-П). Указанные постановления Конституционного суда Республики Татарстан и выраженные в них правовые позиции сохраняют свою силу.

3. Конституция Республики Татарстан, провозглашая Республику Татарстан социальным государством (статья 13), закрепляет, что семья, материнство и детство находятся под защитой государства, государство проявляет заботу о семье, обеспечении здоровья матери и ребенка и воспитании детей (статья 38, части первая и третья); каждому гарантируется социальное обеспечение для воспитания детей и в иных случаях, установленных законом (статья 54, часть первая). Аналогичные по смыслу гарантии установлены Конституцией Российской Федерации, в том числе ее статьями 7, 38 (часть 1) и 39 (часть 1).

Как отмечается в решениях Конституционного Суда Российской Федерации, относя социальную защиту, включая социальное обеспечение, к совместному ведению Российской Федерации и ее субъектов (статья 72, пункт «ж» части 1), Конституция Российской Федерации не устанавливает конкретные способы и объемы такой защиты, предоставляемой тем или иным категориям граждан. Решение этих вопросов является прерогативой законодателя, который при определении гарантий реализации прав, закрепленных статьями 38 и 39 Конституции Российской Федерации, располагает достаточно широкой свободой усмотрения в выборе мер социальной защиты семьи и детей, критериев их дифференциации, регламентации условий и порядка предоставления; он вправе также избирать и изменять формы (способы) их предоставления (Постановление от 10 ноября 2009 года № 17-П, Определение от 9 ноября 2010 года № 1439-О-О).

В постановлении от 5 октября 2011 года № 44-П Конституционный суд Республики Татарстан установил, что по своей правовой природе мера социальной поддержки в виде предоставления на безвозмездной основе субсидии для обеспечения жильем многодетных семей не относится к обязательным видам социального обеспечения и, по существу, выступает в качестве дополнительного способа повышения уровня жизни указанных семей. Данная правовая позиция, подтвержденная им в постановлениях от 10 июля 2013 года № 54-П, от 2 декабря 2019 года № 87-П и в определениях от 11 октября 2011 года № 13-О, 28 ноября 2019 года № 36-О, 28 ноября 2019 года № 37-О, сохраняет свою силу.

Таким образом, при осуществлении правового регулирования в рамках предоставленных ему полномочий Кабинет Министров Республики Татарстан обладает достаточно широкой свободой усмотрения, которая при этом не является неограниченной, а должна быть основана на необходимости соблюдения баланса конституционно значимых ценностей, публичных и частных интересов.

3.1. Оспариваемые гражданами А.Н. Болдыревой и О.М. Серовой Правила устанавливают порядок выдачи и реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий.

Из этого следует, что Правила должны содержать в том чис-

ле порядок обращения заявителя в соответствующий орган с заявлением для получения сертификата, порядок рассмотрения уполномоченным органом такого обращения и принятия по нему решения, порядок предоставления гражданину сертификата в случае признания за ним права на его получение, то есть исчерпывающим образом устанавливать процедурные действия, необходимые для реализации права многодетной семьи на улучшение жилищных условий.

Абзацем третьим пункта 12 Правил предусмотрено, что в случае признания за гражданином права на получение сертификата органом местного самоуправления одновременно принимается решение о включении его в списки граждан на получение сертификата.

Исходя из своего буквального содержания решение о включении гражданина в списки граждан на получение сертификата документально подтверждает за гражданином право на получение им за счет средств бюджета Республики Татарстан субсидии для приобретения жилого помещения и по своему правовому смыслу носит по сути характер процессуального акта, не порождает для граждан, в том числе для заявительниц, каких-либо дополнительных обязанностей, а напротив, обязывает орган местного самоуправления подтвердить соответствие гражданина требованиям, предъявляемым для выдачи и реализации сертификата для обеспечения жильем многодетных семей.

Поскольку в обжалуемом нормативном правовом акте не указаны требования к оформлению такого решения, оно может оформляться органом местного самоуправления самостоятельно как в виде отдельного документа, так и путем включения данного решения в протоколы заседаний соответствующих жилищных комиссий.

Абзац первый пункта 15 Правил устанавливает, что органы местного самоуправления ежегодно, до 1 октября, формируют списки граждан на планируемый год согласно приложению № 1 к данным Правилам и представляют их в Министерство строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан.

Указанная норма регламентирует порядок взаимодействия между органами местного самоуправления, в ведении которых находится постановка граждан на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий, и признание за ними права на получение сертификата, и Министерством, к ведению которого относится в том числе формирование списка граждан — получателей сертификатов в планируемом году и списка граждан, включенных в резерв на получение сертификатов в этом же году. Анализ оспариваемой нормы позволяет сделать вывод, что она по своему целевому назначению направлена на установление эффективной процедуры передачи информации в обозначенные в Правилах сроки во избежание незаконных действий как со стороны заявителей, так и со стороны органов местного самоуправления и Министерства.

Как абзац третий пункта 12, так и абзац первый пункта 15 Правил, исходя из их места в системе действующего правового регулирования, направлены на надлежащее обеспечение порядка предоставления рассматриваемой меры социальной поддержки и, основываясь на принципах реальности и адресности, устанавливают общие предписания, целью которых является определение алгоритма действий лиц, ответственных за принятие соответствующих решений о включении многодетной семьи в списки граждан на получение сертификата и формирование списков граждан на планируемый год.

Следовательно, правовые положения абзаца третьего пункта 12 и абзаца первого пункта 15 Правил являются одним из элементов правового механизма, направленного на защиту интересов семьи и ребенка, и сами по себе не могут рассматриваться как отменяющие, ограничивающие или иным образом нарушающие конституционные права многодетных семей, в том числе и права семей заявительниц.

В соответствии с частью второй статьи 68 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан принимает решение по делу, оценивая как буквальный смысл рассматриваемого акта, так и смысл, придаваемый ему официальным и иным толкованием или сложившейся правоприменительной практикой, а также исходя из его места в системе нормативных правовых актов.

В ходе слушания дела из выступления представителя органа, издавшего оспариваемый нормативный правовой акт, было установлено, что толкование абзаца третьего пункта 12 и абзаца первого пункта 15 Правил, сложившееся в правоприменительной практике, исходит из того, что граждане, по которым органом местного самоуправления принято решение о включении гражданина в списки граждан на получение сертификата, обязаны ежегодно подавать повторное заявление о включении их списки, а также в отдельных случаях предоставлять дополнительные документы.

Анализ буквального содержания данных норм Правил позволяет сделать вывод о том, что они сами по себе не налагают на граждан, за которыми уже признано право на получение сертификата, обязанности ежегодно предоставлять какие-либо заявления и дополнительные документы по требованию органов местного самоуправления, в полномочия которых входит принятие решений о включении гражданина в списки граждан на получение сертификата. В этой связи Конституционный суд Республики Татарстан считает необходимым отметить, что требование органами местного самоуправления с граждан заявлений и дополнительных документов возможно только в том случае, если такая обязанность прямо предусмотрена в тексте нормативного правового акта. При отсутствии в тексте нормативного правового акта такой обязанности у граждан подобная правоприменительная практика по сути свидетельствует о необоснованном расширении полномочий органов местного самоуправления и налагает на граждан до-

полнительные обязанности, прямо не предусмотренные обжалуемыми Правилами.

3.2. Абзац второй пункта 15, абзац второй пункта 16, абзац третий пункта 17 Правил оспаривается гражданами А.Н. Болдыревой и О.М. Серовой в той части, в какой органы местного самоуправления и Министерство строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан формируют списки граждан — получателей сертификатов и граждан, включенных в резерв на получение сертификата, в той же хронологической последовательности, в какой граждане были поставлены на учет в качестве нуждающихся, а не в зависимости от времени рождения у граждан пятого ребенка или даты признания семьи, имеющей право на получение сертификата.

Специфика правоотношений в вопросе предоставления мер социальной поддержки состоит в многообразии возможных способов их регулирования, следовательно, Кабинет Министров Республики Татарстан, обладая значительной дискрецией, которая, однако, ограничена принципами равенства, справедливости и другими конституционными принципами, должен стремиться к выбору такого способа правового регулирования, который бы максимально удовлетворял потребности многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий. Учитывая целевое предназначение субсидии, рождение пятого ребенка и соответственно дата признания за такой семьей права на получение сертификата, как на это указывают заявительницы, безусловно являются существенными и значимыми обстоятельствами в вопросе ее предоставления многодетным семьям. Между тем, не менее значимым обстоятельством является также продолжительность ожидания многодетной семьей, нуждающейся в улучшении жилищных условий и поставленной на соответствующий учет, необходимой помощи государства.

Как следует из обжалуемых Правил, мера социальной поддержки в виде предоставления субсидии для приобретения жилого помещения была предоставлена Республикой Татарстан в рамках принадлежащих ей дискретных полномочий не многодетным семьям как таковым, а только тем многодетным семьям, которые в силу общих норм жилищного законодательства признаны нуждающимися в улучшении жилищных условий.

Часть 1 статьи 57 Жилищного кодекса Российской Федерации, закрепляя порядок предоставления жилых помещений по договорам социального найма гражданам, состоящим на учете в качестве нуждающихся в жилых помещениях, устанавливает общее правило о предоставлении жилых помещений в порядке очередности исходя из времени принятия таких граждан на учет.

Правила выпуска и реализации государственных жилищных сертификатов в рамках реализации ведомственной целевой программы «Оказание государственной поддержки гражданам в обеспечении жильем и оплате жилищно-коммунальных услуг» государственной программы Российской Федерации «Обеспечение доступным и комфортным жильем и коммунальными

услугами граждан Российской Федерации», утвержденные Постановлением Правительства Российской Федерации от 21 марта 2006 года № 153, также определяют, что формирование списков граждан, изъявивших желание получить сертификат, и сводного списка таких граждан осуществляется в зависимости от момента, когда граждане-участники ведомственной целевой программы были поставлены на учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях. При этом сводный список формируется по каждой категории граждан в той же хронологической последовательности, в какой граждане-участники ведомственной целевой программы были поставлены на учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях (пункты 24, 26 Правил).

Оспариваемые заявительницами правовые положения Правил по аналогии с федеральным законодательством закрепляют хронологический порядок формирования сводного списка граждан, списков граждан-получателей сертификатов и граждан, включенных в резерв на получение сертификата, в зависимости от даты постановки многодетной семьи на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий.

Следовательно, определение очередности предоставления жилищного сертификата исходя из времени постановки гражданина на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий отвечает принципам справедливости, равенства и адресности, поскольку подразумевает предоставление мер социальной поддержки именно тем семьям, которые длительное время проживали в неудовлетворительных жилищных условиях.

Такой подход согласуется с правовой позицией Конституционного Суда Российской Федерации, который неоднократно указывал, что из конституционных принципов справедливости, равенства и соразмерности вытекает обращенный к законодателю запрет вводить различия в правовом положении лиц, принадлежащих к одной категории, которые не имеют объективного и разумного оправдания (запрет различного обращения с лицами, находящимися в одинаковых или сходных ситуациях). Любая дифференциация, приводящая к различиям в правах граждан в той или иной сфере правового регулирования, должна отвечать требованиям Конституции Российской Федерации, в том числе ее статей 17 (часть 3), 19 (части 1 и 2) и 55 (часть 3), допускающих такие различия, если они объективно оправданны, обоснованы и преследуют конституционно значимые цели, а используемые для достижения этих целей правовые средства соразмерны им (постановления от 24 мая 2001 года № 8-П, от 5 апреля 2007 года № 5-П, от 3 февраля 2010 года № 3-П, от 27 февраля 2012 года № 3-П, от 22 марта 2019 года № 15-П и другие).

На недопустимость установления различий, необоснованно ставящих семьи, воспитывающие детей, в неравное положение в вопросах доступа к льготам, направленным на поддержку детей и семьи в целом, указывал и Европейский Суд по правам человека (Постановление от 31 марта 2009 года по делу «Веллер (Weller) против Венгрии»).

При этом закрепление в правовом регулировании ясного, недвусмысленного порядка определения предоставления мер социальной поддержки многодетным семьям, имеющим пять и более детей и нуждающихся в улучшении жилищных условий, имеет существенное правовое значение. Указом Президента Республики Татарстан от 17 марта 2001 года № УП-216 «О дополнительных мерах по улучшению жилищных условий многодетных семей» установлено, что многодетные семьи, имеющие пять и более детей, проживающих с родителями и не образовавших свои семьи, нуждающиеся в улучшении жилищных условий, относятся к категориям граждан, имеющих право на внеочередное получение жилых помещений. Конституционный суд Республики Татарстан в постановлениях от 5 октября 2011 года № 44-П и от 10 июля 2013 года № 54-П отметил, что многодетные семьи обладают правом выбора в вопросе о том, воспользоваться ли им указанной жилищной субсидией или сохранить свое право на внеочередное получение жилого помещения, предусмотренное вышеназванным Указом Президента Республики Татарстан. Данный Указ Президента Республики Татарстан сохраняет свою силу, в связи с чем Конституционный суд Республики Татарстан считает необходимым обратить внимание органов публичной власти на то, что порядок реализации права на внеочередное получение многодетными семьями жилого помещения в натуре не принят, в связи с чем данное право носит иллюзорный характер, что не согласуется с конституционными принципами правового государства и недопустимо при реализации соответствующего правового регулирования.

В отношении доводов граждан А.Н. Болдыревой и О.М. Серовой о том, что в оспариваемых Правилах не предусмотрены дополнительные критерии нуждаемости, такие как, например, общая площадь жилого помещения, приходящаяся на отдельного члена семьи, и уровень доходов семьи на момент рождения пятого ребенка, Конституционный суд Республики Татарстан отмечает, что применительно к обжалуемым нормам, учитывая, что нуждаемость в улучшении жилищных условий и критерии определения дохода гражданина, при которых он имеет право на улучшение жилищных условий, определяется исходя из норм жилищного законодательства, указанные заявительницами критерии не могут являться основанием для осуществления иного правового регулирования порядка предоставления жилищных сертификатов для указанной категории граждан.

Из этого следует, что абзац второй пункта 15, абзац второй пункта 16, абзац третий пункта 17 Правил в той части, в какой органы местного самоуправления и Министерство строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан формируют списки граждан — получателей сертификатов и граждан, включенных в резерв на получение сертификата, в той же хронологической последовательности, в какой граждане были поставлены на учет в качестве нуждающихся, соответствуют Конституции Республики Татарстан.

4. Признание оспариваемых заявительницами правовых положений Правил соответствующими Конституции Республики Татарстан не препятствует совершенствованию порядка и условий предоставления субсидий на улучшение жилищных условий многодетным семьям.

Как следует из содержания взаимосвязанных положений пункта 5 части 1 статьи 14, части 2 статьи 49 и пункта 3 части 2 статьи 57 Жилищного кодекса Российской Федерации граждане, страдающие тяжелыми формами хронических заболеваний, указанных в предусмотренном пунктом 4 части 1 статьи 51 данного Кодекса перечне, имеют право на предоставление им во внеочередном порядке жилых помещений муниципального жилищного фонда по договорам социального найма в случае признания их малоимущими и подтверждения ими нуждаемости в жилом помещении в порядке, предусмотренном жилищным законодательством.

Конституционный Суд Российской Федерации указал, что несовершеннолетние дети, страдающие заболеваниями, указанными в Перечне тяжелых форм хронических заболеваний, при которых невозможно совместное проживание граждан в одной квартире, утверждаемом уполномоченным Правительством Российской Федерации органом, в частности дети-инвалиды, тем более нуждаются в том, чтобы им были обеспечены условия для полноценного развития и интеграции в общество. В этих целях при осуществлении правового регулирования общественных отношений с участием инвалидов необходимо учитывать их интересы и потребности как лиц, нуждающихся в повышенной социальной защите, что предполагает не только создание специальных правовых механизмов, предоставляющих инвалидам дополнительные преимущества и гарантирующих им право на равные с другими гражданами возможности при реализации конституционных прав, но и введение мер социальной поддержки для лиц, осуществляющих социально значимую функцию воспитания детей-инвалидов и ухода за ними, связанную с повышенными психологическими и эмоциональными нагрузками, физическими и материальными затратами, с тем чтобы определенным образом компенсировать таким лицам соответствующие обременения, возникающие в связи с необходимостью обеспечивать особые нужды и потребности детей-инвалидов, обусловленные их возрастом и состоянием здоровья (Постановление от 22 января 2018 года № 4-П).

В этой связи предоставление многодетной семье, имеющей пять и более детей, в составе которой имеется гражданин, страдающий тяжелой формой хронического заболевания, указанного в вышеназванном Перечне, субсидии для приобретения жилого помещения во внеочередном порядке отвечало бы сути социального правового государства и обеспечивало бы защиту интересов тех граждан, которые больше всего нуждаются в предоставлении мер социальной поддержки.

На основании изложенного, руководствуясь статьей 6, частя-

ми первой и второй статьи 66, частями первой, второй и шестой статьи 67, статьями 68, 69, 71 и 73, пунктом 1 части первой статьи 104 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

постановил:

1. Признать абзац третий пункта 12, пункт 15, абзац второй пункта 16 и абзац третий пункта 17 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18.12.2007 № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий"», соответствующими Конституции Республики Татарстан.

2. Настоящее Постановление окончательно, не подлежит обжалованию, вступает в силу немедленно после его провозглашения, действует непосредственно и не требует подтверждения другими органами и должностными лицами.

3. Настоящее Постановление подлежит незамедлительному опубликованию в газетах «Ватаным Татарстан», «Республика Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU). Постановление должно быть опубликовано также в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 90-П

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ИСЕМЕ БЕЛӘН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

гражданнар А.Н. Болдырева һәм О.М. Серова шикаятьләренә бәйле рәвештә «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең 12 пунктындагы өченче абзацының, 15 пунктының, 16 пунктындагы икенче абзацының һәм 17 пунктындагы өченче абзацының конституциячеллеген тикшерү турындагы эш буенча

2020 ел
29 апрель
Казан шәһәре

КАРАРЫ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясына (дүртенче өлеш), «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче һәм тугызынчы өлешләренә, 39 статьясындагы беренче өлешенә һәм икенче өлешенең 1 пунктына, 68, 83, 100, 101 һәм 103 статьяларына таянып,

ачык суд утырышында «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең 12 пунктындагы өченче абзацының, 15 пунктының, 16 пунктындагы икенче абзацының һәм 17 пунктындагы өченче абзацының конституциячеллеген тикшерү турындагы эшне карады.

Эшне карауга гражданнар А.Н. Болдырева һәм О.М. Серова шикаятьләре сәбәп булды. Мөрәҗәгать итүчеләр тарафыннан дәгъва белдерелә торган норматив нигезләмәләрнең Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә килеп туган билгесезлек эшне карауга нигез булды.

Докладчы судья Э.М. Мостафина мәгълүматын, дәгъва белдерелә торган норматив хокукый актны чыгарган орган вәкиле — Татарстан Республикасы Төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык министрлыгы юридик бүлегенең әйдәп баручы киңәшчесе Ф.М. Мөхәммәдиева, суд утырышына дәгъва белдерелә торган норматив хокукый актны чыгарган орган вәкиле үтенечнамәсе буенча чакырылган белгеч — Татарстан Республикасы Төзелеш, архитектура һәм торак-комму-

наль хуҗалык министрлыгының торак сәясәте бүлеге башлыгы Н.К. Вильданова, суд утырышына чакырылган Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты вәкиле — «Зеленодольск муниципаль районының Торак сәясәте департаменты» муниципаль казна учреждениесе җитәкчесе Н.Н. Минһаҗев аңлатмаларын тыңлап, тапшырылган документларны һәм башка материалларны өйрәнгәннән соң Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданнар А.Н. Болдырева һәм О.М. Серова «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең (алга таба шулай ук — Кагыйдәләр) 12 пунктындагы өченче абзацы, 15 пункты, 16 пунктындагы икенче абзацы һәм 17 пунктындагы өченче абзацы белән үзләренең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаятьләр белән мөрәҗәгать иттеләр.

Кагыйдәләрнең 12 пунктындагы өченче абзацы гражданның сертификат алуга хокукын таныган очракта, җирле үзидарә органы тарафыннан аны сертификат алу өчен гражданнар исемлекләренә кертү турында карар кабул ителүен күздә тота.

Кагыйдәләрнең 15 пункты нигезендә җирле үзидарә органнары ел саен, 1 октябрьгә кадәр, бу Кагыйдәләргә 1 нче кушымта нигезендә планлаштырыла торган елга гражданнар исемлекләрен формалаштыралар һәм аларны Татарстан Республикасы төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык министрлыгына кертәләр (беренче абзац) (алга таба шулай ук — Министрлык); гражданнар исемлекләре гражданнар җирле үзидарә органнарында торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәпкә куелган хронологик эзлеклелекне саклап формалаштырыла (икенче абзац).

Кагыйдәләрнең 16 пунктындагы икенче абзацы, планлаштырыла торган елга сертификатлар алу өчен гражданнарның җыелма исемлекләре Министрлык тарафыннан гражданнар җирле үзидарә органнарында торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәпкә куелган шул ук хронологик эзлеклелекне саклап формалаштырыла дип билгели.

Кагыйдәләрнең 17 пунктындагы өченче абзацы нигезендә сертификатлар алучы гражданнар һәм сертификат алу өчен резервка кертелгән гражданнар исемлекләре Министрлык тарафыннан гражданнар җирле үзидарә органнарында торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәпкә куелган хронологик эзлеклелекне саклап формалаштырыла.

Ике мөрәҗәгать итүченең дә күпбалалы (гражданка О.М. Серованың — биш баласы, гражданка А.Н. Болдыреваның — алты баласы) булган гаиләләре 2019 елда торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ дип танылган һәм шикаять белдерелә торган Кагыйдәләр нигезендә сертификат алу хокукына ия гражданнар исемлегенә кертелгән. Гражданка О.М. Серова балаларының берсе — Россия Федерациясе Торак кодексының 51 статьясындагы 1 өлешенең 4 пунктында каралган исемлектә күрсәтелгән авыр хроник авырудан интегүче инвалид.

Мөрәҗәгать итүчеләр күрсәткәнчә, дәгъва белдерелә торган нигезләмәләр буенча җирле үзидарә органнары да, шулай ук Министрлык та, гражданнар җирле үзидарә органнарында торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар буларак исәпкә куелган хронологик эзлеклелекне саклап, сертификат алу максатында гражданнар исемлекләрен формалаштыра. Үзләренең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуны алар сертификатның торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ гаиләләргә бишенче бала туу чираты буенча түгел, ә аларны торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәпкә кую чираты буенча бирелүендә күрәләр. Мондый мөнәсәбәт булганда, алар фикеренчә, максаты — нәкъ менә биш һәм аннан күбрәк баласы булган һәм торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне (алга таба шулай ук — күпбалалы гаиләләр) торак белән тәэмин итү буенча өстәмә ярдәм күрсәтү һәм, димәк, сертификат алу өчен чиратны билгеләгәндә төп критерий бишенче бала туу яки сертификат алу хокукына ия гаиләне тану датасы булырга тиешле шикаять белдерелә торган Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының алдан билгеләнеше югала.

Гражданнар А.Н. Болдырева һәм О.М. Серова билгеләгәнчә, Кагыйдәләрдә мохтаҗлыкның, мәсәлән, гаиләнең һәр әгъзасына туры килә торган торак урынның гомуми мәйданы һәм бишенче бала туган вакытта гаиләнең керем дәрәҗәсе кебек өстәмә критерийлары каралмаган. Мөрәҗәгать итүчеләр санаганча, һәр гаиләнең факттагы яшәү шартлары аерыла һәм сертификат бирү турында карар кабул иткәндә алар шулай ук исәпкә алынырга тиеш. Дәгъва белдерелә торган Кагыйдәләрдә шулай ук Россия Федерациясе Торак кодексының 51 статьясындагы 1 өлешенең 4 пунктында каралган исемлектә күрсәтелгән авыр хроник авырулардан интегүче инвалид балалары булган торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ гаиләләр өчен чираттан тыш сертификат алу хокукы билгеләнмәгән.

Моннан тыш, үзенең шикаятенә өстәмә рәвештә Кагыйдәләрнең 12 пунктындагы өченче абзацының һәм 15 пунктындагы беренче абзацының конституциячеллеген дәгъвалап, гражданка О.М. Серова әлеге нормалар, килеп туган хокук куллану практикасыннан чыгып, мөрәҗәгать итүче тарафыннан башта тиешле исемлекләргә кертү турында гариза тапшырылуга, аны карау нәтиҗәләре буенча гражданин сертификат алу хокукына ия дип танылуга карамастан, ел саен яңадан теркәлү узганда һәм торак урынына мохтаҗлыкны раслаганда дәүләт торак сертификатла-

рын алучылар исемлегенә кертү турында кабат гариза бирү зарурлыгын күздә тоталар дип күрсәтә.

Гражданка О.М. Серова Кагыйдәләрнең 12 пунктындагы өченче абзацы һәм 15 пунктындагы беренче абзацы арасында каршылык күрә, чөнки беренче нигезләмә билгеләгәнчә, һәрвакыт, гражданның сертификат алуга хокукын таныган очракта, җирле үзидарә органы тарафыннан бер үк вакытта аны сертификат алу өчен гражданнар исемлекләренә кертү турында да карар кабул ителә, ә икенчесе — җирле үзидарә органнары тарафыннан ел саен, 1 октябрьгә кадәр, гражданнар исемлекләре формалаштырыла. Аның фикеренчә, гражданны сертификат алу өчен гражданнар исемлегенә кертү турындагы карарларның җирле үзидарә органнары тарафыннан ел саен 1 октябрьгә кадәр формалаштырыла торган гражданнар исемлегеннән ни белән аерылуы аңлашылмый.

Бәян ителгәннәр нигезендә мөрәҗәгать итүчеләр Татарстан Республикасы Конституция судыннан «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең 12 пунктындагы өченче абзацын, 15 пунктын, 16 пунктындагы икенче абзацын һәм 17 пунктындагы өченче абзацын Татарстан Республикасы Конституциясенең 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 38 (беренче һәм өченче өлешләр), 54 (беренче өлеш), 55 статьяларына туры килми дип тануны сорыйлар, алар нигезендә закон һәм суд каршында һәркем тигез; дәүләт кеше һәм граждан хокукларының һәм ирекләренең тигезлеген чыгышына, социаль һәм мөлкәти хәленә, яшәү урынына һәм башка шартларга бәйсез рәвештә гарантияли; гаилә, ана булу, ата булу, балачак һәм картлык дәүләт яклавында; дәүләт гаилә турында, ананың һәм баланың сәламәтлеген тәэмин итү һәм балаларны тәрбияләү турында кайгырта; һәркемгә яше буенча, авырган, гарипләнгән, туендыручысын югалткан очракта, балаларны тәрбияләү өчен һәм законда билгеләнгән башка очракларда социаль тәэминат гарантияләнә; һәркем торакка хокуклы; беркем дә торагыннан нигезсез мәхрүм ителә алмый; дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары торак төзелешен хуплыйлар, торакка хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыралар.

Кагыйдәләрнең 16 пунктындагы икенче абзацы һәм 17 пунктындагы өченче абзацы Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булганнар иде инде (2013 елның 10 июлендәге 54-П номерлы карар). Әмма әлеге нормалар күрсәтелгән эш буенча карап тикшерү предметы булып торган икән, торак сертификатын алганда, авыл җирендә яшәүче күпбалалы гаиләләргә карата, аларны бер үк хәлгә куеп, алар

шәһәрдә яшәүче күпбалалы гаиләләргә өстенлекне күздә тотмаган. Моннан чыгып, гражданнар А.Н. Болдырева һәм О.М. Серова белдергән аспектта дәгъва белдерелә торган нигезләмәләрнең конституциячеллеген тикшерүдән баш тарту өчен нигезләр юк.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 68 статьясындагы өченче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды бары тик мөрәҗәгатьтә күрсәтелгән предмет буенча һәм мөрәҗәгатьтә күрсәтелгән актның конституциячеллеге шик тудыручы өлешенә карата гына карар кабул итә һәм карар кабул иткәндә мөрәҗәгатьтә бәян ителгән сәбәпләргә һәм дәлилләргә бәйле булмый.

Шулай итеп, түбәндәгеләр әлеге эш буенча Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булып торалар:

— Кагыйдәләрнең 12 пунктындагы өченче абзацы, аның нигезендә гражданның сертификат алуга хокукын таныган очракта, җирле үзидарә органы тарафыннан аны сертификат алу өчен гражданнар исемлекләренә кертү турында карар кабул ителә;

— Кагыйдәләрнең 15 пунктындагы беренче абзацы, аның нигезендә җирле үзидарә органнары ел саен, 1 октябрьгә кадәр, бу Кагыйдәләргә 1 нче кушымта нигезендә планлаштырыла торган елга гражданнар исемлекләрен формалаштыралар һәм аларны Татарстан Республикасы төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык министрлыгына кертәләр;

— Кагыйдәләрнең 15 пунктындагы икенче абзацы, 16 пунктындагы икенче абзацы һәм 17 пунктындагы өченче абзацы, җирле үзидарә органнары һәм Татарстан Республикасы төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык министрлыгы сертификатлар алучы гражданнар һәм сертификат алу өчен резервка кертелгән гражданнарның исемлекләрен гражданнарның бишенче бала туу вакытына яисә сертификат алу хокукын тану датасына бәйле түгел, ә гражданнар торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәпкә куелган шул ук хронологик эзлеклелекне саклап формалаштырган өлешендә.

2. Мөрәҗәгать итүчеләр тарафыннан дәгъва белдерелә торган норматив хокукый актны кабул итү буенча Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләтләренә кагылышлы мәсьәлә Татарстан Республикасы Конституция судының берничә тапкыр тикшерү предметы булган иде, ул, Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләрен раслап, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты үзенә федераль һәм республика законнары нигезендә бирелгән һәм Татарстан Республикасы Конституциясенең 102 (4 пункт) һәм 103 статьяларының үзара бәйле нигезләмәләренә таянган вәкаләтне дөрес гамәлгә ашырган, алар буенча Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты социаль тәэминат өлкәсендә бердәм дәүләт сәясәтен үткәрүдә катнаша, Татарстан Республикасы территориясендә федераль законнарның һәм Россия Федерациясенең башка норматив хо-

кукый актларының, Татарстан Республикасы законнарының һәм башка норматив хокукый актларының үтәлешен тәэмин итә, Татарстан Республикасының бөтен территориясендә үтәү мәҗбүри булган карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара (2011 елның 5 октябрендәге 44-П номерлы, 2013 елның 10 июлендәге 54-П номерлы, 2019 елның 30 маендагы 83-П номерлы һәм 2019 елның 25 декабрендәге 87-П номерлы карарлар), дигән нәтиҗәгә килде. Татарстан Республикасы Конституция судының күрсәтелгән карарлары һәм аларда чагылдырылган хокукый позицияләр үз көчләрен саклый.

3. Татарстан Республикасын социаль дәүләт дип игълан итеп (13 статья), Татарстан Республикасы Конституциясе шуны беркетә: гаилә, ана булу һәм балачак дәүләт яклавында, дәүләт гаилә турында, ананың һәм баланың сәламәтлеген тәэмин итү һәм балаларны тәрбияләү турында кайгырта (38 статья, беренче һәм өченче өлешләр); һәркемгә балаларны тәрбияләү өчен һәм законда билгеләнгән башка очракларда социаль тәэминат гарантияләнә (54 статья, беренче өлеш). Мәгънәләре буенча тиңдәш гарантияләр Россия Федерациясе Конституциясе, шул исәптән аның 7, 38 (1 өлеш) һәм 39 (1 өлеш) статьялары белән билгеләнгән.

Россия Федерациясе Конституция Суды карарларында билгеләп үтелгәнчә, социаль тәэминатны да кертеп, социаль яклауны Россия Федерациясе һәм аның субъектларының уртак карамагына кертеп (72 статья, 1 өлешнең «ж» пункты), Россия Федерациясе Конституциясе гражданнарның теге яки бу категорияләренә бирелә торган мондый яклауның конкрет ысулларын һәм күләмнәрен билгеләми. Әлеге мәсьәләләрне хәл итү закон чыгаручының аерым хокукы булып тора, ул Россия Федерациясе Конституциясенең 38 һәм 39 статьялары белән беркетелгән хокукларны гамәлгә ашыру гарантияләрен билгеләгәндә гаилә һәм балаларны социаль яклау чараларын, аларны дифференциацияләү критерийларын сайлап алуда, күрсәтелү шартларын һәм тәртибен регламентлаштыруда җитәрлек дәрәҗәдә иркле эш итә; ул шулай ук аларның күрсәтелү формаларын (ысулларын) сайлап алырга һәм үзгәртергә хокуклы (2009 елның 10 ноябрендәге 17-П номерлы Карар, 2010 елның 9 ноябрендәге 1439-О-О номерлы Билгеләмә).

2011 елның 5 октябрендәге 44-П номерлы карарында Татарстан Республикасы Конституция суды түбәндәгечә билгеләп үткән иде: күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен субсидияне түләүсез нигездә бирү рәвешендәге социаль ярдәм чарасы үзенең хокукый табигате буенча социаль тәэмин итүнең мәҗбүри төренә керми һәм, асылда, күрсәтелгән гаиләләрнең тормыш дәрәҗәсен яхшыртуның өстәмә алымы буларак билгеләнә. 2013 елның 10 июлендәге 54-П номерлы, 2019 елның 2 декабрендәге 87-П номерлы карарларында һәм 2011 елның 11 октябрендәге 13-О номерлы, 2019 елның 28 ноябрендәге 36-О номерлы, 2019 елның 28 ноябрендәге 37-О номерлы билгеләмәләрендә алар тарафыннан расланган әлеге хокукый позиция үз көчен саклый.

Шулай итеп, хокукый җайга салуны гамәлгә ашырганда, үзенә бирелгән вәкаләтләр кысаларында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты җитәрлек дәрәҗәдә ирекле карау мөмкинлегенә ия, шул ук вакытта ул чикләнмәгән түгел, ә конституциячел әһәмияттәге кыйммәтләр, гавами һәм шәхси мәнфәгатьләр балансын үтәү зарурлыгына нигезләнергә тиеш.

3.1. Гражданнар А.Н. Болдырева һәм О.М. Серова дәгъва белдерә торган Кагыйдәләр торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү һәм реализацияләү тәртибен билгели.

Моннан күренгәнчә, Кагыйдәләрдә шул исәптән мөрәҗәгать итүченең сертификат алу өчен тиешле органга гариза белән мөрәҗәгать итү тәртибе, вәкаләтле орган тарафыннан мондый мөрәҗәгатьне карау һәм аның буенча карар кабул итү тәртибе, гражданга, аны алу хокукын таныган очракта, сертификат бирү тәртибе, ягъни күпбалалы гаиләнең торак шартларын яхшыртуга хокукын гамәлгә ашыру өчен кирәкле процедура гамәлләре тулысынча билгеләнергә тиеш.

Кагыйдәләрнең 12 пунктындагы өченче абзацында каралганча, гражданның сертификат алуга хокукын таныган очракта, җирле үзидарә органы тарафыннан аны сертификат алу өчен гражданнар исемлекләренә кертү турында карар кабул ителә.

Үзенең турыдан-туры эчтәлегеннән чыгып, гражданны сертификат алу өчен гражданнар исемлегенә кертү турындагы карар гражданга торак урыны алу өчен Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән субсидия алу хокукын документаль рәвештә раслый һәм үзенең хокукый мәгънәсе буенча процессуаль акт характерына ия, гражданнар өчен, шул исәптән мөрәҗәгать итүчеләр өчен, нинди дә булса өстәмә бурычлар тудырмый, ә киресенчә, җирле үзидарә органына гражданның күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификат бирү һәм реализацияләү өчен тәкъдим ителә торган таләпләргә туры килүен раслауны йөкли.

Шикаять белдерелә торган норматив хокукый актта мондый карарны рәсмиләштерүгә карата таләпләр күрсәтелмәгәнлектән, ул җирле үзидарә органы тарафыннан аерым документ рәвешендә дә, шулай ук әлеге карарны тиешле торак комиссияләре утырышлары беркетмәләренә кертү юлы белән дә мөстәкыйль рәвештә рәсмиләштерелергә мөмкин.

Кагыйдәләрнең 15 пунктындагы беренче абзацы җирле үзидарә органнары ел саен, 1 октябрьгә кадәр, бу Кагыйдәләргә 1 нче кушымта нигезендә планлаштырыла торган елга гражданнар исемлекләрен формалаштыралар һәм аларны Татарстан Республикасы төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык министрлыгына кертәләр дип билгели.

Күрсәтелгән норма үз карамагында гражданнарны торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар исәбенә кую һәм аларның сертификат алу хокукын тану булган җирле үзидарә органнары һәм Министрлык арасында үзара хезмәттәшлек тәртибен регламентлаштыра, аның карамагына шул исәптән планлаштырыла тор-

ган елда сертификатлар алучы гражданнар исемлеген һәм шул ук елда сертификат алу өчен резервка кертелгән гражданнарның исемлекләрен формалаштыру да кирә. Дәгъва белдерелә торган норманы анализлау, ул үзенең максатчан билгеләнеше буенча, мөрәҗәгать итүчеләр ягыннан да, җирле үзидарә органнары һәм Министрлык ягыннан да законсыз гамәлләрне булдырмас өчен, Кагыйдәләрдә билгеләнгән срокларда мәгълүмат тапшыруның нәтиҗәле процедурасын билгеләүгә юнәлдерелгән дигән нәтиҗә ясарга мөмкинлек бирә.

Кагыйдәләрнең 12 пунктындагы өченче абзацы да, 15 пунктындагы беренче абзацы да, гамәлдәге хокукый җайга салу системасында аларның урыныннан чыгып, карала торган социаль ярдәм чарасын бирү тәртибен тиешле дәрәҗәдә тәэмин итүгә юнәлдерелгән һәм, чынбарлык һәм адреслылык принципларына нигезләнеп, максаты күпбалалы гаиләне сертификат алу өчен гражданнар исемлекләренә кертү турында тиешле карарлар кабул итү һәм планлаштырыла торган елга гражданнар исемлекләрен формалаштыру өчен җаваплы затларның гамәлләренең алгоритмын ачыклау булган гомуми күрсәтмәләрне билгели.

Димәк, Кагыйдәләрнең 12 пунктындагы өченче абзацының һәм 15 пунктындагы беренче абзацының хокукый нигезләмәләре гаилә һәм бала мәнфәгатьләрен яклауга юнәлдерелгән хокукый механизм элементларының берсе булып тора һәм үзеннән-үзе күпбалалы гаиләләрнең конституциячел хокукларын, шул исәптән мөрәҗәгать итүчеләрнең гаиләләренең дә хокукларын юкка чыгара, чикли яисә башкача боза торган буларак карала алмый.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 68 статьясындагы икенче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды, карала торган актның мәгънәсен сүзгә-сүз, рәсми рәвештә һәм башкача шәрехләп яки хокук куллану практикасындагы мәгънәсен дә бәяләп, шулай ук норматив хокукый актлар системасындагы урынын исәпкә алып, эш буенча карар кабул итә.

Эшне тыңлау барышында дәгъва белдерелә торган норматив хокукый актны чыгарган орган вәкиле чыгышыннан хокук куллану практикасында барлыкка килгән Кагыйдәләрнең 12 пунктындагы өченче абзацына һәм 15 пунктындагы беренче абзацына аңлатма бирү гражданны сертификат алу өчен гражданнар исемлегенә кертү турында җирле үзидарә органы тарафыннан карар кабул ителгән гражданнар ел саен аларны исемлекләргә кертү турында кабат гариза бирергә бурычлы булуыннан, шулай ук аерым очракларда өстәмә документлар тапшырырга тиешлегеннән килеп чыгуы ачыкланган иде.

Кагыйдәләрнең әлеге нормаларының турыдан-туры эчтәлеген анализлау түбәндәге нәтиҗәне ясарга мөмкинлек бирә: алар үзеннән-үзе сертификат алу хокукына ия булган гражданнарга ел саен җирле үзидарә органнары таләбе буенча нинди дә булса гаризалар һәм өстәмә документлар тапшыру бурычын йөкләми, алар вәкаләтләренә гражданны сертификат алу өчен гражданнар

исемлегенә кертү турында карарлар кабул итү кирә. Шуңа бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Конституция суды җирле үзидарә органнары тарафыннан гражданнардан гаризалар һәм өстәмә документлар таләп итү норматив хокукый акт текстында мондый бурыч турыдан-туры каралган очракта гына мөмкин булуын билгеләп үтәргә кирәк дип саный. Норматив хокукый акт текстында гражданнарның мондый бурычлары булмаганда, мондый хокук куллану практикасы асылда җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен нигезсез киңәйтү турында сөйли һәм гражданнарга шикаять белдерелә торган Кагыйдәләрдә турыдан-туры каралмаган өстәмә вазыйфалар йөкли.

3.2. Кагыйдәләрнең 15 пунктындагы икенче абзацы, 16 пунктындагы икенче абзацы, 17 пунктындагы өченче абзацы гражданнар А.Н. Болдырева һәм О.М. Серова тарафыннан җирле үзидарә органнары һәм Татарстан Республикасы төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык министрлыгы сертификатлар алучы гражданнар һәм сертификат алу өчен резервка кертелгән гражданнарның исемлекләрен гражданнарның бишенче баласы туу вакытына яисә сертификат алу хокукы булган гаиләне тану датасына бәйлелектә түгел, ә гражданнар торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәпкә куелган шул ук хронологик эзлеклелекне саклап формалаштырган өлешендә дәгъва белдерелә.

Социаль ярдәм чараларын бирү мәсьәләсендә хокукый мөнәсәбәтләр үзенчәлеге аларны җайга салуның мөмкин булган ысулларының күптөрлелегеннән тора, димәк, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты шактый дискрециягә ия, ләкин ул тигезлек, гаделлек һәм башка конституциячел принциплар белән чикләнгән, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрнең ихтыяҗларын мөмкин кадәр күбрәк канәгатьләндерерлек шундый хокукый җайга салу ысулын сайлауга омтылырга тиеш. Субсидиянең максатчан билгеләнешен, бишенче бала тууны һәм шуңа ярашлы рәвештә, моңа мөрәҗәгать итүчеләр күрсәткәнчә, мондый гаилә тарафыннан сертификат алу хокукын тану датасын исәпкә алып, күпбалалы гаиләләргә аны бирү мәсьәләсендә һичшиксез мөһим һәм әһәмиятле шартлар булып торалар. Шул ук вакытта, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм тиешле исәпкә куелган, дәүләт ярдәменә мохтаҗ күпбалалы гаиләнең шулай ук көтү дәвамлылыгы да мөһим шарт булып тора.

Шикаять белдерелә торган Кагыйдәләрдән күренгәнчә, торак урыны алу өчен субсидия бирү рәвешендәге социаль ярдәм чарасы Татарстан Республикасы тарафыннан үзенә караган дискрет вәкаләтләр кысаларында үзеннән-үзе күпбалалы гаиләләргә түгел, ә торак законнарының гомуми нормалары нигезендә торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ дип танылган күпбалалы гаиләләргә генә бирелгән.

Россия Федерациясе Торак кодексының 57 статьясындагы 1 өлеше, торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәптә торучы гражданнарга социаль наем шартнамәләре буенча торак урыннары бирү тәртибен беркетеп, торак урыннарын, мондый граждан-

нарны исәпкә алу вакытыннан чыгып, чиратлылык тәртибендә бирү турындагы гомуми кагыйдәне билгели.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2006 елның 21 мартындагы 153 номерлы карары белән расланган «Россия Федерациясе гражданнарын арзан һәм уңайлы торак һәм коммуналь хезмәтләр белән тәэмин итү» Россия Федерациясе дәүләт программасының «Торак белән тәэмин итүдә һәм торак-коммуналь хезмәтләр өчен түләүдә гражданнарга дәүләт ярдәме күрсәтү» ведомство максатчан программасын гамәлгә ашыру кысаларында дәүләт торак сертификатларын чыгару һәм аларны гамәлгә ашыру кагыйдәләре, шулай ук сертификат алырга теләүче гражданнарның исемлекләрен һәм мондый гражданнарның җыелма исемлеген төзү ярдәмче программада катнашучы гражданнар торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәпкә куелган вакытка бәйле рәвештә гамәлгә ашырыла дип билгели. Бу чакта җыелма исемлек гражданнарның һәр категориясе буенча ярдәмче программада катнашучы гражданнар торак урыннарга мохтаҗлар буларак нинди хронологик эзлеклелектә исәпкә куелган булсалар, шул рәвешчә төзелә (Кагыйдәләрнең 24, 26 пунктлары).

Мөрәҗәгать итүчеләр тарафыннан дәгъва белдерелә торган Кагыйдәләрнең хокукый нигезләмәләре федераль законнар белән охшашлык буенча күпбалалы гаиләне торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар исәбенә кую датасына бәйле рәвештә гражданнарның җыелма исемлеген, сертификат алучы гражданнарның һәм сертификат алу өчен резервка кертелгән гражданнарның исемлекләрен формалаштыруның хронологик тәртибен беркетәләр.

Димәк, торак сертификатын бирү чиратын гражданны торак шартларын яхшыртуга мохтаҗларны исәпкә кую вакытыннан чыгып билгеләү гаделлек, тигезлек һәм адреслылык принципларына җавап бирә, чөнки нәкъ менә озак вакытлар канәгатьләнерлек булмаган торак шартларында яшәгән гаиләләргә социаль ярдәм чараларын бирүне күздә тота.

Мондый алым Россия Федерациясе Конституция Судының хокукый позициясенә туры килә, ул берничә тапкыр күрсәткәнчә, гаделлек, тигезлек һәм ярашканлык конституциячел принципларыннан закон чыгаручыга юнәлтелгән бер үк категориягә караган затларның хокукый хәлендә объектив һәм акылга ярашлы акланууга ия булмаган аерымлыклар кертүне тыю (бер үк яки охшаш хәлләрдә булган затлар белән төрлечә эш итүне тыю) килеп чыга. Хокукый җайга салуның теге яисә бу өлкәсендә гражданнарның хокукларындагы аермаларга китерә торган теләсә нинди дифференциация Россия Федерациясе Конституциясе, шул исәптән аның 17 (3 өлеш), 19 (1 һәм 2 өлешләр) һәм 55 (3 өлеш) статьялары таләпләренә җавап бирергә тиеш, әгәр алар объектив акланган, нигезләнгән һәм конституциячел әһәмиятле максатларга туры килсә генә рөхсәт ителә, ә әлеге максатларга ирешү өчен кулланыла торган хокукый чаралар шуларга тиң (2001 елның 24 маендагы 8-П номерлы, 2007 елның 5 апрелендәге 5-П номерлы, 2010 елның 3 февралендәге 3-П номерлы, 2012 елның 27 февралендәге

3-П номерлы, 2019 елның 22 мартындагы 15-П номерлы һәм башка карарлар).

Балалар тәрбияләүче гаиләләрне нигезсез балалар һәм гомумән гаиләгә ярдәм итүгә юнәлдерелгән ташламалардан файдалану турындагы мәсьәләләрдә тигез булмаган хәлгә куя торган аермаларны билгеләү ярамаганлыгына Кеше хокуклары буенча Европа Суды да күрсәтте («Веллер (Weller) Венгриягә каршы» эше буенча 2009 елның 31 мартындагы Карар).

Шул ук вакытта хокукый җайга салуда ачык, ике төрле аңлашылмый торган биш һәм аннан да күбрәк баласы булган һәм торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләргә социаль ярдәм чараларын билгеләү тәртибен беркетү зур хокукый әһәмияткә ия. «Күпбалалы гаиләләрнең торак шартларын яхшырту буенча өстәмә чаралар турында» 2001 елның 17 мартындагы 216-ПУ номерлы Татарстан Республикасы Президенты Указы белән ата-аналары белән бергә яшәүче һәм үз гаиләләрен кормаган биш һәм аннан күбрәк баласы булган торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләр торак урыннарын чираттан тыш алу хокукына ия гражданнар категориясенә керә дип билгеләнгән. Татарстан Республикасы Конституция суды 2011 елның 5 октябрендәге 44-П номерлы һәм 2013 елның 10 июлендәге 54-П номерлы карарларында күпбалалы гаиләләр күрсәтелгән торак субсидиясеннән файдаланыргамы яисә торак урынын Татарстан Республикасы Президентының югарыда күрсәтелгән Указында каралган рәвештә чиратсыз алу хокукын саклап калыргамы дигән мәсьәләдә сайлау хокукына ия дип билгеләде. Татарстан Республикасы Президентының әлеге Указы үз көчен саклый, шуңа бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Конституция суды гавами хакимият органнарының игътибарын күпбалалы гаиләләрнең натуралата торак урынын чираттан тыш алу хокукын гамәлгә ашыру тәртибенең кабул ителмәвенә юнәлтергә кирәк дип саный, шуңа бәйле рәвештә әлеге хокук иллюзор характерга ия, бу хокукый дәүләтнең конституциячел принципларына туры килми һәм тиешле хокукый җайга салуны гамәлгә ашырганда рөхсәт ителми.

Дәгъва белдерелә торган Кагыйдәләрдә мохтаҗлыкның, мәсәлән, гаиләнең аерым әгъзасына туры килә торган торак урынның гомуми мәйданы һәм бишенче бала туган вакытта гаиләнең керем дәрәҗәсе кебек өстәмә критерийлары каралмаганлыгы турында гражданнар А.Н. Болдырева һәм О.М. Серова дәлилләренә карата, Татарстан Республикасы Конституция суды, шикаять белдерелә торган нормаларга карата, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлык һәм гражданның торак шартларын яхшыртуга хокук бирүче керемен билгеләү критерийлары торак законнары нормаларыннан чыгып билгеләнүен исәпкә алып, мөрәҗәгать итүчеләр тарафыннан күрсәтелгән критерийлар гражданнарның күрсәтелгән категориясе өчен торак сертификатларын бирү тәртибен башка хокукый җайга салуны гамәлгә ашыру өчен нигез була алмый дип билгеләп үтә.

Моннан күренгәнчә, Кагыйдәләрнең 15 пунктындагы икенче

абзацы, 16 пунктындагы икенче абзацы, 17 пунктындагы өченче абзацы җирле үзидарә органнары һәм Татарстан Республикасы төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык министрлыгы сертификатлар алучы гражданнар һәм сертификат алу өчен резервка кертелгән гражданнарның исемлекләрен гражданнар торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак исәпкә куелган шул ук хронологик эзлеклелекне саклап формалаштырган өлешендә Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә.

4. Мөрәҗәгать итүчеләр тарафыннан дәгъва белдерелә торган Кагыйдәләрнең хокукый нигезләмәләрен Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип тану күпбалалы гаиләләргә торак шартларын яхшырту өчен субсидияләр бирү тәртибен һәм шартларын камилләштерүгә комачауламый.

Россия Федерациясе Торак кодексының 14 статьясындагы 1 өлешенең 5 пункты, 49 статьясындагы 2 өлеше һәм 57 статьясындагы 2 өлешенең 3 пунктының үзара бәйле нигезләмәләре эчтәлегеннән күренгәнчә, әлеге Кодексның 51 статьясындагы 1 өлешенең 4 пунктында каралган исемлектә күрсәтелгән авыр хроник авырулардан интегүче гражданнар, аларны аз керемлеләр дип таныган һәм торак законнарында каралган тәртиптә алар тарафыннан торак урынына мохтаҗлыклары расланган очракта, социаль наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондыннан торак урыннары чираттан тыш бирелү хокукына ия.

Россия Федерациясе Конституция Суды күрсәткәнчә, Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләтле органы тарафыннан расланган гражданнарның бер фатирда бергә яшәве мөмкин булмаган авыр хроник авырулар исемлегендә күрсәтелгән авырулардан интегүче балигъ булмаган балалар, аерым алганда инвалид балалар, бигрәк тә аларга камилләшкән үсеш һәм җәмгыятькә интеграцияләнү өчен шартлар тәэмин ителүенә мохтаҗ. Бу максатларда инвалидлар катнашында иҗтимагый мөнәсәбәтләрне хокукый җайга салуны гамәлгә ашырганда, югары социаль яклауга мохтаҗ затлар буларак, аларның мәнфәгатьләрен һәм ихтыяҗларын исәпкә алырга кирәк, бу инвалидларга өстәмә өстенлекләр һәм конституциячел хокукларны гамәлгә ашырганда башка гражданнар белән тигез хокукны гарантияләүче мөмкинлекләр бирә торган махсус хокукый механизмнар булдыруны гына түгел, югары психологик һәм эмоциональ йөкләмәләр, физик һәм матди чыгымнар белән бәйле инвалид балаларны тәрбияләү һәм аларны карау буенча социаль әһәмиятле функцияне гамәлгә ашыручы затлар өчен мондый затларга инвалид балаларның яше һәм сәламәтлеге торышына бәйле аларның аерым мохтаҗлыкларын һәм ихтыяҗларын тәэмин итү зарурлыгы белән бәйле барлыкка килә торган тиешле мәшәкатьләрне билгеле бер рәвештә компенсацияләү өчен социаль ярдәм чараларын кертүне дә күздә тота (2018 елның 22 гыйнварындагы 4-П номерлы Карар).

Шуңа бәйле рәвештә, составында югарыда аталган Исемлектә күрсәтелгән авыр хроник авыру белән интегүче граждан булган биш һәм аннан күбрәк баласы булган күпбалалы гаиләгә торак урыны алу өчен субсидияләрне чираттан тыш тәртиптә бирү со-

циаль хокукый дәүләтнең асылына җавап бирер иде һәм социаль ярдәм чараларын күрсәтүгә аеруча мохтаҗ гражданнарның мәнфәгатьләрен яклауны тәэмин итәр иде.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 6 статьясына, 66 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 67 статьясындагы беренче, икенче һәм алтынчы өлешләренә, 68, 69, 71 һәм 73 статьяларына, 104 статьясындагы беренче өлешенең 1 пунктына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

карар чыгарды:

1. «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең 12 пунктындагы өченче абзацын, 15 пунктын, 16 пунктындагы икенче абзацын һәм 17 пунктындагы өченче абзацын Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип танырга.

2. Әлеге Карар катгый, шикаятькә дучар ителә алмый, игълан ителү белән үз көченә керә, турыдан-туры гамәлдә була һәм башка органнар һәм вазыйфаи затлар тарафыннан раслануны таләп итми.

3. Әлеге Карар «Ватаным Татарстан», «Республика Татарстан» газеталарында һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) кичекмәстән басылып чыгарга тиеш. Карар шулай ук «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 90-П

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ИМЕНЕМ
РЕСПУБЛИКИ
ТАТАРСТАН

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

по делу о проверке конституционности части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма»; пункта 5, абзаца второго пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275; положений пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях, предоставляемых по договорам социального найма, в г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, в их взаимосвязи с пунктами 8 и 9 части I Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 3 к данному Административному регламенту), в связи с жалобой гражданина Р.Р. Измайлова

16 июня
2020 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

руководствуясь статьей 109 (часть четвертая) Конституции Республики Татарстан, частями пятой и девятой статьи 3, частью первой и пунктом 1 части второй статьи 39, статьями 68, 83, 100, 101 и 103 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан»,

рассмотрел в открытом судебном заседании дело о проверке конституционности части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма»; пункта 5, абзаца второго пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275; положений пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях, предоставляемых по договорам социального найма, в г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013

года № 7154, в их взаимосвязи с пунктами 8 и 9 части I Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 3 к данному Административному регламенту).

Поводом к рассмотрению дела явилась жалоба гражданина Р.Р. Измайлова. Основанием к рассмотрению дела явилась обнаружившаяся неопределенность в вопросе о том, соответствуют ли оспариваемые заявителем нормативные положения Конституции Республики Татарстан.

Заслушав сообщение судьи-докладчика Э.М. Мустафиной, объяснения сторон — гражданина Р.Р. Измайлова, представителей органов, издавших оспариваемые нормативные правовые акты, — заведующего отделом гражданского законодательства Правового управления Аппарата Государственного Совета Республики Татарстан И.И. Фаттахова, начальника юридического отдела Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан Р.Г. Минугулова, начальника юридического отдела муниципального казенного учреждения «Управление жилищной политики Исполнительного комитета муниципального образования города Казани» Н.А. Хайруллиной, исследовав представленные документы и иные материалы, Конституционный суд Республики Татарстан

установил:

1. Часть 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма» (далее также — Закон Республики Татарстан № 31-ЗРТ) устанавливает перечень документов, необходимых для принятия граждан на учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях по договорам социального найма (далее — учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях).

Пункт 5, абзац второй пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275 (далее также — Положение о предоставлении субсидий), устанавливают порядок предоставления субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, предусматривая, что гражданам, включенным в предварительные списки получателей субсидий, необходимо обратиться в исполнительные комитеты муниципальных образований Республики Татарстан для подтверждения нуждаемости в улучшении жилищных условий в соответствии с действующим законодательством; исполнительные комитеты муниципальных образований Республики Татарстан осуществля-

ют актуализацию списков получателей субсидии в части нуждаемости в улучшении жилищных условий и совместно с территориальными органами социальной защиты Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан (далее также — Министерство) в части принадлежности к льготной категории; актуализированные списки, заверенные подписью и печатью уполномоченного органа исполнительного комитета муниципального образования Республики Татарстан, представляются в Министерство.

Положения пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях, предоставляемых по договорам социального найма, в г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154 (далее также — Административный регламент предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях), в их взаимосвязи с пунктами 8 и 9 части I Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 3 к данному Административному регламенту) (далее также — Перечень документов), и положения пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта Исполнительного комитета г. Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010 (далее также — Административный регламент предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта), в их взаимосвязи с пунктами 8 и 9 части I Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуги, подлежащих представлению заявителем (приложение № 3 к данному Административному регламенту) (далее также — приложение № 3), устанавливают перечни документов, предоставляемых самим заявителем в уполномоченные органы для получения соответствующей муниципальной услуги, в которые входят в том числе документ, содержащий сведения обо всех гражданах, зарегистрированных совместно с заявителем по месту жительства, с указанием адреса, даты регистрации граждан, даты выдачи документа и финансовый лицевой счет с указанием жилой и общей площади жилого помещения и даты выдачи.

1.1. Конституционность приведенных правовых положений Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ, Положения о предоставлении субсидии, Административного регламента предоставления

муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях и Перечня документов к нему, а также Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта и приложения № 3 к нему обжалуются гражданином Р.Р. Измайловым, который является инвалидом боевых действий и имеет право на льготы и преимущества, установленные пунктом 1 статьи 16 Федерального закона от 12 января 1995 года № 5-ФЗ «О ветеранах».

Со 2 июля 1999 года заявитель состоит на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий в администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани (далее — Администрация). Согласно оспариваемому постановлению Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275 он, как инвалид боевых действий, был включен в список на получение безвозмездной субсидии на приобретение жилья.

В 2017 году Администрация запросила у гражданина Р.Р. Измайлова документы для подтверждения его нуждаемости в улучшении жилищных условий, среди которых значились правоустанавливающий документ на жилое помещение и финансовый лицевой счет.

В 2018 и 2019 годах заявитель обращался в Администрацию по вопросу подтверждения своей нуждаемости в улучшении жилищных условий и получал ответы, что, поскольку он не представил правоустанавливающий документ на соответствующее жилое помещение и финансовый лицевой счет, проверить его нуждаемость в улучшении жилищных условий не представляется возможным и оснований для рассмотрения вопроса о подтверждении его нуждаемости в улучшении жилищных условий не имеется.

Гражданин Р.Р. Измайлов указывает, что положения части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ по смыслу, придаваемому им правоприменительной практикой, относят финансовый лицевой счет к перечню документов, необходимых для принятия граждан на учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях, чем нарушают его конституционные права.

Заявитель также считает, что пункт 5, абзац второй пункта 8 Положения о предоставлении субсидий, устанавливая в качестве условия включения Министерством граждан — получателей субсидий в списки граждан, которым выделены субсидии, необходимость подтверждения ими в исполнительных комитетах права на улучшение жилищных условий за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, не предусматривают порядок такого подтверждения, что не отвечает правовым принципам равенства, справедливости и правовой определенности, и по смыслу, придаваемому им правоприменительной практикой, позволяют признавать неподтвержденным право граждан на улучшение жилищных условий в случае непредставления ими правоустанавливающего документа на жилое помещение и финансового лицевого счета.

Гражданин Р.Р. Измайлов отмечает, что оспариваемые право-

вые нормы административных регламентов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани вопреки требованиям действующего законодательства, в том числе Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ, содержат требование о предоставлении заявителем правоустанавливающего документа на жилое помещение и финансового лицевого счета, а непредставление этих документов ведет к отказу в предоставлении муниципальной услуги.

На основании изложенного гражданин Р.Р. Измайлов просит Конституционный суд Республики Татарстан признать указанные правовые положения не соответствующими статьям 2, 13, 28 (части первая и вторая), 54 (часть первая) и 55 Конституции Республики Татарстан, согласно которым человек, его права и свободы являются высшей ценностью; признание, соблюдение и защита прав и свобод человека и гражданина — обязанность Республики Татарстан; Республика Татарстан — социальное государство, политика которого направлена на создание условий, обеспечивающих достойную жизнь и свободное развитие человека; все равны перед законом и судом; государство гарантирует равенство прав и свобод человека и гражданина независимо от социального и имущественного положения, рода и характера занятий, места жительства и иных обстоятельств; каждому гарантируется социальное обеспечение по возрасту, в случае болезни, инвалидности и в иных случаях, установленных законом; каждый имеет право на жилище; никто не может быть произвольно лишен жилища; органы государственной власти и органы местного самоуправления поощряют жилищное строительство, создают условия для осуществления права на жилище.

1.2. Определением Конституционного суда Республики Татарстан от 21 января 2020 года № 2-О жалоба гражданина Р.Р. Измайлова была принята к рассмотрению в части проверки конституционности части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма»; пункта 5, абзаца второго пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275; пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по постановке на учет отдельных категорий граждан, нуждающихся в жилых помещениях, в г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, и абзацев шестого, седьмого и восьмого Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления

услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 1 к данному Административному регламенту), а также пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта Исполнительного комитета г. Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010, и абзацев шестого, седьмого и восьмого Перечня документов, необходимых для рассмотрения вопроса о предоставлении заявителю и членам его семьи жилого помещения по договору социального найма (приложение № 1 к данному Административному регламенту).

К началу рассмотрения дела в судебном заседании в обжалуемые заявителем административные регламенты были внесены изменения. Постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 26 декабря 2019 года № 4641 «О внесении изменений в постановление Исполнительного комитета г. Казани от 06.08.2013 № 7154» в оспариваемые положения Административного регламента предоставления муниципальной услуги по постановке на учет отдельных категорий граждан, нуждающихся в жилых помещениях, внесены изменения, согласно которым приложение № 1 к Административному регламенту изложено в новой редакции. Из их содержания следует, что обжалуемое заявителем положение, содержащееся ранее в абзаце восьмом приложения № 1 к Административному регламенту, касающееся обязанности предоставить документы, подтверждающие право пользования жилым помещением (ордер, договор, решение о предоставлении жилого помещения и иные документы), исключено. Однако положение, касающееся обязанности предоставления заявителем финансового лицевого счета, фактически было сохранено и нашло отражение в пункте 9 части I приложения № 3 к данному Административному регламенту. Постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 26 декабря 2019 года № 4652 «О внесении изменений в постановление Исполнительного комитета г. Казани от 14.10.2013 № 9010» в Административный регламент предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта также внесены изменения, из содержания которых следует, что положение, касающееся обязанности предоставления заявителем финансового лицевого счета, фактически было сохранено и нашло отражение в пункте 9 части I приложения № 3 к данному Административному регламенту.

В связи с внесенными изменениями после назначения дела к слушанию гражданин Р.Р. Измайлов направил уточнения по жалобе, согласно которым просит признать не соответствующими Конституции Республики Татарстан:

— пункт 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях, предоставляемых по договорам со-

циального найма, в г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, а также пункты 8 и 9 части I Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 3 к данному Административному регламенту);

— пункт 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта Исполнительного комитета г. Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010, а также пункты 8 и 9 части I Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуги, подлежащих представлению заявителем (приложение № 3 к данному Административному регламенту).

1.3. Статьей 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» установлено, что жалоба на нарушение законом Республики Татарстан или иным нормативным правовым актом конституционных прав и свобод допустима, если закон или иной нормативный правовой акт затрагивает конституционные права и свободы граждан и если закон или иной нормативный правовой акт применен или подлежит применению в конкретном деле, рассмотрение которого завершено или начато в суде или ином органе.

В ходе заседания Конституционного суда Республики Татарстан по настоящему делу не нашло подтверждения, что правовые положения Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта Исполнительного комитета г. Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010, и приложения к данному Административному регламенту применялись или подлежали применению в отношении гражданина Р.Р. Измайлова.

В силу пункта 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с положениями статьи 63 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан прекращает производство по делу в случаях, если в ходе заседания будут выявлены основания к отказу в принятии обращения к рассмотрению, одним из которых является его несоответствие критерию допустимости.

Следовательно, производство по настоящему делу в части

проверки конституционности пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта Исполнительного комитета г. Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010, и абзацев шестого, седьмого и восьмого приложения № 1 к данному Административному регламенту (в редакции, действовавшей до принятия постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 26 декабря 2019 года № 4652) подлежит прекращению, поскольку обращение заявителя в данной части не является допустимым. Отсюда следует, что и его уточненные требования о проверке конституционности пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта Исполнительного комитета г. Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010, пунктов 8 и 9 части I Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуги, подлежащих представлению заявителем (приложение № 3 к данному Административному регламенту), также не подлежат рассмотрению Конституционным судом Республики Татарстан в настоящем деле.

В соответствии с частью второй статьи 46 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» в случае если акт, конституционность которого оспаривается, был отменен или утратил силу к началу или в период рассмотрения дела, начатое Конституционным судом Республики Татарстан производство по данному делу прекращается, за исключением случаев, когда действием этого акта были нарушены конституционные права и свободы граждан. С учетом внесенных изменений в обжалуемый Административный регламент, утвержденный постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, а также принимая во внимание, что заявитель в уточнении к жалобе отказывается от части своих требований, производство по данному делу в части проверки конституционности положений пункта 2.5 данного Административного регламента в его взаимосвязи с абзацем восьмым приложения № 1 к нему (в редакции, действовавшей до принятия постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 26 декабря 2019 года № 4641) подлежит прекращению.

При этом, с учетом позиции гражданина Р.Р. Измайлова, полагающего, что в остальной части внесенные изменения по сути

не затронули оспариваемое правовое регулирование и являются правовым основанием нарушения его конституционного права на жилище, внесение изменений в рассматриваемые нормы Административного регламента предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях, не может препятствовать проверке конституционности обжалуемых положений.

В силу частей второй и третьей статьи 68 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан принимает решение по делу, оценивая как буквальный смысл рассматриваемого акта, так и смысл, придаваемый ему официальным и иным толкованием или сложившейся правоприменительной практикой, а также исходя из его места в системе нормативных правовых актов. Конституционный суд Республики Татарстан принимает постановление только по предмету, указанному в обращении, и лишь в отношении той части акта, конституционность которой подвергается сомнению в обращении, и при принятии решения не связан основаниями и доводами, изложенными в обращении.

Таким образом, предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан по настоящему делу являются:

— положения части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма», в той мере, в какой они по смыслу, придаваемому им правоприменительной практикой, относят финансовый лицевой счет к перечню документов, необходимых для принятия граждан на учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях;

— пункт 5, абзац второй пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275, в той мере, в какой они, устанавливая в качестве условия включения Министерством труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан граждан — получателей субсидий в списки граждан, которым выделены субсидии, необходимость подтверждения ими в исполнительных комитетах муниципальных образований Республики Татарстан права на улучшение жилищных условий за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, не предусматривают порядок такого подтверждения, и по смыслу, придаваемому им правоприменительной практикой, позволяют признавать неподтвержденным право граждан на улучшение жилищных условий в случае непредставления ими финансового лицевого счета;

— положения пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях, предоставляемых по договорам социального найма, в г. Казани, утвержденного поста-

новлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, в их взаимосвязи с пунктами 8 и 9 части I Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 3 к данному Административному регламенту), в той мере, в какой они для предоставления соответствующей муниципальной услуги возлагают на него обязанность по представлению документа, содержащего сведения обо всех гражданах, зарегистрированных совместно с ним по месту жительства, с указанием адреса, даты регистрации граждан, даты выдачи документа и финансового лицевого счета с указанием жилой и общей площади жилого помещения и даты выдачи.

2. Оспариваемые правовые положения Закона Республики Татарстан «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма» затрагивают сферы социальной защиты и жилищного законодательства. В соответствии со статьей 72 (пункты «ж» и «к» части 1) Конституции Российской Федерации социальная защита, включая социальное обеспечение, а также жилищное законодательство находятся в совместном ведении Российской Федерации и субъектов Российской Федерации. По предметам совместного ведения Российской Федерации и субъектов Российской Федерации издаются федеральные законы и принимаемые в соответствии с ними законы и иные нормативные правовые акты субъектов Российской Федерации; законы и иные нормативные правовые акты субъектов Российской Федерации не могут противоречить федеральным законам (статья 76, части вторая и пятая Конституции Российской Федерации).

Жилищный кодекс Российской Федерации предусматривает, что жилищное законодательство состоит в том числе из принятых законов и иных нормативных правовых актов субъектов Российской Федерации; органы государственной власти субъектов Российской Федерации могут принимать законы и иные нормативные правовые акты, содержащие нормы, регулирующие жилищные отношения, в пределах своих полномочий на основании данного Кодекса, принятых в соответствии с ним других федеральных законов (части 2 и 6 статьи 5); порядок ведения органом местного самоуправления учета граждан в качестве нуждающихся в жилых помещениях устанавливается законом соответствующего субъекта Российской Федерации (часть 7 статьи 52).

Согласно Конституции Республики Татарстан к ведению Государственного Совета Республики Татарстан относится законодательное регулирование по предметам ведения Республики Татарстан и предметам совместного ведения Российской Федерации и ее субъектов в пределах полномочий Республики Татарстан (статья 75, пункт 2).

Таким образом, устанавливая в Законе Республики Татарстан «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма» порядок ведения органом местного самоуправления учета граждан в качестве нуждающихся в жилых помещениях и определяя перечень документов, необходимых для постановки граждан на такой учет, Государственный Совет Республики Татарстан исходил из установленного Конституцией Российской Федерации разграничения предметов ведения Российской Федерации и ее субъектов в сфере социальной защиты и жилищного законодательства и правомерно реализовал полномочие, принадлежащее ему в силу федерального законодательства и Конституции Республики Татарстан.

Оспариваемые заявителем правовые нормы Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного Постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275, также затрагивают сферы социальной защиты и жилищного законодательства.

В соответствии с Федеральным законом «О ветеранах» полномочия по обеспечению жильем ветеранов боевых действий, нуждающихся в улучшении жилищных условий и вставших на учет до 1 января 2005 года, Российской Федерацией переданы органам государственной власти субъектов Российской Федерации. Средства на реализацию передаваемых полномочий по предоставлению указанной меры социальной поддержки предусматриваются в федеральном бюджете в виде субвенций, а форма ее предоставления определяется нормативными правовыми актами субъекта Российской Федерации (части 1, 2 и 6 статьи 23.2).

Согласно статьям 102 (пункт 4) и 103 Конституции Республики Татарстан Кабинет Министров Республики Татарстан участвует в проведении единой государственной политики, в частности в области социального обеспечения, обеспечивает исполнение на территории Республики Татарстан федеральных законов и иных нормативных правовых актов Российской Федерации, законов и иных нормативных правовых актов Республики Татарстан, издает постановления и распоряжения, которые обязательны к исполнению на всей территории Республики Татарстан.

Следовательно, утверждая Положение о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, Кабинет Министров Республики Татарстан правомерно реализовал полномочие, принадлежащее ему в силу федерального законодательства и основанное на взаимосвязанных положениях статей 102 (пункт 4) и 103 Конституции Республики Татарстан.

В статье 3 Федерального закона от 27 июля 2010 года № 210-ФЗ «Об организации предоставления государственных и муниципальных услуг» установлено, что нормативное правовое регулирование отношений, возникающих в связи с предоставле-

нием государственных и муниципальных услуг, осуществляется в соответствии с данным Федеральным законом, другими федеральными законами, принимаемыми в соответствии с ними иными нормативными правовыми актами Российской Федерации, законами и иными нормативными правовыми актами субъектов Российской Федерации, муниципальными правовыми актами.

В силу статьи 6 во взаимосвязи с частью 1 статьи 12 и частью 15 статьи 13 указанного Федерального закона органы, предоставляющие муниципальные услуги, обязаны предоставлять их в соответствии с административными регламентами; порядок разработки и утверждения административных регламентов предоставления муниципальных услуг устанавливается местной администрацией.

На основании пункта 1.8 Порядка разработки и утверждения административных регламентов предоставления муниципальных услуг органами Исполнительного комитета г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 25 февраля 2011 года № 782, административные регламенты в сфере реализации полномочий муниципального образования города Казани утверждаются правовым актом Исполнительного комитета города Казани в установленном порядке.

Таким образом, утверждая Административный регламент предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях, предоставляемых по договорам социального найма, в г. Казани, Исполнительный комитет муниципального образования города Казани правомерно реализовал полномочия, принадлежащие ему в силу федерального законодательства, а также основанные на взаимосвязанных положениях статей 116 (часть первая) и 118 (часть первая) Конституции Республики Татарстан.

3. Согласно Конституции Республики Татарстан человек, его права и свободы являются высшей ценностью. Признание, соблюдение и защита прав и свобод человека и гражданина — обязанность Республики Татарстан (статья 2); каждому гарантируется социальное обеспечение, в том числе в случае болезни и инвалидности (статья 54, часть 1); каждый имеет право на жилище; органы государственной власти и органы местного самоуправления создают условия для осуществления права на жилище (статья 55, части 1 и 2).

В соответствии со статьей 2 Жилищного кодекса Российской Федерации органы государственной власти и органы местного самоуправления в пределах своих полномочий обеспечивают условия для осуществления гражданами права на жилище, в том числе используют бюджетные средства и иные не запрещенные законом источники денежных средств для улучшения жилищных условий граждан, в том числе путем предоставления в установленном порядке субсидий для приобретения или строительства жилых помещений (пункт 2).

Органы государственной власти Республики Татарстан, при-

нимая решения в пределах своих полномочий по вопросам, находящимся в совместном ведении Российской Федерации и Республики Татарстан, обладают значительной дискрецией, которая, однако, ограничена конституционными принципами равенства, справедливости и соразмерности, требованиями определенности правового регулирования, в том числе в порождаемых им правовых последствиях.

3.1. В обжалуемых правовых положениях части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ определен перечень документов, необходимых для принятия граждан на учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях. Указанные нормы оспариваются заявителем постольку, поскольку по смыслу, придаваемому им правоприменительной практикой, относят финансовый лицевой счет к перечню документов, необходимых для принятия граждан на учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях, чем нарушают его конституционные права.

Как неоднократно указывал Конституционный Суд Российской Федерации в своих решениях, реализация права на жилище может быть обусловлена определенными требованиями, закрепленными в актах жилищного законодательства (определения от 9 апреля 2002 года № 123-О, от 4 марта 2004 года № 80-О, от 15 июля 2010 года № 955-О-О, от 25 ноября 2010 года № 1543-О-О и др.).

Одним из таких требований в соответствии с частью 4 статьи 52 Жилищного кодекса Российской Федерации выступает необходимость представления гражданином вместе с заявлением о принятии на учет документов, подтверждающих его право состоять на учете в качестве нуждающихся в жилых помещениях, кроме документов, получаемых по межведомственным запросам органом, осуществляющим принятие на учет. Само по себе такое требование, предусматривающее документальное подтверждение правомерности постановки граждан на жилищный учет, как отметил Конституционный Суд Российской Федерации, какие-либо конституционные права граждан не нарушает (Определение от 16 июля 2015 года № 1697-О).

Из приведенного положения Жилищного кодекса Российской Федерации следует, что часть документов, необходимых для постановки граждан на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий, предоставляются гражданами непосредственно, а часть запрашивается органами, осуществляющими учет нуждающихся в улучшении жилищных условий, самостоятельно путем межведомственных запросов.

Такое правовое регулирование обусловлено в том числе и положениями Федерального закона «Об организации предоставления государственных и муниципальных услуг», который, исходя из необходимости внедрения и развития межведомственного, в том числе электронного, взаимодействия между органами государственной власти и (или) органами местного самоуправления, предусматривает, что органы, предоставляющие государственные и муниципальные услуги, не вправе требовать от заявителя

документы, которые находятся в распоряжении органов, предоставляющих государственные и муниципальные услуги, иных государственных и муниципальных органов либо подведомственных им организаций, участвующих в предоставлении таких услуг; заявитель вправе представить указанные документы и информацию по собственной инициативе (пункт 2 части 1 статьи 7). Установив запрет на истребование от граждан документов, находящихся в распоряжении соответствующих органов и организаций, федеральный законодатель при этом закрепил в вышеуказанном Федеральном законе перечень документов, которые заявителем предоставляются самостоятельно, и одновременно предусмотрел, что в соответствии с законом субъекта Российской Федерации или нормативным правовым актом высшего исполнительного органа государственной власти субъекта Российской Федерации либо муниципальным правовым актом документы из указанного перечня могут быть получены с использованием системы межведомственного информационного взаимодействия (части 6 и 6.1 статьи 7).

Применительно к документам, необходимым для принятия граждан на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий, следует отметить, что перечень таких документов федеральным законодателем не установлен.

В связи с этим республиканский законодатель, исходя из требований, предусмотренных Жилищным кодексом Российской Федерации и иными нормативными правовыми актами жилищного законодательства в отношении граждан, нуждающихся в улучшении жилищных условий, закрепил перечень документов, необходимых для принятия таких граждан на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий, предусмотрев при этом, какие из документов могут быть представлены гражданами по собственной инициативе, а в случае непредставления — запрашиваются уполномоченным органом в государственных органах, органах местного самоуправления и подведомственных государственным органам или органам местного самоуправления организациях, в распоряжении которых находятся указанные документы в соответствии с законодательством.

Согласно пунктам «д», «е» и «ж» части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ во взаимосвязи с частью 4.1 данной статьи к документам, предъявляемым гражданами по собственной инициативе, из числа документов, необходимых для постановки на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий, относятся:

— сведения, подтверждающие количество граждан, зарегистрированных по месту жительства в жилом помещении;

— копии документов, подтверждающих право пользования жилым помещением, занимаемым гражданином-заявителем и членами его семьи (договор, ордер, решение о предоставлении жилого помещения и иные документы);

— сведения из органа, осуществляющего государственный кадастровый учет, государственную регистрацию прав, ведение

Единого государственного реестра недвижимости и предоставление сведений, содержащихся в Едином государственном реестре недвижимости, о наличии или отсутствии жилых помещений на праве собственности по месту постоянного жительства членов семьи, предоставляемые каждым дееспособным членом семьи заявителя за пять лет, предшествующих подаче заявления.

Действующее законодательство не устанавливает конкретную форму и содержание такого документа как финансовый лицевой счет. Вместе с тем, исходя из сложившейся правовой практики, он представляет собой документ, в котором содержатся в том числе сведения о типе и характере жилого помещения, его жилой и общей площади, а также сведения обо всех лицах, проживающих в данном жилом помещении. Таким образом, указанный документ может рассматриваться в качестве сведений, подтверждающих количество граждан, зарегистрированных по месту жительства в жилом помещении, и, следовательно, необходим в целях подтверждения фактов, имеющих юридическое значение для постановки на учет граждан, нуждающихся в улучшении жилищных условий.

Подобное правовое регулирование обеспечивает реализацию как принципа законности при оказании государством социальной поддержки в жилищной сфере, поскольку позволяет, в частности, оценить жилищные условия граждан, нуждающихся в улучшении жилищных условий, документально подтвердить правовые основания для улучшения жилищных условий, так и принципа адресности, согласно которому меры социальной поддержки предоставляются определенным, указанным в законе категориям граждан, относящимся к числу социально незащищенных слоев населения, с учетом их реальной нуждаемости в улучшении жилищных условий.

При этом Конституционный суд Республики Татарстан обращает внимание на то, что сведения, подтверждающие количество граждан, зарегистрированных по месту жительства в жилом помещении, в силу положений части 4.1 статьи 6 Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ, представляются заявителем по собственной инициативе, а в случае непредставления запрашиваются уполномоченным органом самостоятельно.

Из этого следует, что по своему конституционно-правовому смыслу в системе действующего правового регулирования положения части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ, относя финансовый лицевой счет к перечню документов, необходимых для принятия граждан на учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях, не предполагают возможности отказа уполномоченного органа в подтверждении нуждаемости в улучшении жилищных условий только на том основании, что гражданином такой документ не представлен.

Таким образом, сами по себе нормы части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ не могут рассматриваться как отменяющие, ограничивающие или иным образом нарушающие конституционные права и свободы человека и гражданина, в том

числе гражданина Р.Р. Измайлова, и тем самым не противоречат статьям 2, 13, 28 (части первая и вторая), 54 (часть первая) и 55 Конституции Республики Татарстан.

3.2. Постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275 в целях реализации статьи 28.2 Федерального закона от 24 ноября 1995 года № 181-ФЗ «О социальной защите инвалидов в Российской Федерации» и статьи 23.2 Федерального закона от 12 января 1995 года № 5-ФЗ «О ветеранах» установлено, что обеспечение жильем граждан, имеющих право на улучшение жилищных условий за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, производится путем предоставления им субсидий на приобретение жилья (пункт 1).

Пункт 5, абзац второй пункта 8 Положения о предоставлении субсидий не отвечает, по мнению заявителя, правовым принципам равенства, справедливости и правовой определенности, поскольку формулировка «действующее законодательство» не позволяет определить, какие конкретно нормативные правовые акты подлежат применению по вопросу подтверждения получателями субсидий своей нуждаемости в улучшении жилищных условий за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета.

Из взаимосвязанных положений статей 14 и 23.2 Федерального закона «О ветеранах» следует, что мера социальной поддержки в виде обеспечения за счет средств федерального бюджета жильем распространяется только на тех ветеранов и инвалидов боевых действий, которые нуждаются в улучшении жилищных условий и встали на учет до 1 января 2005 года.

Принятие граждан на учет нуждающихся в улучшении жилья, порядок ведения которого устанавливается законом субъекта Российской Федерации, осуществляется органом местного самоуправления на основании заявлений граждан, поданных ими в указанный орган по месту своего жительства либо через многофункциональный центр в соответствии с заключенным ими в установленном Правительством Российской Федерации порядке соглашением о взаимодействии (части 3 и 7 статьи 52 Жилищного кодекса Российской Федерации).

В Республике Татарстан порядок ведения учета граждан, нуждающихся в жилых помещениях, предоставляемых из государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма регламентирован Законом Республики Татарстан № 31-ЗРТ. При этом определения понятия «порядок подтверждения нуждаемости в улучшении жилищных условий» в данном Законе Республики Татарстан не содержится. В нем устанавливаются порядок принятия граждан на учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях (статьи 3 и 6), порядок перерегистрации граждан, состоящих на учете в качестве нуждающихся в жилых помещениях (статья 24), и порядок уведомления гражданина о предоставлении жилого помещения (статья 26), которые хотя и предусматривают различные правовые основания для совершения определенных юридически значимых действий, направленных на улучшение

жилищных условий граждан, вместе с тем содержат единый перечень документов, необходимых для предоставления в органы местного самоуправления, определенный в статье 6 данного Закона Республики Татарстан.

Такое правовое регулирование, исходя из взаимосвязанных положений вышеуказанных норм Федерального закона «О ветеранах», Жилищного кодекса Российской Федерации и Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ, предполагает, что под действующим законодательством применительно к вопросу подтверждения гражданами нуждаемости в улучшении жилищных условий при предоставлении им субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, следует понимать положения статьи 6 Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ с учетом их выявленного конституционного правового смысла, регламентирующие перечень документов, необходимых для принятия граждан на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий.

Таким образом, пункт 5, абзац второй пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275, предусматривая, что порядок подтверждения гражданами в исполнительных комитетах муниципальных образований Республики Татарстан права на улучшение жилищных условий за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, установлен Законом Республики Татарстан № 31-ЗРТ, не позволяют признавать неподтвержденным право граждан на улучшение жилищных условий в случае непредставления ими финансового лицевого счета, и сами по себе не могут рассматриваться как отменяющие, ограничивающие или иным образом нарушающие конституционные права и свободы человека и гражданина, в том числе заявителя, и тем самым не противоречат статьям 2, 13, 28 (части первая и вторая), 54 (часть первая) и 55 Конституции Республики Татарстан.

При этом Конституционный суд Республики Татарстан отмечает, что осуществляемое Кабинетом Министров Республики Татарстан правовое регулирование должно отвечать требованиям ясности и непротиворечивости, а механизм его действия должен быть понятен субъектам правоотношений из содержания конкретных нормативных положений или системы находящихся в очевидной связи норм. Это касается в особенности тех случаев, когда нормы направлены на их правоприменение как в отношении социально незащищенных граждан, так и самими такими гражданами. Использование формулировок, являющихся по своему характеру отсылочными нормами, должно позволять субъектам правоотношений ясно и недвусмысленно определить норму, подлежащую применению, поскольку предполагает совершение конкретных действий, необходимых для возникновения правовых результатов. Иное неизбежно приводит к нечеткости и неясности правового регулирования, к искажениям в применении соответствующих

норм и, как следствие, к ситуации правовой неопределенности, в которой оказываются субъекты правоотношений.

Таким образом, признанием указанных норм Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан соответствующими Конституции Республики Татарстан в их конституционно-правовом смысле, выявленном в настоящем Постановлении, не исключается полномочие Кабинета Министров Республики Татарстан в процессе совершенствования рассматриваемого правового регулирования внести в него изменения, направленные на уточнение законодательства, подлежащего применению для подтверждения нуждаемости в улучшении жилищных условий за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета. Такое регулирование будет корреспондировать правовой позиции Европейского Суда по правам человека, который, настаивая на необходимости соблюдения принципа правовой определенности, в своих решениях неоднократно указывал, что закон во всяком случае должен отвечать установленному Конвенцией о защите прав человека и основных свобод стандарту, требующему, чтобы законодательные нормы были сформулированы с достаточной четкостью и позволяли лицу предвидеть, прибегая в случае необходимости к юридической помощи, с какими последствиями могут быть связаны те или иные его действия (постановления от 24 мая 2007 года по делу «Игнатов (Ignatov) против России», от 24 мая 2007 года по делу «Владимир Соловьев (Vladimir Solovyev) против России»).

3.3. Муниципальная услуга «принятие на учет граждан в качестве нуждающихся в жилых помещениях» включена в рекомендуемый Перечень государственных и муниципальных услуг, предоставление которых может быть организовано по принципу «одного окна» в многофункциональных центрах предоставления государственных и муниципальных услуг, утвержденный постановлением Правительства Российской Федерации от 27 сентября 2011 года № 797 «О взаимодействии между многофункциональными центрами предоставления государственных и муниципальных услуг и федеральными органами исполнительной власти, органами государственных внебюджетных фондов, органами государственной власти субъектов Российской Федерации, органами местного самоуправления».

Исчерпывающий перечень документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги с учетом требований статьи 7 Федерального закона «Об организации предоставления государственных и муниципальных услуг» с разделением на документы и информацию, которые заявитель должен представить самостоятельно, и документы, которые он вправе представить по собственной инициативе, так как они могут быть получены в рамках межведомственного информационного взаимодействия, устанавливается в стандарте предоставления муниципальной услуги, который, в свою очередь, входит в струк-

туру административного регламента (пункт 2 части 2 статьи 12 и пункт 6 части 1 статьи 14).

Согласно обжалуемым положениям пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях, в их взаимосвязи с пунктами 8 и 9 части I Перечня документов документ, содержащий сведения обо всех гражданах, зарегистрированных совместно с заявителем по месту жительства, с указанием адреса, даты регистрации граждан, даты выдачи документа и финансовый лицевой счет с указанием жилой и общей площади жилого помещения и даты выдачи относятся к документам, подлежащим представлению заявителем. Данные положения, исходя из своего буквального содержания, носят императивный характер, и, как следует из материалов дела, непредставление указанных документов влечет отказ в подтверждении заявителю нуждаемости в улучшении жилищных условий.

Такое регулирование противоречит как положениям части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ с учетом их выявленного в настоящем Постановлении конституционного правового смысла, так и пункту 2.6 рассматриваемого Административного регламента, в соответствии с которым в отношении указанных документов на заявителя не возлагается обязанность их предоставления.

Как неоднократно указывал Конституционный Суд Российской Федерации, неопределенность содержания правовой нормы препятствует ее единообразному пониманию, ослабляет гарантии защиты конституционных прав и свобод, может привести к нарушению принципов равенства и верховенства закона; поэтому самого по себе нарушения требования определенности правовой нормы, влекущего ее произвольное толкование правоприменителем, достаточно для признания такой нормы не соответствующей Конституции Российской Федерации (постановления от 6 апреля 2004 года № 7-П, от 20 декабря 2011 года № 29-П, от 2 июня 2015 года № 12-П и др.).

Таким образом, нормы пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях, в их взаимосвязи с пунктами 8 и 9 части I Перечня документов, не отвечают вытекающему из конституционного принципа равенства всех перед законом и судом общеправовому критерию определенности, ясности и недвусмысленности правовой нормы, а потому противоречат конституционным принципам юридической ответственности и не соответствуют Конституции Республики Татарстан.

Исполнительному комитету муниципального образования города Казани надлежит — исходя из требований Конституции Республики Татарстан и с учетом основанных на ее положениях правовых позиций Конституционного суда Республики Татарстан — внести в действующее правовое регулирование надлежащие изменения, вытекающие из настоящего Постановления.

В силу части второй статьи 84 Закона Республики Татарстан

«О Конституционном суде Республики Татарстан» признание закона Республики Татарстан или иного нормативного правового акта либо отдельных их положений не соответствующими Конституции Республики Татарстан является основанием для отмены в установленном порядке положений других нормативных правовых актов, основанных на акте, признанном неконституционным, либо воспроизводящих его или содержащих такие же положения, какие были предметом обращения. Положения этих законов или иных нормативных правовых актов не могут применяться судами, другими органами и должностными лицами.

На основании изложенного, руководствуясь статьями 6, 46, 63, частями первой и второй статьи 66, частями первой, второй и шестой статьи 67, статьями 68, 69, 71, 73, 84, пунктом 1 части первой статьи 104 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

постановил:

1. Признать соответствующими Конституции Республики Татарстан положения части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма» в той мере, в какой они — по своему конституционно-правовому смыслу в системе действующего правового регулирования, — относя финансовый лицевой счет к перечню документов, необходимых для принятия граждан на учет в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий, не предполагают возможности отказа уполномоченного органа в подтверждении нуждаемости в улучшении жилищных условий только на том основании, что гражданином такой документ не представлен.

2. Признать соответствующими Конституции Республики Татарстан пункт 5, абзац второй пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275, в той мере, в какой они, предусматривая, что порядок подтверждения гражданами в исполнительных комитетах муниципальных образований Республики Татарстан права на улучшение жилищных условий за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, установлен Законом Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма», не позволяют признавать неподтвержденным право граждан на улучшение жилищных условий в случае непредставления ими финансового лицевого счета.

3. Признать не соответствующими Конституции Республики

Татарстан положения пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях, предоставляемых по договорам социального найма, в г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, в их взаимосвязи с пунктами 8 и 9 части I Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 3 к данному Административному регламенту).

Исполнительному комитету муниципального образования города Казани надлежит — исходя из требований Конституции Республики Татарстан и с учетом основанных на ее положениях правовых позиций Конституционного суда Республики Татарстан — внести в действующее правовое регулирование надлежащие изменения, вытекающие из настоящего Постановления.

4. Прекратить производство по настоящему делу в части, касающейся проверки конституционности пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по постановке на учет отдельных категорий граждан, нуждающихся в жилых помещениях, в г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, в его взаимосвязи с абзацем восьмым приложения № 1 к данному Административному регламенту (в редакции, действовавшей до принятия постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 26 декабря 2019 года № 4641).

5. Прекратить производство по настоящему делу в части, касающейся проверки конституционности пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта Исполнительного комитета г. Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010, и абзацев шестого, седьмого и восьмого приложения № 1 к данному Административному регламенту (в редакции, действовавшей до принятия постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 26 декабря 2019 года № 4652).

6. Правоприменительные решения, принятые по делу заявителя и основанные на признанных не соответствующими Конституции Республики Татарстан положениях пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по принятию на учет граждан, нуждающихся в жилых помещениях, предоставляемых по договорам социального найма, в г. Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета

муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, в их взаимосвязи с пунктами 8 и 9 части I Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 3 к данному Административному регламенту), подлежат пересмотру в установленном порядке с учетом выводов, содержащихся в настоящем Постановлении, если для этого нет иных препятствий.

7. Настоящее Постановление окончательно, не подлежит обжалованию, вступает в силу немедленно после его провозглашения, действует непосредственно и не требует подтверждения другими органами и должностными лицами.

8. Настоящее Постановление подлежит незамедлительному опубликованию в газетах «Ватаным Татарстан», «Республика Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU). Постановление должно быть опубликовано также в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан».

№ 91-П

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
ИСЕМЕ БЕЛӘН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

гражданин Р.Р. Измайлов шикаятенә бәйле рәвештә «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлешенең; Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пункты, 8 пунктындагы икенче абзацының; Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты нигезләмәләренең, аларның Муниципаль хезмәт, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләр күрсәтү өчен законнар яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлегенең (әлеге Административ регламентка 3 нче кушымта) I өлешенең 8 һәм 9 пунктлары белән үзара бәйләнешендә конституциячеллеген тикшерү турындагы эш буенча

2020 ел
16 июнь
Казан шәһәре

КАРАРЫ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясына (дүртенче өлеш), «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче һәм тугызынчы өлешләренә, 39 статьясындагы беренче өлешенә һәм икенче өлешенең 1 пунктына, 68, 83, 100, 101 һәм 103 статьяларына таянып,

ачык суд утырышында «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлешенең; Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пункты, 8 пунктындагы икенче абзацының; Казан шәһәре

муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты нигезләмәләренең, аларның Муниципаль хезмәт, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләр күрсәтү өчен законнар яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлегенең (әлеге Административ регламентка 3 нче кушымта) I өлешенең 8 һәм 9 пунктлары белән үзара бәйләнешендә конституциячеллеген тикшерү турындагы эшне карады.

Эшне карауга гражданин Р.Р. Измайлов шикаяте сәбәп булды. Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган норматив нигезләмәләрнең Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә килеп туган билгесезлек эшне карауга нигез булды.

Докладчы судья Э.М. Мостафина мәгълүматын, яклар — гражданин Р.Р. Измайлов, дәгъва белдерелә торган норматив хокукый актларны чыгарган органнар вәкилләре — Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Аппараты Хокук идарәсенең граждан законнары бүлеге мөдире И.И. Фәттахов, Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының юридик бүлеге башлыгы Р.Г. Миңнеголов, «Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Торак сәясәте идарәсе» муниципаль казна учреждениесенең юридик бүлеге башлыгы Н.А. Хәйруллина аңлатмаларын тыңлап, тапшырылган документларны һәм башка материалларны өйрәнгәннән соң, Татарстан Республикасы Конституция суды

б и л г е л ә д е :

1. «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлеше (алга таба шулай ук — 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы) социаль наем шартнамәләре буенча торак урыннарына мохтаҗлар буларак гражданнарны исәпкә алу өчен кирәкле документлар исемлеген билгели (алга таба — торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәпкә алу).

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пункты, 8 пунктындагы икенче абзацы (алга таба — Субсидияләр бирү турындагы нигезләмә), субсидия алучыларның башлангыч исемлекләренә кертелгән гражданнарга гамәлдәге законнар нигезендә торак

шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуларын раслау өчен Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре башкарма комитетларына мөрәҗәгать итәргә кирәклеген күздә тотып, федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән торак сатып алу өчен субсидияләр бирү тәртибен билгели; Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре башкарма комитетлары торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлык өлешендә һәм Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының (алга таба — Министрлык) территориаль социаль яклау органнары белән берлектә ташламалы категориягә керү өлешендә субсидия алучыларның исемлекләрен актуальләштерәләр; Татарстан Республикасы муниципаль берәмлеге башкарма комитетының вәкаләтле органы имзасы һәм мөһере белән расланган актуальләштерелгән исемлекләр Министрлыкка тапшырыла.

Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының (алга таба шулай ук — Торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламенты) 2.5 пункты нигезләмәләре, Муниципаль хезмәт, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләр күрсәтү өчен законнар яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлегенең (әлеге Административ регламентка 3 нче кушымта) (алга таба — Документлар исемлеге) I өлешенең 8 һәм 9 пунктлары белән аларның үзара бәйләнешендә, һәм Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 нчы номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының (алга таба — Хокукый акт әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламенты) 2.5 пункты нигезләмәләре, Муниципаль хезмәт, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләр күрсәтү өчен законнар яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлегенең (әлеге Административ регламентка 3 нче кушымта) (алга таба — 3 нче кушымта) I өлешенең 8 һәм 9 пунктлары белән аларның үзара бәйләнешендә, тиешле муниципаль хезмәт күрсәтү өчен кирәкле вәкаләтле органнарга гариза бирүченең үзе тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлеген билгели, аларга шул исәптән яшәү урыны буенча гариза бирүче белән бергә теркәлгән барлык гражданнар турында адресы, гражданнарның теркәлү датасы, документны бирү көне күрсәтелгән мәгълүматларны үзенә туплаган документ

һәм торак бинаның гомуми һәм торак мәйданын, бирү датасын күрсәтеп, шәхси финанс счеты кирә.

1.1. Гражданин Р.Р. Измайлов 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының, Субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең, Торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының һәм аңа Документлар исемлегенең, шулай ук Хокукый акт әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының һәм аңа 3 нче кушымтаның китерелгән хокукый нигезләмәләренең конституциячеллегенә карата шикаять белдерә, ул хәрби хәрәкәтләр инвалиды һәм «Ветераннар турында» 1995 елның 12 гыйнварындагы 5-ФЗ номерлы Федераль законның 16 статьясындагы 1 пунктында билгеләнгән ташламаларга һәм өстенлекләргә ия.

1999 елның 2 июленнән мөрәҗәгать итүче Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясендә (алга таба — Администрация) торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар исәбендә тора. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы дәгъва белдерелә торган карары нигезендә ул, хәрби хәрәкәтләр инвалиды буларак, торак алу өчен түләүсез субсидия алу исемлегенә кертелгән.

2017 елда Администрация гражданин Р.Р. Измайловтан торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуын раслау өчен документлар сораган, алар арасында торак урыннан файдалану хокукын раслый торган документ һәм шәхси финанс счеты да бар.

2018 һәм 2019 елларда мөрәҗәгать итүче Администрациягә торак шартларын яхшыртуга үзенең мохтаҗ булуын раслау мәсьәләсе буенча мөрәҗәгать иткән, тиешле торак урыннан файдалану хокукын билгели торган документ һәм шәхси финанс счеты тапшырмаганлыктан, торак шартларын яхшыртуга аның мохтаҗлыгын тикшерү мөмкин түгел һәм торак шартларын яхшыртуга аның мохтаҗлыгын раслау мәсьәләсен карау өчен нигезләр юк дип, аннан җаваплар алган.

Гражданин Р.Р. Измайлов, 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлеше нигезләмәләре, хокук куллану практикасында аңа бирелә торган мәгънә буенча, шәхси финанс счетын гражданнарны торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәпкә алу өчен кирәкле документлар исемлегенә кертәләр, шуның белән аның конституциячел хокукларын бозалар дип күрсәтә.

Мөрәҗәгать итүче шулай ук, Субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пункты, 8 пунктындагы икенче абзацы, субсидия алучы гражданнарны субсидияләр бүлеп бирелгән гражданнар исемлегенә Министрлык тарафыннан кертү шартларын, федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән торак шартларын яхшырту хокукын башкарма комитетларда алар тарафыннан раслау кирәклеген билгеләп, мондый раслау тәртибен күздә тотмыйлар, бу тигезлек, гаделлек һәм хокукый билгеләнешнең хокукый принципларына җавап бирми, һәм,

аларга хокук куллану практикасында бирелә торган мәгънәсе буенча, гражданнарның торак урыннан файдалану хокукын раслый торган документны һәм шәхси финанс счетын тапшырмаган очракта, аларның торак шартларын яхшыртуга хокукын расланмаган дип танырга мөмкинлек бирә дип саный.

Гражданин Р.Р. Измайлов, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты административ регламентларының дәгъва белдерелә торган хокукый нормалары гамәлдәге закон, шул исәптән 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы таләпләренә карамастан, мөрәҗәгать итүче тарафыннан торак урыннан файдалану хокукын раслый торган документны һәм шәхси финанс счетын тапшыру турындагы таләпне үз эченә ала, ә бу документларны тапшырмау муниципаль хезмәт күрсәтүдән баш тартуга китерә дип билгели.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданин Р.Р. Измайлов Татарстан Республикасы Конституция судыннан күрсәтелгән хокукый нигезләмәләрне Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 13, 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 54 (беренче өлеш) һәм 55 статьяларына туры килми дип тануны сорый, алар нигезендә кеше, аның хокуклары һәм ирекләре — иң зур хәзинә; кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен тану, үтәү һәм яклау — Татарстан Республикасының бурычы; Татарстан Республикасы — сәясәте кешегә лаеклы тормыш һәм иркле үсеш тәэмин итүче шартлар булдыруга юнәлтелгән социаль дәүләт; закон һәм суд каршында һәркем тигез; дәүләт кеше һәм граждан хокукларының һәм ирекләренең тигезлеген социаль һәм мөлкәти хәленә, шөгыленең төренә һәм характерына, яшәү урынына һәм башка шартларга бәйсез рәвештә гарантияли; һәркемгә яше буенча, авырган, гарипләнгән очракта һәм законда билгеләнгән башка очракларда социаль тәэминат гарантияләнә; һәркем торакка хокуклы; беркем дә торагыннан нигезсез мәхрүм ителә алмый; дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары торак төзелешен хуплыйлар, торакка хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыралар.

1.2. Татарстан Республикасы Конституция судының 2020 елның 21 гыйнварындагы 2-О номерлы билгеләмәсе белән гражданин Р.Р. Измайловның шикаяте түбәндәгеләрнең конституциячеллеген тикшерү өлешендә карауга алынган иде: «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлешенең; Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пунктының, 8 пунктындагы икенче абзацының; Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы кара-

ры белән расланган Казан шәһәрендә торак урыннарга мохтаҗ гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктының, Законнар яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә муниципаль хезмәт күрсәтү, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләрне күрсәтү өчен кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документларның тулы исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацларының (әлеге Административ регламентка 1 нче кушымта), шулай ук Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 нчы номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктының һәм Гариза бирүчегә һәм аның гаилә әгъзаларына социаль наем шартнамәсе нигезендә торак урын бирү турындагы мәсьәләне карау өчен кирәкле документлар исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацларының (әлеге Административ регламентка 1 нче кушымта).

Эшне суд утырышында карый башлаганда мөрәҗәгать итүче шикаять белдерә торган административ регламентларга үзгәрешләр кертелгән. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының «Казан шәһәре Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 нче номерлы карарына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 26 декабрендәге 4641 номерлы карары белән Торак урыннарга мохтаҗ гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының дәгъва белдерелә торган нигезләмәләренә үзгәрешләр кертелгән, алар нигезендә Административ регламентка 1 нче кушымта яңа редакциядә бәян ителгән. Аларның эчтәлегеннән күренгәнчә, элек Административ регламентка 1 нче кушымтаның сигезенче абзацында булган торак урыныннан файдалану хокукын раслый торган документлар (ордер, шартнамә, торак урынын бирү турында карар һәм башка документлар) бирү бурычына кагылышлы мөрәҗәгать итүче шикаять белдерә торган нигезләмә төшереп калдырылган. Әмма мөрәҗәгать итүче тарафыннан шәхси финанс счетын бирү бурычына кагылышлы нигезләмә әлеге Административ регламентка 3 нче кушымтаның I өлешендәге 9 пунктында асылда сакланып калган һәм чагылыш тапкан. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының «Казан шәһәре Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 нчы номерлы карарына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 26 декабрендәге 4652 номерлы карары белән Хокукый акт әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентына шулай ук үзгәрешләр кертелгән, аларның эчтәлегеннән күренгәнчә, мөрәҗәгать итүче тарафыннан шәхси финанс счетын бирү бурычына кагылышлы нигезләмә фактта әлеге Административ регламентка 3 нче кушымтаның I өлешендәге 9 пунктында сакланган һәм чагылыш тапкан.

Эшне тыңлауга билгеләгәннән соң кертелгән үзгәрешләр белән бәйле рәвештә, гражданин Р.Р. Измайлов шикаять буенча төгәлләштерүләр җибәрде, алар нигезендә түбәндәгеләрне Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип тануны сорый:

— Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты, шулай ук Муниципаль хезмәт, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләр күрсәтү өчен законнар яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлегенең (әлеге Административ регламентка 3 нче кушымта) I өлешенең 8 һәм 9 пунктлары;

— Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 нчы номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты, шулай ук Муниципаль хезмәт, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләр күрсәтү өчен законнар яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлегенең (әлеге Административ регламентка 3 нче кушымта) I өлешенең 8 һәм 9 пунктлары.

1.3. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 101 статьясында билгеләнгәнчә, әгәр закон яисә башка норматив хокукый акт гражданнарның конституциячел хокукларына һәм ирекләренә кагылса һәм закон яисә башка норматив хокукый акт, аны карау судта яисә башка органда төгәлләнгән яки башланган конкрет эштә кулланылса яки кулланылырга тиеш булса, Татарстан Республикасы законы яисә башка норматив хокукый акт белән конституциячел хокуклар һәм ирекләрнең бозылуына шикаять бирү мөмкин була.

Әлеге эш буенча Татарстан Республикасы Конституция суды утырышы барышында Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 нчы номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының хокукый нигезләмәләре һәм әлеге Административ регламентка кушымталар гражданин Р.Р. Измайловка карата кулланылган булуы яисә кулланылырга мөмкин булуы расланмады.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татар-

стан Республикасы Законының 63 статьясы нигезләмәләре белән үзара бәйләнештә 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды, утырыш барышында мөрәҗәгатьне карауга алудан баш тартуга нигезләр ачыкланса, утырыш барышында мөрәҗәгатьне карауга алудан баш тартуга нигезләр, шуларның берсе — аның мөмкин булу критерийларына туры килмәве ачыкланган очракларда, эш алып баруны туктата.

Димәк, әлеге эш буенча Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 нчы номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктының һәм әлеге Административ регламентка 1 нче кушымтаның алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацларының (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2019 елның 26 декабрендәге 4652 номерлы карары кабул ителгәнчегә кадәр гамәлдә булган редакциясендә) конституциячеллеген тикшерү өлешендә эш карау туктатылырга тиеш, чөнки мөрәҗәгать итүченең бу өлештә мөрәҗәгате мөмкин түгел. Моннан күренгәнчә, Казан шәһәре Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 нчы номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктының, Муниципаль хезмәт, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләр күрсәтү өчен законнар яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлегенең (әлеге Административ регламентка 3 нче кушымта) I өлешенең 8 һәм 9 пунктларының конституциячеллеген тикшерү турында аның төгәлләштерелгән таләпләре шулай ук Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан әлеге эштә каралырга тиеш түгеллеге килеп чыга.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы икенче өлеше нигезендә, конституциячеллеге дәгъваланучы акт юкка чыгарылган булса яисә эшне карый башлаганчы йә аны карау чорында үз көчен югалткан булса, Татарстан Республикасы Конституция суды башлаган эш туктатылырга мөмкин, моңа бу актның гамәлдә булуы аркасында гражданнарның конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылган очраклар керми. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган шикаять белдерелә торган Административ регламентка кертелгән үзгәрешләрне исәпкә алып, шулай ук мөрәҗәгать итүченең шикаятькә төгәлләштерү керткәндә үз таләпләренең бер өлешеннән баш тартуын игътибарга алып, әлеге Административ

регламентның 2.5 пункты нигезләмәләренең, аңа 1 нче кушымтасындагы сигезенче абзацы белән аның үзара бәйләнешендә (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2019 елның 26 декабрендәге 4641 номерлы карары кабул ителгәнче гамәлдә булган редакциясендә) конституциячеллеген тикшерү өлешендә бу эшне карау туктатылырга тиеш.

Шул ук вакытта, калган өлешендә кертелгән үзгәрешләр, асылда, дәгъва белдерелә торган хокукый җайга салуга кагылмаганнар һәм аның торакка конституциячел хокукын бозуның хокукый нигезе булып торалар, дип уйлаган гражданин Р.Р. Измайлов позициясен исәпкә алып, Торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының карала торган нормаларына үзгәрешләр кертү шикаять белдерелә торган нигезләмәләрнең конституциячеллеген тикшерүгә комачаулык итә алмый дип саный.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 68 статьясындагы икенче һәм өченче өлешләре нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды, карала торган актның мәгънәсен сүзгә-сүз, рәсми рәвештә һәм башкача аңлатып яки хокук куллану гамәлиятендәге мәгънәсен дә бәяләп, шулай ук норматив хокукый актлар системасындагы урынын исәпкә алып, эш буенча карар кабул итә. Татарстан Республикасы Конституция суды бары тик мөрәҗәгатьтә күрсәтелгән предмет буенча һәм мөрәҗәгатьтә күрсәтелгән актның конституциячеллеге шик тудыручы өлешенә карата гына карар кабул итә һәм карар кабул иткәндә мөрәҗәгатьтә бәян ителгән сәбәпләргә һәм дәлилләргә бәйле булмый.

Шулай итеп, әлеге эш буенча түбәндәгеләр Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булып торалар:

— «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлеше нигезләмәләре, хокук куллану практикасында аңа бирелә торган мәгънә буенча, шәхси финанс счетын гражданнарны торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәпкә алу өчен кирәкле документлар исемлегенә керткән дәрәҗәдә;

— Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пункты, 8 пунктындагы икенче абзацы, Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгы тарафыннан субсидия алучы гражданнарны субсидияләр бүлеп бирелгән гражданнар исемлегенә Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгы тарафыннан кертү шартларын, федераль бюджеттан бүлеп бирелә

торган субвенцияләр исәбеннән торак шартларын яхшырту хокукын Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре башкарма комитетларында алар тарафыннан раслау кирәклеген билгеләп, мондый раслау тәртибен күздә тотмаган, һәм, аларга хокук куллану практикасында бирелә торган мәгънәсе буенча, гражданнарның шәхси финанс счетын тапшырмаган очракта, аларның торак шартларын яхшыртуга хокукын расланмаган дип танырга мөмкинлек биргән дәрәҗәдә;

— Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты нигезләмәләре, аларның Муниципаль хезмәт, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләр күрсәтү өчен законнар яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлегенең (әлеге Административ регламентка 3 нче кушымта) I өлешенең 8 һәм 9 пунктлары белән үзара бәйләнешендә, алар тиешле муниципаль хезмәт күрсәтү өчен кирәкле вәкаләтле органнарга аңа яшәү урыны буенча үзе белән бергә теркәлгән барлык гражданнар турында адресы, гражданнарның теркәлү датасы, документны бирү көне күрсәтелгән мәгълүматларны үзенә туплаган документ һәм торак бинаның гомуми һәм торак мәйданын, бирү датасын күрсәтеп, шәхси финанс счеты тапшыру бурычын йөкләгән дәрәҗәдә.

2. «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Законының дәгъва белдерелә торган хокукый нигезләмәләре социаль яклау һәм торак законнары өлкәләренә кагыла. Россия Федерациясе Конституциясенең 72 статьясы (1 өлешнең «ж» һәм «к» пунктлары) нигезендә, социаль тәэминатны да кертеп, социаль яклау, шулай ук торак законнары Россия Федерациясенең һәм Россия Федерациясе субъектларының уртак карамагында. Россия Федерациясенең һәм Россия Федерациясе субъектларының уртак карамагындагы мәсьәләләр буенча федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектларының шулар нигезендә кабул ителә торган законнары һәм башка норматив хокукый актлары чыгарыла; Россия Федерациясе субъектларының законнары һәм башка норматив хокукый актлары федераль законнарга каршы килә алмый (Россия Федерациясе Конституциясенең 76 статьясы, икенче һәм бишенче өлешләр).

Россия Федерациясе Торак кодексында, торак турындагы законнар Россия Федерациясе субъектларының кабул ителгән законнарыннан һәм башка норматив хокукый актларыннан тора; Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнары әлеге Кодекс, шушы Кодекс нигезендә кабул ителгән башка федераль законнар нигезендә үз вәкаләтләре чикләрендә торак

мөнәсәбәтләрен җайга сала торган нормалар булган законнар һәм башка норматив хокукый актлар кабул итә алалар (5 статьяның 2 һәм 6 өлешләре); торак биналарга мохтаҗ булган гражданнарның җирле үзидарә органында исәбен алып бару тәртибе тиешле Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнә (52 статьяның 7 өлеше).

Татарстан Республикасы Конституциясе нигезендә Татарстан Республикасы карамагындагы мәсьәләләрне һәм Россия Федерациясе һәм аның субъектларының уртак карамагындагы мәсьәләләрне Татарстан Республикасы вәкаләтләре чикләрендә закон чыгарып җайга салу Татарстан Республикасы Дәүләт Советы карамагына керә (75 статья, 2 пункт).

Шулай итеп, «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Законында җирле үзидарә органы тарафыннан гражданнарны торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәпкә алу тәртибен кертеп һәм гражданнарны мондый исәпкә алу өчен кирәкле документлар исемлеген билгеләп, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Россия Федерациясенең һәм аның субъектларының социаль яклау һәм торак законнары өлкәсендә Россия Федерациясе Конституциясендә билгеләнгән эшләр бүлешүдән чыгып эш иткән һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы Конституциясе нигезендә үзенә бирелгән вәкаләтен дөрес гамәлгә ашырган.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган хокукый нормалары шулай ук социаль яклау һәм торак законнары өлкәсенә кагыла.

«Ветераннар турында» Федераль закон нигезендә торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм 2005 елның 1 гыйнварына кадәр исәпкә баскан сугыш хәрәкәтләре ветераннарын торак белән тәэмин итү вәкаләтләре Россия Федерациясе тарафыннан Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнарына тапшырылган. Социаль ярдәмнең күрсәтелгән чарасын бирү буенча тапшырыла торган вәкаләтләрне гамәлгә ашыруга акча федераль бюджетта субвенцияләр рәвешендә карала, ә аны бирү рәвеше Россия Федерациясе субъектының норматив хокукый актлары белән билгеләнә (23.2 статьяның 1, 2 һәм 6 өлешләре).

Татарстан Республикасы Конституциясенең 102 (4 пункт) һәм 103 статьялары нигезендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты, аерым алганда социаль тәэминат өлкәсендә, бердәм дәүләт сәясәтен үткәрүдә катнаша, Татарстан Республикасы территориясендә федераль законнарның һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларының, Татарстан Республикасы законнарының һәм башка норматив хокукый

актларының үтәлешен тәэмин итә, Татарстан Республикасының бөтен территориясендә үтәү мәҗбүри булган карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

Димәк, Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәне раслап, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты үзенә федераль законнар нигезендә карый торган һәм Татарстан Республикасы Конституциясенең 102 (4 пункт) һәм 103 статьяларының үзара бәйле нигезләмәләренә таянган вәкаләтне дөрес гамәлгә ашырган.

«Дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру турында» 2010 елның 27 июлендәге 210-ФЗ номерлы Федераль законның 3 статьясында дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүгә бәйле рәвештә барлыкка килә торган мөнәсәбәтләрне норматив хокукый җайга салу әлеге Федераль закон, башка федераль законнар белән, алар нигезендә кабул ителә торган Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары, Россия Федерациясе субъектлары законнары һәм башка норматив хокукый актлары, муниципаль хокукый актлар нигезендә гамәлгә ашырыла дип билгеләнгән.

Күрсәтелгән Федераль законның 12 статьясындагы 1 өлеше һәм 13 статьясындагы 15 өлеше белән үзара бәйләнештә 6 статьясы нигезендә муниципаль хезмәтләр күрсәтүче органнар аларны административ регламентлар нигезендә күрсәтергә тиеш; муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең административ регламентларын эшләү һәм раслау тәртибе җирле администрация тарафыннан билгеләнә.

Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2011 елның 25 февралендәге 782 номерлы карары белән расланган Казан шәһәре Башкарма комитеты органнары тарафыннан муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең административ регламентларын эшләү һәм раслау тәртибенең 1.8 пункты нигезендә Казан шәһәре муниципаль берәмлеге вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өлкәсендә административ регламентлар билгеләнгән тәртиптә Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый акты белән расланалар.

Шулай итеп, Казан шәһәрендә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентын раслап, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты үзенә федераль законнар нигезендә бирелгән, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенең 116 (беренче өлеш) һәм 118 (беренче өлеш) статьяларының үзара бәйле нигезләмәләренә таянган вәкаләтләрне дөрес гамәлгә ашырган.

3. Татарстан Республикасы Конституциясе нигезендә кеше, аның хокуклары һәм ирекләре — иң зур хәзинә. Кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен тану, үтәү һәм яклау — Татарстан Республикасының бурычы (2 статья); һәркемгә, шул исәптән авырган һәм гарипләнгән очракта социаль тәэминат гарантияләнә

(54 статья, 1 өлеш); һәркем торакка хокуклы; дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары торакка хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыралар (55 статья, 1 һәм 2 өлешләр).

Россия Федерациясе Торак кодексының 2 статьясы нигезендә дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары үз вәкаләтләре чикләрендә гражданнарның торакка хокукын гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин итәләр, шул исәптән: бюджет акчаларын һәм законда тыелмаган башка акча чыганакларын гражданнарның торак шартларын яхшырту өчен, шул исәптән торак биналар сатып алу яисә төзү өчен билгеләнгән тәртиптә субсидияләр бирү юлы белән файдаланалар (2 пункт).

Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының уртак карамагындагы мәсьәләләр буенча үз вәкаләтләре чикләрендә карарлар кабул итеп, шактый дискрециягә ия, әмма ул тигезлек, гаделлек һәм ярашканлык конституциячел принциплары белән, хокукый җайга салуның билгелелек таләпләре белән, шул исәптән ул тудыра торган хокукый нәтиҗәләрдә дә чикләнгән.

3.1. 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлешенең шикаять белдерелә торган хокукый нигезләмәләрендә гражданнарны торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәпкә алу өчен кирәкле документлар исемлеге билгеләнгән. Күрсәтелгән нормалар мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъвалана, чөнки хокук куллану практикасында аларга бирелә торган мәгънә буенча, шәхси финанс счетын гражданнарны торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәпкә алу өчен кирәкле документлар исемлегенә кертәләр, шуның белән аның конституциячел хокукларын бозалар.

Россия Федерациясе Конституция Суды үзенең карарларында берничә тапкыр күрсәткәнчә, торакка хокукны гамәлгә ашыру торак законнары актларында беркетелгән аерым таләпләргә бәйле булырга мөмкин (2002 елның 9 апрелендәге 123-О номерлы, 2004 елның 4 мартындагы 80-О номерлы, 2010 елның 15 июлендәге 955-О-О номерлы, 2010 елның 25 ноябрендәге 1543-О-О номерлы һ.б. билгеләмәләр).

Россия Федерациясе Торак кодексының 52 статьясындагы 4 өлеше нигезендә, граждан тарафыннан, исәпкә алу турында гариза белән бергә, исәпкә алуны гамәлгә ашыручы орган тарафыннан ведомствоара мөрәҗәгатьләр буенча алына торган документлардан тыш, аның торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәптә тору хокукын раслаучы документлар тапшыру кирәклеге шундый таләпләрнең берсе булып тора. Гражданнарны торак исәбенә куюның законлы булуын документаль раслауны күздә тоткан мондый таләп үзеннән-үзе, Россия Федерациясе Конституция Суды билгеләп үткәнчә, гражданнарның нинди дә булса конституциячел хокукларын бозмый (2015 елның 16 июлендәге 1697-О номерлы билгеләмә).

Россия Федерациясе Торак кодексының күрсәтелгән нигезләмәсеннән күренгәнчә, гражданнарны торак шартларын яхшыр-

туга мохтаҗлар исәбенә алу өчен кирәкле документларның бер өлеше гражданнар тарафыннан турыдан-туры бирелә, ә бер өлеше торак шартларын яхшыртуга мохтаҗларны исәпкә алучы органнар тарафыннан мөстәкыйль рәвештә ведомствоара мөрәҗәгатьләр юлы белән соратып алына.

Мондый хокукый җайга салу шул исәптән «Дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру турында» Федераль закон нигезләмәләре белән дә бәйле, ул ведомствоара, шул исәптән электрон, дәүләт хакимияте органнары һәм (яки) җирле үзидарә органнары арасында үзара бәйләнешне кертү һәм үстерү кирәклегеннән чыгып, муниципаль хезмәтләр күрсәтүче органнарның мөрәҗәгать итүчедән дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүче органнар, башка дәүләт һәм муниципаль органнар яки мондый хезмәтләр күрсәтүдә катнашучы аларга караган оешмалар карамагында булган документларны таләп итәргә хокуклы булмавын күздә тоткан; мөрәҗәгать итүче күрсәтелгән документларны һәм мәгълүматны үз инициативасы буенча тапшырырга хокуклы (7 статьяның 1 өлешендәге 2 пункты). Тиешле органнар һәм оешмалар карамагында булган документларны гражданнардан таләп итүне тыеп, федераль закон чыгаручы шул ук вакытта югарыда күрсәтелгән Федераль законда мөрәҗәгать итүче тарафыннан мөстәкыйль бирелә торган документлар исемлеген беркеткән һәм шул ук вакытта Россия Федерациясе субъекты законы яисә Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы норматив хокукый акты яисә муниципаль хокукый акт нигезендә күрсәтелгән исемлектән документлар ведомствоара мәгълүмати хезмәттәшлек системасын кулланып алынырга мөмкинлеген күздә тоткан (7 статьяның 6 һәм 6.1 өлешләре).

Гражданнарны торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар исәбенә алу өчен кирәкле документларга карата шуны билгеләп үтәргә кирәк, мондый документлар исемлеге федераль закон чыгаручы тарафыннан билгеләнмәгән.

Шуңа бәйле рәвештә, республика закон чыгаручысы, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ гражданнарга карата Россия Федерациясе Торак кодексында һәм торак законнарының башка норматив хокукый актларында каралган таләпләрдән чыгып, мондый гражданнарны торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар исәбенә алу өчен кирәкле документлар исемлеген беркеткән, шул ук вакытта гражданнарның үз инициативалары буенча нинди документлар тапшырылырга мөмкин булуын, ә тапшырылмаган очракта закон нигезендә күрсәтелгән документлар алар карамагында булган дәүләт органнарыннан, җирле үзидарә органнарыннан һәм дәүләт органнары яки җирле үзидарә органнары карамагындагы оешмалардан вәкаләтле орган тарафыннан соратып алынуын күздә тоткан.

31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлешенең «д», «е» һәм «ж» пунктлары нигезендә, әлеге статьяның 4.1 өлеше белән үзара бәйләнешендә, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар исәбенә алу өчен кирәкле до-

кументлар арасыннан гражданнар тарафыннан үз инициативасы буенча тапшырыла торган документларга түбәндәгеләр керә:

— торак урынында яшәү урыны буенча теркәлгән гражданнар санын раслаучы белешмәләр;

— мөрәҗәгать итүче граждан һәм аның гаилә әгъзалары биләгән торак урыныннан файдалану хокукын раслый торган документларның (шартнамә, ордер, торак урыны бирү турында карар һәм бүтән документлар) күчермәләре;

— гаилә әгъзаларының даими яшәү урыны буенча милек хокукындагы торак урыннарының булуы яки булмавы турында дәүләт кадастр исәбен, хокукларны дәүләт теркәвенә алуны, Күчемсез милекнең бердәм дәүләт реестрын алып баруны һәм Күчемсез милекнең бердәм дәүләт реестрындагы белешмәләрне бирүне гамәлгә ашыручы органнар белешмәсе, ул мөрәҗәгать итүче гаиләсенең хокуктан файдалануга сәләтле һәр әгъзасыннан гариза бирелгән елга кадәрге биш ел өчен тапшырыла.

Гамәлдәге законнар шәхси финанс счеты кебек документның конкрет формасын һәм эчтәлеген билгеләми. Шуның белән бергә, барлыкка килгән хокукый практикадан чыгып, ул шул исәптән торак урынның тибы һәм характеры турында, аның торак һәм гомуми мәйданы турында белешмәләр, шулай ук әлеге торак урында яшәүче барлык затлар турында белешмәләрне үз эченә алган документтан гыйбарәт. Шулай итеп, күрсәтелгән документ торак урында яшәү урыны буенча теркәлгән гражданнар санын раслый торган белешмәләр сыйфатында карала ала һәм, димәк, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу өчен юридик әһәмияткә ия булган фактларны раслау максатларында кирәкле.

Мондый хокукый җайга салу дәүләт тарафыннан торак өлкәсендә социаль ярдәм күрсәткәндә законлылык принцибын гамәлгә ашыруны да тәэмин итә, чөнки, аерым алганда, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ гражданнарның торак шартларын бәяләргә, торак шартларын яхшырту өчен хокукый нигезләрне, шулай ук адреслылык принцибын документлар белән расларга мөмкинлек бирә, аның нигезендә, торак шартларын яхшыртуга аларның реаль ихтыяҗларын исәпкә алып, социаль ярдәм чаралары халыкның социаль якланмаган катламнары исәбенә керә торган законда күрсәтелгән аерым категория гражданнарга күрсәтелә.

Шул ук вакытта Татарстан Республикасы Конституция суды 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 4.1 өлеше нигезләмәләре буенча торак урынында яшәү урыны буенча теркәлгән гражданнар санын раслаучы белешмәләр мөрәҗәгать итүче тарафыннан үз инициативасы буенча бирелүенә, ә тапшырылмаган очракта вәкаләтле орган тарафыннан мөстәкыйль рәвештә соратып алынуына игътибар итә.

Моннан күренгәнчә, 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлеше нигезләмәләре гамәлдәге хокукый җайга салу системасында үзенең конституциячел-хокукый мәгънәсе буенча гражданнарны торак урынына мохтаҗлар

буларак исәпкә алу өчен кирәкле документлар исемлегенә шәхси финанс счетын кертеп, вәкаләтле органның бары тик граждан тарафыннан мондый документ тапшырылмаганлыктан гына торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлыгын раслаудан баш тарту мөмкинлеген күз алдында тотмый.

Шулай итеп, 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлешенең нормалары үзеннән-үзе кеше һәм гражданның, шул исәптән гражданин Р.Р. Измайловның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен юкка чыгара, чикли яисә башкача боза торган буларак карала алмый һәм шул рәвешле Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 13, 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 54 (беренче өлеш) һәм 55 статьяларына каршы килми.

3.2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль законның 28.2 статьясын һәм «Ветераннар турында» 1995 елның 12 гыйнварындагы 5-ФЗ номерлы Федераль законның 23.2 статьясын гамәлгә ашыру максатларында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән торак шартларын яхшыртуга хокуклы гражданнарны торак белән тәэмин итү аларга торак алуга субсидияләр бирү юлы белән башкарыла (1 пункт) дип билгеләнгән.

Субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пункты, 8 пунктындагы икенче абзацы, мөрәҗәгать итүче фикеренчә, тигезлекнең, гаделлек һәм хокукый билгеләнешнең хокукый принципларына җавап бирми, чөнки «гамәлдәге законнар» формулировкасы федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән торак шартларын яхшыртуга үзләренең мохтаҗлыгын субсидия алучылар тарафыннан раслау мәсьәләсе буенча нинди конкрет норматив хокукый актлар кулланылырга тиеш булуын билгеләргә мөмкинлек бирми.

«Ветераннар турында» Федераль законның 14 һәм 23.2 статьяларының үзара бәйле нигезләмәләреннән күренгәнчә, федераль бюджет акчалары исәбеннән торак белән тәэмин итү рәвешендә социаль ярдәм чарасы торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм 2005 елның 1 гыйнварына кадәр исәпкә баскан сугыш хәрәкәтләре ветераннарына һәм инвалидларына гына кагыла.

Гражданнарны торак биналарга мохтаҗ буларак исәпкә алу, аны алып бару тәртибе Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнә, җирле үзидарә органы тарафыннан әлеге гражданнарның күрсәтелгән органга үз яшәү урыны буенча яисә, Россия Федерациясе Хакимияте тарафыннан билгеләнгән тәртиптә аларның үзара бәйләнеш турында төзелгән килешүе нигезендә, күпфункцияле үзәк аша биргән гаризалары нигезендә башкарыла (Россия Федерациясе Торак кодексының 52 статьясындагы 3 һәм 7 өлешләр).

Татарстан Республикасы дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урынына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу тәртибе 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән регламентланган. Шул ук вакытта Татарстан Республикасының әлеге Законында «торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлыкны раслау тәртибе» төшенчәсенең билгеләмәсе юк. Анда гражданнарны торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәпкә алу тәртибе (3 һәм 6 статьялар), торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәптә торучы гражданнарны яңадан теркәү тәртибе (24 статья) һәм торак урыны бирелү турында гражданга хәбәр итү тәртибе (26 статья) билгеләнә, алар гражданнарның торак шартларын яхшыртуга юнәлдерелгән билгеле юридик яктан әһәмиятле гамәлләр башкару өчен төрле хокукый нигезләрне күздә тотсалар да, шуның белән бергә җирле үзидарә органнарына бирү өчен кирәкле документларның әлеге Татарстан Республикасы Законының 6 статьясында билгеләнгән бердәм исемлеген үз эченә алган.

Мондый хокукый җайга салу, «Ветераннар турында» Федераль законның, Россия Федерациясе Торак кодексының һәм 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының югарыда күрсәтелгән нормаларының үзара бәйле нигезләмәләреннән чыгып, федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән торак сатып алу өчен аларга субсидияләр биргәндә гражданнар тарафыннан торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлыкны раслау мәсьәләсенә карата гамәлдәге законнар дигәндә, аларның ачыкланган конституциячел хокукый мәгънәсен исәпкә алып, 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясы нигезләмәләрен аңларга кирәклеген күз алдында тота, алар гражданнарны торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар исәбенә алу өчен кирәкле документлар исемлеген регламентлый.

Шулай итеп, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пункты, 8 пунктындагы икенче абзацы, федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән торак шартларын яхшырту хокукын Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре башкарма комитетларында гражданнар тарафыннан раслау тәртибе 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгәнлеген күздә тотып, алар гражданнар тарафыннан шәхси финанс счетын тапшырмаган очракта торак шартларын яхшыртуга аларның хокукын расланмаган дип танырга мөмкинлек бирми һәм үзеннән-үзе кеше һәм гражданның, шул исәптән мөрәҗәгать итүченең конституциячел хокукларын һәм ирекләрен юкка чыгара, чикли яки башкача боза торган буларак карала алмыйлар һәм шуның белән Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 13, 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 54 (беренче өлеш) һәм 55 статьяларына каршы килмиләр.

Шул ук вакытта Татарстан Республикасы Конституция суды Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан гамәлгә ашырыла торган хокукый җайга салу ачыклык һәм каршылыксызлык таләпләренә җавап бирергә тиеш, ә аның гамәлдә булу механизмы конкрет норматив нигезләмәләр эчтәлегеннән яисә күзгә күренеп торган үзара бәйләнешендә булган нормалар системасы эчтәлегеннән хокук мөнәсәбәтләре субъектларына аңлаешлы булырга тиеш, дип билгели. Бу, аеруча, нормаларның социаль якланмаган гражданнар тарафыннан да, шулай ук мондый гражданнарның үзләре тарафыннан да хокук кулланучыга юнәлдерелгән очракларга кагыла. Хокукый нәтиҗәләр барлыкка килү өчен кирәкле конкрет гамәлләр кылуны күздә тотканга күрә, үзенең характеры буенча юнәлтү нормалары булган формулировкаларны куллану хокук мөнәсәбәтләре субъектларына кулланылырга тиешле норманы ачык һәм ике төрле аңлашылмый торган итеп билгеләргә мөмкинлек бирергә тиеш. Башкасы котылгысыз рәвештә хокукый җайга салуның төгәлсезлегенә һәм аңлаешсызлыгына, туры килә торган нормаларны куллануда бозып күрсәтүләргә һәм, нәтиҗәдә, хокук мөнәсәбәтләре субъектлары була торган хокукый билгесезлек ситуациясенә китерә.

Шулай итеп, Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең күрсәтелгән нормаларын әлеге Карарда ачыкланган аларның конституциячел-хокукый мәгънәсендә Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип тану белән карала торган хокукый җайга салуны камилләштерү процессында аңа федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлыкны раслау өчен кулланылырга тиешле законнарны төгәлләштерүгә юнәлдерелгән үзгәрешләр кертү буенча Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләте кире кагылмый. Мондый җайга салу Кеше хокуклары буенча Европа Судының хокукый позициясенә туры килә, ул, хокукый билгеләнеш принцибын үтәү кирәклеген таләп итеп, үз карарларында берничә тапкыр күрсәткәнчә, закон Кеше хокукларын һәм төп ирекләрен яклау турындагы конвенциядә билгеләнгән барлык законнарның җитәрлек дәрәҗәдә төгәл формалаштырылуын һәм юридик ярдәм кирәк булган очракта затка аның теге яисә бу гамәлләре нинди нәтиҗәләргә бәйле була алуын күзаллау мөмкинлеген бирүне таләп итә торган стандартка туры килергә тиеш («Игнатов (Ignatov) Россиягә каршы» эше буенча 2007 елның 24 маендагы, «Владимир Соловьев (Vladimir Solovyev) Россиягә каршы» эше буенча 2007 елның 24 маендагы карарлар).

3.3. «Гражданнарны торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәпкә алу» муниципаль хезмәте Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2011 елның 27 сентябрендәге 797 номерлы карары белән расланган «Дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләре һәм федераль башкарма хакимият органнары, бюджеттан тыш дәүләт фондлары органнары, Россия Федерациясе субъектларының дәүләт хакимияте орган-

нары, җирле үзидарә органнары арасында үзара хезмәттәшлек турында» тәкъдим ителгән Дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләрендә «бер тәрәзә» принцибы буенча күрсәтелә ала торган дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр исемлегенә кертелгән.

«Дәүләт хезмәтләре һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру турында» Федераль законның 7 статьясы таләпләрен исәпкә алып закон яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә муниципаль хезмәт күрсәтү өчен кирәкле булган документларның тулы исемлеге, мөрәҗәгать итүче мөстәкыйль тапшырырга тиешле мәгълүматка һәм документларга, һәм, алар ведомствоара мәгълүмати хезмәттәшлек кысаларында алынырга мөмкин булганлыктан, мөрәҗәгать итүче үз инициативасы буенча тапшырырга хокуклы документларга бүлеп, муниципаль хезмәт күрсәтү стандартында билгеләнә, ул, үз чиратында, административ регламент структурасына керә (12 статьясындагы 2 өлешенең 2 пункты һәм 14 статьясындагы 1 өлешенең 6 пункты).

Торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктының шикаять белдерелә торган нигезләмәләре буенча, аларның Документлар исемлегенең I өлешендәге 8 һәм 9 пунктлары белән үзара бәйләнешендә, яшәү урыны буенча гариза бирүче белән бергә теркәлгән барлык гражданнар турында адресы, гражданнарның теркәлү датасы, документны бирү көне күрсәтелгән мәгълүматларны үзенә туплаган документ һәм торак бинаның гомуми һәм торак мәйданын, бирү датасын күрсәтеп, шәхси финанс счеты мөрәҗәгать итүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документларга керә. Әлеге нигезләмәләр, үзенең турыдан-туры эчтәлегеннән чыгып, императив характерга ия, һәм, эш материалларыннан күренгәнчә, күрсәтелгән документларны тапшырмау торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлыкны раслаудан мөрәҗәгать итүчегә баш тартуга китерә.

Мондый җайга салу, әлеге Карарда ачыкланган конституциячел хокукый мәгънәсен исәпкә алып, 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлеше нигезләмәләренә дә, шулай ук карала торган Административ регламентның 2.6 пунктына да каршы килә, аның нигезендә мөрәҗәгать итүчегә күрсәтелгән документларны тапшыру бурычы йөкләнми.

Россия Федерациясе Конституция суды берничә тапкыр күрсәткәнчә, хокукый норма эчтәлегенең билгесезлеге аның бертөрле аңлашылуына комачаулый, конституциячел хокукларны һәм ирекләрне яклау гарантияләрен какшата, тигезлек һәм закон өстенлеге принципларын бозуга китерергә мөмкин; шуңа күрә хокук кулланучы тарафыннан ирекле аңлатылуына китерә торган хокукый норманың билгелелеге таләбен бозу үзеннән-үзе мондый норманы Россия Федерациясе Конституциясенә туры килми дип тану өчен җитәрлек (2004 елның 6 апрелендәге 7-П номерлы, 2011 елның 20 декабрендәге 29-П номерлы, 2015 елның 2 июнендәге 12-П номерлы һ.б. карарлар).

Шулай итеп, Торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты нормалары, аларның Документлар исемлегенең I өлешенең 8 һәм 9 пунктлары белән үзара бәйләнешендә, закон һәм суд каршында һәркемнең тигезлеге конституциячел принцибыннан килеп чыга торган хокукый норманың билгеләнеше, ачыклыгы һәм бер мәгънәдә булуы гомумхокукый критерийларына җавап бирми, шуңа күрә юридик җаваплылыкның конституциячел принципларына каршы килә һәм Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми.

Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына, Татарстан Республикасы Конституциясе таләпләреннән чыгып һәм аның нигезләмәләренә таянган Татарстан Республикасы Конституция судының хокукый позицияләрен исәпкә алып, әлеге Карардан килеп чыга торган гамәлдәге хокукый җайга салуга тиешле үзгәрешләр кертергә кирәк.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 84 статьясындагы икенче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы законын яисә башка норматив хокукый актын йә аларның аерым нигезләмәләрен Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип тану конституциячел түгел дип танылган, йә мөрәҗәгатьтә шундый нигезләмәләре күрсәтелгән актка нигезләнгән башка норматив хокукый актларның нигезләмәләрен юкка чыгаруга сәбәп була. Бу законнарның яисә башка норматив хокукый актларның нигезләмәләрен судлар, башка органнар һәм вазыйфаи затлар куллана алмый.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 6, 46, 63 статьяларына, 66 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 67 статьясындагы беренче, икенче һәм алтынчы өлешләренә, 68, 69, 71, 73, 84 статьяларына, 104 статьяның беренче өлешендәге 1 пунктына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

карар чыгарды:

1. «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлеше нигезләмәләрен — гамәлдәге хокукый җайга салу системасында үзенең конституциячел-хокукый мәгънәсе буенча — гражданнарны торак урынына мохтаҗлар буларак исәпкә алу өчен кирәкле документлар исемлегенә шәхси финанс счетын кертеп, вәкаләтле органның бары тик граждан тарафыннан мондый документ тапшырылмаганлыктан гына торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлыгын раслаудан баш тарту мөмкинлеген күз алдында тотмаган дәрәҗәдә Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип танырга.

2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пунктын, 8 пунктындагы икенче абзацын, федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән торак шартларын яхшырту хокукын Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре башкарма комитетларында гражданнар тарафыннан раслау тәртибе «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгәнлеген күздә тотып, алар гражданнар тарафыннан шәхси финанс счетын тапшырмаган очракта торак шартларын яхшыртуга аларның хокукын расланмаган дип танырга мөмкинлек бирмәгән дәрәҗәдә Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дип танырга.

3. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты нигезләмәләрен, аларның Муниципаль хезмәт, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләр күрсәтү өчен законнар яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлегенең (әлеге Административ регламентка 3 нче кушымта) I өлешенең 8 һәм 9 пунктлары белән үзара бәйләнешендә Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип танырга.

Казан шәһәре муниципаль берәмлеге башкарма комитетына, Татарстан Республикасы Конституциясе таләпләреннән чыгып һәм Татарстан Республикасы Конституция судының анық нигезләмәләренә таянган хокукый позицияләрен исәпкә алып, гамәлдәге хокукый җайга салуга әлеге Карардан килеп чыга торган тиешле үзгәрешләрне кертергә.

4. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә торак урыннарга мохтаҗ гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктының, әлеге Административ регламентка 1 нче кушымтаның сигезенче абзацы белән анық үзара бәйләнешендә (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2019 елның 26 декабрендәге 4641 номерлы карары кабул ителгәнчегә кадәр гамәлдә булган редакциясендә), конституциячеллеген тикшерүгә кагылышлы өлешендә әлеге эш буенча эш карауны туктатырга.

5. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты-

ның 2013 елның 14 октябрендәге 9010 нчы номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктының һәм әлеге Административ регламентка 1 нче кушымтаның (Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2019 елның 26 декабрендәге 4652 номерлы карары кабул ителгәнчегә кадәр гамәлдә булган редакциясендә) алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацларының конституциячеллеген тикшерүгә кагылышлы өлешендә әлеге эш буенча эш карауны туктатырга.

6. Мөрәҗәгать итүче эше буенча кабул ителгән һәм Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип танылган Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаҗ гражданнарны исәпкә алу буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты нигезләмәләренә, аларның Муниципаль хезмәт, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләр күрсәтү өчен законнар яисә башка норматив хокукый актлар нигезендә кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлегенең (әлеге Административ регламентка 3 нче кушымта) I өлешенең 8 һәм 9 пунктлары белән үзара бәйләнешендә, нигезләнгән хокук куллану карарлары, әгәр моның өчен башка каршылыклар булмаса, әлеге Карардагы нәтиҗәләрне исәпкә алып, билгеләнгән тәртиптә яңадан каралырга тиеш.

7. Әлеге Карар катгый, шикаятькә дучар ителә алмый, игълан ителү белән үз көченә керә, турыдан-туры гамәлдә була һәм башка органнар һәм вазыйфаи затлар тарафыннан раслануны таләп итми.

8. Әлеге Карар «Ватаным Татарстан», «Республика Татарстан» газеталарында һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) кичекмәстән басылып чыгарга тиеш. Карар шулай ук «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 91-П

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки А.Н. Болдыревой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 1.1, а также абзацами четвертым и шестым пункта 2.4 Положения о порядке и условиях предоставления субсидий-льгот на оплату жилья и коммунальных услуг отдельным категориям граждан в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 24 марта 2006 года № 126

28 ноября
2019 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи А.Р. Шакараева, проводившего на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки А.Н. Болдыревой,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан 28 июня 2019 года поступила жалоба гражданки А.Н. Болдыревой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 1.1, а также абзацами четвертым и шестым пункта 2.4 Положения о порядке и условиях предоставления субсидий-льгот на оплату жилья и коммунальных услуг отдельным категориям граждан в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 24 марта 2006 года № 126 (далее также — Положение).

Согласно пункту 1.1 Положения оно регламентирует порядок и условия предоставления субсидий отдельным категориям граждан, имеющим право на скидку в оплате жилья и коммунальных услуг в соответствии с законодательствами Российской Федерации и Республики Татарстан.

Абзацем четвертым пункта 2.4 Положения определено, что предоставление субсидий-льгот приостанавливается в случае наличия задолженности по оплате жилого помещения и коммунальных услуг до погашения образовавшейся задолженности или заключения и (или) выполнения получателем соглашения по ее погашению.

Оспариваемый абзац шестой пункта 2.4 Положения устанавливает, что решение о приостановлении (возобновлении) предоставления субсидии-льготы доводится до сведения получателя способом, указанным заявителем в заявлении (в письменной форме по почтовому адресу, в форме электронного документа по адресу электронной почты, СМС-сообщением на телефон).

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, заявительница является матерью шестерых детей. На основании Закона Республики Татарстан от 8 декабря 2004 года № 63-ЗРТ «Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан» ей предоставляются субсидии-льготы на оплату жилья и коммунальных услуг в соответствии с Положением. При этом, по ее мнению, в пункте 1.1 Положения не определено, кто относится к отдельным категориям граждан, имеющим право на скидку в

оплате жилья и коммунальных услуг, исходя из чего неясно, возможно ли применение оспариваемого постановления в отношении многодетных семей и, в частности, ее семьи.

Также, гражданка А.Н. Болдырева указывает, что положения Административного регламента предоставления государственной услуги по назначению субсидии-льготы на оплату жилого помещения и коммунальных услуг, утвержденного приказом Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан от 1 декабря 2014 года № 670 противоречат оспариваемому Положению. Согласно графе «Содержание требований к стандарту» пункта 2.4 указанного Административного регламента решение о предоставлении (об отказе в предоставлении) субсидии-льготы принимается в течение пяти рабочих дней со дня регистрации заявления и документов (в случае отсутствия необходимости направления запроса по каналам межведомственного взаимодействия), указанных в пункте 2.5 регламента; при необходимости запроса документов по каналам межведомственного взаимодействия срок предоставления государственной услуги продлевается до десяти рабочих дней. В соответствии же с пунктом 1.2 Положения решения о предоставлении субсидий-льгот принимаются отделениями Республиканского центра материальной помощи (компенсационных выплат) в пятидневный срок со дня поступления документов вне зависимости от необходимости запроса документов по каналам межведомственного взаимодействия.

Как отмечает заявительница, с февраля 2019 года на основании оспариваемого абзаца четвертого пункта 2.4 Положения выплата субсидий-льгот ей была приостановлена в связи с отсутствием оплаты за услуги по вывозу твердых бытовых отходов и водоснабжению. Гражданка А.Н. Болдырева усматривает нарушение своих прав в том, что абзац четвертый пункта 2.4 Положения, как в ранее действовавшей, так и в действующей редакции, не устанавливает период, в течение которого должна образоваться задолженность по оплате коммунальных услуг, являющаяся основанием для приостановления выплат субсидий-льгот. Тем самым данный вопрос, по ее мнению, оставлен на усмотрение правоприменителя и уполномоченные органы могут принимать решение о приостановлении выплат в любой период задолженности в отношении каждого должника индивидуально. Как указывает заявительница, для ее семьи сумма субсидии-льготы является значительной, а эта неопределенность позволяет толковать норму в каждом случае по-разному, и граждане, в свою очередь, не имеют четкого представления о сроках, в течение которого они могут позволить себе не оплачивать коммунальные услуги в случае временных финансовых трудностей. Исходя из этого, она считает, что период, в течение которого наличие задолженности является основанием приостановления выплаты, должен быть определен в оспариваемом Положении.

Гражданка А.Н. Болдырева также отмечает, что уведомление о приостановлении предоставления субсидии-льготы ей не направлялось. По ее мнению, такая ситуация возникла, поскольку оспариваемый абзац шестой пункта 2.4 Положения не устанавливает

сроки доведения информации о приостановлении предоставления субсидии-льготы до сведения получателя субсидии-льготы. Отсутствие определенных сроков в обжалуемом Положении, как она полагает, дает уполномоченному органу право на неограниченное усмотрение при решении данного вопроса.

Кроме того, заявительница указывает, что оспариваемые нормы не предусматривают необходимости установления причин задолженности по оплате жилого помещения и коммунальных услуг, ввиду чего предоставление субсидий-льгот автоматически приостанавливается органами социальной защиты при ее возникновении.

На основании изложенного гражданка А.Н. Болдырева просит Конституционный суд Республики Татарстан признать не соответствующими статьям 28 (части первая и вторая), 29 (часть первая), 48 (часть вторая), 54 (часть первая) и 58 (часть вторая) Конституции Республики Татарстан пункт 1.1, а также абзацы четвертый и шестой пункта 2.4 Положения о порядке и условиях предоставления субсидий-льгот на оплату жилья и коммунальных услуг отдельным категориям граждан в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 24 марта 2006 года № 126, поскольку данные нормы не устанавливают:

— категории граждан, на которых распространяется действие указанного Положения;

— период, наличие задолженности в течение которого является основанием для приостановления выплаты субсидий-льгот;

— сроки доведения информации о приостановлении предоставления субсидий-льгот до сведения их получателя;

— необходимость выяснения причин возникновения задолженности по оплате жилого помещения и коммунальных услуг.

2. В соответствии с частью 1 статьи 160 Жилищного кодекса Российской Федерации отдельным категориям граждан в порядке и на условиях, которые установлены федеральными законами, законами субъектов Российской Федерации и нормативными правовыми актами органов местного самоуправления, могут предоставляться компенсации расходов на оплату жилых помещений и коммунальных услуг за счет средств соответствующих бюджетов.

Меры социальной поддержки отдельных категорий населения в Республике Татарстан установлены Законом Республики Татарстан от 8 декабря 2004 года № 63-ЗРТ «Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан», из содержания взаимосвязанных положений статей 2 и 8 которого следует, в частности, что к числу лиц, имеющих право на получение субсидий на оплату жилья и коммунальных услуг, относятся семьи, имеющие трех и более детей в возрасте до 18 лет, включая приемных. Порядок реализации указанных мер социальной поддержки, в силу статьи 9 данного Закона Республики Татарстан, урегулирован Кабинетом Министров Республики Татарстан в оспариваемом Положении.

В развитие обжалуемого постановления Кабинета Министров Республики Татарстан приказом Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан от 1 декабря 2014 года

№ 670 утвержден Административный регламент предоставления государственной услуги по назначению субсидии-льготы на оплату жилого помещения и коммунальных услуг семьям, имеющим трех и более детей в возрасте до 18 лет, включая приемных (далее также — Административный регламент).

Таким образом, пункт 1.1 Положения не содержит неопределенности в вопросе о его соответствии Конституции Республики Татарстан, поскольку подлежит применению в системном единстве с иными нормами республиканского законодательства, относящих семьи, имеющих трех и более детей в возрасте до 18 лет, включая приемных, к категории граждан, обладающих правом на предоставление мер социальной поддержки.

Относительно поставленного гражданкой А.Н. Болдыревой вопроса о несогласованности пункта 1.2 Положения с нормами пункта 2.4 Административного регламента, в части определения сроков принятия решения о предоставлении (отказе в предоставлении) субсидий-льгот на оплату жилья и коммунальных услуг, Конституционный суд Республики Татарстан отмечает, что его разрешение в указанном заявительницей аспекте предполагает проверку содержания прежде всего самого Административного регламента. Однако проверка конституционности нормативных правовых актов, принимаемых министерствами Республики Татарстан, по жалобам граждан не входит в компетенцию Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена статьей 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан».

Что касается вопросов заявительницы в части отсутствия в обжалуемых положениях норм, определяющих период, в течение которого наличие задолженности является основанием для приостановления выплаты субсидий-льгот, сроков доведения информации о приостановлении предоставления субсидий-льгот до сведения их получателя, а также норм, закрепляющих необходимость выяснения причин возникновения задолженности по оплате жилого помещения и коммунальных услуг, то они уже были предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан.

В своем постановлении от 5 июля 2019 года № 84-П Конституционный суд Республики Татарстан указал, что оспариваемое регулирование закрепляет конкретные правовые средства, обеспечивающие возможность получения субсидии-льготы в случае образования задолженности по оплате жилого помещения и коммунальных услуг. Такими правовыми средствами следует считать право гражданина на заключение соглашения, в котором определяются условия и порядок погашения образовавшейся задолженности, а также право гражданина после погашения им задолженности получить субсидию-льготу, в том числе и за те месяцы, в течение которых приостанавливалось ее предоставление (абзац пятый пункта 2.4 Положения). Принимая во внимание тот факт, что реализация права на получение гражданами субсидии-льготы напрямую связана с добросовестным исполнением ими своих обязанностей по оплате жилого помещения и коммунальных услуг, Конституцион-

ный суд Республики Татарстан пришел к выводу, что приведенные правовые средства в достаточной степени обеспечивают защитную функцию для граждан, оказавшихся в ситуации, при которой своевременное внесение платы не представляется возможным. В этой связи установление в дополнение к этому какого-либо срока, освобождающего по сути граждан от своевременного исполнения ими законодательно регламентированной обязанности по несению расходов на оплату за жилое помещение и коммунальные услуги, в рамках действующего регулирования не несет под собой объективной необходимости, а само по себе отсутствие такого срока не может свидетельствовать о нарушении конституционных прав и свобод граждан.

Относительно конституционности пункта 2.4 Положения в части отсутствия в нем сроков доведения информации о приостановлении предоставления субсидии-льготы до сведения ее получателя, Конституционный суд Республики Татарстан в вышеназванном постановлении указал, что его оценка в указанном аспекте невозможна без обращения к положениям Порядка информационного обмена между организациями-участниками системы предоставления субсидий на оплату жилого помещения, коммунальных услуг и ежемесячных денежных выплат, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 22 января 2005 года № 20 (далее — Порядок). Так, согласно подпункту 8 пункта 6 данного Порядка, расчет и передача сведений об отсутствии задолженности по оплате жилых помещений и коммунальных услуг, заключении и (или) выполнении гражданами соглашений по погашению задолженности предоставляются в электронной форме до 3 числа месяца, следующего за отчетным. В соответствии с подпунктом 20 пункта 6 Порядка перечисление субсидий на оплату жилого помещения, коммунальных услуг для дальнейшего перечисления кредитными учреждениями на лицевые (вкладные) счета граждан и доставки отделениями почтовой связи либо организациями по доставке выплат производится до 9 числа месяца выплаты.

Учитывая логико-правовую связь приведенных положений с обжалуемой нормой, а также единую природу регулируемой ими сферы правоотношений, это означает, что данные сроки в равной степени применимы и при извещении получателя субсидии-льготы о приостановлении ее предоставления. Следовательно, само по себе отсутствие в оспариваемой норме регулирования, определяющего сроки доведения информации о приостановлении предоставления субсидии-льготы до сведения ее получателя, не свидетельствует о возможности произвольного и неограниченного по времени периода такого извещения.

Конституционный суд Республики Татарстан в данном постановлении также отметил, что само по себе наличие у гражданина задолженности по оплате жилого помещения и коммунальных услуг не может служить безусловным основанием для приостановления предоставления мер социальной поддержки или для отказа в их предоставлении, поскольку принятию решения уполномоченным органом по вопросу предоставления гражданину субсидии-льготы

на оплату жилого помещения и коммунальных услуг должно предшествовать установление причин возникновения задолженности по оплате жилого помещения и коммунальных услуг. При наличии уважительных причин возникновения задолженности по оплате жилого помещения и коммунальных услуг уполномоченным органом не может быть отказано в предоставлении мер социальной поддержки гражданину.

Таким образом, вопросы, поставленные гражданкой А.Н. Болдыревой, уже были по существу разрешены в сохраняющем свою силу вышеназванном постановлении Конституционного суда Республики Татарстан, а жалоба заявительницы в соответствии с установленными требованиями не является допустимой, что в силу пунктов 2 и 3 части первой статьи 46 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» является основанием для отказа в принятии ее к рассмотрению.

Исходя из изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктами 1, 2 и 3 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки А.Н. Болдыревой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 1.1, а также абзацами четвертым и шестым пункта 2.4 Положения о порядке и условиях предоставления субсидий-льгот на оплату жилья и коммунальных услуг отдельным категориям граждан в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 24 марта 2006 года № 126, поскольку жалоба в соответствии с установленными требованиями не является допустимой.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке А.Н. Болдыревой и в Кабинет Министров Республики Татарстан.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 35-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 24 мартындагы 126 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында гражданнарның аерым категорияләренә торак һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә ташлама-субсидияләр бирү тәртибе һәм шартлары турында нигезләмәнең 1.1 пункты, шулай ук 2.4 пунктындагы дүртенче һәм алтынчы абзацлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка А.Н. Болдырева шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2019 ел
28 ноябрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка А.Н. Болдырева шикаятен алдан өйрәнгән судья А.Р. Шакараев бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 24 мартындагы 126 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында гражданнарның аерым категорияләренә торак һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә ташлама-субсидияләр бирү тәртибе һәм шартлары турында нигезләмәнең (алга таба шулай ук — Нигезләмә) 1.1 пункты, шулай ук 2.4 пунктындагы дүртенче һәм алтынчы абзацлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата 2019 елның 28 июнендә гражданка А.Н. Болдыревадан шикаять алынды.

Нигезләмәнең 1.1 пункты буенча ул Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә торак һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүдә ташламага хокукы булган гражданнарның аерым категорияләренә субсидияләр бирү тәртибен һәм шартларын регламентлаштыра.

Нигезләмәнең 2.4 пунктындагы дүртенче абзацы белән торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча бурыч булган очракта, ташлама-субсидияләр бирү барлыкка килгән бурычларны түләп бетергәнгә һәм (яки) аны түләп бетерү буенча килешү төзегәнгә һәм (яки) алучы тарафыннан үтәлгәнгә кадәр туктатып торыла дип билгеләнгән.

Нигезләмәнең 2.4 пунктындагы дәгъва белдерелә торган алтынчы абзацы ташлама-субсидия бирүне туктату (яңадан башлау) турындагы карар алучыга гариза бирүче тарафыннан гаризада күрсәтелгән ысул белән (почта адресы буенча язма рәвештә, электрон почта адресы буенча электрон документ рәвешендә, телефонга СМС-хат итеп) хәбәр ителә дип билгели.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның

күчермәләреннән күренгәнчә, мөрәҗәгать итүче — алты бала анасы. «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында» 2004 елның 8 декабрендәге 63-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә аңа Нигезләмә буенча торак һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә ташлама-субсидияләр бирелә. Шул ук вакытта, аның фикеренчә, Нигезләмәнең 1.1 пунктында торак һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә ташлама алу хокукына ия булган гражданнарның аерым категорияләренә кем керүе ачыкланмаган, шуннан чыгып, күпбалалы гаиләләргә һәм, аерым алганда, аның гаиләсенә карата дәгъва белдерелә торган карарны куллану мөмкинме икәнлеге аңлашылмый.

Шулай ук, гражданка А.Н. Болдырева Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының 2014 елның 1 декабрендәге 670 номерлы боерыгы белән расланган Торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә ташлама-субсидия билгеләү буенча дәүләт хезмәте күрсәтүнең административ регламенты нигезләмәләре дәгъва белдерелә торган Нигезләмәгә каршы килә дип күрсәтә. Күрсәтелгән Административ регламентның 2.4 пунктының «Стандартка карата таләпләр эчтәлеге» графасы буенча ташлама-субсидия бирү (бирүдән баш тарту) турында карар гариза һәм регламентның 2.5 пунктында күрсәтелгән документлар теркәлгән көннән (ведомствоара хезмәттәшлек каналлары буенча рәсми мөрәҗәгать җибәрү кирәк булмаган очракта) биш эш көне эчендә кабул ителә; ведомствоара хезмәттәшлек каналлары буенча документлар соратып алу кирәк булганда, дәүләт хезмәтен күрсәтү срогы ун эш көненә кадәр озайтыла. Нигезләмәнең 1.2 пункты буенча, ташлама-субсидияләр бирү турындагы карарлар ведомствоара хезмәттәшлек каналлары буенча документлар соратып алу зарурлыгына бәйсез рәвештә, документлар кергән көннән алып, биш көн эчендә Республика матди ярдәм (компенсация түләүләре) үзәге бүлекләре тарафыннан кабул ителә.

Мөрәҗәгать итүче билгеләп үткәнчә, Нигезләмәнең 2.4 пунктындагы дәгъва белдерелә торган дүртенче абзацы нигезендә аңа ташлама-субсидияләр түләү 2019 елның февраленнән каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм су белән тәэмин итү хезмәтләре өчен түләү булмауга бәйле рәвештә туктатылган. Гражданка А.Н. Болдырева нигезләмәнең 2.4 пунктындагы дүртенче абзацы, элек гамәлдә булган, шулай ук хәзер гамәлдәге редакциясендә дә, ташлама-субсидияләр түләүне туктатып тору өчен нигез булырлык коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча бурыч барлыкка килергә тиешле чорны билгеләмәүдә үзенең хокуклары бозылуын күрә. Шул рәвешле, аның фикеренчә, әлеге мәсьәлә хокук кулланучы каравына калдырылган һәм вәкаләтле органнар һәрбер бурычлыга карата индивидуаль рәвештә бурыч җыелуның теләсә кайсы чорында түләүләрне туктатып тору турында карар кабул итә ала. Мөрәҗәгать итүче күрсәткәнчә, аның гаиләсе өчен ташлама-субсидия суммасы шактый, ә бу билгесезлек һәр очракта да норманы төрлечә аңлатырга мөмкинлек бирә һәм гражданнарның, үз чиратларында, вакытлы финанс кыенлык-

лары булган очракта коммуналь хезмәтләр өчен түләми торырга мөмкин булган сроклар турында төгәл күзаллаулары юк. Моннан чыгып, ул түләүне туктатып тору өчен нигез булырлык бурычлары булган чор дәгъва белдерелә торган Нигезләмәдә билгеләнергә тиеш дип саный.

Гражданка А.Н. Болдырева шулай ук ташлама-субсидия бирүне туктатып тору турында хәбәр аңа җибәрелмәгән дип билгеләп үтә. Аның фикеренчә, Нигезләмәнең 2.4 пунктының дәгъва белдерелә торган алтынчы абзацы ташлама-субсидия бирүне туктатып тору турындагы мәгълүматны ташлама-субсидия алучыга җиткерү срокларын билгеләмәгәнгә күрә мондый хәл килеп чыккан. Шикаять белдерелә торган Нигезләмәдә билгеле срокларның булмавы, ул санаганча, вәкаләтле органга әлеге мәсьәләне хәл иткәндә чикләнмәгән каралуга хокук бирә.

Моннан тыш, мөрәҗәгать итүче дәгъва белдерелә торган нормалар торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча бурычларның сәбәпләрен билгеләү зарурлыгын күздә тотмый, шуңа күрә, алар барлыкка килгәндә, ташлама-субсидияләр бирү социаль яклау органнары тарафыннан автомат рәвештә туктатып торыла дип күрсәтә.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка А.Н. Болдырева Татарстан Республикасы Конституция судыннан Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 24 мартындагы 126 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында гражданнарның аерым категорияләренә торак һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә ташлама-субсидияләр бирү тәртибе һәм шартлары турында нигезләмәнең 1.1 пункты, шулай ук 2.4 пунктындагы дүртенче һәм алтынчы абзацларын Татарстан Республикасы Конституциясенең 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 48 (икенче өлеш), 54 (беренче өлеш) һәм 58 (икенче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый, чөнки әлеге нормалар түбәндәгеләрне билгеләмиләр:

— күрсәтелгән Нигезләмәнең гамәлдә булуы кагыла торган гражданнар категорияләре;

— ташлама-субсидияләр түләүне туктатып тору өчен нигез булган бурыч барлыкка килергә тиешле чор;

— ташлама-субсидияләр бирүне туктатып тору турындагы мәгълүматны аны алучыга җиткерү сроклары;

— торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча бурычлар барлыкка килү сәбәпләрен ачыклау зарурлыгы.

2. Россия Федерациясе Торак кодексының 160 статьясындагы 1 өлеше нигезендә гражданнарның аерым категорияләренә федераль законнар, Россия Федерациясе субъектлары законнары һәм җирле үзидарә органнары норматив хокукый актлары белән билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда торак урыннар һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү чыгымнарына компенсацияләр бирелергә мөмкин.

Татарстан Республикасында халыкның аерым категорияләренә социаль ярдәм күрсәтү чаралары «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында» 2004 елның 8 декабрендәге 63-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Зако-

ны белән билгеләнгән, аның 2 һәм 8 статьяларының үзара бәйле нигезләмәләре эчтәлегеннән күренгәнчә, аерым алганда, торак һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә субсидияләр алу хокукына ия затлар исәбенә, тәрбиягә алган балаларны да кертеп, 18 яшькә кадәрге өч һәм аннан да күбрәк баласы булган гаиләләр керә. Күрсәтелгән социаль ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру тәртибе, әлеге Татарстан Республикасы Законының 9 статьясы нигезендә, дәгъва белдерелә торган Нигезләмәдә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан җайга салынган.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының шикаять белдерелә торган карарын үстереп, Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының 2014 елның 1 декабрендәге 670 номерлы боерыгы белән, тәрбиягә алган балаларны да кертеп, 18 яшькә кадәрге өч һәм аннан күбрәк балалары булган гаиләләргә торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә ташлама-субсидия билгеләү буенча дәүләт хезмәте күрсәтүнең Административ регламенты расланган (алга таба шулай ук — Административ регламент).

Шулай итеп, Нигезләмәнең 1.1 пункты Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве турындагы мәсьәләдә билгесезлек юк, чөнки тәрбиягә алган балаларны да кертеп, 18 яшькә кадәрге өч һәм аннан күбрәк балалары булган гаиләләрне социаль ярдәм чараларын алу хокукына ия гражданнар категориясенә кертүче республика законнарының башка нормалары белән системалы берлектә кулланылырга тиеш.

Нигезләмәнең 1.2 пунктының Административ регламентның 2.4 пункты нормалары белән килешмәве турындагы гражданка А.Н. Болдырева куйган мәсьәләгә карата, торак һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә ташлама-субсидияләр бирү (бирүдән баш тарту) турында карар кабул итү срокларын билгеләү өлешендә Татарстан Республикасы Конституция суды мөрәҗәгать итүче тарафыннан күрсәтелгән аспектта аны хәл итү, барыннан да элек, Административ регламентның үзенең эчтәлеген тикшерүне күздә тота дип билгеләп үтә. Әмма Татарстан Республикасы министрлыклары тарафыннан кабул ителә торган норматив хокукый актларның конституциячеллеген гражданнарның шикаятьләре буенча тикшерү «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләнгән компетенциясенә керми.

Мөрәҗәгать итүченең шикаять белдерелә торган нигезләмәләрдә ташлама-субсидияләр түләүне туктатып тору өчен нигез булырлык бурычлары булган чорны билгели торган нормаларның булмавы өлешендә, ташлама-субсидияләр бирүне туктатып тору турындагы мәгълүматны аны алучыга җиткерү срокларына кагылышлы сорауларга, шулай ук торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча бурыч барлыкка килү сәбәпләрен ачыклау зарурлыгын беркетә торган нормаларга килгәндә, алар Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булган иде инде.

Татарстан Республикасы Конституция суды үзенең 2019 елның 5 июлендәге 84-П номерлы карарында дәгъва белдерелә торган җайга салу торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча бурыч барлыкка килгән очракта ташлама-субсидия алу мөмкинлеген тәэмин итә торган конкрет хокукый чараларны ныгыта дип күрсәтте. Мондый хокукый чаралар дип гражданның килешү төзү хокукын санарга кирәк, анда барлыкка килгән бурычны түләү шартлары һәм тәртибе, шулай ук гражданның бурычларын түләгәннән соң ташлама-субсидия алу хокукы билгеләнә, шул исәптән аны бирү туктатылып торган айлар өчен дә түләнә (Нигезләмәнең 2.4 пунктындагы бишенче абзацы). Гражданнарның ташлама-субсидия алу хокукын гамәлгә ашыру турыдан-туры торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча үз бурычларын намуслы үтәү белән бәйле булу фактын игътибарга алып, Татарстан Республикасы Конституция суды китерелгән хокукый чаралар вакытында түләү кертү мөмкин булмаган хәлдә калган гражданнар өчен җитәрлек дәрәҗәдә яклау функциясен тәэмин итә дигән нәтиҗәгә килә. Шуңа бәйле рәвештә, моңа өстәп, асылда гражданнарны торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү чыгымнарын үз вакытында үтәү буенча законнар белән регламентланган вазыйфаларыннан азат итүче нинди дә булса срок билгеләү гамәлдәге җайга салу кысаларында объектив зарурлыкка ия түгел, ә үзеннән-үзе мондый срокның булмавы гражданнарның конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылу турында сөйли алмый.

Ташлама-субсидия бирүне туктатып тору турындагы мәгълүматны аны алучыга җиткерү сроклары булмау өлешендә Нигезләмәнең 2.4 пунктының конституциячеллегенә карата Татарстан Республикасы Конституция суды югарыда аталган карарда күрсәтелгән аспектта аны бәяләү Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2005 елның 22 гыйнварындагы 20 номерлы карары белән расланган Торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә субсидияләр һәм айлык акчалата түләүләр бирү системасында катнашучы оешмалар арасында мәгълүмат алмашу тәртибе (алга таба — Тәртип) нигезләмәләренә мөрәҗәгать итмичә мөмкин түгел дип күрсәтте. Шулай итеп, әлеге Тәртипнең 6 пунктындагы 8 пунктчасы нигезендә, торак урыннар һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча бурычларның булмавы турында, бурычларны түләү буенча гражданнар тарафыннан килешүләр төзү һәм (яки) үтәү турында мәгълүматларны исәпләү һәм тапшыру хисаптан соң килүче айның 3 числосына кадәр электрон формада бирелә. Тәртипнең 6 пунктындагы 20 пунктчасы нигезендә алга таба кредит учреждениеләре тарафыннан гражданнарның шәхси (кертем) счетларына күчерү һәм почта элемтәсе бүлекләре яки түләүләрне китереп бирү оешмалары тарафыннан илтеп җиткерү өчен торак урын, коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә субсидияләр күчерү түләү аеның 9 числосына кадәр башкарыла.

Китерелгән нигезләмәләрнең шикаять белдерелә торган норма белән логик-хокукый бәйләнешен, шулай ук алар тарафыннан җайга салына торган хокук мөнәсәбәтләре өлкәсенең бердәм табигатен исәпкә алып, әлеге сроклар ташлама-субсидия алучыга аны

бирүне туктатып тору турында хәбәр иткәндә дә тигез дәрәҗәдә кулланыла дигәнне аңлата. Димәк, дәгъва белдерелә торган җайга салу нормасында ташлама-субсидия бирүне туктатып тору турындагы мәгълүматны аны алучыга җиткерү срокларын билгели торган җайга салуның булмавы мондый хәбәр итү чоры ирекле һәм чикләнмәгән вакыт эчендә мөмкин булуы турында белдерми.

Татарстан Республикасы Конституция суды әлеге карарда шулай ук гражданның торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча бурычлары булуы үзеннән-үзе социаль ярдәм күрсәтү чараларын туктатып тору яисә аларны күрсәтүдән баш тарту өчен һичшиксез нигез була алмый, чөнки гражданга торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә ташлама-субсидия бирү мәсьәләсе буенча вәкаләтле орган тарафыннан карар кабул ителгәнгә кадәр торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча бурычлар барлыкка килү сәбәпләре билгеләнергә тиеш дип күрсәтте. Торак урын һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләү буенча бурычлар барлыкка килүнең җитди сәбәпләре булган очракта вәкаләтле орган тарафыннан гражданга социаль ярдәм күрсәтү чараларыннан баш тартылырга тиеш түгел.

Шулай итеп, гражданка А.Н. Болдырева куйган мәсьәләләр Татарстан Республикасы Конституция судының үз көчендә булган югарыда аталган карарында асылда хәл ителгән иде инде, ә мөрәҗәгать итүченең шикаяте билгеләнгән таләпләр нигезендә карала алмый, бу «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 һәм 3 пунктлары нигезендә аны карауга алудан баш тартуга нигез булып тора.

Бәян ителгәннәрдән чыгып һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1, 2 һәм 3 пунктларына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

б и л г е л ә д е :

1. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 24 мартындагы 126 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында гражданнарның аерым категорияләренә торак һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә ташлама-субсидияләр бирү тәртибе һәм шартлары турында нигезләмәнең 1.1 пункты, шулай ук 2.4 пунктындагы дүртенче һәм алтынчы абзацлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка А.Н. Болдырева шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки билгеләнгән таләпләр нигезендә шикаяте карала алмый.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка А.Н. Болдыревага һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 35-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки О.М. Серовой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем шестым постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 15 июня 2009 года № 394 «О внесении изменений в Правила выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения, утвержденные постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 "О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения"» и пунктом 39 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий"»

28 ноября
2019 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Л.В. Кузьминой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки О.М. Серовой,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка О.М. Серова с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем шестым постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 15 июня 2009 года № 394 «О внесении изменений в Правила выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения, утвержденные постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 "О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждаю-

щихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения"» (далее также — постановление Кабинета Министров Республики Татарстан) и пунктом 39 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий"» (далее также — Правила).

Оспариваемым абзацем шестым постановления Кабинета Министров Республики Татарстан установлено, что владелец сертификата приобретает жилое помещение не только в пределах средств субсидии, но и с использованием собственных и (или) заемных (кредитных) средств. Обжалуемым пунктом 39 Правил предусмотрено, что, в случае, если фактическая стоимость 1 кв. метра общей площади приобретаемого жилого помещения меньше средней рыночной стоимости 1 кв. метра общей площади жилья по сертификату, размер субсидии подлежит пересчету исходя из фактической стоимости 1 кв. метра общей площади.

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, заявительница, являясь матерью пятерых детей, двое из которых инвалиды, в настоящее время со своей семьей в количестве 7 человек проживает в доме, жилая площадь которого составляет 35,0 кв. метров.

На основании постановления Исполнительного комитета Молвинского сельского поселения Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан гражданка О.М. Серова была признана нуждающейся в улучшении жилищных условий и включена в список получателей сертификата в соответствии с Правилами.

Нарушение своих конституционных прав заявительница усматривает в том, что абзацем шестым постановления Кабинета Министров Республики Татарстан абзац первый пункта 34 Правил был изложен в новой редакции, согласно которой владелец сертификата приобретает жилое помещение не только в пределах средств субсидии, но и с использованием собственных и (или) заемных (кредитных) средств. До внесения данного изменения обжалуемая норма имела следующую редакцию: «Владелец сертификата имеет право приобрести жилое помещение не только в пределах средств субсидии, но и с использованием собственных и (или) заемных (кредитных) средств».

Она также указывает, что согласно предусмотренному оспариваемым пунктом 39 Правил пересчету размера субсидии из фактической стоимости 1 кв. метра общей площади многодетная семья теряет часть законно предоставленной ей субсидии, в связи с чем, по ее мнению, неиспользованный размер субсидии должен передаваться многодетной семье в денежном выражении.

На основании изложенного гражданка О.М. Серова просит Конституционный суд Республики Татарстан признать абзац шестой постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 15 июня 2009 года № 394 «О внесении изменений в Правила выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения, утвержденные постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 "О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения"» и пункт 39 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий"» не соответствующими статьям 28 (части первая и вторая), 38 (части первая и третья), 54 (часть первая), 55 Конституции Республики Татарстан.

2. Конституционный суд Республики Татарстан, изучив жалобу гражданки О.М. Серовой, не находит оснований для принятия ее к рассмотрению.

Оспариваемый абзац шестой постановления Кабинета Министров Республики Татарстан излагает пункт 34 Правил в новой редакции, который уже был предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан. В постановлении от 10 июля 2013 года № 54-П Конституционный суд Республики Татарстан отметил, что по своей правовой природе мера социальной поддержки в виде предоставления на безвозмездной основе субсидии для обеспечения жильем многодетных семей не относится к обязательным видам социального обеспечения и, по существу, выступает в качестве дополнительного способа повышения уровня жизни указанных семей. Кроме этого, Республика Татарстан в силу федерального законодательства самостоятельно определяет условия и порядок предоставления субсидии для обеспечения жильем многодетных семей, принимая во внимание, в том числе и возможности бюджета республики. Конституционный суд Республики Татарстан также указал, что согласно правовой позиции Конституционного Суда Российской Федерации, связанной с реализацией права на жилище отдельными категориями граждан путем предоставления субсидии для приобретения жилого помещения, использование государственных жилищных сертификатов не противоречит Конституции

Российской Федерации, но только в той мере, в какой с их помощью обеспечивается возможность приобретения гражданином жилья в избранном месте жительства как минимум за доступную плату. В условиях рыночной экономики размер безвозмездной субсидии на приобретение в собственность жилого помещения может составлять как полный эквивалент рыночной стоимости жилья, так и усредненную расчетную величину денежных средств, позволяющих гражданину в зависимости от особенностей избранного им места жительства приобрести жилье в собственность либо полностью за счет этих средств, либо добавив собственные (заемные) средства (Постановление от 5 апреля 2007 года № 5-П, определения от 21 февраля 2008 года № 99-О-О, от 6 октября 2008 года № 679-О-О). В связи с чем Конституционный суд Республики Татарстан в своем постановлении пришел к выводу, что установление в абзаце первом пункта 34 Правил условия приобретения жилого помещения, в том числе и с использованием собственных и (или) заемных (кредитных) средств получателя субсидии, не может рассматриваться как нарушение конституционного права на жилище и признал данную норму соответствующей Конституции Республики Татарстан.

Таким образом, поскольку предметом обращения гражданки О.М. Серовой является положение, относительно которого Конституционным судом Республики Татарстан уже вынесено постановление, сохраняющее свою силу, ее жалоба на основании пункта 3 части первой статьи 46 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» в этой части не может быть принята к рассмотрению.

Что касается довода заявительницы о том, что в случае пересчета размера субсидии исходя из фактической стоимости 1 кв. метра общей площади приобретенного жилого помещения неиспользованный размер субсидии должен передаваться многодетной семье в денежном выражении, необходимо отметить следующее.

Порядок и условия выдачи сертификатов для обеспечения жилыми помещениями многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, установлены оспариваемыми Правилами, в соответствии с которыми сертификат является именным свидетельством, удостоверяющим право гражданина на получение за счет средств бюджета Республики Татарстан субсидии для приобретения жилых помещений, являющейся финансовой поддержкой государства (абзацы 1 и 2 пункта 2). Размер субсидии в соответствии с пунктом 6 Правил рассчитывается на дату выдачи сертификата, указывается в сертификате и является неизменным на весь срок его действия, а норматив общей площади жилого помещения для расчета субсидии устанавливается в размере 18 кв. метров на каждого члена семьи.

Из указанного следует, что порядок и условия выдачи сертификата являются едиными для всех без исключения граждан, претендующих на его получение. Многодетная семья вправе использовать сертификат на приобретение жилого помещения как за счет средств субсидии, определенной в сертификате, так и в пределах средств субсидии, но и с использованием собственных и

(или) заемных (кредитных) средств, а также за счет средств субсидии, но в меньшем размере, чем это указано в сертификате, с пересчетом ранее установленного размера субсидии в зависимости от выбранного многодетной семьей жилого помещения. Сам по себе пересчет субсидии исходя из фактической стоимости 1 кв. метра общей площади приобретаемого жилого помещения, установленный обжалуемой нормой, не ограничивает право многодетных семей на использование средств сертификата как в полном объеме, так и частично, поскольку в силу пункта 17 Правил выдача сертификатов имеет строгое целевое предназначение — улучшение жилищных условий многодетных семей, имеющих пять и более детей в пределах средств, предусмотренных бюджетом Республики Татарстан на соответствующий финансовый год.

Таким образом, обжалуемое положение пункта 39 Правил, как непосредственно связанное с необходимостью целевого расходования бюджетных средств, само по себе не может рассматриваться как нарушающее конституционные права граждан, в том числе заявительницы и, следовательно, не содержит неопределенности в вопросе о его соответствии Конституции Республики Татарстан. В связи с этим согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» жалоба гражданки О.М. Серовой в этой части также не является допустимой.

Кроме того, требуя признать пункт 39 Правил не соответствующим Конституции Республики Татарстан, заявительница, по существу, предлагает внести целесообразные, с ее точки зрения, изменения в оспариваемую норму, что не относится к компетенции Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена статьей 109 Конституции Республики Татарстан и статьей 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан».

На основании изложенного, руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктами 2 и 3 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73, 100 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки О.М. Серовой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем шестым постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 15 июня 2009 года № 394 «О внесении изменений в Правила выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения, утвержденные постановлением Кабинета Министров Республики

Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 “О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 “О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения”» и пунктом 39 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 “О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий”», поскольку она в соответствии с установленными требованиями Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» не является допустимой, а разрешение поставленного заявительницей вопроса Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке О.М. Серовой и в Кабинет Министров Республики Татарстан.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 36-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

«“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 15 июнендәге 394 номерлы карарының алтынчы абзацы һәм «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең 39 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка О.М. Серова шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2019 ел
28 ноябрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка О.М. Серова шикаятен алдан өйрәнгән судья Л.В. Кузьмина бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданка О.М. Серова «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына

үзгәрешләр кертү хакында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 15 июнендәге 394 номерлы карарының (алга таба шулай ук — Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары) алтынчы абзацы һәм «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең (алга таба шулай ук — Кагыйдәләр) 39 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының дәгъва белдерелә торган алтынчы абзацында сертификат иясе торак урынны субсидия акчалары чикләрендә генә түгел, бәлки үз һәм (яисә) заем (кредит) акчаларын кулланып та сатып ала дип билгеләнгән. Кагыйдәләрнең шикаять бирелгән 39 пунктында сатып алына торган торак мәйданның 1 кв. метрының факттагы бәясе сертификат буенча гомуми торак мәйданның 1 кв. метрының уртача базар бәясеннән кимрәк булган очракта, субсидия күләме гомуми мәйданның 1 кв. метрының факттагы бәясеннән чыгып яңадан исәпләнергә тиеш дип каралган.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән күренгәнчә, биш баласының икесе инвалид булган мөрәҗәгать итүче хәзерге вакытта 7 кешелек гаиләсе белән торак мәйданы 35,0 кв. метр тәшкил иткән йортта яши.

Татарстан Республикасының Яшел Үзән муниципаль районы Мулла Иле авыл җирлеге Башкарма комитеты карары нигезендә гражданка О.М. Серова торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ дип танылган һәм Кагыйдәләр нигезендә сертификат алучылар исемлегенә кертелгән.

Мөрәҗәгать итүче үзенең конституциячел хокуклары бозылуын Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының алтынчы абзацы нигезендә Кагыйдәләрнең 34 пунктының беренче абзацы яңа редакциядә бәян ителүендә, аның буенча сертификат иясенең торак урынны субсидия акчалары чикләрендә генә түгел, бәлки үз һәм (яисә) заем (кредит) акчаларыннан файдаланып та сатып алуында күрә. Әлеге үзгәреш кертелгәнче, шикаять белдерелә торган норма түбәндәге редакциядә бәян ителгән иде: «Сертификат иясе торак урынны субсидия акчалары чикләрендә

генә түгел, бәлки үз һәм (яки) заем (кредит) акчаларын файдаланып та сатып алырга хокуклы».

Шикаять бирүче шулай ук субсидия күләмен, Кагыйдәләрнең дәгъва белдерелә торган 39 пунктында каралганча, гомуми мәйданның 1 кв. метрының факттагы бәясеннән чыгып яңадан исәпләү нигезендә күпбалалы гаилә үзенә законлы бирелгән субсидиянең бер өлешен югалта, шуңа күрә, аның фикеренчә, субсидиянең файдаланылмаган күләме күпбалалы гаиләгә акчалата тапшырылырга тиеш дип күрсәтә.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка О.М. Серова Татарстан Республикасы Конституция судыннан «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 15 июнендәге 394 номерлы карарының алтынчы абзацын һәм «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең 39 пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенең 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 38 (беренче һәм өченче өлешләр), 54 (беренче өлеш), 55 статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Татарстан Республикасы Конституция суды, гражданка О.М. Серова шикаятен өйрәнеп, аны карауга алу өчен нигезләр тапмый.

Кагыйдәләрнең Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының дәгъва белдерелә торган алтынчы абзацында яңа редакциядә бәян ителгән 34 пункты Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булган иде инде. 2013 елның 10 июлендәге 54-П номерлы карарында Татарстан Республикасы Конституция суды күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен түләүсез нигездә субсидия бирү рәвешендә социаль ярдәм чарасы үзенең хокукый табигате буенча социаль тәэминатның

мәҗбүри төрләренә керми һәм, асылда, аталган гаиләләрнең тормыш дәрәҗәсен яхшыртуның өстәмә чарасы булып тора дип билгеләде. Моннан тыш, Татарстан Республикасы федераль законнар нигезендә күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен субсидияләр бирү шартларын һәм тәртибен, шул исәптән республика бюджеты мөмкинлекләрен дә игътибарга алып, мөстәкыйль билгели. Татарстан Республикасы Конституция суды шулай ук Россия Федерациясе Конституция судының торак урыны сатып алу өчен субсидияләр бирү юлы белән гражданнарның аерым категорияләренең торакка хокукын гамәлгә ашыру белән бәйле хокукый позициясе нигезендә дәүләт торак сертификатларыннан файдалану, ләкин алар ярдәмендә сайлап алган яшәү урынында граждан тарафыннан кимендә үзе түләрлек торак сатып алу мөмкинлеге тәэмин ителү күләмендә генә, Россия Федерациясе Конституциясенә каршы килмәвен күрсәтте. Базар икътисады шартларында торак урынны үз милкенә сатып алу өчен кайтарып бирелми торган субсидия күләме торакка базар бәясенең тулы эквивалентында да, шулай ук гражданга, үзе сайлаган яшәү урыны үзенчәлекләренә бәйле рәвештә, яисә тулысынча шушы акча хисабыннан, яисә үз (заем) акчасын өстәп үз милкенә торак сатып алу мөмкинлеге бирә торган акчаларның уртача исәпләп чыгарылган күләмендә дә булырга мөмкин (2007 елның 5 апрелендәге 5-П номерлы Карар, 2008 елның 21 февралендәге 99-О-О номерлы, 2008 елның 6 октябрендәге 679-О-О номерлы билгеләмәләр). Шуңа бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Конституция суды үзенең карарында Кагыйдәләрнең 34 пунктының беренче абзацында торак урынын, шул исәптән субсидия алучының үз һәм (яисә) заем (кредит) акчаларыннан файдаланып, алу шартын билгеләү торакка конституциячел хокукны бозу буларак карала алмый һәм әлеге норма Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дигән нәтиҗәгә килде.

Шулай итеп, гражданка О.М. Серованың мөрәҗәгате предметы булып Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан аңа карата әле дә үз көчен югалтмаган карар инде чыгарылган нигезләмә торганлыктан, бу өлештә аның шикаяте «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы беренче өлешенең 3 пункты нигезендә карап тикшерүгә кабул ителә алмый.

Мөрәҗәгать итүченең субсидия күләмен сатып алынган торак урынның гомуми мәйданы 1 кв. метрының факттагы бәясеннән чыгып исәпләгән очракта, субсидиянең файдаланылмаган күләме күпбалалы гаиләгә акчалата тапшырылырга тиеш дигән дәлиленә килгәндә, түбәндәгеләрне билгеләп үтәргә кирәк.

Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак урыннары белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү тәртибе һәм шартлары дәгъва белдерелә торган Кагыйдәләрдә билгеләнгән, алар нигезендә сертификат гражданның торак урыннары алу өчен Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән дәүләтнең финанс ярдәме булган субсидияләр алу хокукын раслый торган исемле таныклык булып тора (2 пунктның

1 һәм 2 абзацлары). Кагыйдәләрнең 6 пункты нигезендә субсидия күләме сертификат бирелгән датага исәпләнә, сертификатта күрсәтелә һәм ул гамәлдә булган срокның башыннан ахырына кадәр үзгәрешсез була, ә субсидия исәпләү өчен торак урынының гомуми мәйданы нормативы гаиләнең һәр әгъзасына 18 кв. метр күләмендә билгеләнә.

Күрсәтелгәннәрдән аңлашылганча, сертификатны бирү тәртибе һәм шартлары аны алуга дәгъва кылучы барлык гражданнар өчен искәрмәләрсез бердәй булып тора. Күпбалалы гаилә сертификатны торак урыны алу өчен сертификатта билгеләнгән субсидия акчалары исәбеннән дә, субсидия акчалары чикләрендә дә, әмма үз һәм (яки) заем (кредит) акчаларыннан файдаланып та, шулай ук субсидия акчалары исәбеннән, әмма сертификатта күрсәтелгәннән кимрәк күләмдә, күпбалалы гаилә сайлап алган торак урынына карап элегрәк билгеләнгән субсидия күләмен яңадан исәпләп кулланырга хокуклы. Сатып алына торган торак урыны гомуми мәйданының 1 кв. метрының факттагы бәясеннән чыгып субсидияне дәгъва белдерелә торган нормада билгеләнгәнчә яңадан исәпләү, күпбалалы гаиләләрнең сертификат акчаларыннан тулысынча да, өлешчә дә файдалану хокукын чикләми, чөнки Кагыйдәләрнең 17 пункты нигезендә сертификатлар бирү катгый максатчан билгеләнешкә — биш һәм аннан күбрәк баласы булган күпбалалы гаиләләрнең торак шартларын Татарстан Республикасы бюджетында тиешле финанс елына каралган акча чикләрендә яхшыртуга юнәлтелгән.

Шулай итеп, Кагыйдәләрнең 39 пунктындагы дәгъва белдерелә торган нигезләмә, бюджет акчаларын максатчан тоту зарурлыгына турыдан-туры бәйле буларак, үзеннән-үзе гражданнарның, шул исәптән мөрәҗәгать итүченең конституциячел хокукларын бозучы буларак карала алмый һәм, димәк, аның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве турындагы мәсьәләдә билгесезлек юк. Шуңа бәйле рәвештә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты белән үзара бәйләнештә 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты нигезендә гражданка О.М. Серованың бу өлештә шикаяте шулай ук карала алмый.

Моннан тыш, Кагыйдәләрнең 39 пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип тануны таләп итеп, мөрәҗәгать итүче, асылда, дәгъва белдерелә торган нормага, аның күзлегеннән караганда, максатка ярашлы үзгәрешләр кертергә тәкъдим итә, бу исә, Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясында һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләнгәнчә, Татарстан Республикасы Конституция суды компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 һәм 3 пунктларына,

66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73, 100 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. «"Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү чаралары турында" Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында" Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 15 июнендәге 394 номерлы карарының алтынчы абзацы һәм «"Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында" Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең 39 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка О.М. Серова шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законы билгеләгән таләпләр нигезендә карала алмый, ә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Әлеге шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка О.М. Серовага һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 36-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки А.Н. Болдыревой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем шестым постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 15 июня 2009 года № 394 «О внесении изменений в Правила выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения, утвержденные постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 "О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения"» и пунктом 39 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий"»

28 ноября
2019 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Л.В. Кузьминой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки А.Н. Болдыревой,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка А.Н. Болдырева с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем шестым постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 15 июня 2009 года № 394 «О внесении изменений в Правила выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения, утвержденные постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 "О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждаю-

щихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения"» (далее также — постановление Кабинета Министров Республики Татарстан) и пунктом 39 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий"» (далее также — Правила).

Оспариваемым абзацем шестым постановления Кабинета Министров Республики Татарстан установлено, что владелец сертификата приобретает жилое помещение не только в пределах средств субсидии, но и с использованием собственных и (или) заемных (кредитных) средств. Обжалуемым пунктом 39 Правил предусмотрено, что, в случае, если фактическая стоимость 1 кв. метра общей площади приобретаемого жилого помещения меньше средней рыночной стоимости 1 кв. метра общей площади жилья по сертификату, размер субсидии подлежит пересчету исходя из фактической стоимости 1 кв. метра общей площади.

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, заявительница является матерью шестерых детей и в настоящее время со своей семьей в количестве 8 человек проживает в доме площадью 23,7 кв. метров. На основании постановления Исполнительного комитета Молвинского сельского поселения Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан гражданка А.Н. Болдырева была признана нуждающейся в улучшении жилищных условий и включена в список получателей сертификата в соответствии с Правилами.

Нарушение своих конституционных прав заявительница усматривает в том, что абзацем шестым постановления Кабинета Министров Республики Татарстан абзац первый пункта 34 Правил был изложен в новой редакции, согласно которой владелец сертификата приобретает жилое помещение не только в пределах средств субсидии, но и с использованием собственных и (или) заемных (кредитных) средств. До внесения данного изменения обжалуемая норма имела следующую редакцию: «Владелец сертификата имеет право приобрести жилое помещение не только в пределах средств субсидии, но и с использованием собственных и (или) заемных (кредитных) средств».

Она также указывает, что согласно предусмотренному оспариваемым пунктом 39 Правил пересчету размера субсидии из фактической стоимости 1 кв. метра общей площади многодетная семья теряет часть законно предоставленной ей субсидии, в связи с чем, по ее мнению, неиспользованный размер субсидии должен передаваться многодетной семье в денежном выражении.

На основании изложенного гражданка А.Н. Болдырева просит

Конституционный суд Республики Татарстан признать абзац шестой постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 15 июня 2009 года № 394 «О внесении изменений в Правила выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения, утвержденные постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 “О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 “О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения”» и пункт 39 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 “О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий”» не соответствующими статьям 28 (части первая и вторая), 38 (части первая и третья), 54 (часть первая), 55 Конституции Республики Татарстан.

2. Конституционный суд Республики Татарстан, изучив жалобу гражданки А.Н. Болдыревой, не находит оснований для принятия ее к рассмотрению.

Оспариваемый абзац шестой постановления Кабинета Министров Республики Татарстан излагает пункт 34 Правил в новой редакции, который уже был предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан. В постановлении от 10 июля 2013 года № 54-П Конституционный суд Республики Татарстан отметил, что по своей правовой природе мера социальной поддержки в виде предоставления на безвозмездной основе субсидии для обеспечения жильем многодетных семей не относится к обязательным видам социального обеспечения и, по существу, выступает в качестве дополнительного способа повышения уровня жизни указанных семей. Кроме этого, Республика Татарстан в силу федерального законодательства самостоятельно определяет условия и порядок предоставления субсидии для обеспечения жильем многодетных семей, принимая во внимание, в том числе и возможности бюджета республики. Конституционный суд Республики Татарстан также указал, что согласно правовой позиции Конституционного Суда Российской Федерации, связанной с реализацией права на жилище отдельными категориями граждан путем предоставления субсидии для приобретения жилого помещения, использование государственных жилищных сертификатов не противоречит Конституции Российской Федерации, но только в той мере, в какой с их помощью

обеспечивается возможность приобретения гражданином жилья в избранном месте жительства как минимум за доступную плату. В условиях рыночной экономики размер безвозмездной субсидии на приобретение в собственность жилого помещения может составлять как полный эквивалент рыночной стоимости жилья, так и усредненную расчетную величину денежных средств, позволяющих гражданину в зависимости от особенностей избранного им места жительства приобрести жилье в собственность либо полностью за счет этих средств, либо добавив собственные (заемные) средства (Постановление от 5 апреля 2007 года № 5-П, определения от 21 февраля 2008 года № 99-О-О, от 6 октября 2008 года № 679-О-О). В связи с чем Конституционный суд Республики Татарстан в своем постановлении пришел к выводу, что установление в абзаце первом пункта 34 Правил условия приобретения жилого помещения, в том числе и с использованием собственных и (или) заемных (кредитных) средств получателя субсидии, не может рассматриваться как нарушение конституционного права на жилище и признал данную норму соответствующей Конституции Республики Татарстан.

Таким образом, поскольку предметом обращения гражданки А.Н. Болдыревой является положение, относительно которого Конституционным судом Республики Татарстан уже вынесено постановление, сохраняющее свою силу, ее жалоба на основании пункта 3 части первой статьи 46 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» в этой части не может быть принята к рассмотрению.

Что касается довода заявительницы о том, что в случае пересчета размера субсидии исходя из фактической стоимости 1 кв. метра общей площади приобретенного жилого помещения неиспользованный размер субсидии должен передаваться многодетной семье в денежном выражении, необходимо отметить следующее.

Порядок и условия выдачи сертификатов для обеспечения жилыми помещениями многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, установлены оспариваемыми Правилами, в соответствии с которыми сертификат является именным свидетельством, удостоверяющим право гражданина на получение за счет средств бюджета Республики Татарстан субсидии для приобретения жилых помещений, являющейся финансовой поддержкой государства (абзацы 1 и 2 пункта 2). Размер субсидии в соответствии с пунктом 6 Правил рассчитывается на дату выдачи сертификата, указывается в сертификате и является неизменным на весь срок его действия, а норматив общей площади жилого помещения для расчета субсидии устанавливается в размере 18 кв. метров на каждого члена семьи.

Из указанного следует, что порядок и условия выдачи сертификата являются едиными для всех без исключения граждан, претендующих на его получение. Многодетная семья вправе использовать сертификат на приобретение жилого помещения как за счет средств субсидии, определенной в сертификате, так и в пределах средств субсидии, но и с использованием собственных и (или) заемных (кредитных) средств, а также за счет средств суб-

сидии, но в меньшем размере, чем это указано в сертификате, с пересчетом ранее установленного размера субсидии в зависимости от выбранного многодетной семьей жилого помещения. Сам по себе пересчет субсидии исходя из фактической стоимости 1 кв. метра общей площади приобретаемого жилого помещения, установленный обжалуемой нормой, не ограничивает право многодетных семей на использование средств сертификата как в полном объеме, так и частично, поскольку в силу пункта 17 Правил выдача сертификатов имеет строгое целевое предназначение — улучшение жилищных условий многодетных семей, имеющих пять и более детей в пределах средств, предусмотренных бюджетом Республики Татарстан на соответствующий финансовый год.

Таким образом, обжалуемое положение пункта 39 Правил, как непосредственно связанное с необходимостью целевого расходования бюджетных средств, само по себе не может рассматриваться как нарушающее конституционные права граждан, в том числе заявительницы и, следовательно, не содержит неопределенности в вопросе о его соответствии Конституции Республики Татарстан. В связи с этим согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» жалоба гражданки А.Н. Болдыревой в этой части также не является допустимой.

Кроме того, требуя признать пункт 39 Правил не соответствующим Конституции Республики Татарстан, заявительница, по существу, предлагает внести целесообразные, с ее точки зрения, изменения в оспариваемую норму, что не относится к компетенции Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена статьей 109 Конституции Республики Татарстан и статьей 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан».

На основании изложенного, руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктами 2 и 3 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73, 100 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки А.Н. Болдыревой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем шестым постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 15 июня 2009 года № 394 «О внесении изменений в Правила выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения, утвержденные постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 "О внесении изменений в

постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 “О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения”» и пунктом 39 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 “О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий”», поскольку она в соответствии с установленными требованиями Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» не является допустимой, а разрешение поставленного заявительницей вопроса Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке А.Н. Болдыревой и в Кабинет Министров Республики Татарстан.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 37-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

«“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 15 июнендәге 394 номерлы карарының алтынчы абзацы һәм «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең 39 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка А.Н. Болдырева шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2019 ел
28 ноябрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка А.Н. Болдырева шикаятен алдан өйрәнгән судья Л.В. Кузьмина бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданка А.Н. Болдырева «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 но-

мерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында" Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 15 июнендәге 394 номерлы карарының (алга таба шулай ук — Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары) алтынчы абзацы һәм «"Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында" Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең (алга таба шулай ук — Кагыйдәләр) 39 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының дәгъва белдерелә торган алтынчы абзацында сертификат иясе торак урынны субсидия акчалары чикләрендә генә түгел, бәлки үз һәм (яисә) заем (кредит) акчаларын кулланып та сатып ала дип билгеләнгән. Кагыйдәләрнең шикаять бирелгән 39 пунктында сатып алына торган торак мәйданның 1 кв. метрының факттагы бәясе сертификат буенча гомуми торак мәйданның 1 кв. метрының уртача базар бәясеннән кимрәк булган очракта, субсидия күләме гомуми мәйданның 1 кв. метрының факттагы бәясеннән чыгып яңадан исәпләнергә тиеш дип каралган.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән күренгәнчә, алты бала анасы булган мөрәҗәгать итүче хәзерге вакытта 8 кешелек гаиләсе белән торак мәйданы 23,7 кв. метр тәшкил иткән йортта яши. Татарстан Республикасының Яшел Үзән муниципаль районы Мулла Иле авыл җирлеге Башкарма комитеты карары нигезендә гражданка А.Н. Болдырева торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ дип танылган һәм Кагыйдәләр нигезендә сертификат алучылар исемлегенә кертелгән.

Мөрәҗәгать итүче үзенең конституциячел хокуклары бозылуын Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының алтынчы абзацы нигезендә Кагыйдәләрнең 34 пунктының беренче абзацы яңа редакциядә бәян ителүендә, аның буенча сертификат иясенең торак урынны субсидия акчалары чикләрендә генә түгел, бәлки үз һәм (яисә) заем (кредит) акчаларыннан файдаланып та сатып алуында күрә. Әлеге үзгәреш кертелгәнче, шикаять белдерелә торган норма түбәндәге редакциядә бәян ителгән иде: «Сертификат иясе торак урынны субсидия акчалары чикләрендә

генә түгел, бәлки үз һәм (яки) заем (кредит) акчаларын файдаланып та сатып алырга хокуклы».

Шикаять бирүче шулай ук субсидия күләмен, Кагыйдәләрнең дәгъва белдерелә торган 39 пунктында каралганча, гомуми мәйданның 1 кв. метрының факттагы бәясеннән чыгып яңадан исәпләү нигезендә күпбалалы гаилә үзенә законлы бирелгән субсидиянең бер өлешен югалта, шуңа күрә, аның фикеренчә, субсидиянең файдаланылмаган күләме күпбалалы гаиләгә акчалата тапшырылырга тиеш дип күрсәтә.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка А.Н. Болдырева Татарстан Республикасы Конституция судыннан «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 15 июнендәге 394 номерлы карарының алтынчы абзацын һәм «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең 39 пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенең 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 38 (беренче һәм өченче өлешләр), 54 (беренче өлеш), 55 статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Татарстан Республикасы Конституция суды, гражданка А.Н. Болдырева шикаятен өйрәнеп, аны карап тикшерүгә алу өчен нигезләр тапмый.

Кагыйдәләрнең Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының дәгъва белдерелә торган алтынчы абзацында яңа редакциядә бәян ителгән 34 пункты Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булган иде инде. 2013 елның 10 июлендәге 54-П номерлы карарында Татарстан Республикасы Конституция суды күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен түләүсез нигездә субсидия бирү рәвешендә социаль ярдәм чарасы үзенең хокукый табигате буенча социаль тәэминатның мәҗбүри төрләренә керми һәм, асылда, аталган гаиләләрнең

тормыш дәрәҗәсен яхшыртуның өстәмә чарасы булып тора дип билгеләде. Моннан тыш, Татарстан Республикасы федераль законнар нигезендә күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен субсидияләр бирү шартларын һәм тәртибен, шул исәптән республика бюджеты мөмкинлекләрен дә игътибарга алып, мөстәкыйль билгели. Татарстан Республикасы Конституция суды шулай ук Россия Федерациясе Конституция Судының торак урыны сатып алу өчен субсидияләр бирү юлы белән гражданнарның аерым категорияләренең торакка хокукын гамәлгә ашыру белән бәйле хокукый позициясе нигезендә дәүләт торак сертификатларыннан файдалану, ләкин алар ярдәмендә сайлап алган яшәү урынында граждан тарафыннан кимендә үзе түләрлек торак сатып алу мөмкинлеге тәэмин ителү күләмендә генә, Россия Федерациясе Конституциясенә каршы килмәвен күрсәтте. Базар икътисады шартларында торак урынны үз милкенә сатып алу өчен кайтарып бирелми торган субсидия күләме торакка базар бәясенең тулы эквивалентында да, шулай ук гражданга, үзе сайлаган яшәү урыны үзенчәлекләренә бәйле рәвештә, яисә тулысынча шушы акча хисабыннан, яисә үз (заем) акчасын өстәп үз милкенә торак сатып алу мөмкинлеге бирә торган акчаларның уртача исәпләп чыгарылган күләмендә дә булырга мөмкин (2007 елның 5 апрелендәге 5-П номерлы Карар, 2008 елның 21 февралендәге 99-О-О номерлы, 2008 елның 6 октябрендәге 679-О-О номерлы билгеләмәләр). Шуңа бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Конституция суды үзенең карарында Кагыйдәләрнең 34 пунктының беренче абзацында торак урынын, шул исәптән субсидия алучының үз һәм (яисә) заем (кредит) акчаларыннан файдаланып, алу шартын билгеләү торакка конституциячел хокукны бозу буларак карала алмый һәм әлеге норма Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килә дигән нәтиҗәгә килде.

Шулай итеп, гражданка А.Н. Болдыреваның мөрәҗәгате предметы булып Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан аңа карата әле дә үз көчен югалтмаган карар инде чыгарылган нигезләмә торганлыктан, бу өлештә аның шикаяте «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы беренче өлешенең 3 пункты нигезендә карауга алына алмый.

Мөрәҗәгать итүченең субсидия күләмен сатып алынган торак урынның гомуми мәйданы 1 кв. метрының факттагы бәясеннән чыгып исәпләгән очракта, субсидиянең файдаланылмаган күләме күпбалалы гаиләгә акчалата тапшырылырга тиеш дигән дәлиленә килгәндә, түбәндәгеләрне билгеләп үтәргә кирәк.

Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак урыннары белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү тәртибе һәм шартлары дәгъва белдерелә торган Кагыйдәләрдә билгеләнгән, алар нигезендә сертификат гражданның торак урыннары алу өчен Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән дәүләтнең финанс ярдәме булган субсидияләр алу хокукын раслый торган исемле таныклык булып тора (2 пунктның 1 һәм 2 абзацлары). Кагыйдәләрнең 6 пункты нигезендә субсидия күләме сертификат бирелгән датага исәпләнә, сертификатта

күрсәтелә һәм ул гамәлдә булган срокның башыннан ахырына кадәр үзгәрешсез була, ә субсидия исәпләү өчен торак урынының гомуми мәйданы нормативы гаиләнең һәр әгъзасына 18 кв. метр күләмендә билгеләнә.

Күрсәтелгәннәрдән аңлашылганча, сертификатны бирү тәртибе һәм шартлары аны алуга дәгъва кылучы барлык гражданнар өчен искәрмәләрсез бердәй булып тора. Күпбалалы гаилә сертификатны торак урыны алу өчен сертификатта билгеләнгән субсидия акчалары исәбеннән дә, субсидия акчалары чикләрендә дә, әмма үз һәм (яки) заем (кредит) акчаларыннан файдаланып та, шулай ук субсидия акчалары исәбеннән, әмма сертификатта күрсәтелгәннән кимрәк күләмдә, күпбалалы гаилә сайлап алган торак урынына карап элегрәк билгеләнгән субсидия күләмен яңадан исәпләп кулланырга хокуклы. Сатып алына торган торак урыны гомуми мәйданының 1 кв. метрының факттагы бәясеннән чыгып субсидияне дәгъва белдерелә торган нормада билгеләнгәнчә яңадан исәпләү, күпбалалы гаиләләрнең сертификат акчаларыннан тулысынча да, өлешчә дә файдалану хокукын чикләми, чөнки Кагыйдәләрнең 17 пункты нигезендә сертификатлар бирү катгый максатчан билгеләнешкә — биш һәм аннан күбрәк баласы булган күпбалалы гаиләләрнең торак шартларын Татарстан Республикасы бюджетында тиешле финанс елына каралган акча чикләрендә яхшыртуга юнәлтелгән.

Шулай итеп, Кагыйдәләрнең 39 пунктындагы дәгъва белдерелә торган нигезләмә, бюджет акчаларын максатчан тоту зарурлыгына турыдан-туры бәйле буларак, үзеннән-үзе гражданнарның, шул исәптән мөрәҗәгать итүченең конституциячел хокукларын бозучы буларак карала алмый һәм, димәк, аның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве турындагы мәсьәләдә анда билгесезлек юк. Шуңа бәйле рәвештә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты белән үзара бәйләнештә 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты нигезендә гражданка А.Н. Болдыреваның бу өлештә шикаяте шулай ук карала алмый.

Моннан тыш, Кагыйдәләрнең 39 пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип тануны таләп итеп, мөрәҗәгать итүче, асылда, дәгъва белдерелә торган нормага, аның күзлегеннән караганда, максатка ярашлы үзгәрешләр кертергә тәкъдим итә, бу исә, Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясында һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләнгәнчә, Татарстан Республикасы Конституция суды компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 һәм 3 пунктларына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73, 100 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне, ятим балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балаларны, шулай ук ятим балалар, ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм калган балалар арасыннан үзләренә беркетелгән торак урыннары булмаган затларны торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 15 июнендәге 394 номерлы карарының алтынчы абзацы һәм «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең 39 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка А.Н. Болдырева шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законы билгеләгән таләпләр нигезендә карала алмый, ә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Әлеге шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка А.Н. Болдыревага һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 37-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки О.М. Серовой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 «О дополнительных мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий»

28 ноября
2019 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Э.М. Мустафиной, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки О.М. Серовой,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка О.М. Серова с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 «О дополнительных мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий».

Согласно оспариваемому пункту для многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий и имеющих десять и более детей, зарегистрированных и проживающих с родителями и не образовавших свои семьи, установлена ежегодная квота по обеспечению жильем в первоочередном порядке в размере 1 процента от общего числа многодетных семей, включенных в сводный список многодетных семей в Республике Татарстан на соответствующий год, и не менее чем одна семья.

Как следует из жалобы и приложенных к ней копий документов, заявительница является матерью пятерых детей, двое из которых инвалиды. В настоящее время ее семья в количестве 7 человек проживает в селе Молвино Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан в доме, жилая площадь которого составляет 35,0 кв. м.

На основании постановления Исполнительного комитета Молвинского сельского поселения Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан гражданка О.М. Серова была признана нуждающейся в улучшении жилищных условий и включена в список получателей сертификата в соответствии с Правилами выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденными постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 № 732 «О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий».

Заявительница указывает, что оспариваемая норма предусма-

тривает ежегодную квоту по обеспечению жильем в первоочередном порядке только для многодетных семей, имеющих десять и более детей. Она считает это положение несправедливым по отношению к тем многодетным семьям, которые имеют менее десятерых детей, но среди них есть дети инвалиды.

На федеральном уровне Жилищный кодекс Российской Федерации (статья 57) устанавливает, что вне очереди жилые помещения по договорам социального найма предоставляются гражданам, страдающим тяжелыми формами хронических заболеваний, указанных в перечне, предусмотренном пунктом 4 части 1 статьи 51 названного Кодекса. Перечень утвержден приказом Министерства здравоохранения Российской Федерации от 29 ноября 2012 года № 987н «Об утверждении перечня тяжелых форм хронических заболеваний, при которых невозможно совместное проживание граждан в одной квартире».

Однако, как указывает заявительница, обжалуемое постановление Кабинета Министров Республики Татарстан не предусматривает для многодетных семей с детьми-инвалидами, имеющими заболевания, включенные в вышеуказанный перечень, предоставление в первоочередном порядке квоты по обеспечению жильем. Она отмечает, что первоочередность предоставления квоты на жилье должна зависеть не только от количества детей у многодетной семьи, но и от нуждаемости в улучшении жилищных условий по медицинским показаниям.

На основании изложенного гражданка О.М. Серова просит Конституционный суд Республики Татарстан признать пункт 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 «О дополнительных мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий» не соответствующим статьям 28 (части первая и вторая), 38 (части первая и третья), 54 (часть первая), 55 Конституции Республики Татарстан.

2. В соответствии с подпунктом 24 пункта 2 статьи 26.3 Федерального закона от 6 октября 1999 года № 184-ФЗ «Об общих принципах организации законодательных (представительных) и исполнительных органов государственной власти субъектов Российской Федерации» решение вопросов социальной поддержки семей, имеющих детей (в том числе многодетных семей, одиноких родителей), относится к полномочиям органов государственной власти субъекта Российской Федерации по предметам совместного ведения, осуществляемым данными органами самостоятельно за счет средств бюджета субъекта Российской Федерации (за исключением субвенций из федерального бюджета). Также данным Федеральным законом предусмотрено, что органы государственной власти субъекта Российской Федерации вправе устанавливать за счет средств бюджета субъекта Российской Федерации (за исключением финансовых средств, передаваемых из федерального бюджета бюджету субъекта Российской Федерации на осуществление целевых расходов) дополнительные меры социальной поддержки и социальной помощи для отдельных категорий граждан

вне зависимости от наличия в федеральных законах положений, устанавливающих указанное право. Финансирование названных полномочий не является обязанностью субъекта Российской Федерации, осуществляется при наличии возможности и не является основанием для выделения дополнительных средств из федерального бюджета (части третья и четвертая статьи 26.3-1).

Указом Президента Российской Федерации от 5 мая 1992 года № 431 «О мерах по социальной поддержке многодетных семей» правительствам республик в составе Российской Федерации, органам исполнительной власти краев, областей, автономных образований, городов Москва и Санкт-Петербург было поручено определить категории семей, которые относятся к многодетным и нуждаются в дополнительной социальной поддержке, с учетом национальных и культурных особенностей в социально-экономическом и демографическом развитии региона и установить для многодетных семей меры социальной поддержки (подпункты «а», «б» пункта 1).

В Республике Татарстан многодетные семьи, имеющие пять и более детей, проживающих с родителями и не образовавших свои семьи, нуждающиеся в улучшении жилищных условий, в соответствии с Указом Президента Республики Татарстан от 17 марта 2001 года № УП-216 «О дополнительных мерах по улучшению жилищных условий многодетных семей» относятся к категориям граждан, имеющих право на внеочередное получение жилых помещений.

В целях оказания дополнительной поддержки по обеспечению жильем многодетных семей Кабинет Министров Республики Татарстан принял постановление от 18 декабря 2007 года № 732 «О дополнительных мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий», которым предусмотрено предоставление многодетным семьям субсидии для приобретения жилья за счет средств бюджета Республики Татарстан.

Постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 внесены изменения в вышеуказанное постановление, а также утверждены Правила выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий. В соответствии с подпунктом «а» пункта 4 указанных Правил (в редакции постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 9 августа 2019 № 660) право на получение сертификата имеют состоящие в органах местного самоуправления на учете в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий многодетные семьи, имеющие пять и более детей, проживающих с родителями и не образовавших свои семьи.

В дальнейшем постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 20 декабря 2011 года № 1021 «О внесении изменений в отдельные постановления Кабинета Министров Республики Татарстан» рассматриваемое постановление было дополнено обжалуемым пунктом 4, закрепляющим дополнительные гарантии для многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных

условий и имеющих десять и более детей, зарегистрированных и проживающих с родителями и не образовавших свои семьи, в виде ежегодной квоты по обеспечению жильем в первоочередном порядке.

По своей правовой природе данная мера социальной поддержки не относится к обязательным видам социального обеспечения и, по существу, выступает в качестве дополнительного способа повышения уровня жизни многодетных семей, исходя из количества детей в них. Республика Татарстан самостоятельно определяет категории многодетных семей, имеющих право на ее получение, условия и порядок ее предоставления, принимая во внимание в том числе и возможности бюджета республики.

Тем самым обжалуемое нормативное положение не содержит неопределенности в вопросе о его соответствии Конституции Республики Татарстан и само по себе не предусматривает ограничений в реализации гражданами права на улучшение жилищных условий в порядке, предусмотренном жилищным законодательством. В связи с этим согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» жалоба гражданки не является допустимой.

Приведенные в жалобе доводы заявительницы фактически сводятся к требованию не о проверке конституционности оспариваемой нормы, а о внесении соответствующих изменений в действующее законодательство с целью предоставления квоты на жилье в первоочередном порядке многодетным семьям, не только исходя от количества детей у многодетной семьи, но и исходя из нуждаемости в улучшении жилищных условий по медицинским показаниям. Между тем разрешение данного вопроса не входит в компетенцию Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена статьей 109 Конституции Республики Татарстан и статьей 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», а является прерогативой законодателя Республики Татарстан.

На основании изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктами 1 и 2 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки О.М. Серовой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 «О дополнительных мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий», поскольку она в соответствии с установленными требованиями Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» не является до-

пустимой, а разрешение поставленных заявительницей вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке О.М. Серовой и в Кабинет Министров Республики Татарстан.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 38-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

«Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү буенча өстәмә чаралар турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарының 4 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка О.М. Серова шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2019 ел
28 ноябрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка О.М. Серова шикаятен алдан өйрәнгән судья Э.М. Мостафина бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданка О.М. Серова «Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү буенча өстәмә чаралар турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарының 4 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Дәгъва белдерелә торган пункт нигезендә торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм ата-аналары белән теркәлгән һәм яшәүче, үз гаиләләрен кормаган ун һәм аннан да күбрәк баласы булган күпбалалы гаиләләр өчен беренче чират тәртибендә торак белән тәэмин итү буенча тиешле елга Татарстан Республикасындагы күпбалалы гаиләләрнең җыелма исемлегенә кертелгән күпбалалы гаиләләрнең гомуми саныннан 1 процент һәм иң кимендә бер гаилә күләмендә еллык квота билгеләнгән.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән күренгәнчә, биш баласының икесе инвалид булган мөрәҗәгать итүче, хәзерге вакытта 7 кешелек гаиләсе белән Яшел Үзән муниципаль районы Мулла Иле авылында торак мәйданы 35,0 кв. метр тәшкил иткән йортта яши.

Татарстан Республикасының Яшел Үзән муниципаль районы Мулла Иле авыл җирлеге Башкарма комитеты карары нигезендә гражданка О.М. Серова торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ дип танылган һәм «Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү

кагыйдәләре нигезендә сертификат алучылар исемлегенә кертелгән.

Мөрәҗәгать итүче дәгъва белдерелгән нормада торак белән беренче чиратта тәэмин итү буенча еллык квотаны ун һәм аннан артыграк баласы булган гаиләләргә генә бирү күздә тотылуын күрсәтә. Ул әлеге хәлне балалары уннан кимрәк, әмма алар арасында инвалид балалар булган гаиләләргә карата гаделсезлек дип саный.

Россия Федерациясе Торак кодексында федераль дәрәҗәдә әлеге Кодексның 51 статьясының 1 өлешендәге 4 пунктта каралган исемлеккә кертелгән озак вакыт дәвамында дәвалауны таләп итә торган чирләрнең авыр формаларыннан интегүче гражданнарга торак урыннар социаль найм шартнамәләре буенча чираттан тыш бирелүе билгеләнә (57 статья). Исемлек Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгының «Гражданнарның бер фатирда бергә яшәүләре мөмкин булмаган хроник авыруларның авыр формалары исемлеген раслау турында» 2012 елның 29 ноябрендәге 987н номерлы боерыгы белән расланган.

Әмма, мөрәҗәгать итүче күрсәткәнчә, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының шикаять белдерелә торган карары югарыда күрсәтелгән исемлеккә кертелгән авырулар белән интегүче инвалид балалары булган күпбалалы гаиләләр өчен торак белән тәэмин итү буенча беренче чиратта квота бирүне күздә тотмый. Ул торак өчен квота бирү беренче чиратта күпбалалы гаиләдәге балалар санына гына түгел, ә медицина күрсәткечләре буенча аның торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлыгына да бәйле булырга тиешлеген билгеләп үтә.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка О.М. Серова Татарстан Республикасы Конституция судыннан «Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү буенча өстәмә чаралар турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарының 4 пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенең 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 38 (беренче һәм өченче өлешләр), 54 (беренче өлеш), 55 статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. «Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары турында» 1999 елның 6 октябрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль законның 26.3 статьясындагы 2 пунктының 24 пунктчасы нигезендә балалы гаиләләргә (шул исәптән күпбалалы гаиләләргә, ялгыз ата-аналарга) социаль ярдәм мәсьәләләрен хәл итү Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте органнарының әлеге органнар тарафыннан Россия Федерациясе субъекты бюджеты акчалары исәбеннән мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла торган уртак эш башкару предметлары буенча вәкаләтләренә керә (федераль бюджеттан кергән субвенцияләрдән тыш). Әлеге Федераль законда шулай ук Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте органнары Россия Федерациясе субъекты бюджеты акчалары исәбеннән (максатчан чыгымнарны гамәлгә ашыруга федераль бюджеттан Россия Федерациясе субъекты бюджетына бирелә торган финанс чараларыннан тыш)

гражданнарның аерым категорияләре өчен, федераль законнарда әлеге хокукны билгели торган нигезләмәләрнең булуына яисә булмавына карамастан, өстәмә социаль булышлык күрсәтү һәм социаль ярдәм чараларын билгеләргә хокуклы дип каралган. Әлеге вәкаләтләрне финанслау Россия Федерациясе субъектының йөкләмәсе булып тормый, мөмкин булган очракта гамәлгә ашырыла һәм федераль бюджеттан өстәмә акчалар бүлеп бирү өчен нигез була алмый (26.3-1 статьяның өченче һәм дүртенче өлешләре).

«Күпбалалы гаиләләргә социаль ярдәм чаралары турында» Россия Федерациясе Президентының 1992 елның 5 маендагы 431 номерлы Указы Россия Федерациясе составындагы республикалар хөкүмәтләренә, крайларның, өлкәләрнең, автоном берәмлекләрнең, Мәскәү һәм Санкт-Петербург шәһәрләренең башкарма хакимияте органнарына төбәкнең социаль-икътисадый һәм демографик үсешендә милли һәм мәдәни үзенчәлекләрне исәпкә алып, күпбалалы гаиләләргә кергән һәм өстәмә социаль ярдәмгә мохтаҗ гаиләләр категорияләрен һәм күпбалалы гаиләләр өчен социаль ярдәм чараларын билгеләү йөкләнгән (1 пунктның «а», «б» пунктчалары).

Татарстан Республикасында ата-аналары белән яшәүче һәм үз гаиләләрен кормаган биш һәм аннан күбрәк баласы булган, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләр «Күпбалалы гаиләләрнең торак шартларын яхшырту буенча өстәмә чаралар турында» Татарстан Республикасы Президентының 2001 елның 17 мартындагы ПУ-216 номерлы Указы нигезендә торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ торак урыннарын чираттан тыш алу хокукына ия булган гражданнар категориясенә керә.

Күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итүгә өстәмә ярдәм күрсәтү максатларында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты «Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү буенча өстәмә чаралар турында» 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карар кабул иткән, анда күпбалалы гаиләләргә торак алу өчен Татарстан Республикасы бюджеты исәбеннән субсидия бирү күздә тотыла.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән югарыда күрсәтелгән карарга үзгәрешләр кертелгән, шулай ук торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, аларны реализацияләү кагыйдәләре расланган. Әлеге Кагыйдәләрнең 4 пунктындагы «а» пунктчасы (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2019 елның 9 августындагы 660 номерлы карары редакциясендә) нигезендә торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ буларак җирле үзидарә органнарында исәптә торучы, ата-аналары белән яшәүче һәм үз гаиләләрен кормаган биш һәм аннан күбрәк баласы булган күпбалалы гаиләләр сертификат алу хокукына ия.

Алга таба «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының аерым карарларына үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 20 декабрендәге 1021 номерлы карары нигезендә карап тикшерелә торган карар торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм ата-аналары белән

теркәлгән һәм яшәүче, үз гаиләләрен кормаган ун һәм аннан күбрәк баласы булган күпбалалы гаиләләрне беренче чиратта торак белән тәэмин итү буенча еллык квота рәвешендә өстәмә гарантияләр билгели торган 4 пункт белән тулыландырылган.

Үзенең хокукый табигате буенча әлеге социаль ярдәм чарасы социаль тәэминатның мәҗбүри төрләренә керми һәм, асылда, алардагы балалар саныннан чыгып, күпбалалы гаиләләрнең тормыш дәрәҗәсен яхшыртуның өстәмә ысулы булып тора. Татарстан Республикасы аны алу хокукына ия күпбалалы гаиләләрнең категорияләрен, аны бирү шартларын һәм тәртибен, шул исәптән республика бюджеты мөмкинлекләрен дә исәпкә алып, мөстәкыйль билгели.

Шулай итеп, шикаять белдерелә торган норматив нигезләмәдә аның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве турындагы мәсьәләдә билгесезлек юк һәм үзеннән-үзе анда гражданнарның торак законнарында каралган тәртиптә торак шартларын яхшыртуга хокукын гамәлгә ашыруда чикләүләр күздә тотылмый. Шуңа бәйле рәвештә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты белән үзара бәйләнештә 46 статьясының беренче өлешенең 2 пункты нигезендә гражданканың шикаяте карала алмый.

Мөрәҗәгать итүченең шикаятьтә китерелгән дәлилләре чынлыкта дәгъва белдерелә торган норманың конституциячеллеген тикшерү турындагы таләпкә түгел, бәлки күпбалалы гаиләләргә алардагы балалар саныннан чыгып кына түгел, ә медицина күрсәткечләре буенча торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуларыннан да чыгып беренче чиратта торак өчен квота бирү максатларында гамәлдәге законнарга тиешле үзгәрешләр кертү турындагы таләпкә кайтып кала. Шул ук вакытта Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясында һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләнгәнчә, әлеге мәсьәләне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды компетенциясенә керми, бәлки Татарстан Республикасында закон чыгаручының өстенлеге булып тора.

Бәян ителгәннәр нигезендә һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясының икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 һәм 2 пунктларына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

б и л г е л ә д е :

1. «Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү буенча өстәмә чаралар турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарының 4 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка О.М. Серова шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки

ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законы билгеләгән таләпләр нигезендә карала алмый, ә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка О.М. Серовага һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 38-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

3 декабря 2019 года
город Казань

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Г.Н. Юсиповой на нарушение ее конституционных прав и свобод статьей 1 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2013 года № 62-ЗРТ «О потребительской корзине в Республике Татарстан»

Конституционный суд Республики Татарстан в составе заместителя Председателя Р.А. Сахиевой, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Л.В. Кузьминой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки Г.Н. Юсиповой,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка Г.Н. Юсипова с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод статьей 1 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2013 года № 62-ЗРТ «О потребительской корзине в Республике Татарстан» (далее также — Закон Республики Татарстан).

Оспариваемым положением Закона Республики Татарстан установлена потребительская корзина для основных социально-демографических групп населения в Республике Татарстан до 31 декабря 2020 года включительно.

Из жалобы и приложенных к ней копий документов следует, что заявительница является одиноко проживающим пенсионером с размером пенсии 8823 рубля и кроме пенсии иных дополнительных доходов не имеет. Гражданка Г.Н. Юсипова указывает, что не получает пенсию в полном объеме из-за задолженности в оплате жилищно-коммунальных услуг. При этом она нуждается в постоянном лечении и покупке лекарств, на что у нее недостаточно денежных средств, но, поскольку ее пенсия превышает прожиточный минимум, Министерство труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан отказывает ей в оказании государственной социальной помощи.

Заявительница отмечает, что в первоначальной редакции обжалуемой нормы Закона Республики Татарстан потребительская корзина для основных социально-демографических групп населения в Республике Татарстан должна была устанавливаться не реже одного раза в пять лет, то есть в следующий раз она должна была быть установлена в 2018 году. Такое ограничение в сроке, как указывает гражданка Г.Н. Юсипова, установлено Федеральным законом от 24 октября 1997 года № 134-ФЗ «О прожиточном минимуме в Российской Федерации» (далее также — Федеральный закон № 134-ФЗ), согласно которому потребительская корзина для основных социально-демографических групп населения в целом по Российской Федерации и в субъектах Российской Федерации определяется не реже одного раза в пять лет (статья 3). Однако после внесения Законом Республики Татарстан от 30 июня 2018 года № 46-ЗРТ в оспариваемую норму изменений, потребительская

корзина в Республике Татарстан установлена до 31 декабря 2020 года включительно, то есть продлена еще на 2,5 года без внесения изменений по существу, хотя заявительница полагает, что от того, что входит в потребительскую корзину, зависит размер прожиточного минимума, и если бы по истечении в 2018 году пятилетнего срока установления потребительской корзины, республиканский законодатель пересмотрел бы набор продуктов питания, а не продлевал бы этот период, то увеличилась бы и величина прожиточного минимума, а значит, ей бы полагались дополнительные социальные выплаты.

Таким образом, гражданка Г.Н. Юсипова считает, что обжалуемое положение нарушает ее конституционные права и просит Конституционный суд Республики Татарстан признать его не соответствующим статьям 13, 28 (части первая и вторая), 29 (часть первая), 54 (часть первая) Конституции Республики Татарстан.

1. Согласно Федеральному закону «О прожиточном минимуме в Российской Федерации» потребительская корзина для основных социально-демографических групп населения в целом по Российской Федерации и в субъектах Российской Федерации определяется не реже одного раза в пять лет, при этом в целом по Российской Федерации она устанавливается федеральным законом, а в субъектах Российской Федерации — законодательными (представительными) органами субъектов Российской Федерации с учетом природно-климатических условий, национальных традиций и местных особенностей потребления продуктов питания, непродовольственных товаров и услуг основными социально-демографическими группами населения. Методические рекомендации по определению потребительской корзины для основных социально-демографических групп населения в субъектах Российской Федерации утверждаются Правительством Российской Федерации (абзац первый пункта 1, абзац первый пункта 3, пункты 4 и 5 статьи 3). Указанные методические рекомендации утверждены постановлением Правительства Российской Федерации от 28 января 2013 года № 54.

Федеральным законом от 3 декабря 2012 года № 227-ФЗ «О потребительской корзине в целом по Российской Федерации» определена потребительская корзина в целом по Российской Федерации. В Республике Татарстан потребительская корзина установлена оспариваемым Законом Республики Татарстан.

Статьей 6 Федерального закона от 28 декабря 2017 года № 421-ФЗ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации в части повышения минимального размера оплаты труда до прожиточного минимума трудоспособного населения» в статью 4 Федерального закона от 3 декабря 2012 года № 227-ФЗ «О потребительской корзине в целом по Российской Федерации» было внесено дополнение и определено, что данный Федеральный закон действует до 31 декабря 2020 года включительно.

С учетом внесенного в вышеназванный Федеральный Закон дополнения, статьей 1 Закона Республики Татарстан от 30 июня 2018 года № 46-ЗРТ «О внесении изменения в статью 1 Закона Республики Татарстан "О потребительской корзине в Республике

Татарстан"» обжалуемая норма Закона Республики Татарстан, была изложена в новой редакции, согласно которой потребительская корзина для основных социально-демографических групп населения в Республике Татарстан также установлена до 31 декабря 2020 года включительно. При этом продукты питания и объемы потребления в потребительской корзине, утвержденной оспариваемым Законом Республики Татарстан, полностью соответствуют положениям методических рекомендаций по определению потребительской корзины для основных социально-демографических групп населения в субъектах Российской Федерации, утвержденных постановлением Правительства Российской Федерации от 28 января 2013 года № 54.

Таким образом, обжалуемая гражданкой Г.Н. Юсиповой статья 1 Закона Республики Татарстан принята в рамках федерального законодательства, сама по себе не содержит неопределенности в вопросе ее соответствия Конституции Республики Татарстан и не может рассматриваться как нарушающая конституционные права и свободы граждан, в том числе заявительницы, в связи с чем согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» ее жалоба не является допустимой.

Формально оспаривая конституционность рассматриваемой нормы, гражданка Г.Н. Юсипова фактически ставит перед Конституционным судом Республики Татарстан вопрос о внесении целесообразных, с ее точки зрения, изменений в существующее нормативное правовое регулирование. Между тем разрешение поставленного вопроса не входит в компетенцию Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена статьей 109 Конституции Республики Татарстан и статьей 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан».

На основании изложенного, руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктом 2 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73, 100 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Г.Н. Юсиповой на нарушение ее конституционных прав и свобод статьей 1 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2013 года № 62-ЗРТ «О потребительской корзине в Республике Татарстан», поскольку жалоба в соответствии с установленными требованиями Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» не является допустимой, а разрешение поставленного заявительницей вопроса Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.
2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.
3. Копию настоящего Определения направить гражданке Г.Н. Юсиповой и в Государственный Совет Республики Татарстан.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 39-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

«Татарстан Республикасында куллану кәрзине турында» 2013 елның 13 июлендәге 62-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Г.Н. Юсипова шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2019 ел
3 декабрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды Рәисе урынбасары Р.Г. Сәхиева, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка Г.Н. Юсипова шикаятен алдан өйрәнгән судья Л.В. Кузьмина бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданка Г.Н. Юсипова «Татарстан Республикасында куллану кәрзине турында» 2013 елның 13 июлендәге 62-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының (алга таба шулай ук — Татарстан Республикасы Законы) 1 статьясы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Татарстан Республикасы Законының дәгъва белдерелә торган нигезләмәсе, 2020 елның 31 декабрен кертеп, Татарстан Республикасында халыкның төп социаль-демографик төркемнәре өчен куллану кәрзинен билгели.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән аңлашылганча, шикаять бирүче — 8823 сум күләмендә пенсия алучы, ялгыз яшәүче пенсионер һәм, пенсиядән башка, аның өстәмә керемнәре юк. Гражданка Г.Н. Юсипова, торак-коммуналь хезмәтләр өчен түләүдә бурычлары булганлыктан, пенсияне тулы күләмдә ала алмавы турында күрсәтә. Шул ук вакытта ул бертуктаусыз дәваланырга һәм дарулар сатып алырга мәҗбүр, моңа аның акчасы җитми, әмма, аның пенсиясе яшәү минимумыннан артып киткәнгә күрә, Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгы аңа дәүләттән бирелә торган социаль ярдәм күрсәтүдән баш тарта.

Мөрәҗәгать итүче Татарстан Республикасы Законының шикаять белдерелә торган нормасының башлангыч редакциясендә Татарстан Республикасында халыкның төп социаль-демографик төркемнәре өчен куллану кәрзине биш елга бер тапкыр билгеләнергә тиешлеге каралуын, ягъни аның икенче тапкыр 2018 елда билгеләнергә тиеш булганлыгын күрсәтә. Вакыт ягыннан мондый чикләү, гражданка Г.Н. Юсипова белдергәнчә, «Россия Федерациясендә яшәү минимумы турында» 1997 елның 24 октябрендәге 134-ФЗ номерлы Федераль законда (алга таба

шулай ук — 134-ФЗ номерлы Федераль закон) каралган, аның нигезендә тулаем Россия Федерациясе буенча һәм Россия Федерациясе субъектларында халыкның төп социаль-демографик төркемнәре өчен куллану кәрзине кимендә биш елга бер тапкыр билгеләнә (3 статья). Әмма дәгъва белдерелә торган нормага 2018 елның 30 июнендәге 46-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә үзгәрешләр кертелгәч, Татарстан Республикасында куллану кәрзине 2020 елның 31 декабрен кертеп билгеләнгән, ягъни асылдагы мәгънәсенә үзгәрешләр кертмичә генә тагын 2,5 елга озайтылган, мөрәҗәгать итүче фикеренчә, яшәү минимумы күләме куллану кәрзиненә нәрсә керүенә бәйле, һәм куллану кәрзине билгеләнгән биш еллык чор 2018 елда тәмамлангач, республика закон чыгаручысы азык-төлек җыелмасын яңадан билгеләсә, ә бу чорны озайтмаса, яшәү минимумы күләме дә артыр иде, димәк аның үзенә өстәмә социаль түләүләр бирелергә тиеш булыр иде.

Шулай итеп, гражданка Г.Н. Юсипова шикаять белдерелә торган нигезләмә үзенең конституциячел хокукларын боза дип саный һәм Татарстан Республикасы Конституция судыннан аны Татарстан Республикасы Конституциясенең 13, 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 54 (беренче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. «Россия Федерациясендә яшәү минимумы турында» Федераль закон нигезендә тулаем Россия Федерациясе буенча һәм Россия Федерациясе субъектларында халыкның төп социаль-демографик төркемнәре өчен куллану кәрзине кимендә биш елга бер тапкыр, шул ук вакытта тулаем Россия Федерациясе буенча ул — федераль закон нигезендә, ә Россия Федерациясе субъектларында халыкның төп социаль-демографик төркемнәре тарафыннан азык-төлекне, азык-төлек булмаган товарларны һәм хезмәт күрсәтүне куллануның табигать һәм климат белән бәйле шартларын, милли традицияләрне һәм җирле үзенчәлекләрне исәпкә алып, Россия Федерациясе субъектлары закон чыгару (вәкиллекле) органнары тарафыннан билгеләнә. Россия Федерациясе субъектларында халыкның төп социаль-демографик төркемнәре өчен куллану кәрзинен билгеләүгә кагылышлы методик күрсәтмәләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан раслана (3 статьяның 1 пунктындагы беренче абзац, 3 пунктындагы беренче абзац, 4 һәм 5 пунктлар). Әлеге методик күрсәтмәләр Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2013 елның 28 гыйнварындагы 54 номерлы карары белән расланган.

«Тулаем Россия Федерациясе буенча куллану кәрзине турында» 2012 елның 3 декабрендәге 227-ФЗ номерлы Федераль закон белән тулаем Россия Федерациясе буенча куллану кәрзине билгеләнә. Татарстан Республикасында куллану кәрзине дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законы нигезендә билгеләнгән.

«Хезмәткә түләүнең минималь күләмен хезмәткә сәләтле халыкның яшәү минимумына кадәр күтәрү өлешендә Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2017 елның 28 декабрендәге 421-ФЗ номерлы Федераль

законның 6 статьясы белән «Тулаем Россия Федерациясе буенча куллану кәрзине турында» 2012 елның 3 декабрендәге 227-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясына өстәмә кертелгән һәм бу Федераль закон 2020 елның 31 декабрен кертеп гамәлдә була дип билгеләнгән.

Алда әйтеп кителгән Федераль законга кертелгән өстәмәне исәпкә алып, «“Татарстан Республикасында куллану кәрзине турында” Татарстан Республикасы Законының 1 статьясына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 30 июнендәге 46-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Законының шикаять белдерелә торган нормасы яңа редакциядә бәян ителгән, аның буенча Татарстан Республикасында халыкның төп социаль-демографик төркемнәре өчен куллану кәрзине шулай ук 2020 елның 31 декабрен кертеп билгеләнгән. Шул ук вакытта Татарстан Республикасының дәгъва белдерелә торган Законы нигезендә расланган куллану кәрзиненә керүче азык-төлек продуктлары һәм куллану күләме Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2013 елның 28 гыйнварындагы 54 номерлы карары белән расланган Россия Федерациясе субъектларында халыкның төп социаль-демографик төркемнәре өчен куллану кәрзинен билгеләүгә кагылышлы методик күрсәтмәләр нигезләмәләренә тулысынча туры килә.

Шулай итеп, гражданка Г.Н. Юсипова тарафыннан шикаять белдерелә торган Татарстан Республикасы Законының 1 статьясы федераль законнар кысаларында кабул ителгән, аның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә билгесезлек юк һәм ул гражданнарның, шул исәптән мөрәҗәгать итүченең дә, конституциячел хокукларын һәм ирекләрен боза торган буларак карала алмый, шуңа бәйле рәвештә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты белән үзара бәйләнештә 46 статьясының беренче өлешенең 2 пункты нигезендә аның шикаяте карала алмый.

Карап тикшерелә торган норманың конституциячеллегенә карата формаль төстә дәгъва белдереп, гражданка Г.Н. Юсипова фактта Татарстан Республикасы Конституция суды алдына гамәлдәге норматив хокукый җайга салуга, аның карашынча, максатка ярашлы булган үзгәрешләр кертү мәсьәләсен куя. Шул ук вакытта әлеге мәсьәләне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция судының Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясында һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләнгән компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пунктына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73, 100 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

б и л г е л ә д е :

1. «Татарстан Республикасында куллану кәрзине турында» 2013 елның 13 июлендәге 62-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Г.Н. Юсипова шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законы билгеләгән таләпләр нигезендә карала алмый, ә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка Г.Н. Юсиповага һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 39-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Г.Н. Юсиповой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем четвертым пункта 1.1 Положения о порядке оказания государственной социальной помощи, в том числе на основании социального контракта, в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 сентября 2014 года № 635

3 декабря 2019 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе заместителя Председателя Р.А. Сахиевой, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Р.А. Сахиевой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки Г.Н. Юсиповой,

установил:

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка Г.Н. Юсипова с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем четвертым пункта 1.1 Положения о порядке оказания государственной социальной помощи, в том числе на основании социального контракта, в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 сентября 2014 года № 635 (далее также — Положение).

Согласно оспариваемой норме государственная социальная помощь на основании социального контракта оказывается в том числе гражданам, находящимся в трудной жизненной ситуации (тяжелое заболевание, в том числе близкого родственника (супруга, родителя, ребенка), которое привело к необходимости оплаты лечения, покупке дорогостоящих лекарств или медицинских изделий, не входящих в программу государственных гарантий оказания гражданам Российской Федерации бесплатной медицинской помощи на территории Республики Татарстан; пожар, наводнение или иное стихийное бедствие, которое причинило существенный ущерб гражданину; другие ситуации, объективно нарушающие жизнедеятельность гражданина, которые он не может преодолеть самостоятельно).

Из жалобы и приложенных к ней копий документов следует, что гражданка Г.Н. Юсипова является одиноко проживающим пенсионером и получает пенсию выше прожиточного минимума, установленного в Республике Татарстан (в размере 8823 рубля), и иных дополнительных доходов не имеет. Она указывает, что на основании решения суда из-за задолженности в оплате жилищно-коммунальных услуг из ее пенсии ежемесячно взыскивают определенную сумму, в результате чего у нее остается для проживания 2912 рублей в месяц. По ее мнению, данная задолженность образовалась по вине управляющей компании, которая недопоставляла тепловую энергию в ее квартиру. Несмотря на обращения в раз-

личные государственные и муниципальные органы, ситуация не менялась, вследствие чего она была вынуждена прекратить оплату непредоставляемых услуг. По ее утверждению, после ремонта отопительной системы в 2014 году, управляющая компания решила взыскать с нее оплату за те годы, которые она не оплачивала.

Заявительница в своей жалобе отмечает, что в настоящее время находится в трудной жизненной ситуации, однако, несмотря на это, Министерством труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан ей отказано в предоставлении государственной социальной помощи, поскольку ее среднедушевой доход превышает величину прожиточного минимума, установленного в Республике Татарстан.

Кроме того, гражданка Г.Н. Юсипова указывает на неопределенность оспариваемой нормы в части ссылки на «другие ситуации, объективно нарушающие жизнедеятельность гражданина, которые он не может преодолеть самостоятельно». Она считает, что сложившаяся ситуация объективно нарушает ее жизнедеятельность, поскольку, исходя из ее содержания, определение «других ситуаций» зависит только от должностного лица, принимающего решение о предоставлении государственной социальной помощи, так как иных разъяснений по этому поводу в рассматриваемом Положении не содержится. Вследствие этого заявительница полагает, что наделение правоприменителя широкой свободой усмотрения в выборе при ее применении может привести к многочисленным необоснованным отказам в предоставлении государственной социальной помощи.

На основании вышеизложенного гражданка Г.Н. Юсипова просит признать абзац четвертый пункта 1.1 Положения о порядке оказания государственной социальной помощи, в том числе на основании социального контракта, в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 сентября 2014 года № 635 не соответствующим статьям 28 (части первая и вторая), 29 (части первая и вторая), 54 (часть первая) Конституции Республики Татарстан.

2. Правовые и организационные основы оказания государственной социальной помощи отдельным категориям граждан установлены Федеральным законом от 17 июля 1999 года № 178-ФЗ «О государственной социальной помощи» (далее также — Федеральный закон).

В соответствии с частью 1 статьи 5 вышеуказанного Федерального закона органы государственной власти субъектов Российской Федерации принимают законы и иные нормативные правовые акты, определяющие размеры, условия и порядок назначения и выплаты государственной социальной помощи, в том числе на основании социального контракта, малоимущим семьям, малоимущим одиноко проживающим гражданам, реабилитированным лицам и лицам, признанным пострадавшими от политических репрессий, и иным категориям граждан, предусмотренным данным Федеральным законом.

На основании Федерального закона, а также в целях повыше-

ния эффективности адресных форм социальной помощи лицам, оказавшимся в трудной жизненной ситуации, постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 сентября 2014 года № 635 утверждено рассматриваемое Положение, которое устанавливает механизм и условия оказания государственной социальной помощи, в том числе на основании социального контракта отдельным категориям граждан. При этом такая помощь оказывается малоимущим семьям и малоимущим одиноко проживающим гражданам, которые по не зависящим от них причинам имеют среднедушевой доход ниже величины прожиточного минимума, установленного в Республике Татарстан для соответствующих социально-демографических групп населения (пункт 1.1). Аналогичное регулирование содержится и в части первой статьи 7 Федерального закона. Следовательно, одним из основных условий для получения соответствующей помощи в силу федерального и республиканского законодательства является наличие у граждан среднедушевого дохода ниже величины прожиточного минимума, установленного в Республике Татарстан.

Кроме того, определение «других ситуаций, объективно нарушающих жизнедеятельность гражданина, которые он не может преодолеть самостоятельно» согласуется с положениями статьи 1 Федерального закона «О государственной социальной помощи», в которой установлено основное понятие «трудной жизненной ситуации», и определено как обстоятельство или обстоятельства, которые ухудшают условия жизнедеятельности гражданина и последствия которых он не может преодолеть самостоятельно. При этом данный Федеральный закон не устанавливает какие-либо критерии определения трудной жизненной ситуации, а также не наделяет субъекты Российской Федерации правом определения перечня и критериев трудной жизненной ситуации. Идентичное по своему содержанию и смыслу понятие «трудная жизненная ситуация» закреплена и в пункте 2.1.5 Национального стандарта Российской Федерации ГОСТ Р 52495-2005 «Социальное обслуживание населения. Термины и определения», утвержденного приказом Федерального агентства по техническому регулированию и метрологии от 30 декабря 2005 года № 532-ст) и в части 1 статьи 15 Федерального закона от 28 декабря 2013 года № 442 «Об основах социального обслуживания граждан в Российской Федерации», в которой закреплены четкие критерии отнесения граждан к нуждающимся в социальном обслуживании.

Таким образом, оспариваемое гражданкой Г.Н. Юсиповой Положение было принято Кабинетом Министров Республики Татарстан в рамках предоставленных федеральным законодательством субъектам Российской Федерации полномочий с учетом возможности его применения в отношении отдельных категорий граждан, в том числе на основании социального контракта, и данный нормативный правовой акт не подлежит применению в порядке, отличном от установленного Федеральным законом, и, тем самым, сам по себе не может считаться нарушающим конституционные права граждан, включая и заявительницу в указанном в жалобе

аспекте, и, следовательно, не содержит неопределенности в вопросе о его соответствии Конституции Республики Татарстан. В связи с этим согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» жалоба заявительницы не является допустимой.

Из содержания жалобы следует, что она, формально оспаривая конституционность рассматриваемого абзаца четвертого пункта 1.1 Положения о порядке оказания государственной социальной помощи, в том числе на основании социального контракта, в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 сентября 2014 года № 635, по существу, настаивает на проверке правильности выбора и казуального толкования подлежащих применению правовых норм с учетом фактических обстоятельств ее конкретного дела, что к компетенции Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена в статье 109 Конституции Республики Татарстан и статье 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», не относится.

Исходя из изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктами 1 и 2 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Г.Н. Юсиповой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацем четвертым пункта 1.1 Положения о порядке оказания государственной социальной помощи, в том числе на основании социального контракта, в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 2 сентября 2014 года № 635, поскольку жалоба в соответствии с установленными требованиями не является допустимой, а разрешение поставленных заявительницей вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.
2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.
3. Копию настоящего Определения направить гражданке Г.Н. Юсиповой и в Кабинет Министров Республики Татарстан.
4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 40-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 2 сентябрендәге 635 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт социаль ярдәмен, шул исәптән социаль контракт нигезендә, күрсәтү тәртибе турындагы нигезләмәнең 1.1 пунктының дүртенче абзацы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Г.Н. Юсипова шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2019 ел
3 декабрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды Рәисе урынбасары Р.Г. Сәхиева, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка Г.Н. Юсипова шикаятен алдан өйрәнгән судья Р.Г. Сәхиева бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданка Г.Н. Юсипова Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 2 сентябрендәге 635 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт социаль ярдәмен, шул исәптән социаль контракт нигезендә, күрсәтү тәртибе турындагы нигезләмәнең (алга таба шулай ук — Нигезләмә) 1.1 пунктының дүртенче абзацы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Дәгъва белдерелә торган норма буенча социаль контракт нигезендә дәүләт социаль ярдәме шул исәптән тормыш хәле авыр булган (каты авыру, шул исәптән якын туганы (хатыны (ире), атасы яки анасы, баласы) дәвалануга, Татарстан Республикасы территориясендә Россия Федерациясе гражданнарына түләүсез медицина ярдәме күрсәтү буенча дәүләт гарантияләре программасына керми торган кыйммәтле дарулар яки медицина әйберләре сатып алуга китергән; янгын чыгу, су басу яки гражданга шактый зур зыян салган табигый бәла-каза; гражданның тереклек эшчәнлеген ул мөстәкыйль рәвештә җиңеп чыга алмаслык итеп объектив боза торган башка хәлләр) гражданнарга күрсәтелә.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән аңлашылганча, гражданка Г.Н. Юсипова — ялгыз яшәүче пенсионер һәм ул Татарстан Республикасында билгеләнгән яшәү минимумыннан артып китә торган пенсия (8823 сум күләмендә) ала һәм аның башка өстәмә керемнәре юк. Ул күрсәткәнчә, торак-коммуналь хезмәтләргә түләүдә бурычлары булганлыктан, суд карары нигезендә ай саен аның пенсиясеннән билгеле бер сумма тотып калына, шуның нәтиҗәсендә аның яшәргә аена 2912 сум акчасы кала. Аның фикеренчә, әлеге бурыч аның фатирына җылылык энергиясен

тулысынча биреп җиткермәгән идарәче компания гаебе белән барлыкка килгән. Төрле дәүләт органнарына һәм муниципаль органнарга мөрәҗәгать итүенә карамастан, хәл үзгәрмәгән, шуның нәтиҗәсендә ул күрсәтелмәгән хезмәтләр өчен түләүне туктатырга мәҗбүр булган. Аның раславынча, 2014 елда җылылык системасын төзекләндергәннән соң, идарәче компания түләмәгән еллары өчен аннан түләтү турында карар кабул иткән.

Мөрәҗәгать итүче үзенең шикаятендә хәзерге вакытта авыр тормыш хәлендә калуы, әмма, шуңа карамастан, аның җан башына уртача кереме Татарстан Республикасында урнаштырылган яшәү минимумы күләменнән артып киткәнлектән, Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль ярдәм министрлыгы аңа дәүләт социаль ярдәмен күрсәтүдән баш тартуы турында белдерә.

Моннан тыш, гражданка Г.Н. Юсипова дәгъва белдерелә торган норманың «гражданның тереклек эшчәнлеген ул мөстәкыйль рәвештә җиңеп чыга алмаслык итеп объектив боза торган башка хәлләр» турында сүз барган өлешендә билгесезлек булу турында белдерә. Ул, әлеге хәл аның тормыш эшчәнлеген объектив рәвештә боза, чөнки «башка хәлләр» билгеләмәсе, аның асылыннан чыгып караганда, дәүләт социаль ярдәме күрсәтү турындагы карар кабул итүче вазыйфаи заттан гына тора, чөнки тикшерелә торган Нигезләмәдә бу уңайдан башка аңлатмалар юк дип саный. Шуның нәтиҗәсендә мөрәҗәгать итүче хокукый күрсәтмәләрне гамәлгә ашыручыга аны кулланганда үзлегеннән киң сайлау иреге бирелү дәүләт социаль ярдәме күрсәтүдән күпсанлы нигезсез баш тартуга китерергә мөмкин дип саный.

Югарыда әйтелгәннәр нигезендә, гражданка Г.Н. Юсипова Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 2 сентябрендәге 635 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт социаль ярдәмен, шул исәптән социаль контракт нигезендә, күрсәтү тәртибе турындагы нигезләмәнең 1.1 пунктының дүртенче абзацын Татарстан Республикасы Конституциясенең 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче һәм икенче өлешләр), 54 (беренче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Гражданнарның аерым категорияләренә дәүләт социаль ярдәме күрсәтүнең хокукый һәм оештыру нигезләре «Дәүләт социаль ярдәме турында» 1999 елның 17 июлендәге 178-ФЗ номерлы Федераль законда (алга таба шулай ук — Федераль закон) билгеләнгән.

Югарыда күрсәтелгән Федераль законның 5 статьясындагы 1 өлеше нигезендә Россия Федерациясе субъектларының дәүләт хакимияте органнары аз керемле гаиләләргә, аз керемле ялгыз яшәүче гражданнарга, реабилитацияләнгән затларга һәм сәяси репрессияләрдән зыян күргән дип танылган затларга һәм гражданнарның әлеге Федераль законда каралган башка категорияләренә дәүләт социаль ярдәменең, шул исәптән социаль контракт нигезендә, күләмнәрен, билгеләү һәм түләү шартларын һәм тәртибен ачыклый торган законнар һәм башка норматив хокукый актлар кабул итә.

Федераль закон нигезендә, шулай ук авыр тормыш хәлендә калган затларга социаль ярдәм күрсәтүнең адреслы рәвешләре нәтиҗәлелеген арттыру максатларында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 2 сентябрендәге 635 номерлы карары белән тикшерелә торган Нигезләмә расланган, анда гражданнарның аерым категорияләренә, дәүләт социаль ярдәме, шул исәптән социаль контракт нигезендә, күрсәтүнең механизмы һәм шартлары билгеләнә. Шул ук вакытта мондый ярдәм үзләренә бәйле булмаган сәбәпләр аркасында җан башына уртача керемнәре Татарстан Республикасында халыкның тиешле социаль-демографик төркемнәре өчен билгеләнгән яшәү минимумы күләменнән түбәнрәк булган аз керемле гаиләләргә һәм аз керемле ялгыз яшәүче гражданнарга күрсәтелә (1.1 пункт). Шуңа тиңдәш хокукый җайга салу Федераль законның 7 статьясындагы беренче өлешендә дә бар. Димәк, федераль законнарда һәм республика законнарында каралу нигезендә, әлеге ярдәмне алу өчен төп шартларның берсе булып гражданнарның җан башына уртача керемнәре Татарстан Республикасында билгеләнгән яшәү минимумы күләменнән түбәнрәк булуы тора.

Моннан тыш, «гражданның тереклек эшчәнлеген ул мөстәкыйль рәвештә җиңеп чыга алмаслык итеп объектив боза торган башка хәлләр» билгеләмәсе «Дәүләт социаль ярдәме турында» Федераль законның «авыр тормыш хәле» дигән төп төшенчә кертелгән һәм ул гражданның тереклек эшчәнлеге шартларын авырайта һәм ул аның яисә аларның нәтиҗәләрен мөстәкыйль рәвештә җиңеп чыга алмый торган шарт яисә шартлар буларак билгеләнгән 1 статьясы нигезләмәләренә туры килә. Шул ук вакытта әлеге Федераль закон авыр тормыш хәлен билгеләүнең нинди дә булса критерийларын кертми, шулай ук Россия Федерациясе субъектларына авыр тормыш хәлләре исемлеген һәм критерийларын билгеләү хокукын бирми. Үзенең эчтәлеге һәм мәгънәсе ягыннан тиңдәш «авыр тормыш хәле» төшенчәсе Техник җайга салу һәм метрология буенча федераль агентлыкның 2005 елның 30 декабрендәге 532-ст номерлы боерыгы белән расланган «Халыкка социаль хезмәт күрсәтү. Терминнар һәм билгеләмәләр» ГОСТ Р 52495-2005 Россия Федерациясе милли стандартының 2.1.5 пунктында да беркетелгән һәм «Россия Федерациясендә гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү нигезләре турында» 2013 елның 28 декабрендәге 442 номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 1 өлешендә дә гражданнарны социаль хезмәт күрсәтүгә мохтаҗларга кертүнең төгәл критерийлары беркетелгән.

Шулай итеп гражданка Г.Н. Юсипова дәгъва белдергән Нигезләмә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан Россия Федерациясе субъектларына федераль законнарда бирелгән вәкаләтләр кысаларында, аны гражданнарның аерым категорияләренә карата, шул исәптән социаль контракт нигезендә, куллану мөмкинлеген исәпкә алып кабул ителгән, һәм әлеге норматив хокукый акт Федераль законда билгеләнгәннән аерылып тора торган тәртиптә кулланыла алмый һәм, шул рәвешчә, үзеннән-үзе гражданнарның, шул исәптән шикаятьтә күрсәтелгән яктан мөрәҗәгать итүченең дә, конституциячел хокукларын бозу-

чы буларак санала алмый, димәк, аның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә билгесезлек юк. Шуңа бәйле рәвештә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты белән үзара бәйләнештә 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты нигезендә мөрәҗәгать итүченең шикаяте карала алмый.

Шикаять эчтәлегеннән аңлашылганча, ул Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 2 сентябрендәге 635 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт социаль ярдәмен, шул исәптән социаль контракт нигезендә, күрсәтү тәртибе турында нигезләмәнең 1.1 пунктының тикшерелә торган дүртенче абзацының конституциячеллегенә формаль төстә дәгъва белдереп, асылда, аның конкрет эшенә кагылышлы чынлыктагы хәлләрне исәпкә алып, кулланылырга тиешле хокукый нормаларның сайлануы һәм казуаль аңлатылуы дөреслеген тикшерүне таләп итә, бу исә Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясында һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләнгәнчә, Татарстан Республикасы Конституция суды компетенциясенә керми.

Бәян ителгәннәрдән чыгып, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 һәм 2 пунктларына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 2 сентябрендәге 635 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт социаль ярдәмен, шул исәптән социаль контракт нигезендә, күрсәтү тәртибе турындагы нигезләмәнең 1.1 пунктының дүртенче абзацы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Г.Н. Юсипова шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки ул билгеләнгән таләпләр нигезендә карала алмый, ә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.
2. Әлеге шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.
3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка Г.Н. Юсиповага һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына җибәрергә.
4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 40-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданина А.В. Орлова на нарушение его конституционных прав и свобод пунктом 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 «О дополнительных мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий» (в редакции постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 20 декабря 2011 года № 1021)

12 декабря
2019 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи А.Р. Шакараева, проводившего на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданина А.В. Орлова,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратился гражданин А.В. Орлов с жалобой на нарушение его конституционных прав и свобод пунктом 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 «О дополнительных мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий» (в редакции постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 20 декабря 2011 года № 1021) (далее также — постановление Кабинета Министров Республики Татарстан).

Согласно пункту 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан для многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий и имеющих десять и более детей, зарегистрированных и проживающих с родителями и не образовавших свои семьи, установлена ежегодная квота по обеспечению жильем в первоочередном порядке в размере 1 процента от общего числа многодетных семей, включенных в сводный список многодетных семей в Республике Татарстан на соответствующий год, и не менее чем одна семья.

Из жалобы и приложенных к ней копий документов следует, что заявитель с супругой и 10 детьми совместно проживали в квартире на основании договора найма. Однако в этой квартире по месту постоянного проживания зарегистрирован только сам гражданин А.В. Орлов, поскольку собственник жилья не дал согласие на регистрацию его супруги и детей. Супруга и дети зарегистрированы в другой квартире, принадлежащей на праве собственности родителям его супруги, но там не проживают.

Как указывает в своей жалобе заявитель, несмотря на то, что они с супругой и детьми с 2013 года состоят на учете в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий, им отказывают во включении в Сводный список многодетных семей в Республике Татарстан на очередной год и, соответственно, в Список граждан — получателей жилищных сертификатов в планируемом году

по причине отсутствия совместной регистрации. По его мнению, предусмотренное оспариваемой нормой формальное требование о совместной регистрации приводит к тому, что не имеющая такой регистрации многодетная семья, хотя и проживает совместно, не может реализовать свое право на ежегодную квоту по обеспечению жильем в первоочередном порядке.

Гражданин А.В. Орлов считает, что такое правовое регулирование нарушает его право на социальное обеспечение, гарантированное Конституцией Республики Татарстан, и конституционные принципы равенства и справедливости. В подтверждение своей позиции он ссылается на постановление Конституционного суда Республики Татарстан от 30 мая 2019 года № 83-П, полагая, что изложенные в нем правовые позиции могут быть распространены и на рассматриваемое положение.

На основании изложенного гражданин А.В. Орлов просит Конституционный суд Республики Татарстан признать пункт 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 «О дополнительных мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий» в той части, в какой он устанавливает, что право на ежегодную квоту по обеспечению жильем в первоочередном порядке имеют только те многодетные семьи, имеющие десять и более детей, проживающих с родителями и не образовавших свои семьи, члены которой зарегистрированы в одном жилом помещении, не соответствующими статьям 13, 28 (части первая и вторая), 29 (часть первая), 38 (части первая и третья), 54 (часть первая), 55 Конституции Республики Татарстан.

2. Вопрос, касающийся нормативного требования совместной регистрации всех членов многодетной семьи по одному месту жительства для получения на безвозмездной основе субсидии для приобретения жилья за счет средств бюджета Республики Татарстан, уже был предметом рассмотрения Конституционного суда Республики Татарстан. В своем постановлении от 30 мая 2019 года № 83-П Конституционный суд Республики Татарстан пришел к выводу, что регулирование, устанавливающее наличие регистрации всех членов многодетной семьи по одному месту жительства в качестве обязательного условия для получения жилищного сертификата, фактически представляет собой формально-юридическое препятствие для реализации ими права на улучшение жилищных условий. Отсутствие регистрации всех членов многодетной семьи по одному месту жительства не исключает возможность установления их места жительства на основе других данных, не обязательно исходящих от органов регистрационного учета, и, во всяком случае, не может ставить под сомнение право многодетной семьи на дополнительную поддержку со стороны государства. Предоставление сертификатов тем многодетным семьям, члены которых имеют совместную регистрацию по одному месту жительства, при невозможности получения аналогичных социальных гарантий семьями, относящимися к той же категории, но не имеющими совместной регистрации, влечет неоправданную дифференциацию, которая, в свою очередь, приводит к снижению

уровня их социальной защиты. Такое правовое регулирование в нарушение конституционного принципа равенства приводит не только к необоснованным различиям в объеме социальных прав многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, но и искажает само существо рассматриваемого права, что не согласуется с конституционно значимыми целями возможных ограничений прав и свобод человека и гражданина.

В этой связи Конституционный суд Республики Татарстан признал подпункт «а» пункта 4 Правил выдачи, реализации сертификатов для обеспечения жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий, утвержденных постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 16 мая 2008 года № 326 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 "О мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий"» (далее также — Правила), не соответствующими Конституции Республики Татарстан в той мере, в какой его положения ставят право на получение сертификата многодетными семьями, нуждающимися в улучшении жилищных условий, в зависимость от наличия совместной регистрации всех членов семьи по одному месту жительства.

Во исполнение указанного постановления Конституционного суда Республики Татарстан Кабинет Министров Республики Татарстан постановлением от 9 августа 2019 года № 660 внес соответствующие изменения в подпункт «а» пункта 4 рассмотренных Правил.

Обжалуемые гражданином А.В. Орловым правовые положения пункта 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан в той части, в которой они обжалуются заявителем, аналогичны по своему содержанию и смыслу положениям рассмотренного Конституционным судом Республики Татарстан подпункта «а» пункта 4 Правил, признанным Конституционным судом Республики Татарстан не соответствующими Конституции Республики Татарстан.

Согласно пункту 3 части первой статьи 46 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан принимает решение об отказе в принятии обращения к рассмотрению в случае, если по предмету обращения ранее им было вынесено постановление, сохраняющее свою силу.

Поскольку оспариваемая заявителем норма содержит такие же положения, какие уже были предметом обращения в Конституционный суд Республики Татарстан, и по ним вынесено постановление, сохраняющее свою силу, жалоба гражданина А.В. Орлова не отвечает требованиям Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», а потому не может быть принята Конституционным судом Республики Татарстан к рассмотрению.

Вместе с тем частью четвертой статьи 68 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» установлено, что в случае, если при рассмотрении дела Конституционным судом Республики Татарстан выявлены нормативные

правовые акты или их отдельные положения, воспроизводящие нормы, признанные его решением не соответствующими Конституции Республики Татарстан либо противоречащими установленному в его решении конституционно-правовому смыслу рассмотренных норм, Конституционный суд Республики Татарстан вправе определить срок и порядок их приведения в соответствие с Конституцией Республики Татарстан.

В этой связи Кабинету Министров Республики Татарстан надлежит — исходя из требований Конституции Республики Татарстан и с учетом основанных на ее положениях правовых позиций Конституционного суда Республики Татарстан — внести в действующее правовое регулирование надлежащие изменения, вытекающие из постановления Конституционного суда Республики Татарстан от 30 мая 2019 года № 83-П и настоящего определения.

Исходя из изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктом 3 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, частью 4 статьи 68, статьями 69, 72, 73 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданина А.В. Орлова на нарушение его конституционных прав и свобод пунктом 4 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 18 декабря 2007 года № 732 «О дополнительных мерах по обеспечению жильем многодетных семей, нуждающихся в улучшении жилищных условий», поскольку обжалуемая норма содержит такие же положения, какие уже были предметом рассмотрения в Конституционном суде Республики Татарстан и по которым вынесено постановление, сохраняющее свою силу.
2. Кабинету Министров Республики Татарстан надлежит — исходя из требований Конституции Республики Татарстан и с учетом основанных на ее положениях правовых позиций Конституционного суда Республики Татарстан — внести в действующее правовое регулирование надлежащие изменения, вытекающие из постановления Конституционного суда Республики Татарстан от 30 мая 2019 года № 83-П и настоящего определения.
3. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.
4. Копию настоящего Определения направить гражданину А.В. Орлову и в Кабинет Министров Республики Татарстан.
5. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 41-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

«Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү буенча өстәмә чаралар турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарының (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 20 декабрендәге 1021 номерлы карары редакциясендә) 4 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин А.В. Орлов шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2019 ел
12 декабрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданин А.В. Орлов шикаятен алдан өйрәнгән судья А.Р. Шакараев бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданин А.В. Орлов «Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү буенча өстәмә чаралар турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарының (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 20 декабрендәге 1021 номерлы карары редакциясендә) (алга таба шулай ук — Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары) 4 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының 4 пункты нигезендә торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ һәм ата-аналары белән теркәлгән һәм яшәүче, үз гаиләләрен кормаган ун һәм аннан да күбрәк баласы булган күпбалалы гаиләләр өчен беренче чират тәртибендә торак белән тәэмин итү буенча тиешле елга Татарстан Республикасындагы күпбалалы гаиләләрнең җыелма исемлегенә кертелгән күпбалалы гаиләләрнең гомуми саныннан 1 процент һәм иң кимендә бер гаилә күләмендә еллык квота билгеләнгән.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән күренгәнчә, мөрәҗәгать итүче хатыны һәм 10 баласы белән бергәләп найм килешүе нигезендә фатирда яшәгән. Әмма бу фатирда даими яшәү урыны буенча гражданин А.В. Орлов үзе генә теркәлгән, чөнки торак милекчесе аның хатыны һәм балаларын теркәүгә ризалык бирмәгән. Аның хатыны һәм балалары хатыны ата-анасының милек хокукында булган башка фатирда теркәлгәннәр, әмма анда яшәмиләр.

Мөрәҗәгать итүче үзенең шикаятендә күрсәткәнчә, 2013 елдан бирле хатыны һәм балалары белән торак шартларын яхшыр-

туга мохтаҗлар буларак исәптә торуларына карамастан, аларны Татарстан Республикасында күпбалалы гаиләләрнең чираттагы елга җыелма исемлегенә кертүдән баш тарталар һәм, шуның нәтиҗәсе буларак, планлаштырыла торган елда торак сертификатларын алачак гражданнар исемлегенә, бергәләп теркәлү булмау сәбәпле, кертелмиләр. Аның фикеренчә, дәгъва белдерелә торган нормада каралган бергәләп теркәлү турындагы формаль таләп бу рәвешле теркәлмәгән күпбалалы гаиләнең, бергә яшәсә дә, торак белән тәэмин итү буенча еллык квотага үзенең хокукын беренче чиратта гамәлгә ашыра алмавына китерә.

Гражданин А.В. Орлов мондый хокукый җайга салу аның Татарстан Республикасы Конституциясендә гарантияләнгән социаль тәэминатка хокукын һәм конституциячел тигезлек һәм гаделлек принципларын боза дип саный. Үзенең позициясен раслар өчен ул Татарстан Республикасы Конституция судының 2019 елның 30 маендагы 83-П номерлы карарын мисалга китерә, анда бәян ителгән хокукый позицияләрне карап тикшерелә торган нигезләмәгә карата да кулланырга мөмкин дип саный.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданин А.В. Орлов Татарстан Республикасы Конституция судыннан «Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү буенча өстәмә чаралар турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарының 4 пунктын, аның ата-аналары белән теркәлгән һәм яшәүче, үз гаиләсен кормаган ун һәм аннан да күбрәк баласы булган, әгъзалары бер үк торак урында теркәлгән күпбалалы гаиләләр генә торак белән тәэмин итү буенча еллык квотага беренче чиратта хокуклы була дип билгеләнгән өлешендә, Татарстан Республикасы Конституциясенең 13, 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 38 (беренче һәм өченче өлешләр), 54 (беренче өлеш), 55 статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Торак сатып алырга Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән кире кайтарылмый торган субсидия алу өчен күпбалалы гаиләнең барлык әгъзалары бер үк яшәү урынында бергә теркәлгән булу норматив таләбенә кагылышлы мәсьәлә Татарстан Республикасы Конституция судында карап тикшерү предметы булган иде инде. 2019 елның 30 маендагы 83-П номерлы карарында Татарстан Республикасы Конституция суды торак сертификатын алу өчен мәҗбүри шарт буларак күпбалалы гаиләнең барлык әгъзалары бер үк яшәү урынында бергә теркәлгән булырга тиешлеген билгели торган җайга салу фактта алар тарафыннан торак шартларын яхшырту хокукын гамәлгә ашыру өчен формаль-юридик киртә булып тора дигән нәтиҗәгә килде. Күпбалалы гаиләнең барлык әгъзаларының бер үк яшәү урынында теркәлмәгән булуы теркәү исәбенә кую органнарыннан алынуы мәҗбүри булмаган башка мәгълүматлар нигезендә аларның яшәү урынын билгеләү мөмкинлеген юкка чыгармый һәм, һәрхәлдә, күпбалалы гаиләнең дәүләттән өстәмә ярдәм алу хокукын шик астына куя алмый. Әгъзалары бер үк яшәү урынында бергә теркәлгән күпбалалы гаиләләргә сертификатлар бирү, шул ук

категориягә керүче, әмма бергә теркәлмәгән гаиләләрнең шундый ук социаль гарантияләрне алу мөмкинлеге булмаганда, акланмаган бүленү китереп чыгара, ә бу, үз чиратында, аларның социаль яклануы дәрәҗәсенең кимүенә китерә. Конституциячел тигезлек принцибын боза торган мондый хокукый җайга салу торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрнең социаль хокуклары күләмендә нигезсез аерымлыкларга гына түгел, бәлки карап тикшерелә торган хокукның асылы бозылуга китерә, ә бу исә кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен мөмкин булган чикләүләрнең конституциячел әһәмиятле максатларына туры килми.

Шуңа бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Конституция суды «“Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү чаралары турында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 16 маендагы 326 номерлы карары белән расланган Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү өчен сертификатлар бирү, реализацияләү кагыйдәләренең (алга таба шулай ук — Кагыйдәләр) 4 пунктындагы «а» пунктчасын, аның нигезләмәләре торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрнең сертификат алу хокукын гаиләнең барлык әгъзаларының бер үк яшәү урынында бергәләп теркәлгән булуына бәйлелеккә куйган дәрәҗәдә, Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип таныды.

Татарстан Республикасы Конституция судының әлеге карарын үтәү йөзеннән Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карап тикшерелгән Кагыйдәләрнең 4 пунктындагы «а» пунктчасына 2019 елның 9 августындагы 660 номерлы карары белән тиешле үзгәрешләр керткән.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының 4 пунктындагы гражданин А.В. Орлов шикаять белдерә торган хокукый нигезләмәләр үзләренең эчтәлеге һәм мәгънәсе ягыннан мөрәҗәгать итүче шикаять белдерә торган өлешендә Кагыйдәләрнең 4 пунктындагы Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан карап тикшерелгән «а» пунктчасындагы Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип танылган нигезләмәләргә тәңгәл.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы беренче өлешенең 3 пункты нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды, әгәр аның тарафыннан мөрәҗәгать предметы буенча әле дә үз көчен югалтмаган карар элегрәк инде чыгарылган булса, мөрәҗәгатьне карап тикшерүгә алудан баш тарту турында карар кабул итә.

Мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган нормада алдарак инде Татарстан Республикасы Конституция судына мөрәҗәгать итү предметы булып торган нигезләмәләр булганлыктан һәм алар буенча әле дә үз көчен югалтмаган карар чыгарылган-

лыктан, гражданин А.В. Орлов шикаяте «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законы таләпләренә җавап бирми, шуңа күрә Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан карауга алына алмый.

Шуның белән бергә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 68 статьясындагы дүртенче өлешендә Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан эшне караганда, аның карары белән Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми яисә аның карарында карап тикшерелгән нормаларның конституциячел-хокукый мәгънәсенә каршы килә дип танылган нормалары булган норматив хокукый актлар яисә аерым нигезләмәләр табылган очракта, Татарстан Республикасы Конституция судының аларны Татарстан Республикасы Конституциясенә туры китерү срогын һәм тәртибен билгеләргә хокуклы булуы әйтелгән.

Шуңа бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты — Татарстан Республикасы Конституциясе таләпләреннән чыгып һәм Татарстан Республикасы Конституция судының аның нигезләмәләренә таянган хокукый позицияләрен исәпкә алып — гамәлдәге хокукый җайга салуга Татарстан Республикасы Конституция судының 2019 елның 30 маендагы 83-П номерлы карарыннан һәм әлеге билгеләмәдән килеп чыга торган тиешле үзгәрешләрне кертергә тиеш.

Бәян ителгәннәрдән чыгып һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 3 пунктына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 68 статьясындагы 4 өлешенә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. «Торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ күпбалалы гаиләләрне торак белән тәэмин итү буенча өстәмә чаралар турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2007 елның 18 декабрендәге 732 номерлы карарының 4 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин А.В. Орлов шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки шикаять белдерелә торган нормага Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан инде карап тикшерү предметы булып торган һәм алар буенча әле дә үз көчен югалтмаган карар чыгарылган шундый ук нигезләмәләр керә.

2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты — Татарстан Республикасы Конституциясе таләпләреннән чыгып һәм Татарстан Республикасы Конституция судының аның нигезләмәләренә таянган хокукый позицияләрен исәпкә алып — гамәлдәге хокукый җайга салуга Татарстан Республикасы Конституция судының 2019 елның 30 маендагы 83-П номерлы карарыннан һәм әлеге билгеләмәдән килеп чыга торган тиешле үзгәрешләрне кертергә тиеш.

3. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

4. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданин А.В. Орловка һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына җибәрергә.

5. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 41-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Г.Н. Юсиповой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 8 постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 20 декабря 2018 года № 6433 «О размере платы за пользование жилым помещением (платы за наем), за содержание жилых помещений в жилищном фонде г. Казани»

27 декабря 2019 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Ф.Р. Волковой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки Г.Н. Юсиповой,

установил:

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка Г.Н. Юсипова с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 8 постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 20 декабря 2018 года № 6433 «О размере платы за пользование жилым помещением (платы за наем), за содержание жилых помещений в жилищном фонде г. Казани» (далее также — постановление Исполнительного комитета муниципального образования города Казани).

Согласно пункту 8 постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани размер платы за содержание жилого помещения в многоквартирном доме рассчитывается и изменяется в зависимости от состава предоставляемых услуг и конструктивных особенностей многоквартирного дома.

Из жалобы и приложенных к ней копий документов следует, что гражданка Г.Н. Юсипова является собственником жилого помещения в многоквартирном доме, размер платы за содержание жилых помещений в котором установлен постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани. Заявительница отмечает, что она проживает в доме, построенном в 1960 году, он находится в неудовлетворительном техническом состоянии, физически изношен, в связи с чем ей приходится платить больше чем требуется за содержание тех объектов, которые, возможно, уже не соответствуют своему назначению. По ее мнению, оспариваемая норма не содержит всех критериев, установленных пунктом 11 Правил содержания общего имущества в многоквартирном доме, утвержденных постановлением Правительства Российской Федерации от 13 августа 2006 года № 491 (далее также — Правила), согласно которому услуги и работы по содержанию общего имущества зависят от состава, конструктивных особенностей, степени физического износа и технического состояния общего имущества, а также от геодезических и природно-климатических условий расположения многоквартирного дома. Из содержания обжалуемого положения, как указывает гражданка Г.Н. Юсипо-

ва, неясно, что понимается под конструктивными особенностями многоквартирного дома и как они влияют на расчет и изменение платы за содержание жилого помещения.

Усматривая неопределенность в вопросе о том, кем рассчитывается размер платы с учетом конструктивных особенностей жилого дома, и как они влияют на увеличение размера платы за содержание жилого помещения, заявительница полагает, что в связи с этим управляющая компания может изменять размер платы за содержание жилого помещения, который уже установлен органами местного самоуправления.

На основании изложенного, гражданка Г.Н. Юсипова просит Конституционный суд Республики Татарстан признать пункт 8 постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 20 декабря 2018 года № 6433 «О размере платы за пользование жилым помещением (платы за наем), за содержание жилых помещений в жилищном фонде г. Казани» не соответствующим статьям 28 (части первая и вторая), 29 (часть первая), 49 Конституции Республики Татарстан.

2. В соответствии с взаимосвязанными положениями частей 1 и 2 статьи 39 Жилищного кодекса Российской Федерации, а также пункта 28 Правил, собственники помещений в многоквартирном доме обязаны нести бремя расходов на содержание общего имущества соразмерно своим долям в праве общей собственности на это имущество путем внесения платы за содержание и ремонт жилого помещения в многоквартирном доме. Указанная плата в силу пункта 1 части 2 статьи 154 и части 1 статьи 156 Жилищного кодекса Российской Федерации входит в структуру платы за жилое помещение и коммунальные услуги для собственника помещения в многоквартирном доме и устанавливается в размере, обеспечивающем содержание общего имущества в многоквартирном доме в соответствии с требованиями законодательства.

В то же время, закрепляя в качестве общего правила приоритетное право на регулирование ценообразования в жилищной сфере за собственниками помещений в многоквартирном доме, данный Кодекс содержит также и исключения из него, которые обусловлены отсутствием соответствующего волеизъявления со стороны собственников помещений в многоквартирном доме. В силу части 4 статьи 158 Жилищного кодекса Российской Федерации и пункта 36 Правил в случае, если собственники помещений в многоквартирном доме на общем собрании не приняли решение об установлении размера платы за содержание жилого помещения, органы местного самоуправления устанавливают размер платы за содержание жилого помещения, вносимой собственниками помещений в многоквартирном доме, исходя из стоимости услуг и работ, входящих в утвержденные решением общего собрания собственников помещений в многоквартирном доме перечни услуг и работ, выполняемых лицами, осуществляющими соответствующие виды деятельности.

Тем самым обжалуемое правовое регулирование по своей правовой природе и сущности представляет собой всего лишь альтернативный способ определения размера платы за содержание жилого помещения в многоквартирном доме.

Конституционный суд Республики Татарстан в своем решении уже обращал внимание на то, что размер платы за содержание жилых помещений должен рассчитываться и изменяться в зависимости не только от конструктивных особенностей многоквартирного дома, но и от других параметров, которые закреплены актом, имеющим большую юридическую силу. Данный подход должен учитываться как при установлении размера указанной платы самими собственниками, так и при расчете и изменении размера такой платы, утвержденного органами местного самоуправления (Постановление от 21 ноября 2017 года № 76-П).

Оспариваемый муниципальный нормативный правовой акт принят в пределах, предоставленных Исполнительному комитету муниципального образования города Казани полномочий, основан на приведенных выше положениях федерального законодательства и не содержит ограничений в реализации собственниками помещений в многоквартирных домах права по принятию на общем собрании собственников решения, в том числе об определении размера платы за содержание жилого помещения в многоквартирном доме.

Таким образом, обжалуемое нормативное положение не содержит неопределенности в вопросе о его соответствии Конституции Республики Татарстан, в связи с чем согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» жалоба заявительницы не является допустимой.

Доводы, приведенные гражданкой Г.Н. Юсиповой в обоснование неконституционности оспариваемого акта, указывают на то, что нарушение своих конституционных прав она связывает не с содержанием нормативных положений муниципального акта, а с возможностью произвольного начисления управляющей организацией платы за содержание жилого помещения в многоквартирном доме, оценка действий (бездействия) которой не относится к компетенции Конституционного суда Республики Татарстан, как она определена в статье 109 Конституции Республики Татарстан и статье 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан».

На основании изложенного и руководствуясь статьей 3, пунктом 1 части второй статьи 39, пунктами 1 и 2 части первой статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Г.Н. Юсиповой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 8 постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 20 декабря 2018 года № 6433 «О размере платы за пользование жилым помещением (платы за наем), за содержание жилых помещений в жилищном фонде г. Казани», поскольку она в соответствии с установленными требованиями Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде

Республики Татарстан» не является допустимой, а разрешение поставленных заявительницей вопросов Конституционному суду Республики Татарстан неподведомственно.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке Г.Н. Юсиповой и в Исполнительный комитет муниципального образования города Казани.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 42-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының «Казан шәһәренең торак фондында торак урыннарны карап тоту өчен, торак урыннарыннан файдалану өчен түләү (наем өчен түләү) күләме турында» 2018 елның 20 декабрендәге 6433 номерлы карарының 8 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Г.Н. Юсипова шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2019 ел
27 декабрь
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка Г.Н. Юсипова шикаятен алдан өйрәнгән судья Ф.Р. Волкова бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданка Г.Н. Юсипова Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының «Казан шәһәренең торак фондында торак урыннарны карап тоту өчен, торак урыннарыннан файдалану өчен түләү (наем өчен түләү) күләме турында» 2018 елның 20 декабрендәге 6433 номерлы карарының (алга таба шулай ук — Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты карары) 8 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты карарының 8 пункты нигезендә күпфатирлы йортта торак урынны карап тоту өчен түләү күләме күрсәтелә торган хезмәтләрнең составына һәм күпфатирлы йортның конструктив үзенчәлекләренә карап исәпләнә һәм үзгәртелә.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән аңлашылганча, гражданка Г.Н. Юсипова андагы торак урыннарны карап тоту өчен түләү күләме Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты карары нигезендә билгеләнгән күпфатирлы йортта торак урынның милекчесе булып тора. Мөрәҗәгать итүче үзенең 1960 елда төзелгән йортта яшәвен, аның техник яктан канәгатьләнмәслек хәлдә булуын, физик яктан тузуын, шуңа бәйле рәвештә аңа үз билгеләнешенә туры килмәү ихтимал булган объектларны карап тоту өчен күбрәк түләргә туры килүен билгеләп үтә. Аның фикеренчә, дәгъва белдерелә торган норма Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2006 елның 13 августындагы 491 номерлы карары белән расланган Күпфатирлы йортта гомуми мөлкәтне карап тоту кагыйдәләренең (алга таба шулай ук — Кагыйдәләр) 11 пунктында билгеләнгән барлык критерийларны да үз эченә алмый, аның нигезендә гомуми мөлкәтне карап тоту хезмәтләре һәм эшләре гомуми мөлкәтнең составына, конструктив үзенчәлекләренә, фи-

зик тузу дәрәҗәсенә һәм техник торышына, шулай ук күпфатирлы йорт урнашкан җирнең геодезия һәм табигать-климат шартларына бәйле. Гражданка Г.Н. Юсипова күрсәткәнчә, шикаять белдерелә торган нигезләмә эчтәлегеннән күпфатирлы йортның конструктив үзенчәлекләре дигәндә нәрсә күз алдында тотылуы һәм аларның торак урынны карап тоту өчен түләүне исәпләүгә һәм үзгәртүгә ничек йогынты ясаулары аңлашылмый.

Торак йортның конструктив үзенчәлекләрен исәпкә алып түләү күләме кем тарафыннан исәпләнә һәм алар торак урынны карап тоту өчен түләү күләмен арттыруга ничек йогынты ясый дигән мәсьәләдә билгесезлек күреп, мөрәҗәгать итүче шуңа бәйле рәвештә идарәче компания торак урынны карап тоту өчен җирле үзидарә органнары тарафыннан инде билгеләнгән түләү күләмен үзгәртә ала дип саный.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка Г.Н. Юсипова Татарстан Республикасы Конституция судыннан «Казан шәһәренең торак фондында торак урыннарны карап тоту, торак урыннарыннан файдалану өчен түләү (наем өчен түләү) күләме турында» 2018 елның 20 декабрендәге 6433 номерлы карарының 8 пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенең 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 49 статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Россия Федерациясе Торак кодексының 39 статьясындагы 1 һәм 2 өлешләренең, шулай ук Кагыйдәләрнең 28 пунктының үзара бәйле нигезләмәләре буенча күпфатирлы йорттагы торак урыннар милекчеләре гомуми мөлкәтне карап тотуга чыгымнарны, әлеге мөлкәткә гомуми мөлкәт хокукындагы өлешләренә карап, күпфатирлы йорттагы торак урынны карап тоту һәм ремонтлау өчен түләүне кертү юлы белән үз өсләренә алырга тиеш. Россия Федерациясе Торак кодексының 154 статьясындагы 2 өлешенең 1 пункты һәм 156 статьясындагы 1 өлеше нигезендә күрсәтелгән түләү күпфатирлы йорттагы торак урын милекчесе өчен торак урынга һәм коммуналь хезмәтләргә түләү структурасына керә һәм ул күпфатирлы йортта гомуми мөлкәтне карап тотуны законнар таләпләре нигезендә тәэмин итә торган күләмдә билгеләнә.

Шул ук вакытта, гомуми кагыйдә буларак, күпфатирлы йортта торак урыннар милекчеләренә торак өлкәсендә бәя куюны җайга салуга өстенлекле хокукны беркетеп, әлеге Кодекс шулай ук күпфатирлы йортта торак урыннар милекчеләре тарафыннан тиешле ихтыяр белдерелмәвенә бәйле рәвештә аннан чыгарылмаларны да үз эченә ала. Россия Федерациясе Торак кодексының 158 статьясындагы 4 өлеше һәм Кагыйдәләрнең 36 пункты нигезендә күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләре гомуми җыелышта торак урынны карап тоту өчен түләү күләмен билгеләү турында карар кабул итмәгән очракта, җирле үзидарә органнары күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләре торак урынны карап тоту өчен кертә торган түләү күләмен күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләренең гомуми җыелышы карары белән расланган тиешле эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыручы затлар башкара тор-

ган хезмәтләр һәм эшләр исемлегенә кергән хезмәтләр һәм эшләр бәясеннән чыгып билгелиләр.

Шул рәвешле, шикаять белдерелә торган хокукый җайга салу үзенең хокукый табигате һәм асылы буенча күпфатирлы йортта торак урынны карап тоту өчен түләү күләмен билгеләүнең альтернатив ысулы гына булып тора.

Татарстан Республикасы Конституция суды үзенең карарында торак урыннарны карап тоту өчен түләү күләме күпфатирлы йортның конструктив үзенчәлекләренә генә түгел, зуррак юридик көчкә ия булган акт нигезендә билгеләнгән башка параметрларга да бәйле рәвештә исәпләнергә һәм үзгәртелергә тиешлегенә игътибар юнәлткән иде инде. Әлеге алым бу түләү күләмен милекчеләр үзләре билгеләгәндә дә, мондый түләүнең җирле үзидарә органнары тарафыннан расланган күләмен исәпләгәндә һәм үзгәрткәндә дә исәпкә алынырга тиеш (2017 елның 21 ноябрендәге 76-П номерлы карар).

Дәгъва белдерелә торган муниципаль норматив хокукый акт Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына бирелгән вәкаләтләр чикләрендә, федераль законнарның югарыда күрсәтелгән нигезләмәләренә таянып кабул ителгән һәм милекчеләрнең гомуми җыелышларында күпфатирлы йортлардагы торак урыннар милекчеләренең карар кабул итү, шул исәптән күпфатирлы йортта торак урынны карап тоту өчен түләү күләмен билгеләү буенча да, хокукын гамәлгә ашыруда чикләүләр юк.

Шулай итеп, шикаять белдерелә торган норматив нигезләмәдә аның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килүкилмәве турындагы мәсьәләдә билгесезлек юк, шуңа бәйле рәвештә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты белән үзара бәйләнештә 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты нигезендә мөрәҗәгать итүченең шикаяте карала алмый.

Дәгъва белдерелә торган актның конституциячел булмавын нигезләү буларак гражданка Г.Н. Юсипова китергән дәлилләр аның үзенең конституциячел хокуклары бозылуны муниципаль актның норматив нигезләмәләре эчтәлегенә түгел, бәлки гамәлләренә (гамәл кылмавына) бәя бирү, Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясында һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясында билгеләнгәнчә, Татарстан Республикасы Конституция суды компетенциясенә керми торган идарәче оешма тарафыннан күпфатирлы йортта торак урынны карап тоту өчен түләүне ирекле исәпләү мөмкинлеге белән бәйләп каравын күрсәтә.

Бәян ителгәннәр нигезендә һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 һәм 2 пунктларына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче

һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

б и л г е л ә д е :

1. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының «Казан шәһәренең торак фондында торак урыннарны карап тоту өчен, торак урыннарыннан файдалану өчен түләү (наем өчен түләү) күләме турында» 2018 елның 20 декабрендәге 6433 номерлы карарының 8 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Г.Н. Юсипова шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законы билгеләгән таләпләр нигезендә карала алмый, ә мөрәҗәгать итүче куйган мәсьәләләрне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Әлеге шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка Г.Н. Юсиповага һәм Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 42-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

о прекращении производства по жалобе гражданки Н.И. Морозовой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 2.1 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 17 декабря 2004 года № 542 «Об утверждении Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан», а также пунктами 9.1, 9.2 и 9.11 Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан, утвержденного данным постановлением

21 января 2020 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Ф.Р. Волковой о прекращении производства по жалобе гражданки Н.И. Морозовой,

установил:

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка Н.И. Морозова с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 2.1 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 17 декабря 2004 года № 542 «Об утверждении Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан», а также пунктами 9.1, 9.2 и 9.11 Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан, утвержденного данным постановлением.

18 декабря 2019 года от заявительницы поступило дополнение к жалобе в связи с принятием 10 декабря 2019 года Кабинетом Министров Республики Татарстан постановления № 1131 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 17 декабря 2004 года № 542 “Об утверждении Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан”», которым пункт 9.11 оспариваемого Положения был изложен в новой редакции.

Однако 14 января 2020 года гражданка Н.И. Морозова обратилась в Конституционный суд Республики Татарстан с заявлением об отзыве своей жалобы и прекращении производства по ней.

2. В соответствии со статьей 47 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» обращение в Конституционный суд Республики Татарстан может быть отозвано заявителем до начала рассмотрения дела в заседании Конституционного суда Республики Татарстан. В случае отзыва обращения производство по делу прекращается.

Поскольку заявительница отозвала свое обращение до начала

рассмотрения дела в заседании Конституционного суда Республики Татарстан, производство по данной жалобе подлежит прекращению.

Исходя из изложенного, руководствуясь статьями 47, 63, частями первой и пятой статьи 66, статьей 72 и частью первой статьи 73 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Производство по жалобе гражданки Н.И. Морозовой на нарушение ее конституционных прав и свобод пунктом 2.1 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 17 декабря 2004 года № 542 «Об утверждении Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан», а также пунктами 9.1, 9.2 и 9.11 Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан, утвержденного данным постановлением, прекратить в связи с отзывом заявительницей жалобы.

2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.

3. Копию настоящего Определения направить гражданке Н.И. Морозовой и в Кабинет Министров Республики Татарстан.

4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 1-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

«Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәне раслау хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2004 елның 17 декабрендәге 542 номерлы карарының 2.1 пункты, шулай ук әлеге карар белән расланган Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәнең 9.1, 9.2 һәм 9.11 пунктлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Н.И. Морозова шикаяте буенча эш башкаруны туктату турында

2020 ел
21 гыйнвар
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында гражданка Н.И. Морозова шикаяте буенча эш башкаруны туктату турында судья Ф.Р. Волкова мәгълүматын тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданка Н.И. Морозова «Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәне раслау хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2004 елның 17 декабрендәге 542 номерлы карарының 2.1 пункты, шулай ук әлеге карар белән расланган Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәнең 9.1, 9.2 һәм 9.11 пунктлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

«“Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәне раслау хакында” Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2004 елның 17 декабрендәге 542 номерлы карарына үзгәрешләр кертү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан 2019 елның 10 декабрендә 1131 номерлы карар кабул ителүгә бәйле рәвештә, аның нигезендә дәгъва белдерелә торган Нигезләмәнең 9.11 пункты яңа редакциядә бәян ителгән иде, 2019 елның 18 декабрендә мөрәҗәгать итүчедән шикаятькә өстәмә килде.

Ләкин 2020 елның 14 гыйнварында гражданка Н.И. Морозова Татарстан Республикасы Конституция судына үз шикаятен кире алу һәм аның буенча эшне туктату турында гариза белән мөрәҗәгать итте.

2. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 47 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция судына бирелгән мөрәҗәгать Татарстан Республикасы Конституция суды утырышында эшне карый башлаганчы ук мөрәҗәгать итүче тарафыннан кире алынырга мөмкин. Мөрәҗәгать кире алынган очракта эшне карау туктатыла.

Мөрәҗәгать итүче үз шикаятен Татарстан Республикасы Конституция суды утырышында эшне карый башлаганчы кире алганга күрә, әлеге шикаять буенча эш башкару туктатылырга тиеш.

Бәян ителгәннәрдән чыгып, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 47, 63 статьяларына, 66 статьясындагы беренче һәм бишенче өлешләренә, 72 статьясына һәм 73 статьясындагы беренче өлешенә таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. «Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәне раслау хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2004 елның 17 декабрендәге 542 номерлы карарының 2.1 пункты, шулай ук әлеге карар белән расланган Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәнең 9.1, 9.2 һәм 9.11 пунктлары белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Н.И. Морозова шикаяте буенча эш башкаруны, мөрәҗәгать итүченең әлеге шикаятьне кире алуы сәбәпле, туктатырга.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка Н.И. Морозовага һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 1-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

по жалобе гражданина Р.Р. Измайлова на нарушение его конституционных прав и свобод частью 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма»; пунктом 5, абзацем вторым пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275; абзацем десятым пункта 5 Положения о Жилищной комиссии по жилищным вопросам ветеранов Великой Отечественной войны, боевых действий, инвалидов военной службы, семей погибших (умерших) ветеранов Великой Отечественной войны, боевых действий, инвалидов военной службы, граждан, получивших инвалидность вследствие катастрофы на Чернобыльской АЭС, аварии на производственном объединении «Маяк», и приравненных к ним лиц, по вопросу признания граждан нуждающимися в неотложной поддержке в приобретении жилых помещений по Программе социальной ипотеки при Исполнительном комитете города Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 7 декабря 2011 года № 7835; пунктом 2 постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 29 мая 2013 года № 4994 «Об утверждении Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче государственного жилищного сертификата на приобретение жилья»; пунктом 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по постановке на учет отдельных категорий граждан, нуждающихся в жилых помещениях, в городе Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, и абзацами шестым, седьмым и восьмым Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 1 к данному Административному регламенту), а также пунктом 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта Исполнительного комитета города Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010, и абзацами шестым, седьмым и восьмым Перечня документов, необходимых для рассмотрения вопроса о предоставлении заявителю и членам его семьи жилого помещения по договору социального найма (приложение № 1 к данному Административному регламенту)

21 января
2020 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Э.М. Мустафиной, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданина Р.Р. Измайлова,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратился гражданин Р.Р. Измайлов с жалобой на нарушение его конституционных прав:

— пунктом 5 и абзацем вторым пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275 (далее также — Положение о предоставлении субсидий);

— абзацем десятым пункта 5 Положения о Жилищной комиссии по жилищным вопросам ветеранов Великой Отечественной войны, боевых действий, инвалидов военной службы, семей погибших (умерших) ветеранов Великой Отечественной войны, боевых действий, инвалидов военной службы, граждан, получивших инвалидность вследствие катастрофы на Чернобыльской АЭС, аварии на производственном объединении «Маяк», и приравненных к ним лиц, по вопросу признания граждан нуждающимися в неотложной поддержке в приобретении жилых помещений по Программе социальной ипотеки при Исполнительном комитете города Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 7 декабря 2011 года № 7835 (далее также — Положение о Жилищной комиссии);

— пунктом 2 постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 29 мая 2013 года № 4994 «Об утверждении Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче государственного жилищного сертификата на приобретение жилья» (далее также — постановление Исполнительного комитета города Казани № 4994).

От гражданина Р.Р. Измайлова поступило также дополнение к жалобе, где он отказывается от ранее заявленных в своей жалобе требований в части проверки конституционности абзаца десятого пункта 5 Положения о Жилищной комиссии и пункта 2 постановления Исполнительного комитета города Казани № 4994, а также оспаривает конституционность:

— части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма» (далее также — Закон Республики Татарстан № 31-ЗРТ);

— пункта 2.5 Административного регламента предоставления

муниципальной услуги по постановке на учет отдельных категорий граждан, нуждающихся в жилых помещениях, в городе Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154 (далее также — Административный регламент по постановке на учет отдельных категорий граждан);

— абзаца шестого, седьмого и восьмого Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 1 к Административному регламенту по постановке на учет отдельных категорий граждан) (далее также — Перечень-1);

— пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта Исполнительного комитета города Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010 (далее также — Административный регламент по подготовке правового акта о предоставлении жилого помещения гражданам по договору социального найма);

— абзаца шестого, седьмого и восьмого Перечня документов, необходимых для рассмотрения вопроса о предоставлении заявителю и членам его семьи жилого помещения по договору социального найма (приложение № 1 к Административному регламенту по подготовке правового акта о предоставлении жилого помещения гражданам по договору социального найма) (далее также — Перечень-2).

Согласно пункту 5 Положения о предоставлении субсидий:

— Министерство труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан (далее также — Министерство) до 1 ноября текущего года направляет в исполнительные комитеты муниципальных образований Республики Татарстан предварительные списки получателей субсидий, сформированные исходя из лимитов финансирования, предусмотренных на следующий год (далее — предварительные списки), для подтверждения права граждан на улучшение жилищных условий за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета;

— исполнительные комитеты муниципальных образований Республики Татарстан в течение 5 рабочих дней со дня поступления предварительных списков в установленном законодательством порядке извещают граждан, включенных в предварительные списки, о необходимости обращения в 30-дневный срок в исполнительные комитеты муниципальных образований Республики Татарстан для подтверждения нуждаемости в улучшении жилищных условий в соответствии с действующим законодательством;

— если в течение тридцати дней гражданин не подтвердил нуж-

даемость в улучшении жилищных условий, исполнительные комитеты письменно информируют об этом Министерство;

— на основании данной информации Министерство не включает гражданина в список, указанный в пункте 7 данного Положения; при этом он не исключается из сводного списка граждан — получателей субсидий и впоследствии подлежит включению в список, указанный в пункте 7 данного Положения, на заявительной основе.

В соответствии с абзацем вторым пункта 8 Положения о предоставлении субсидий исполнительные комитеты муниципальных образований Республики Татарстан осуществляют актуализацию списков в части нуждаемости в улучшении жилищных условий и совместно с территориальными органами социальной защиты Министерства в части принадлежности к льготной категории; актуализированные списки, заверенные подписью и печатью уполномоченного органа исполнительного комитета муниципального образования Республики Татарстан, представляются в Министерство.

Частью 1 статьи 6 оспариваемого Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ определен перечень документов, необходимых для принятия граждан на учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях.

Пунктом 2.5 Административного регламента по постановке на учет отдельных категорий граждан установлен исчерпывающий перечень документов, подлежащих представлению заявителем. Абзацем шестым, седьмым и восьмым Перечня-1 к числу документов, необходимых для представления заявителем, относятся выписка из домовой книги (на жилые помещения в домах, управляемых организациями, входящими в систему межведомственного электронного взаимодействия); финансовый лицевой счет (на жилые помещения в домах, управляемых организациями, входящими в систему межведомственного электронного взаимодействия); документы, подтверждающие право пользования жилым помещением (ордер, договор, решение о предоставлении жилого помещения и иные документы).

Пунктом 2.5 Административного регламента по подготовке правового акта о предоставлении жилого помещения гражданам по договору социального найма установлен исчерпывающий перечень документов, подлежащих представлению заявителем. Абзацем шестым, седьмым и восьмым Перечня-2 к числу документов, необходимых для представления заявителем, относятся выписка из домовой книги на занимаемое жилое помещение (на жилые помещения в домах, управляемых организациями, входящими в систему межведомственного электронного взаимодействия); финансовый лицевой счет на занимаемое жилое помещение (на жилые помещения в домах, управляемых организациями, входящими в систему межведомственного электронного взаимодействия); документы, подтверждающие право пользования жилым помещением (ордер, договор, решение о предоставлении жилого помещения и иные документы).

Как следует из жалобы, дополнения к ней и приложенных к ним копий документов, гражданин Р.Р. Измайлов является участником боевых действий, а также инвалидом 2 группы и имеет право на льготы и преимущества, установленные пунктом 1 статьи 16 Федерального закона от 12 января 1995 года № 5-ФЗ «О ветеранах».

Со 2 июля 1999 года заявитель состоит на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий в администрации Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани. Согласно оспариваемому постановлению Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275 он, как участник боевых действий, был включен в список на получение безвозмездной субсидии на приобретение жилья.

В 2017 году администрация Кировского и Московского районов Исполнительного комитета муниципального образования города Казани (далее — Администрация) письмом сообщила заявителю, что для подтверждения его нуждаемости в улучшении жилищных условий с целью последующей реализации указанной субсидии он должен представить соответствующие документы. При этом к ответу Администрации был приложен перечень документов, необходимых для рассмотрения вопроса о выдаче уведомления о предоставлении субсидии на приобретение жилья и подлежащих представлению заявителем в соответствии с приложением № 1 к Административному регламенту предоставления муниципальной услуги по выдаче уведомления о предоставлении субсидии на приобретение жилья в городе Казани, утвержденному постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 22 декабря 2011 года № 8379, который к моменту обращения гражданина Р.Р. Измайлова в Администрацию утратил силу.

В 2018 году заявитель обратился в Администрацию по вопросу подтверждения своей нуждаемости в улучшении жилищных условий, где получил ответ, что, поскольку он не представил правоустанавливающий документ на соответствующее жилое помещение и финансово-лицевой счет, проверить его нуждаемость в улучшении жилищных условий не представляется возможным.

В 2019 году Администрация после очередного обращения гражданина Р.Р. Измайлова также сообщила ему, что документы, подтверждающие нуждаемость в улучшении жилищных условий, им не представлены; оснований для рассмотрения на заседании комиссии Администрации вопроса о подтверждении его нуждаемости в улучшении жилищных условий не имеется. При этом, как отмечает заявитель, ответа на вопрос, на основании какого Административного регламента представляется данная услуга, учитывая, что вышеуказанный Административный регламент утратил силу, в письме не содержится.

Оспариваемые нормы Положения о предоставлении субсидий, как он отмечает, устанавливают, что Министерство включает граждан в предварительные списки получателей субсидий при условии подтверждения ими нуждаемости в улучшении жилищных

условий. Согласно обжалуемым положениям, для подтверждения данной нуждаемости граждане, включенные в предварительные списки, должны обратиться в 30-дневный срок в соответствующие исполнительные комитеты муниципальных образований Республики Татарстан. Однако, по его утверждению, порядок такого обращения, требования к нему, а также порядок рассмотрения обращения и принятия по нему решения оспариваемые нормы Положения о предоставлении субсидий не устанавливают.

При этом гражданин Р.Р. Измайлов обращает внимание, что правоприменительные органы реализуют процедуру подтверждения нуждаемости граждан в порядке, предусмотренном Законом Республики Татарстан № 31-ЗРТ. Между тем, как подчеркивает заявитель, в оспариваемой норме Положения о предоставлении субсидий закреплено, что подтверждение нуждаемости в улучшении жилищных условий осуществляется в соответствии с действующим законодательством без указания на то, что это — законодательство, предусмотренное для реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений по договорам социального найма.

Таким образом, заявитель полагает, что оспариваемые положения постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275 как сами по себе, так и в системе действующего правового регулирования не позволяют точно, ясно и недвусмысленно определить, в каком порядке осуществляется подтверждение нуждаемости в улучшении жилищных условий за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета.

В своем дополнении к жалобе гражданин Р.Р. Измайлов, отмечает, что даже если правоприменитель считает допустимым при осуществлении процедуры проверки нуждаемости гражданина применение положений Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ, то и его положения, в частности подпункты «д» и «е» части 1 статьи 6 не относят правоустанавливающий документ на жилое помещение, финансово-лицевой счет и выписку из домовой книги к документам, которые представляются гражданами.

Заявитель указывает, что в городе Казани действуют оспариваемые Административные регламенты, регулирующие вопросы предоставления жилых помещений по договорам социального найма. Однако какой из этих Административных регламентов подлежит применению при подтверждении нуждаемости в улучшении жилищных условий — неясно.

Пунктом 2.5 Административного регламента по постановке на учет отдельных категорий граждан определено, что гражданам надлежит представить документы в соответствии с Перечнем-1, согласно абзацам шестому, седьмому и восьмому которого к числу таких документов отнесены выписка из домовой книги, финансовый лицевой счет, документы, подтверждающие право пользования жилым помещением.

В то же время пунктом 2.6 данного Административного регламента соответствующие выписки из Единого государственного реестра прав на недвижимое имущество и сделок с ним, справки

о содержании правоустанавливающих документов на объекты недвижимости, финансово-лицевой счет, выписка из домовой книги отнесены к исчерпывающему перечню документов, необходимых в соответствии с нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, которые находятся в распоряжении государственных органов, органов местного самоуправления и иных организаций и которые заявитель вправе представить.

Аналогичное правовое регулирование установлено и в Административном регламенте по подготовке правового акта о предоставлении жилого помещения гражданам по договору социального найма.

Таким образом, в обоих Административных регламентах имеет место неопределенность содержащихся в них норм в части отнесения перечисленных документов к документам, которые должен представить заявитель, и к документам, которые должны запрашиваться по системе межведомственного взаимодействия.

Кроме того, часть 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан № 31-ЗРТ, исходя из ее буквального содержания, вообще не относит финансовый лицевой счет к перечню документов, необходимых для принятия граждан на учет в качестве нуждающихся в жилых помещениях. В этой связи абзац седьмой Перечня-1 и абзац седьмой Перечня-2 нарушают его конституционные права также и по той причине, что включают финансовый лицевой счет в число документов, необходимых для предоставления соответствующей услуги.

На основании изложенного гражданин Р.Р. Измайлов просит Конституционный суд Республики Татарстан признать не соответствующими статьям 2, 13, 28 (части первая и вторая), 54 (часть первая) и 55 Конституции Республики Татарстан часть 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма»; пункт 5, абзац второй пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275; пункт 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по постановке на учет отдельных категорий граждан, нуждающихся в жилых помещениях, в городе Казани, утвержденный постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, и абзацы шестой, седьмой и восьмой Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 1 к данному Административному регламенту), а также пункт 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной ус-

луги по подготовке правового акта Исполнительного комитета города Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010, и абзацы шестой, седьмой и восьмой Перечня документов, необходимых для рассмотрения вопроса о предоставлении заявителю и членам его семьи жилого помещения по договору социального найма (приложение № 1 к данному Административному регламенту).

2. В соответствии со статьей 47 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» обращение в Конституционный суд Республики Татарстан может быть отозвано заявителем до начала рассмотрения дела в заседании Конституционного суда Республики Татарстан. В случае отзыва обращения производство по делу прекращается.

Поскольку заявитель частично отозвал свое обращение до начала рассмотрения дела в заседании Конституционного суда Республики Татарстан, производство по данной жалобе в части, касающейся проверки конституционности абзаца десятого пункта 5 Положения о Жилищной комиссии и пункта 2 постановления Исполнительного комитета города Казани № 4994 подлежит прекращению.

3. Согласно статье 109 (часть четвертая) Конституции Республики Татарстан и части пятой статьи 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан по жалобам на нарушение конституционных прав и свобод граждан проверяет конституционность закона Республики Татарстан или его отдельных положений, нормативных правовых актов Президента и Кабинета Министров Республики Татарстан, а также органов местного самоуправления. В силу этого оспариваемые заявителем нормативные правовые акты соответствуют категории нормативных правовых актов, подведомственных Конституционному суду Республики Татарстан, и могут быть рассмотрены на предмет их соответствия Конституции Республики Татарстан.

В соответствии с частью первой статьи 100 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» правом на обращение в Конституционный суд Республики Татарстан с жалобой на нарушение конституционных прав и свобод обладают граждане, права и свободы которых нарушены законом Республики Татарстан, нормативными правовыми актами Президента Республики Татарстан и Кабинета Министров Республики Татарстан, органов местного самоуправления и их объединения.

При этом согласно статье 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» жалоба на нарушение законом Республики Татарстан или иным нормативным правовым актом конституционных прав и свобод допустима, если закон или иной нормативный правовой акт затрагивает конституционные права и свободы граждан; закон или иной нормативный

правовой акт применен или подлежит применению в конкретном деле, рассмотрение которого завершено или начато в суде или ином органе. В этой связи приложенные к жалобе документы согласно части второй статьи 100 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» могут рассматриваться как подтверждающие применение обжалуемых положений при разрешении конкретного дела заявителя.

Таким образом, жалоба гражданина Р.Р. Измайлова в части проверки конституционности части 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма»; пункта 5, абзаца второго пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвенций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275; пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по постановке на учет отдельных категорий граждан, нуждающихся в жилых помещениях, в городе Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, и абзаца шестого, седьмого и восьмого Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 1 к данному Административному регламенту), а также пункта 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта Исполнительного комитета города Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010, и абзаца шестого, седьмого и восьмого Перечня документов, необходимых для рассмотрения вопроса о предоставлении заявителю и членам его семьи жилого помещения по договору социального найма (приложение № 1 к данному Административному регламенту), исходит от надлежащего заявителя, соответствует критериям ее допустимости, установленным статьей 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», и не содержит каких-либо оснований для отказа в принятии ее к рассмотрению Конституционным судом Республики Татарстан.

4. При подаче жалобы в Конституционный суд Республики Татарстан гражданином Р.Р. Измайловым заявлено ходатайство об освобождении его от уплаты государственной пошлины в связи с тяжелым материальным положением. Заявитель является инвалидом.

В соответствии со статьей 42 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» при обращении в Конституционный суд Республики Татарстан государственная пошлина взимается в порядке, установленном федеральным законодательством.

Из содержания пункта 3 статьи 333.23 Налогового кодекса Российской Федерации следует, что Конституционный суд Республики Татарстан, исходя из имущественного положения заявителя и с учетом заявленного ходатайства, вправе освободить его от уплаты государственной пошлины.

В связи с этим Конституционный суд Республики Татарстан считает возможным удовлетворить ходатайство гражданина Р.Р. Измайлова и освободить его от уплаты государственной пошлины.

На основании изложенного, руководствуясь частью пятой статьи 3, пунктом 1 части второй статьи 39, статьей 42, частями первой и второй статьи 45, статьей 47, частью первой статьи 51, частью пятой статьи 66, статьями 100 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Прекратить производство по жалобе гражданина Р.Р. Измайлова в части, касающейся проверки конституционности абзаца десятого пункта 5 Положения о Жилищной комиссии по жилищным вопросам ветеранов Великой Отечественной войны, боевых действий, инвалидов военной службы, семей погибших (умерших) ветеранов Великой Отечественной войны, боевых действий, инвалидов военной службы, граждан, получивших инвалидность вследствие катастрофы на Чернобыльской АЭС, аварии на производственном объединении «Маяк», и приравненных к ним лиц, по вопросу признания граждан нуждающимися в неотложной поддержке в приобретении жилых помещений по Программе социальной ипотеки при Исполнительном комитете города Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 7 декабря 2011 года № 7835, и пункта 2 постановления Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 29 мая 2013 года № 4994 «Об утверждении Административного регламента предоставления муниципальной услуги по выдаче государственного жилищного сертификата на приобретение жилья», в связи с отзывом заявителем жалобы в этой части.

2. Принять к рассмотрению жалобу гражданина Р.Р. Измайлова на нарушение его конституционных прав и свобод частью 1 статьи 6 Закона Республики Татарстан от 13 июля 2007 года № 31-ЗРТ «О реализации прав граждан на предоставление им жилых помещений государственного жилищного фонда Республики Татарстан и муниципального жилищного фонда по договорам социального найма»; пунктом 5, абзацем вторым пункта 8 Положения о предоставлении субсидий на приобретение жилья за счет субвен-

ций, выделяемых из федерального бюджета, отдельным категориям граждан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 7 июня 2006 года № 275; пунктом 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по постановке на учет отдельных категорий граждан, нуждающихся в жилых помещениях, в городе Казани, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 6 августа 2013 года № 7154, и абзацами шестым, седьмым и восьмым Перечня документов, необходимых в соответствии с законодательными или иными нормативными правовыми актами для предоставления муниципальной услуги, а также услуг, которые являются необходимыми и обязательными для предоставления услуг, подлежащих представлению заявителем (приложение № 1 к данному Административному регламенту), а также пунктом 2.5 Административного регламента предоставления муниципальной услуги по подготовке правового акта Исполнительного комитета города Казани о предоставлении жилого помещения, находящегося в муниципальной собственности, гражданам по договору социального найма, утвержденного постановлением Исполнительного комитета муниципального образования города Казани от 14 октября 2013 года № 9010, и абзацами шестым, седьмым и восьмым Перечня документов, необходимых для рассмотрения вопроса о предоставлении заявителю и членам его семьи жилого помещения по договору социального найма (приложение № 1 к данному Административному регламенту).

3. Удовлетворить ходатайство гражданина Р.Р. Измайлова в части освобождения его от уплаты государственной пошлины.

4. О принятом решении уведомить стороны — гражданина Р.Р. Измайлова, Государственный Совет Республики Татарстан, Кабинет Министров Республики Татарстан и Исполнительный комитет муниципального образования города Казани.

5. Назначить судьей-докладчиком по данному делу судью Конституционного суда Республики Татарстан Э.М. Мустафину.

6. Дату рассмотрения настоящего дела Конституционным судом Республики Татарстан установить в порядке очередности слушания дел в заседаниях Конституционного суда Республики Татарстан.

7. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 2-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

«Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлеше белән; Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пункты, 8 пунктындагы икенче абзацы белән; Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2011 елның 7 декабрендәге 7835 номерлы карары белән расланган Бөек Ватан сугышы ветераннарының, сугыш хәрәкәтләре ветераннарының, хәрби хезмәт инвалидларының, һәлак булган (үлгән) Бөек Ватан сугышы ветераннарының, сугыш хәрәкәтләре ветераннарының, хәрби хезмәт инвалидлары гаиләләренең, Чернобыль АЭСындагы һәлакәт, «Маяк» җитештерү берләшмәсендәге һәлакәт нәтиҗәсендә инвалидлык алган гражданнарның һәм аларга тиңләштерелгән затларның торак мәсьәләләре, гражданнарны Казан шәһәре Башкарма комитеты каршындагы социаль ипотека программасы буенча торак урыннары алуда кичектергесез ярдәмгә мохтаҗлар дип тану мәсьәләләре буенча Торак комиссиясе турында нигезләмәнең 5 пунктының унынчы абзацы белән; «Торак алу өчен бирелә торган дәүләт торак сертификатын тапшыру буенча муниципаль хезмәт күрсәтү турындагы административ регламентны раслау турында» Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 29 маендагы 4994 номерлы карарының 2 пункты белән; Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә торак урыннарга мохтаҗ гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты белән, һәм законнар яки башка норматив хокукый актлар нигезендә муниципаль хезмәт күрсәтү, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләрне күрсәтү өчен кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документларның тулы исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацлары белән (әлеге Административ регламентка 1 нче кушымта), шулай ук Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты белән һәм Гариза бирүчегә һәм аның гаилә әгъзаларына социаль наем шартнамәсе нигезендә

торак урын бирү турындагы мәсьәләне карау өчен кирәкле документлар исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацлары (әлеге Административ регламентка 1 нче кушымта) белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин Р.Р. Измайлов шикаяте буенча

2020 ел
21 гыйнвар
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданин Р.Р. Измайлов шикаятен алдан өйрәнгән судья Э.М. Мостафина бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданин Р.Р. Измайлов түбәндәгеләр белән үзенең конституциячел хокуклары бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте:

— Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пункты һәм 8 пунктындагы икенче абзацы (алга таба шулай ук — Субсидияләр бирү турындагы нигезләмә);

— Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2011 елның 7 декабрендәге 7835 номерлы карары белән расланган Бөек Ватан сугышы ветераннарының, сугыш хәрәкәтләре ветераннарының, хәрби хезмәт инвалидларының, һәлак булган (үлгән) Бөек Ватан сугышы ветераннарының, сугыш хәрәкәтләре ветераннарының, хәрби хезмәт инвалидлары гаиләләренең, Чернобыль АЭСындагы һәлакәт, «Маяк» җитештерү берләшмәсендәге һәлакәт нәтиҗәсендә инвалидлык алган гражданнарның һәм аларга тиңләштерелгән затларның торак мәсьәләләре, гражданнарны Казан шәһәре Башкарма комитеты каршындагы социаль ипотека программасы буенча торак урыннары алуда кичектергесез ярдәмгә мохтаҗлар дип тану мәсьәләләре буенча Торак комиссиясе турында нигезләмәнең 5 пунктының унынчы абзацы (алга таба шулай ук — Торак комиссиясе турында нигезләмә);

— «Торак алу өчен бирелә торган дәүләт торак сертификатын тапшыру буенча муниципаль хезмәт күрсәтү турындагы административ регламентны раслау турында» Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 29 маендагы 4994 номерлы карарының 2 пункты (алга таба шулай ук — Казан шәһәре Башкарма комитетының 4994 номерлы карары).

Гражданин Р.Р. Измайловтан шикаятькә шулай ук өстәмә керде, ул анда Торак комиссиясе турында нигезләмәнең 5 пунк-

тындагы унынчы абзацының һәм Казан шәһәре Башкарма комитетының 4994 номерлы карарының 2 пунктының конституциячеллеген тикшерү өлешендә үз шикаятендә элегрәк белдерелгән таләпләрдән баш тарта, шулай ук түбәндәгеләрнең конституциячеллегенә дәгъва белдерә:

— «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлеше (алга таба шулай ук — 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы);

— Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә торак урыннарга мохтаҗ гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты (алга таба шулай ук — Гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча административ регламент);

— законнар яки башка норматив хокукый актлар нигезендә муниципаль хезмәт күрсәтү, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләрне күрсәтү өчен кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документларның тулы исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацлары (әлеге Административ регламентка 1 нче кушымта), (Гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча административ регламентка 1 нче кушымта) (алга таба шулай ук — 1 нче исемлек);

— Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктының (алга таба шулай ук — Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә торак урыны бирү турында хокукый акт әзерләү буенча административ регламент);

— Гариза бирүчегә һәм аның гаилә әгъзаларына социаль наем шартнамәсе нигезендә торак урын бирү турындагы мәсьәләне карау өчен кирәкле документлар исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацларының (Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә торак урыны бирү турында хокукый акт әзерләү буенча административ регламентка 1 нче кушымта) (алга таба шулай ук — 2 нче исемлек).

Субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пункты нигезендә:

— Татарстан Республикасының Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгы (алга таба шулай ук — Министрлык) федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән торак шартларын яхшыртуга граждан-

нар хокукын раслау өчен киләсе елга күздә тотылган финанслау лимитларыннан чыгып төзелгән субсидияләр алучыларның башлангыч исемлекләрен (алга таба — башлангыч исемлекләр) агымдагы елның 1 ноябренә кадәр Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре башкарма комитетларына җибәрә;

— Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре башкарма комитетлары башлангыч исемлекләр кергән көннән 5 эш көне эчендә законнарда билгеләнгән тәртиптә башлангыч исемлекләргә кертелгән гражданнарга гамәлдәге законнар нигезендә торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуларын раслау өчен Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре башкарма комитетларына 30 көн эчендә мөрәҗәгать итәргә кирәк булу турында хәбәр итә;

— әгәр дә граждан утыз көн эчендә торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуын расламаса, башкарма комитетлар бу хакта Министрлыкка язмача хәбәр итә;

— бу мәгълүмат нигезендә Министрлык гражданны бу Нигезләмәнең 7 нче пунктында күрсәтелгән исемлеккә кертми; моның белән бергә, ул субсидияләр алучы гражданнарның җыелма исемлегеннән чыгарылмый һәм алга таба бу Нигезләмәнең 7 нче пунктында күрсәтелгән исемлеккә гариза бирү нигезендә кертелергә тиеш.

Субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 8 пунктындагы икенче абзацы нигезендә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләренең башкарма комитетлары торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булу өлешендә һәм Министрлыкның социаль яклау территориаль органнары белән берлектә ташламалы категориягә керү өлешендә исемлекләрне актуальләштерүне гамәлгә ашыралар; Татарстан Республикасы муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының вәкаләтле органы имзасы һәм мөһере белән расланган актуальләштерелгән исемлекләр Министрлыкка тапшырыла.

Дәгъва белдерелә торган 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлеше нигезендә гражданнарны торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәпкә алу өчен кирәкле документлар исемлеге билгеләнгән.

Гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча административ регламентның 2.5 пункты белән гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документларның тулы исемлеге билгеләнгән. 1 нче исемлекнең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацлары белән гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исәбенә йорт кенәгәсеннән өземтә (ведомствоара электрон багланышлар системасына керә торган оешмалар тарафыннан идарә ителә торган йортлардагы торак урыннарга); шәхси финанс счеты (ведомствоара электрон багланышлар системасына керә торган оешмалар тарафыннан идарә ителә торган йортлардагы торак урыннарга); торак урыннан файдалану хокукын раслый торган документлар (ордер, килешү, торак урын бирү турында карар һәм башка документлар).

Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә торак уры-

ны бирү турында хокукый акт әзерләү буенча административ регламентның 2.5 пункты белән гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документларның тулы исемлеге билгеләнгән. 2 нче исемлекнең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацлары белән гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исәбенә түбәндәгеләр керә: биләп тора торган торак урынга йорт кенәгәсеннән өземтә (ведомствоара электрон багланышлар системасына керә торган оешмалар тарафыннан идарә ителә торган йортлардагы торак урыннарга); биләп тора торган торак урынга шәхси финанс счеты (ведомствоара электрон багланышлар системасына керә торган оешмалар тарафыннан идарә ителә торган йортлардагы торак урыннарга); торак урыннан файдалану хокукын раслый торган документлар (ордер, килешү, торак урын бирү турында карар һәм башка документлар).

Шикаятьтән, аңа өстәмәдән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән күренгәнчә, гражданин Р.Р. Измайлов — хәрби хәрәкәтләрдә катнашучы, шулай ук 2 төркем инвалиды һәм «Ветераннар турында» 1995 елның 12 гыйнварындагы 5-ФЗ номерлы Федераль законның 16 статьясындагы 1 пунктында билгеләнгән ташламаларга һәм өстенлекләргә хокуклы.

Мөрәҗәгать итүче 1999 елның 2 июленнән Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясендә торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар исәбендә тора. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы дәгъва белдерелә торган карары нигезендә ул, хәрби хәрәкәтләрдә катнашучы буларак, торак алу өчен түләүсез субсидия алу исемлегенә кертелгән.

2017 елда Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Киров һәм Мәскәү районнары администрациясе (алга таба — Администрация) мөрәҗәгать итүчегә, күрсәтелгән субсидияне аннан соң да гамәлгә ашыру максатында, аның торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуын раслау өчен, аңа тиешле документларны тапшырырга кирәклеген хат белән хәбәр иткән. Шуның белән бергә Администрация җавабына торак сатып алу өчен субсидия бирү турында хәбәрнамә бирү мәсьәләсен карау өчен кирәкле һәм Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2011 елның 22 декабрендәге 8379 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә торак сатып алу өчен субсидия бирү турында хәбәрнамә бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентына 1 нче кушымта нигезендә гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документлар исемлеге кушып бирелгән, ул гражданин Р.Р. Измайловның Администрациягә мөрәҗәгать иткән вакытына үз көчен югалткан.

2018 елда мөрәҗәгать итүче Администрациягә торак шартларын яхшыртуга үзенең мохтаҗ булуын раслау мәсьәләсе буенча мөрәҗәгать иткән, тиешле торак урынына хокукны билгели торган документ һәм шәхси финанс счеты тапшырмаганлыктан,

аның торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлыгын тикшерү мөмкин түгел дип, аннан җавап алган.

Гражданин Р.Р. Измайловның чираттагы мөрәҗәгатеннән соң, 2019 елда Администрация аңа шулай ук торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуын раслаучы документлар тапшырылмавын, Администрация комиссиясе утырышында аның торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуын раслау турындагы мәсьәләне карау өчен нигезләр булмавын хәбәр иткән. Шул ук вакытта, мөрәҗәгать итүче билгеләп үткәнчә, югарыда күрсәтелгән Административ регламентның үз көчен югалтуын исәпкә алып, әлеге хезмәтнең кайсы Административ регламент нигезендә күрсәтелүе турындагы сораугa хатта җавап юк.

Субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең дәгъва белдерелә торган нормалары, ул күрсәткәнчә, Министрлык гражданнарны торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуларын раслау шарты белән субсидияләр алучыларның башлангыч исемлекләренә кертә дип билгели. Шикаять белдерелә торган нигезләмәләр буенча, башлангыч исемлекләргә кертелгән гражданнар, әлеге мохтаҗлыкны раслау өчен, Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләренең тиешле башкарма комитетларына 30 көн эчендә мөрәҗәгать итәргә тиеш. Әмма, аның раславы буенча, мондый мөрәҗәгать тәртибен, аңа карата таләпләрне, шулай ук мөрәҗәгатьне карау һәм аның буенча карар кабул итү тәртибен Субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең дәгъва белдерелә торган нормалары билгеләми.

Шул ук вакытта гражданин Р.Р. Измайлов хокук куллану органнарының гражданнарның мохтаҗ булуын раслау процедурасын 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында каралган тәртиптә гамәлгә ашыруына игътибар итә. Шуның белән бергә, мөрәҗәгать итүче басым ясаганча, Субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең дәгъва белдерелә торган нормасында торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуны раслау гамәлдәге законнар нигезендә, бу — гражданнарның социаль наем шартнамәләре буенча аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру өчен каралган законнар булуын күрсәтмичә гамәлгә ашырыла дип беркетелгән.

Шулай итеп, мөрәҗәгать итүче Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карарының дәгъва белдерелә торган нигезләмәләре үзеннән-үзе дә, шулай ук гамәлдәге хокукый җайга салу системасында да федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуны раслауның нинди тәртиптә башкарылуын төгәл, ачык һәм ике төрле аңларга урын калмаслык итеп билгеләргә мөмкинлек бирмиләр дип саный.

Гражданин Р.Р. Измайлов шикаятькә үзенең өстәмәсендә, әгәр хокук кулланучы гражданның мохтаҗ булуын тикшерү процедурасын гамәлгә ашырганда 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезләмәләрен куллануны мөмкин дип санаса да, аның нигезләмәләре дә, аерым алганда 6 статьяның 1 өлешендәге «д» һәм «е» пунктчалары торак урыннан файдалану

хокукын раслый торган документны, шәхси финанс счетын һәм йорт кенәгәсеннән өземтәне гражданнар тарафыннан тапшырыла торган документларга кертмиләр дип билгели.

Мөрәҗәгать итүче күрсәткәнчә, Казан шәһәрендә социаль наем шартнамәләре буенча торак урыннары бирү мәсьәләләрен җайга салучы дәгъва белдерелә торган Административ регламентлар гамәлдә. Әмма торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булуны раслаганда әлеге Административ регламентларның кайсы кулланылырга тиешлеге ачык түгел.

Гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча Административ регламентның 2.5 пункты белән гражданнарга 1 нче исемлек нигезендә документлар тапшырырга кирәклеге билгеләнгән, алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацлар нигезендә мондый документларга йорт кенәгәсеннән өземтә, шәхси финанс счеты, торак урыннан файдалану хокукын раслый торган документлар кертелгән.

Шул ук вакытта әлеге Административ регламентның 2.6 пункты нигезендә күчемсез милеккә һәм аның белән алыш-бирешләргә хокукларның бердәм дәүләт реестрыннан тиешле өземтәләр, күчемсез милек объектларына хокук билгели торган документларның эчтәлеге турында белешмәләр, шәхси финанс счеты, йорт кенәгәсеннән өземтә норматив хокукый актлар нигезендә муниципаль хезмәт күрсәтү өчен кирәк булган, дәүләт органнары, җирле үзидарә органнары, башка оешмалар карамагындагы һәм гариза бирүче тапшырырга хокуклы документларның тулы исемлегенә кертелгән.

Шундый ук хокукый җайга салу Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә торак урыны бирү турында хокукый акт әзерләү буенча административ регламентта да билгеләнгән.

Шулай итеп, ике Административ регламентта да саналган документларны гариза бирүче тапшырырга тиешле документларга һәм ведомствоара электрон багланышлар системасы буенча соратып алынырга тиешле документларга кертү өлешендә аларда булган нормаларда билгесезлек бар.

Моннан тыш, 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлеше, үзенең турыдан-туры эчтәлегеннән чыгып, шәхси финанс счетын гражданнарны торак урыннарына мохтаҗлар буларак исәпкә алу өчен кирәкле документлар исемлегенә гомумән кертми. Шуңа бәйле рәвештә 1 нче исемлекнең җиденче абзацы һәм 2 нче исемлекнең җиденче абзацы шулай ук тиешле хезмәт күрсәтү өчен кирәкле документлар исәбенә шәхси финанс счетын кертү сәбәпле дә аның конституциячел хокукларын бозалар.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданин Р.Р. Измайлов Татарстан Республикасы Конституция судыннан «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлешен; Татарстан Рес-

публикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен Субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пунктын, 8 пунктындагы икенче абзацын; Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә торак урыннарга мохтаҗ гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктын һәм законнар яки башка норматив хокукый актлар нигезендә муниципаль хезмәт күрсәтү, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләрне күрсәтү өчен кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документларның тулы исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацларын (әлеге Административ регламентка 1 нче кушымта), шулай ук Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктын һәм Гариза бирүчегә һәм аның гаилә әгъзаларына социаль наем шартнамәсе нигезендә торак урын бирү турындагы мәсьәләне карау өчен кирәкле документлар исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацларын (әлеге Административ регламентка 1 нче кушымта) Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 13, 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 54 (беренче өлеш) һәм 55 статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 47 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция судына бирелгән мөрәҗәгать Татарстан Республикасы Конституция суды утырышында эшне карый башлаганчы ук мөрәҗәгать итүче тарафыннан кире алынырга мөмкин. Мөрәҗәгать кире алынган очракта эшне карау туктатыла.

Мөрәҗәгать итүче үз шикаятен Татарстан Республикасы Конституция суды утырышында эшне карый башлаганчы өлешчә кире алганга күрә, әлеге шикаять буенча Торак комиссиясе турында нигезләмәнең 5 пунктындагы унынчы абзацының һәм Казан шәһәре Башкарма комитетының 4994 номерлы карарының 2 пунктының конституциячеллеген тикшерүгә кагылышлы өлешендә эш башкару туктатылырга тиеш.

3. Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы (дүртенче өлеш) һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды гражданнарның конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаятьләр буенча Татарстан Республикасы законының яисә аның аерым нигезләмәләренең, Татар-

стан Республикасы Президенты һәм Министрлар Кабинеты, шулай ук җирле үзидарә органнары норматив хокукый актларының конституциячеллеген тикшерә. Шул сәбәпле мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган норматив хокукый актлар Татарстан Республикасы Конституция суды карамагындагы норматив хокукый актлар категориясенә туры килә һәм аларның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә карала ала.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 100 статьясындагы беренче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Конституция судына конституциячел хокукларның һәм ирекләрнең бозылуына карата шикаять белән Татарстан Республикасы законы, Татарстан Республикасы Президентының һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының, җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары белән хокуклары һәм ирекләре бозылган гражданнар һәм аларның берләшмәләре мөрәҗәгать итәргә хокуклы.

Шул ук вакытта, әгәр закон яисә башка норматив хокукый акт гражданнарның конституциячел хокукларына һәм ирекләренә кагылса; закон яисә башка норматив хокукый акт, аны карау судта яисә башка органда төгәлләнгән яки башланган конкрет эштә кулланылса яки кулланылырга тиеш булса, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 101 статьясы буенча Татарстан Республикасы законы яисә башка норматив хокукый акт белән конституциячел хокуклар һәм ирекләрнең бозылуына шикаять бирү мөмкин була. Шуңа бәйле рәвештә шикаятькә кушымта итеп бирелгән документлар «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 100 статьясындагы икенче өлеше нигезендә дәгъвалана торган нигезләмәләрнең мөрәҗәгать итүченең конкрет эшен хәл иткәндә кулланылуын раслый торган итеп каралырга мөмкин.

Шулай итеп, «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлешенең; Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен Субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пунктының, 8 пунктындагы икенче абзацының; Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә торак урыннарга мохтаҗ гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктының һәм законнар яки башка норматив хокукый актлар нигезендә муниципаль хезмәт күрсәтү, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган

хезмәтләрне күрсәтү өчен кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документларның тулы исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацларының (әлеге Административ регламентка 1 нче кушымта), шулай ук Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пунктының һәм Гариза бирүчегә һәм аның гаилә әгъзаларына социаль наем шартнамәсе нигезендә торак урын бирү турындагы мәсьәләне карау өчен кирәкле документлар исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацларының (әлеге Административ регламентка 1 нче кушымта) конституциячеллеген тикшерү өлешендә гражданин Р.Р. Измайловның шикаяте тиешле мөрәҗәгать итүче тарафыннан бирелгән, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 101 статьясында билгеләнгән шикаять бирү таләпләренә туры килә һәм аны Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан карауга алудан баш тарту өчен нинди дә булса нигезләр юк.

4. Татарстан Республикасы Конституция судына шикаять биргәндә, авыр матди хәлдә булганга күрә, гражданин Р.Р. Измайлов тарафыннан үзен дәүләт пошлинасын түләүдән азат итү турында үтенеч белдерелгән. Мөрәҗәгать итүче — инвалид.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 42 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция судына мөрәҗәгать иткәндә дәүләт пошлинасы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә алына.

Россия Федерациясе Салым кодексының 333.23 статьясындагы 3 пункты эчтәлегеннән аңлашылганча, Татарстан Республикасы Конституция суды, мөрәҗәгать итүченең матди хәленнән чыгып һәм белдерелгән үтенечне исәпкә алып, аны дәүләт пошлинасын түләүдән азат итәргә хокуклы.

Шуңа бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Конституция суды гражданин Р.Р. Измайлов үтенечен канәгатьләндерергә һәм аны дәүләт пошлинасын түләүдән азат итәргә мөмкин дип саный.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче өлешенә, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 42 статьясына, 45 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 47 статьясына, 51 статьясындагы беренче өлешенә, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 100 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Гражданин Р.Р. Измайлов шикаяте буенча Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2011 елның 7 декабрендәге 7835 номерлы карары белән расланган Бөек Ватан сугышы ветераннарының, сугыш хәрәкәтләре ветераннарының,

хәрби хезмәт инвалидларының, һәлак булган (үлгән) Бөек Ватан сугышы ветераннарының, сугыш хәрәкәтләре ветераннарының, хәрби хезмәт инвалидлары гаиләләренең, Чернобыль АЭСындагы һәлакәт, «Маяк» җитештерү берләшмәсендәге һәлакәт нәтиҗәсендә инвалидлык алган гражданнарның һәм аларга тиңләштерелгән затларның торак мәсьәләләре, гражданнарны Казан шәһәре Башкарма комитеты каршындагы социаль ипотека программасы буенча торак урыннары алуда кичектергесез ярдәмгә мохтаҗлар дип тану мәсьәләләре буенча Торак комиссиясе турында нигезләмәнең 5 пунктының унынчы абзацының һәм «Торак алу өчен бирелә торган дәүләт торак сертификатын тапшыру буенча муниципаль хезмәт күрсәтү турындагы административ регламентны раслау турында» Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 29 маендагы 4994 номерлы карарының 2 пунктының конституциячеллеген тикшерүгә кагылышлы өлешендә, мөрәҗәгать итүче бу өлештә шикаятен кире алу белән бәйле рәвештә эш башкаруны туктатырга.

2. Гражданин Р.Р. Измайловның «Татарстан Республикасы Дәүләт торак фондыннан һәм муниципаль торак фондыннан социаль наем шартнамәләре буенча гражданнарның аларга торак урыннары бирү хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2007 елның 13 июлендәге 31-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 6 статьясындагы 1 өлеше белән; Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2006 елның 7 июнендәге 275 номерлы карары белән расланган Федераль бюджеттан бүлеп бирелә торган субвенцияләр исәбеннән гражданнарның аерым категорияләренә торак сатып алу өчен Субсидияләр бирү турындагы нигезләмәнең 5 пункты, 8 пунктындагы икенче абзацы белән; Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 6 августындагы 7154 номерлы карары белән расланган Казан шәһәрендә торак урыннарга мохтаҗ гражданнарның аерым категорияләрен исәпкә кую буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты белән һәм законнар яки башка норматив хокукый актлар нигезендә муниципаль хезмәт күрсәтү, шулай ук хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле һәм мәҗбүри булган хезмәтләрне күрсәтү өчен кирәкле, гариза бирүче тарафыннан тапшырылырга тиешле документларның тулы исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзацлары белән (әлеге Административ регламентка 1 нче кушымта), шулай ук Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының 2013 елның 14 октябрендәге 9010 номерлы карары белән расланган Гражданнарга социаль наем шартнамәсе нигезендә муниципаль милектәге торак урынны бирү турында Казан шәһәре Башкарма комитетының хокукый актын әзерләү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең административ регламентының 2.5 пункты белән һәм Гариза бирүчегә һәм аның гаилә әгъзаларына социаль наем шартнамәсе нигезендә торак урын бирү турындагы мәсьәләне карау өчен кирәкле документлар исемлегенең алтынчы, җиденче һәм сигезенче абзац-

лары (әлеге Административ регламентка 1 нче кушымта) белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин Р.Р. Измайлов шикаятен карауга кабул итәргә.

3. Гражданин Р.Р. Измайлов үтенечен канәгатьләндерергә һәм аны дәүләт пошлинасын түләүдән азат итәргә.

4. Кабул ителгән карар турында якларга — гражданин Р.Р. Измайловка, Татарстан Республикасы Дәүләт Советына, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына һәм Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына хәбәр итәргә.

5. Бу эш буенча докладчы судья итеп Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы Э.М. Мостафинаны билгеләргә.

6. Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан әлеге эшне карап тикшерү көнен Татарстан Республикасы Конституция суды утырышларында эшләрне тыңлау чираты тәртибендә билгеләргә.

7. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 2-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

об отказе в принятии к рассмотрению жалобы гражданина П.П. Апышкова на нарушение его конституционных прав и свобод пунктом 9.11 Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 17 декабря 2004 года № 542

24 января
2020 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Ф.Р. Волковой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданина П.П. Апышкова,

установил:

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратился гражданин П.П. Апышков с жалобой на нарушение его конституционных прав и свобод пунктом 9.11 Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 17 декабря 2004 года № 542 (далее также — постановление Кабинета Министров Республики Татарстан, Положение о порядке предоставления денежных выплат), в редакции, действовавшей на момент обращения заявителя.

В соответствии с пунктом 9.11 Положения о порядке предоставления денежных выплат было установлено, что при оценке уровня имущественной обеспеченности пенсионеров члены их семьи не учитываются.

Из жалобы, дополнения и приложенных к ней копий документов следует, что гражданин П.П. Апышков является пенсионером и ранее получал ежемесячную денежную выплату на проезд в общественном транспорте. Однако данная выплата ему была прекращена. С целью выяснения причин прекращения этой выплаты он обращался в Отделение Республиканского центра материальной помощи в Советском районе города Казани, из ответа которого следует, что прекращение выплаты связано с вступившими в силу с 1 апреля 2019 года изменениями в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан и в Закон Республики Татарстан от 8 декабря 2004 года № 63-ЗРТ «Об адресной социальной поддержке населения в Республике Татарстан», согласно которым его уровень имущественной обеспеченности выше установленного порогового значения — 40 квадратных метров. При оценке уровня имущественной обеспеченности пенсионера члены его семьи не учитываются.

Как отмечает гражданин П.П. Апышков, исходя из приложения к указанному Закону Республики Татарстан и постановления Кабинета Министров Республики Татарстан, пенсионеры при

оценке уровня их имущественной обеспеченности разделены на две категории: пенсионеры с членами семьи и одинокие пенсионеры.

По его мнению, оспариваемое положение вносит неопределенность в порядок оценки уровня имущественной обеспеченности пенсионеров. Обжалуемая норма, как указывает заявитель, фактически вводит третью категорию пенсионеров при оценке их имущественной обеспеченности — пенсионеры без учета членов семьи. При этом, как полагает гражданин П.П. Апышков, в отношении них применяется уровень имущественной обеспеченности, установленный для пенсионеров с членами семьи, а не одиноких пенсионеров. По его утверждению, это является дискриминацией пенсионеров при оценке их уровня имущественной обеспеченности. В этой связи он обращает внимание на то, что в соответствии с семейным законодательством супруг, супруга, родители, дети, ведущие совместное хозяйство, признаются членами семьи, а вопросы семьи находятся под защитой государства.

На основании изложенного заявитель просит Конституционный суд Республики Татарстан признать пункт 9.11 Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 17 декабря 2004 года № 542, не соответствующим статьям 13, 28 (части первая и вторая), 29 (часть первая), 38 (часть первая) и 54 (часть первая) Конституции Республики Татарстан.

2. Согласно части второй статьи 46 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан в процессе конституционного судопроизводства проверяет конституционность действующих нормативных правовых актов. Проверка конституционности актов, которые были отменены или утратили силу к началу или в период рассмотрения дела в Конституционном суде Республики Татарстан, не допускается (определения Конституционного суда Республики Татарстан от 27 февраля 2010 года № 3-О, от 17 сентября 2014 года № 15-О и от 6 февраля 2017 года № 6-О).

Постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 10 декабря 2019 года № 1131 «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 17.12.2004 № 542 “Об утверждении Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан”» оспариваемый пункт 9.11 Положения о порядке предоставления денежных выплат изложен в новой редакции. Вышеназванное постановление опубликовано 16 декабря 2019 года на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU). С учетом изложенного оспариваемая заявителем норма пункта 9.11 Положения о порядке предоставления денежных выплат, в редакции, действовавшей на момент обращения заявителя, утратила силу и не подлежит применению.

Как отметил Конституционный Суд Российской Федерации, отмена нормативного правового акта самим принявшим этот акт органом государственной власти с очевидностью свидетельствует

о том, что такой акт расценивается им как более не подлежащий действию, при этом мотивы, которыми руководствуется данный орган государственной власти, не имеют существенного значения для целей конституционного судопроизводства (Определение от 4 июня 2013 года № 882-О).

Таким образом, утративший силу оспариваемый пункт 9.11 Положения о порядке предоставления денежных выплат не может быть предметом рассмотрения в Конституционном суде Республики Татарстан в порядке конституционного судопроизводства, а жалоба гражданина П.П. Апышкова в этой части не является допустимой.

На основании изложенного, руководствуясь статьей 3, пунктом 2 части первой и частью второй статьи 46, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73, 100 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

определил:

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданина П.П. Апышкова на нарушение его конституционных прав и свобод пунктом 9.11 Положения о порядке предоставления денежных выплат, пособий, субсидий и стипендий отдельным категориям населения в Республике Татарстан, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 17 декабря 2004 года № 542, поскольку она в соответствии с установленными требованиями Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» не является допустимой.
2. Определение Конституционного суда Республики Татарстан по данной жалобе окончательно и обжалованию не подлежит.
3. Копию настоящего Определения направить гражданину П.П. Апышкову и в Кабинет Министров Республики Татарстан.
4. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 3-О

Конституционный суд Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2004 елның 17 декабрендәге 542 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәнең 9.11 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин П.П. Апышков шикаятен карауга алудан баш тарту турында

2020 ел
24 гыйнвар
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданин П.П. Апышков шикаятен алдан өйрәнгән судья Ф.Р. Волкова бәяләмәсен тыңлаганнансоң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданин П.П. Апышков Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2004 елның 17 декабрендәге 542 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәнең (алга таба шулай ук — Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары, Акчалата түләүләр бирү тәртибе турындагы нигезләмә), гариза бирүче мөрәҗәгать иткән вакытта гамәлдә булган редакциясендә, 9.11 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Акчалата түләүләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәнең 9.11 пункты буенча, пенсионерларның мөлкәт белән тәэмин ителеше дәрәҗәсен бәяләгәндә аларның гаилә әгъзалары исәпкә алынмаганлыгы билгеләнгән.

Шикаятьтән, аңа өстәмәдән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән күренгәнчә, гражданин П.П. Апышков пенсионер һәм элегрәк җәмәгать транспортында йөрү өчен айлык акчалата түләү алган. Әмма аңа бу түләү туктатылган. Әлеге түләүнең туктатылу сәбәпләрен ачыклау максатыннан ул Казан шәһәренең Совет районындагы Республика матди ярдәм үзәге бүлекчәсенә мөрәҗәгать иткән, аның җавабыннан аңлашылганча, түләүне туктату Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарына һәм «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында» 2004 елның 8 декабрендәге 63-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законына 2019 елның 1 апреленнән үз көченә кергән үзгәрешләр белән бәйле, алар нигезендә аның мөлкәт белән тәэмин ителеш дәрәҗәсе билгеләнгән иң чик күрсәткечтән артыграк — 40 квадрат метр. Пенсионерның мөлкәт белән тәэмин ителеше дәрәҗәсен бәяләгәндә аның гаилә әгъзалары исәпкә алынмый.

Гражданин П.П. Апышков билгеләгәнчә, күрсәтелгән Татарстан Республикасы Законына кушымтадан һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарыннан чыгып, пенсионерларның мөлкәт белән тәэмин ителеше дәрәҗәсен бәяләгәндә алар ике категориягә бүленгән: гаилә әгъзалары белән бергә яшәгән пенсионерлар һәм ялгыз пенсионерлар.

Аның фикеренчә, дәгъва белдерелә торган нигезләмә пенсионерларның мөлкәт белән тәэмин ителеше дәрәҗәсен бәяләү тәртибенә билгесезлек кертә. Шикаять белдерелә торган норма, мөрәҗәгать итүче күрсәткәнчә, асылда, пенсионерларның мөлкәт белән тәэмин ителешен бәяләгәндә аларның өченче категориясен кертә — гаилә әгъзалары булуы исәпкә алынмаган пенсионерлар. Шул ук вакытта, гражданин П.П. Апышков санаганча, аларга карата ялгыз пенсионерлар өчен түгел, ә гаилә әгъзалары белән бергә булган пенсионерлар өчен билгеләнгән мөлкәт белән тәэмин ителеш дәрәҗәсе кулланыла. Аның раславынча, бу пенсионерларның мөлкәт белән тәэмин ителеш дәрәҗәсен бәяләгәндә аларны дискриминацияләү булып тора. Шуңа бәйле рәвештә ул гаилә законнары нигезендә уртак хуҗалык алып баручы ире, хатыны, ата-анасы, балалары гаилә әгъзалары дип танылуына, ә гаилә мәсьәләләре дәүләт яклавында булуына игътибар итә.

Бәян ителгәннәр нигезендә мөрәҗәгать итүче Татарстан Республикасы Конституция судыннан Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2004 елның 17 декабрендәге 542 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәнең 9.11 пунктын Татарстан Республикасы Конституциясенең 13, 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 38 (беренче өлеш) һәм 54 (беренче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы икенче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды конституциячел суд эшләрен башкарганда гамәлдәге норматив хокукый актларның конституциячеллеген тикшерә. Татарстан Республикасы Конституция судында эш карала башлаганчы яки аны карау чорында юкка чыгарылган яисә үз көчен югалткан актларның конституциячеллеген тикшерү мөмкин түгел (Татарстан Республикасы Конституция судының 2010 елның 27 февралендәге 3-О номерлы, 2014 елның 17 сентябрендәге 15-О номерлы һәм 2017 елның 6 февралендәге 6-О номерлы билгеләмәләре).

«Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының “Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәне раслау хакында” 2004 ел, 17 декабрь, 542 нче карарына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 10 декабрендәге 1131 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән Акчалата түләүләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәнең дәгъва белдерелә торган 9.11 пункты яңа редакциядә бәян ителгән. Югарыда аталган карар 2019 елның

16 декабрендә «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыккан. Бәян ителгәннәрне исәпкә алып, мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган Акчалата түләүләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәнең 9.11 пункты нормасы мөрәҗәгать итү вакытына гамәлдә булган редакциясендә үз көчен югалткан һәм кулланылырга тиеш түгел.

Россия Федерациясе Конституция Суды билгеләп үткәнчә, норматив хокукый актны әлеге актны кабул иткән дәүләт хакимияте органы тарафыннан гамәлдән чыгару мондый актның гамәлдә булырга тиеш булмаган буларак бәяләнүен ачык күрсәтә, шул ук вакытта әлеге дәүләт хакимияте органы таяна торган сәбәпләр конституциячел суд эшчәнлеге максатлары өчен әһәмиятле түгел (2013 елның 4 июнендәге 882-О номерлы Билгеләмә).

Шулай итеп, үз көчен югалткан Акчалата түләүләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәнең дәгъва белдерелә торган 9.11 пункты Татарстан Республикасы Конституция судында конституциячел суд эшчәнлеге тәртибендә карау предметы була алмый, ә гражданин П.П. Апышковның бу өлештә шикаяте карала алмый.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пунктына һәм икенче өлешенә, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73, 100 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2004 елның 17 декабрендәге 542 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасында халыкның кайбер категорияләренә акчалата түләүләр, пособиеләр, субсидияләр һәм стипендияләр бирү тәртибе турындагы нигезләмәнең 9.11 пункты белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданин П.П. Апышков шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының билгеләнгән таләпләре нигезендә карала алмый.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданин П.П. Апышковка һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына җибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 3-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

по жалобе гражданки Р.Н. Садыковой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацами вторым и пятым пункта 3.1 и абзацем вторым пункта 3.5 Порядка обеспечения пенсионеров Республики Татарстан санаторно-курортным лечением, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2011 года № 97, названным постановлением по порядку его официального опубликования, а также абзацем вторым пункта 2 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 26 мая 2017 года № 307 «О внесении изменений в отдельные постановления Кабинета Министров Республики Татарстан»

11 марта
2020 года
город Казань

Конституционный суд Республики Татарстан в составе Председателя Ф.Г. Хуснутдинова, судей Ф.Р. Волковой, Л.В. Кузьминой, Э.М. Мустафиной, Р.А. Сахиевой, А.Р. Шакараева,

заслушав в судебном заседании заключение судьи Р.А. Сахиевой, проводившей на основании статьи 44 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» предварительное изучение жалобы гражданки Р.Н. Садыковой,

у с т а н о в и л :

1. В Конституционный суд Республики Татарстан обратилась гражданка Р.Н. Садыкова с жалобой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацами вторым и пятым пункта 3.1 и абзацем вторым пункта 3.5 Порядка обеспечения пенсионеров Республики Татарстан санаторно-курортным лечением, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2011 года № 97 (в редакции от 7 марта 2019 года) (далее также — Порядок), названным постановлением по порядку его официального опубликования на татарском языке, а также абзацем вторым пункта 2 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 26 мая 2017 года № 307 «О внесении изменений в отдельные постановления Кабинета Министров Республики Татарстан» (далее также — постановление Кабинета Министров Республики Татарстан № 307).

Абзац второй пункта 3.1 Порядка устанавливает, что территориальный орган социальной защиты в 3-дневный срок, исчисляемый в рабочих днях, со дня поступления путевок (информации о поступлении путевок) по профилю санаторного лечения согласно очередности информирует граждан о поступлении путевок по профилю санаторного лечения и необходимости обновления в 5-дневный срок, исчисляемый в рабочих днях, документов, указанных в пункте 2.1 данного Порядка (в случае истечения срока их действия) (в редакции от 26 сентября 2019 года).

Согласно абзацу пятому пункта 3.1 Порядка территориальный орган социальной защиты в 3-дневный срок, исчисляемый в рабочих днях, со дня предоставления гражданином и получения территориальным органом обновленных документов и сведений принимает решение о выделении путевки или об отказе в ее выделении и уведомляет гражданина о принятом решении по почте

или по желанию гражданина одним из способов, указанных в заявлении (по телефону, либо СМС-сообщением, либо электронной почтой).

В соответствии с абзацем вторым пункта 3.5 Порядка непредставление или представление неполного пакета документов, указанных в пункте 2.1 данного Порядка (в случае истечения срока их действия), является основанием для отказа в выделении гражданину путевки (в редакции от 26 сентября 2019 года).

Абзацем вторым пункта 2 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан № 307 в пункте 1.5 Порядка, определяющем продолжительность санаторно-курортного лечения в санаторно-курортных организациях, слова «18 дней» заменены словами «14 календарных дней».

Из жалобы и приложенных к ней копий документов следует, что гражданка Р.Н. Садыкова с 2017 года является пенсионером. В том же году она обратилась в отдел социальной защиты Приволжского района города Казани с заявлением на обеспечение путевкой на санаторно-курортное лечение на льготных условиях в соответствии с рассматриваемым Порядком, которую получила в 2019 году. Нарушение своих конституционных прав оспариваемыми положениями Порядка заявительница усматривает в том, что принцип очередности, предусмотренный в нем, относится только к информированию граждан о поступлении путевок по профилю санаторного лечения и необходимости обновления в 5-дневный срок, исчисляемый в рабочих днях, документов, указанных в пункте 2.1 Порядка. По ее мнению, к принятию же решения о выделении путевки данный принцип не относится. Тем самым она полагает, что обжалуемые нормы в их взаимосвязи не распространяют принцип очередности на процедуру принятия решения о выделении путевки, не устанавливают способ такого информирования (абзац второй пункта 3.1 Порядка) и только уведомляют гражданина о принятом решении о выделении путевки или об отказе в ее выделении как это предусмотрено в пункте 2.2.2. Порядка. При этом она подчеркивает, что в заявлении по форме согласно приложению № 2 к Порядку граждане выбирают способ их информирования только при постановке на учет для обеспечения путевкой на санаторно-курортное лечение. По ее мнению, в случае же поступления путевок по профилю санаторного лечения и необходимости обновления соответствующих документов способ информирования граждан оставлен на произвольное усмотрение территориального органа социальной защиты. Тем самым, как она считает, оспариваемые нормы нарушают ее конституционные права, поскольку в рассматриваемых правовых регулированиях должным образом не урегулирован способ информирования граждан о поступлении путевок по профилю санаторного лечения и срок обновления документов, у которых истекает или уже истек период их действия.

Гражданка Р.Н. Садыкова также указывает, что абзацем вторым пункта 2 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан № 307 в пункте 1.5 Порядка продолжительность сана-

торно-курортного лечения в санаторно-курортных организациях с 18 дней сокращены до 14 календарных дней, что является ограничением конституционных прав граждан на социальное обеспечение.

Кроме того, по ее утверждению, постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2011 года № 97 не опубликовано (не размещено) на татарском языке ни в «Сборнике постановлений и распоряжений Кабинета Министров Республики Татарстан и нормативных актов республиканских органов исполнительной власти», ни в «Собрании законодательства Республики Татарстан», ни на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан». Отсутствие опубликования его на татарском языке нарушает ее конституционное право на пользование родным языком, гарантированное статьей 34 Конституции Республики Татарстан, и противоречит установленному в статье 8 Конституции Республики Татарстан принципу равноправия государственных языков Республики Татарстан.

На основании изложенного гражданка Р.Н. Садыкова просит Конституционный суд Республики Татарстан признать абзацы второй и пятый пункта 3.1 и абзац второй пункта 3.5 Порядка обеспечения пенсионеров Республики Татарстан санаторно-курортным лечением, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2011 года № 97, названное постановление по порядку его официального опубликования на татарском языке, а также абзац второй пункта 2 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 26 мая 2017 года № 307 «О внесении изменений в отдельные постановления Кабинета Министров Республики Татарстан» не соответствующими статьям 2, 8, 13, 24 (часть первая), 28 (части первая и вторая), 29 (часть первая), 34 (часть вторая), 38 (часть первая) и 54 (часть первая) Конституции Республики Татарстан.

2. В силу пункта 3 части первой статьи 83 и статьи 103 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан устанавливает соответствие Конституции Республики Татарстан законов Республики Татарстан и иных нормативных правовых актов, в том числе по жалобам граждан на нарушение конституционных прав и свобод, по порядку принятия, издания, подписания, опубликования или введения в действие.

Постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2011 года № 97 «Об утверждении Порядка обеспечения пенсионеров Республики Татарстан санаторно-курортным лечением» опубликован на русском языке в издании «Сборник постановлений и распоряжений Кабинета Министров Республики Татарстан и нормативных актов республиканских органов исполнительной власти» 11 мая 2011 года № 18, ст. 0663, а на татарском языке — 12 ноября 2019 года на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

Вопрос, касающийся порядка официального опубликования принимаемых органами публичной власти нормативных правовых

актов на обоих государственных языках Республики Татарстан, уже был предметом исследования Конституционного суда Республики Татарстан, который в постановлении от 23 июня 2017 года № 74-П пришел к выводу, что официальное опубликование текста нормативного правового акта только на одном из государственных языков Республики Татарстан само по себе не может считаться достаточным основанием для признания его не соответствующим Конституции Республики Татарстан по порядку официального опубликования, поскольку это объективно не создает препятствий для реализации гражданами возможности ознакомления с содержанием рассматриваемого нормативного правового акта, затрагивающего их права, свободы и законные интересы на родном языке.

Тем самым, оспариваемое заявительницей постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2011 года № 97 «Об утверждении Порядка обеспечения пенсионеров Республики Татарстан санаторно-курортным лечением» по порядку официального опубликования на татарском языке не содержит неопределенности в вопросе о его соответствии Конституции Республики Татарстан. В связи с этим согласно пункту 2 части первой статьи 46 во взаимосвязи с пунктом 1 части второй статьи 39 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» жалоба заявительницы не является допустимой.

3. Согласно статье 109 (часть четвертая) Конституции Республики Татарстан и части пятой статьи 3 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» Конституционный суд Республики Татарстан по жалобам на нарушение конституционных прав и свобод граждан и по запросам судов проверяет конституционность закона Республики Татарстан или его отдельных положений, нормативных правовых актов Президента и Кабинета Министров Республики Татарстан, а также органов местного самоуправления. В силу этого абзац второй и пятый пункта 3.1 и абзац второй пункта 3.5 Порядка обеспечения пенсионеров Республики Татарстан санаторно-курортным лечением, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2011 года № 97, а также абзац второй пункта 2 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 26 мая 2017 года № 307 «О внесении изменений в отдельные постановления Кабинета Министров Республики Татарстан» могут быть рассмотрены на предмет их соответствия Конституции Республики Татарстан.

На основании части первой статьи 100 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» правом на обращение в Конституционный суд Республики Татарстан с жалобой на нарушение конституционных прав и свобод обладают граждане, права и свободы которых нарушены законом Республики Татарстан, нормативными правовыми актами Президента Республики Татарстан и Кабинета Министров Республики Татарстан, органов местного самоуправления, и их объединения.

При этом, согласно статье 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», жалоба на нарушение законом Республики Татарстан или иным нормативным

правовым актом конституционных прав и свобод допустима, если закон или иной нормативный правовой акт затрагивает конституционные права и свободы граждан; закон или иной нормативный правовой акт применен или подлежит применению в конкретном деле, рассмотрение которого завершено или начато в суде или ином органе. В этой связи приложенные к жалобе документы в соответствии с частью второй статьи 100 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» могут рассматриваться как подтверждающие применение обжалуемых положений при разрешении конкретного дела заявительницы.

Таким образом, жалоба исходит от надлежащего заявителя, соответствует критериям ее допустимости, установленным статьей 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», и не содержит каких-либо оснований для отказа в принятии ее к рассмотрению Конституционным судом Республики Татарстан.

4. При подаче жалобы в Конституционный суд Республики Татарстан гражданкой Р.Н. Садыковой заявлено ходатайство об освобождении ее от уплаты государственной пошлины, поскольку она является пенсионером, воспитывает ребенка-инвалида и находится в тяжелом материальном положении.

Согласно статье 42 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан» при обращении в Конституционный суд Республики Татарстан государственная пошлина взимается в порядке, установленном федеральным законодательством.

В соответствии с пунктом 3 статьи 333.23 Налогового кодекса Российской Федерации конституционные (уставные) суды субъектов Российской Федерации, исходя из имущественного положения плательщика, вправе освободить его от уплаты государственной пошлины по делам, рассматриваемым указанными судами, либо уменьшить ее размер, а также отсрочить (рассрочить) ее уплату в порядке, предусмотренном статьей 333.41 данного Кодекса.

В связи с этим Конституционный суд Республики Татарстан считает возможным удовлетворить ходатайство гражданки Р.Н. Садыковой и освободить ее от уплаты государственной пошлины.

На основании изложенного, руководствуясь частью пятой статьи 3, пунктом 1 части второй статьи 39, статьей 42, частями первой и второй статьи 45, пунктом 2 части первой статьи 46, частью первой статьи 51, частью пятой статьи 66, частями первой и второй статьи 67, статьями 69, 72, 73, 100 и 101 Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», Конституционный суд Республики Татарстан

о п р е д е л и л :

1. Отказать в принятии к рассмотрению жалобы гражданки Р.Н. Садыковой в части, касающейся проверки конституционности Порядка обеспечения пенсионеров Республики Татарстан санаторно-курортным лечением, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2011 года № 97,

по порядку официального опубликования на татарском языке, поскольку в этой части она не отвечает требованиям Закона Республики Татарстан «О Конституционном суде Республики Татарстан», в соответствии с которыми жалоба признается допустимой.

2. Принять к рассмотрению жалобу гражданки Р.Н. Садыковой на нарушение ее конституционных прав и свобод абзацами вторым и пятым пункта 3.1 и абзацем вторым пункта 3.5 Порядка обеспечения пенсионеров Республики Татарстан санаторно-курортным лечением, утвержденного постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 14 февраля 2011 года № 97, а также абзацем вторым пункта 2 постановления Кабинета Министров Республики Татарстан от 26 мая 2017 года № 307 «О внесении изменений в отдельные постановления Кабинета Министров Республики Татарстан».

3. Удовлетворить ходатайство гражданки Р.Н. Садыковой в части освобождения ее от уплаты государственной пошлины.

4. О принятом решении уведомить стороны — гражданку Р.Н. Садыкову и Кабинет Министров Республики Татарстан.

5. Назначить судьей-докладчиком по данному делу судью Конституционного суда Республики Татарстан Р.А. Сахиеву.

6. Дату рассмотрения настоящего дела Конституционным судом Республики Татарстан установить в порядке очередности слушания дел в заседаниях Конституционного суда Республики Татарстан.

7. Настоящее Определение подлежит опубликованию в «Вестнике Конституционного суда Республики Татарстан» и на «Официальном портале правовой информации Республики Татарстан» (PRAVO.TATARSTAN.RU).

№ 4-О

Конституционный суд
Республики Татарстан

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СУДЫның

гражданка Р.Н. Садыйкованың Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 14 февралендәге 97 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы пенсионерларын шифаханә-курорт дәвалавы белән тәэмин итү тәртибенең 3.1 пунктындагы икенче һәм бишенче абзацлары һәм 3.5 пунктының икенче абзацы белән, аны рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча күрсәтелгән карар белән, шулай ук «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының кайбер карарларына үзгәрешләр кертү турында» 2017 елның 26 маендагы 307 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының 2 пунктындагы икенче абзацы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаяте буенча

2020 ел
11 март
Казан шәһәре

БИЛГЕЛӘМӘСЕ

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснетдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка Р.Н. Садыйкова шикаятен алдан өйрәнгән судья Р.Г. Сәхиева бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданка Р.Н. Садыйкова Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 14 февралендәге 97 номерлы (2019 елның 7 мартындагы редакциясендә) карары белән расланган Татарстан Республикасы пенсионерларын шифаханә-курорт дәвалавы белән тәэмин итү тәртибенең (алга таба шулай ук — Тәртип) 3.1 пунктындагы икенче һәм бишенче абзацлары һәм 3.5 пунктының икенче абзацы белән, аны татар телендә рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча күрсәтелгән карар белән, шулай ук «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының кайбер карарларына үзгәрешләр кертү турында» 2017 елның 26 маендагы 307 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының (алга таба шулай ук — Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 307 номерлы карары) 2 пунктындагы икенче абзацы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаять белән мөрәҗәгать итте.

Тәртипнең 3.1 пунктындагы икенче абзацы, территориаль социаль яклау органы, эш көннәрендә исәпләнә торган 3 көнлек срокта, шифаханә дәвалавы профиле буенча юлламалар (юлламалар керү турында мәгълүмат) кергән көннән, чират буенча, гражданнарга шифаханә дәвалау профиле буенча юлламалар керү һәм әлеге Тәртипнең 2.1 пунктында күрсәтелгән документларны эш көннәрендә исәпләнә торган 5 көнлек срокта яңарту кирәклеге турында хәбәр итә (гамәлдә булу вакыты чыккан оч-

ракта) (2019 елның 26 сентябрендәге редакциясендә) дип билгели.

Тәртипнең 3.1 пунктындагы бишенче абзацы нигезендә территориаль социаль яклау органы, граждан тарафыннан бирелгән һәм территориаль орган тарафыннан яңартылган документлар һәм белешмәләр алынганнан соң, эш көннәрендә исәпләнә торган 3 көн эчендә, юллама бүлеп бирү яисә аны бирүдән баш тарту турында карар кабул итә һәм кабул ителгән карар турында гражданга почта аша яисә гражданның теләге буенча гаризада күрсәтелгән алымнарның берсе (телефон, йә СМС-хәбәр, йә электрон почта) аша хәбәр итә.

Тәртипнең 3.5 пунктының икенче абзацы нигезендә әлеге Тәртипнең 2.1 пунктында күрсәтелгән документларны тапшырмау яки тулы булмаган документлар пакеты тапшыру (аларның гамәлдә булу вакыты чыккан очракта), гражданга юллама бирүдән баш тарту өчен нигез булып тора (2019 елның 26 сентябрендәге редакциясендә).

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 307 номерлы карарының 2 пунктындагы икенче абзацы белән шифаханә-курорт оешмаларында шифаханә-курорт дәвалавы дәвамлылыгын билгели торган Тәртипнең 1.5 пунктында «18 көн» сүзләре «14 календарь көне» сүзләренә алмаштырылган.

Шикаятьтән һәм аңа кушымта итеп бирелгән документларның күчермәләреннән күренгәнчә, гражданка Р.Н. Садыйкова 2017 елдан пенсионер. Шул ук елда ул Казан шәһәре Идел буе районы социаль яклау бүлегенә карала торган Тәртип нигезендә ташламалы шартларда шифаханә-курорт дәвалануына юллама белән тәэмин итү турында гариза белән мөрәҗәгать иткән, аны 2019 елда алган. Дәгъва белдерелә торган Тәртип нигезләмәләре белән үзенең конституциячел хокуклары бозылуны мөрәҗәгать итүче анда каралган чиратлылык принцибының гражданнарга шифаханә дәвалавы профиле буенча юлламалар керү һәм Тәртипнең 2.1 пунктында күрсәтелгән документларны эш көннәрендә исәпләнә торган 5 көнлек срокта яңарту кирәклеге турында хәбәр итүгә генә кагылуында күрә. Аның фикеренчә, юллама бирү турында карар кабул итүгә әлеге принцип туры килми. Шул рәвешле, ул санаганча, дәгъва белдерелә торган нормалар аларның үзара бәйләнешендә чиратлылык принцибын юллама бүлеп бирү турында карар кабул итү процедурасында кулланмыйлар, мондый хәбәр итү ысулын билгеләмиләр (Тәртипнең 3.1 пунктындагы икенче абзацы) һәм бары тик, Тәртипнең 2.2.2 пунктында каралганча, юллама бирү турында кабул ителгән карар турында яисә аны бүлеп бирүдән баш тарту турында гражданга хәбәр итәләр. Шул ук вакытта ул, Тәртипкә 2 нче кушымтадагы форма буенча гаризада гражданнар шифаханә-курорт дәвалавына юллама белән тәэмин итү өчен исәпкә куелганда гына үзләренә хәбәр итү ысулын сайлый, дип басым ясый. Аның фикеренчә, шифаханәдә дәвалану профиле буенча юлламалар кергән очракта һәм тиешле документларны яңарту кирәк булганда гражданнарга хәбәр итү ысулы социаль яклау территориаль органының ирекле каравына калдырылган. Шуның белән,

ул санаганча, дәгъва белдерелә торган нормалар аның конституциячел хокукларын боза, чөнки карала торган хокукый җайга салуларда гражданнарга шифаханә дәвалавы профиле буенча юлламалар керү турында хәбәр итү ысулы һәм документларның гамәлдә булу вакыты чыга торган яки инде чыккан булса, аларны яңарту срогы тиешенчә җайга салынмаган.

Гражданка Р.Н. Садыйкова шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 307 номерлы карарының 2 пунктындагы икенче абзацы белән Тәртипнең 1.5 пунктында шифаханә-курорт оешмаларында шифаханә-курорт дәвалавы дәвамлылыгы 18 көннән 14 календарь көненә кадәр кыскартылган, бу гражданнарның социаль тәэминатка конституциячел хокукларын чикләү булып тора, дип күрсәтә.

Моннан тыш, аның раславы буенча, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 14 февралендәге 97 номерлы карары, «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарлары һәм боерыклары һәм республика башкарма хакимият органнары норматив актлары җыентыгы»нда да, «Татарстан Республикасы законнары җыентыгы»нда да, «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда да татар телендә басылып чыкмаган (урнаштырылмаган). Аны татар телендә бастырып чыгармау аның Татарстан Республикасы Конституциясенең 34 статьясы белән гарантияләнгән туган телдән файдалануга конституциячел хокукын боза һәм Татарстан Республикасы Конституциясенең 8 статьясында билгеләнгән Татарстан Республикасы дәүләт телләренең тигез хокуклылыгы принцибына каршы килә.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка Р.Н. Садыйкова Татарстан Республикасы Конституция судыннан Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 14 февралендәге 97 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы пенсионерларын шифаханә-курорт дәвалавы белән тәэмин итү тәртибенең 3.1 пунктындагы икенче һәм бишенче абзацларын һәм 3.5 пунктының икенче абзацын, татар телендә рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча күрсәтелгән карарны, шулай ук «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының кайбер карарларына үзгәрешләр кертү турында» 2017 елның 26 маендагы 307 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының 2 пунктындагы икенче абзацын Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 8, 13, 24 (беренче өлеш), 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 34 (икенче өлеш), 38 (беренче өлеш) һәм 54 (беренче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 83 статьясындагы беренче өлешенең 3 пункты һәм 103 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды Татарстан Республикасы законнарының һәм башка норматив хокукый актларның, шул исәптән гражданнарның конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаятьләре буенча, кабул итү, нәшер итү, имзалау, бастырып чыгару яисә гамәлгә кертү тәртибе буенча

Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәвен билгели.

«Татарстан Республикасы пенсионерларын шифаханә-курорт дәвалавы белән тәэмин итү тәртибен раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 14 февралендәге 97 номерлы карары рус телендә «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарлары һәм боерыклары һәм республика башкарма хакимият органнары норматив актлары җыентыгы» басмасында — 2011 елның 11 маендагы 18 номерында, 0663 ст., ә татар телендә 2019 елның 12 ноябрендә «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылган.

Гавами хакимият органнары тарафыннан кабул ителә торган норматив хокукый актларны Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә рәсми бастырып чыгару тәртибенә кагылышлы мәсьәлә Татарстан Республикасы Конституция судының тикшерү предметы булып торган иде инде, ул 2017 елның 23 июнендәге 74-П номерлы карарында Татарстан Республикасы дәүләт телләренең берсендә генә норматив хокукый акт текстын рәсми бастырып чыгару аны рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килми дип тану өчен үзеннән-үзе җитәрлек нигез дип санала алмый, чөнки бу гражданнар тарафыннан карала торган туган телдә хокукларына, ирекләренә һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылышлы норматив хокукый актның эчтәлеге белән танышу мөмкинлеген гамәлгә ашыру өчен объектив каршылыклар тудырмый дигән нәтиҗәгә килде.

Шулай итеп, мөрәҗәгать итүче тарафыннан дәгъва белдерелә торган «Татарстан Республикасы пенсионерларын шифаханә-курорт дәвалавы белән тәэмин итү тәртибен раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 14 февралендәге 97 номерлы карарының татар телендә рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә билгесезлек юк. Шуңа бәйле рәвештә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты белән үзара бәйләнештә 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты нигезендә мөрәҗәгать итүченең шикаяте карала алмый.

3. Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясы (дүртенче өлеш) һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды гражданнарның конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата шикаятьләр буенча һәм судлар таләпләре буенча Татарстан Республикасы законының яисә аның аерым нигезләмәләренең, Татарстан Республикасы Президенты һәм Министрлар Кабинеты, шулай ук җирле үзидарә органнары норматив хокукый актларының конституциячеллеген тикшерә. Шуңа күрә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 14 февралендәге 97 номерлы карары белән раслан-

ган Татарстан Республикасы пенсионерларын шифаханә-курорт дәвалавы белән тәэмин итү тәртибенең 3.1 пунктындагы икенче һәм бишенче абзацлары һәм 3.5 пунктының икенче абзацы, шулай ук «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының кайбер карарларына үзгәрешләр кертү турында» 2017 елның 26 маендагы 307 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының 2 пунктындагы икенче абзацы Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә карап тикшерелергә мөмкин.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 100 статьясындагы беренче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Конституция судына конституциячел хокукларның һәм ирекләрнең бозылуына карата шикаять белән Татарстан Республикасы законы, Татарстан Республикасы Президентының һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының, җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары белән хокуклары һәм ирекләре бозылган гражданнар һәм аларның берләшмәләре мөрәҗәгать итәргә хокуклы.

Шул ук вакытта, әгәр закон яисә башка норматив хокукый акт гражданнарның конституциячел хокукларына һәм ирекләренә кагылса; закон яисә башка норматив хокукый акт, аны карау судта яисә башка органда төгәлләнгән яки башланган конкрет эштә кулланылса яки кулланылырга тиеш булса, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 101 статьясы буенча Татарстан Республикасы законы яисә башка норматив хокукый акт белән конституциячел хокуклар һәм ирекләрнең бозылуына шикаять бирү мөмкин була. Шуңа бәйле рәвештә шикаятькә кушымта итеп бирелгән документлар күчермәләре «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 100 статьясындагы икенче өлеше нигезендә дәгъвалана торган нигезләмәләрнең мөрәҗәгать итүченең конкрет эшен хәл иткәндә кулланылуын раслый торган итеп каралырга мөмкин.

Шулай итеп, шикаять тиешле мөрәҗәгать итүче тарафыннан бирелгән, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 101 статьясында билгеләнгән шикаять бирү таләпләренә туры килә һәм аны Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан карауга алудан баш тарту өчен нинди дә булса нигезләр юк.

4. Татарстан Республикасы Конституция судына шикаять биргәндә, ул пенсионер, инвалид бала тәрбияләүче һәм авыр матди хәлдә булганга күрә, гражданка Р.Н. Садыйкова тарафыннан үзен дәүләт пошлинасын түләүдән азат итү турында үтенеч белдерелгән.

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 42 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция судына мөрәҗәгать иткәндә дәүләт пошлинасы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә алына.

Россия Федерациясе Салым кодексының 333.23 статьясындагы 3 пункты нигезендә, Россия Федерациясе субъектларының

Конституция (устав) судлары, түләүченең матди хәленнән чыгып, аны күрсәтелгән судларда карала торган эшләр буенча дәүләт пошлинасын түләүдән азат итәргә йә аның күләмен киметергә, шулай ук әлеге Кодексның 333.41 статьясында каралган тәртиптә аны түләүне кичектереп торырга (өлешләп түләргә) хокуклы.

Шуңа бәйле рәвештә Татарстан Республикасы Конституция суды гражданка Р.Н. Садыйкова үтенечен канәгатьләндерергә һәм аны дәүләт пошлинасын түләүдән азат итәргә мөмкин дип саный.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы бишенче өлешенә, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 42 статьясына, 45 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пунктына, 51 статьясындагы беренче өлешенә, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73, 100 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. Гражданка Р.Н. Садыйкова шикаятен Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 14 февралендәге 97 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы пенсионерларын шифаханә-курорт дәвалавы белән тәэмин итү тәртибенең, татар телендә рәсми бастырып чыгару тәртибе буенча, конституциячеллеген тикшерү өлешендә карауга алудан баш тартырга, чөнки әлеге өлештә ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының шикаять бирелергә мөмкин дигән таләпләренә җавап бирми.

2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 14 февралендәге 97 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы пенсионерларын шифаханә-курорт дәвалавы белән тәэмин итү тәртибенең 3.1 пунктындагы икенче һәм бишенче абзацлары һәм 3.5 пунктының икенче абзацы белән, шулай ук «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының кайбер карарларына үзгәрешләр кертү турында» 2017 елның 26 маендагы 307 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарының 2 пунктындагы икенче абзацы белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Р.Н. Садыйкова шикаятен карауга кабул итәргә.

3. Гражданка Р.Н. Садыйкова үтенечен канәгатьләндерергә һәм аны дәүләт пошлинасын түләүдән азат итәргә.

4. Кабул ителгән карар турында якларга — гражданка Р.Н. Садыйковага һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына хәбәр итәргә.

5. Бу эш буенча докладчы судья итеп Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы Р.Г. Сәхиеваны билгеләргә.

6. Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан әлеге эшне карап тикшерү көнен Татарстан Республикасы

Конституция суды утырышларында эшләрне тыңлау чираты тәртибендә билгеләргә.

7. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) басылып чыгарга тиеш.

№ 4-О

Татарстан Республикасы
Конституция суды

РАЗДЕЛ II.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

РЕШЕНИЕ
КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

О поощрении Благодарственным письмом
Конституционного суда Республики Татарстан

г. Казань 26 июня 2020 года

В соответствии с Положением о Благодарственном письме Конституционного суда Республики Татарстан, утвержденным решением Конституционного суда Республики Татарстан от 1 марта 2012 года № 1-Р, Конституционный суд Республики Татарстан

р е ш и л :

За заслуги в укреплении основ конституционного строя, конституционной законности, совершенствовании механизмов защиты прав и свобод человека и гражданина в Республике Татарстан поощрить Благодарственным письмом Конституционного суда Республики Татарстан:

— Мухаметшина Фарида Хайрулловича, Председателя Государственного Совета Республики Татарстан.

№ 1-Р

Конституционный суд
Республики Татарстан

ДЛЯ ЗАМЕТОК